

Міністерство освіти і науки України

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
АВТОМОБІЛЬНО-ДОРОЖНІЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра економіки і підприємництва

МАТЕРІАЛИ

Всеукраїнської науково-методичної
Інтернет-конференції

**«ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ
СУЧАСНОЇ ВИЩОЇ ШКОЛИ:
ПРОБЛЕМИ ПРОВАДЖЕННЯ ОСВІТНЬОЇ ТА
НАУКОВО-ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ»**

16 травня 2018 р.

<http://dl.khadi.kharkov.ua/course/view.php?id=826>

Харків
2018

Редакційна колегія:

Голова:

Гладкий І.П. – перший проректор ХНАДУ, кандидат технічних наук, професор, Заслужений працівник освіти України

Заступники Голови:

Дмитрієв І.А. – декан факультету управління та бізнесу ХНАДУ, доктор економічних наук, професор, Заслужений діяч науки і техніки України

Іванілов О.С. – завідувач кафедри економіки і підприємництва ХНАДУ, доктор економічних наук, професор, Заслужений діяч науки і техніки України

Члени оргкомітету:

Горовий Д.А. – завідувач кафедри міжнародної економіки ХНАДУ, доктор економічних наук, професор

Криворучко О.М. – завідувач кафедри управління та адміністрування ХНАДУ, доктор економічних наук, професор

Калініченко Л.Л. – завідувач кафедри економіки Харківського національного університету будівництва та архітектури, доктор економічних наук, професор

Чорна М.В. – завідувач кафедри економіки підприємств харчування та торгівлі Харківського державного університету харчування та торгівлі, доктор економічних наук, професор

Янковий О.Г. – завідувач кафедри економіки підприємства та організації підприємницької діяльності Одеського національного економічного університету, доктор економічних наук, професор

Тенденції розвитку сучасної вищої школи: проблеми провадження освітньої та науково-інноваційної діяльності: Збірник матеріалів Всеукраїнської науково-методичної Інтернет-конференції (16 травня 2018 року). – Х.: ХНАДУ. – 224 с.

© Колектив авторів,
2018

ЗМІСТ

Секція 1	Методологія викладання навчальних дисциплін у вищій школі: перспективи трансформації в умовах інформатизації навчального процесу	
	<i>Блага В.В.</i> Інформаційна культура викладача ВНЗ як чинник його професійної компетентності.....	11
	<i>Близнюк А.О.</i> Процес професійної адаптації викладачів ВНЗ.....	13
	<i>Величко Я.І.</i> Оптимізація навчального процесу ВНЗ з використанням моделі змішаного навчання...	14
	<i>Деділова Т.В.</i> Контроль самостійної роботи студентів за допомогою комп'ютерного тестування.....	16
	<i>Касатонова І.А.</i> Організація дистанційної форми навчання з використанням курсів-ресурсів.....	18
	<i>Катана О.О., Мироненко С.В.</i> Трансформація форм навчально-виховної роботи з молоддю у епоху цифрових технологій.....	20
	<i>Кірсанов М.В.</i> Застосування відновлювальних засобів з використанням релаксаційних комп'ютерних програм на заняттях з фізичного виховання у ВНЗ.....	22
	<i>Кирсанов Н.В.</i> Формирование здорового образа жизни студентов в вузе.....	24
	<i>Остапенко О.Г.</i> Можливості використання гейміфікації при вивченні правових дисциплін.....	27
	<i>Попадинец Е.В.</i> Место информационных технологий в современном образовании.....	29
	<i>Попадинец Е.В.</i> Преимущества информационных технологий в системе образования ВУЗов.....	31
	<i>Чаплигін О.К., Сук О.Є.</i> Електронна лекція як елемент інноваційного підходу до навчального процесу.....	33
	<i>Шершенюк О.М.</i> Необхідність впровадження інформаційно-комунікаційних та дистанційних технологій в освіту.....	35

Секція 2 **Методологічні засади забезпечення підготовки конкурентоспроможних фахівців сучасними ВНЗ**

<i>Бабайлов В.К.</i> Всеобщая методика ВЕО как Всеобщий закон.....	37
<i>Бабайлов В.К.</i> Распрделение содержания дисциплин «Основы менеджмента» и «Менеджмент»: обоснование критерия.....	38
<i>Бабайлов В.К.</i> Новая парадигма высшего образования: к проблеме внедрения новейших образовательных методик в высших учебных заведениях Украины.....	40
<i>Бабайлов В.К., Шершенюк Е.Н.</i> Исследование как организация метода, методик, методологий.....	42
<i>Бабайлов В.К., Шершенюк Е.Н.</i> Установление характера связи основных видов исследований.....	43
<i>Бабайлов В.К., Шершенюк Е.Н.</i> Методология фундаментального исследования.....	45
<i>Безнис Е.Е.</i> Проблемы достижения спортивных результатов в системе студенческого образования.....	47
<i>Безнис Е.Е.</i> Мотиваційна сфера студентів та учнів як основний компонент організації навчального процесу у ВНЗ.....	50
<i>Блага В.В.</i> Професійна та соціальна підготовленість випускників ВНЗ.....	52
<i>Близнюк А.О.</i> Новий погляд на викладання навчальних дисциплін у вищій школі: як проходить трансформування в умовах інформатизації начального процесу.....	54
<i>Болотова Т.М.</i> Критерії оцінки конкурентоспроможності особистості.....	55
<i>Бочарова Н.А., Федотова І.В.</i> Основні напрямки забезпечення конкурентоспроможності випускників ВНЗ.....	58
<i>Бугаєвська Ю.В.</i> Діагностика рівней сформованості корпоративних умінь та знань у студентів.....	60
<i>Бурмака М.М., Бурмака Т.М.</i> Типізація лекційного матеріалу.....	62

Бурмака М.М., Бурмака Т.М. Академічна мобільність студентів у процесі навчання в закладах вищої освіти.....	64
Деділова Т.В. Сучасні вимоги щодо формування компетенцій студентів ХНАДУ.....	66
Деділова Т.В. Проблем економічної підготовки технічних фахівців транспортного навчального закладу вищої освіти.....	67
Догадайло Я.В. Участь у конкурсах як передумова підготовки конкурентоспроможних фахівців-менеджерів.....	69
Кирчата І.М. Якість освіти як основа забезпечення конкурентоспроможності випускників вищої школи.....	70
Кирчата І.М. Конкурентоспроможність випускника як критерій якості вищої освіти.....	72
Курилко Н.Ф. Эффективность информатизационных процессов и технологий в физическом воспитании и спорте.....	74
Курилко Н.Ф. Влияние оптимизации системы физического воспитания на подготовку квалифицированных специалистов в ВУЗе.....	76
Левченко Я.С. Розвиток інтелекту, як запорука успіху без прикладання зусиль.....	78
Леоненко Н.А. Підготовка конкурентоспроможних фахівців як показник ефективної освітньої діяльності ВНЗ.....	79
Лисенко А.О. Вивчення економічних дисциплін при підготовці висококваліфікованих спеціалістів автомобільного транспорту.....	80
Лисенко А.О. Підвищення ефективності управління освітньої системи.....	82
Плотников Е.К. Рациональность использования средств физической культуры и спорта в процессе подготовки специалистов в ВУЗе.....	83
Плотніков Є.К. Проблеми організації фізкультурної освіти у вищих навчальних закладах.....	86
Приходько Д.А. Педагогика высшего образования как вид менеджмента персонала.....	88

	<i>Приходько Д.А.</i> Основная теория как фундамент науки.....	90
	<i>Ступак И.К.</i> Методические особенности проведения урока по аэробике в высших учебных заведениях.....	92
	<i>Ступак И.К.</i> Методика развития скоростных способностей у студентов.....	94
	<i>Федорова В.А.</i> Обеспечение взаимодействия между вузами и компаниями посредством организации кейс-чемпионатов.....	96
	<i>Федорова В.А.</i> Развитие речевых умений и навыков публичных выступлений у студентов экономических ВУЗов.....	98
	<i>Хорошилова І.О.</i> Професійна освіта – основа підготовки конкурентоспроможних фахівців у сфері економіки та фінансів.....	99
	<i>Шевченко В.І.</i> Проблеми удосконалення системи фізичного виховання студентів у вищих навчальних закладах	101
	<i>Шершенюк О.М.</i> Шляхи підвищення конкурентоспроможності фахівців з економіки та підприємництва.....	104
Секція 3	Науково-інноваційна діяльність у вищій школі як запорука ефективності освітньої діяльності ВНЗ	
	<i>Алієв Р.А.</i> Віртуальне середовище як запорука ефективності освітньої діяльності у ВНЗ.....	105
	<i>Бабайлов В.К.</i> Всеобщая наука Бабайлова и Тектология Богданова.....	106
	<i>Блага В.В.</i> Інноваційна діяльність викладача ВНЗ.....	108
	<i>Близнюк А.О.</i> Теорія і практика інноваційно-орієнтованої професійної освіти.....	110
	<i>Бурмака М.М.</i> Основні проблеми вивчення економічних дисциплін.....	112
	<i>Горова К.О.</i> Ефективна організація наукової роботи студентів.....	113
	<i>Горова К.О.</i> Актуальність розвитку наукової діяльності студентів у сучасних умовах.....	115

Горова К.О. Завдання участі студентів у конференціях, конкурсах та олімпіадах.....	117
Горова К.О. Актуальність участі студентів у наукових заходах.....	120
Деділова Т.В. Пріоритети дистанційного навчання.....	122
Дмитрієв І.А. Перспективи трансформації системи державної атестації науково-педагогічних кадрів в Україні в умовах євроінтеграції: можливості використання досвіду Польщі.....	123
Зайцев С.С. Интерактивные методы обучения в процессе преподавания в высшей школе.....	125
Зайцев С.С. Проблема формирования потребности к занятиям физической культурой в ВУЗе.....	128
Кирчата І.М. Проблеми впровадження дистанційних освітніх технологій у освітій процес вищої школи.....	130
Крижановська А.В. Інноваційні підходи у системі фізичного виховання зі студентками технічних ВНЗ.....	132
Курденко А.В. Моделирование как единство методологии и технологии.....	134
Лисенко А.О. Розвиток інноваційної активності ВНЗ.....	136
Онищенко І. В. Організація трисуб'єктної взаємодії як умова формування мотивації до професійної діяльності в майбутніх педагогів.....	137
Плотніков О.І. Інноваційної-педагогічні напрями вдосконалення процесу фізичного виховання студентів у навчальних закладах.....	139
Приходько Д.А. Всеобщие методики исследования – гарантия эффективности образовательной деятельности ВУЗов.....	141
Приходько Д.А. Наука, теория, учение – новые аспекты связи.....	143
Прокопенко М.В. Комплексний підхід як складова інноваційної спрямованості сучасної освіти.....	145
Прокопенко М.В. Інтерактивні методи як основа підвищення ефективності процесу навчання.....	147

	<i>Прокопенко М.В.</i> Застосування інноваційних форм і методів навчання в освітньому процесі.....	149
	<i>Семенов А.І.</i> Проблеми та ефективність застосування новітніх освітніх технологій у вищих навчальних закладах України.....	151
	<i>Шевченко І.Ю.</i> До питання зовнішнього оцінювання наукової роботи НПП закладів вищої освіти.....	153
	<i>Шевченко І.Ю.</i> Можливості та загрози для розвитку наукового потенціалу вищої школи України в контексті зміни порядку присудження наукових ступенів.....	155
	<i>Шевченко І.Ю.</i> Огляд перспективних напрямів інноваційного розвитку закладів вищої освіти в Україні.....	157
	<i>Ярмак Т.В.</i> Значення професійної компетенції викладача при застосуванні інноваційних технологій навчання.....	159
Секція 4	Проблеми професійної адаптації викладачів ВНЗ	
	<i>Блага В.В.</i> Комунікативна компетентність викладача ВНЗ.....	161
	<i>Близнюк А.О.</i> Професійна підготовка конкурентоспроможних фахівців в області економіки.....	163
	<i>Болотова Т.М.</i> Методи професійної адаптації молодого викладача ВНЗ.....	164
	<i>Болотова Т.Н.</i> Профессиональная адаптация преподавателей ВУЗов и проблемы с ней связанные.....	166
	<i>Грицук О.В., Грицук Ю.В.</i> Проблема мотивації досягнення успіху і рівня професійної діяльності викладачів закладів вищої освіти.....	168
	<i>Дмитрієв І.А.</i> Міжнародне співробітництво як джерело формування компетентностей сучасного науково-педагогічного працівника.....	170
	<i>Книщенко Н.П.</i> Стандартизація як запорука впорядкування національної фахової мови.....	172

<i>Ковальов П.А.</i> Професійна адаптація молодого викладача у вищій школі на основі суб'єкт – об'єктного впливу: «керівник – молодий викладач».....	174
<i>Лисенко А.О.</i> Вплив факторів на професійну адаптацію молодих викладачів.....	175
<i>Лысанова А.М.</i> Проблемы эффективной адаптации преподавателей высших научных заведений.....	177
<i>Прокопенко М.В.</i> Основні аспекти формування професійних навиків і умінь викладача вищого навчального закладу.....	178
<i>Романенко О.Ю.</i> Технології управління часом, в роботі сучасного викладача.....	180
<i>Семенов А.І.</i> Проблеми професійної адаптації викладачів ВНЗ.....	181
<i>Токар І.І.</i> Загальна характеристика кадрового потенціалу закладу вищої освіти.....	183
<i>Хорошилова І.О.</i> Особливості професійної адаптації викладача вищого навчального закладу...	185
<i>Черкашин О.В.</i> Роль керівника у формуванні професійно-психологічної адаптації викладача-початківця у вищій школі.....	187
<i>Мaksymіuk Н.</i> Onboarding new employees in university.....	188
Секція 5 Проблеми забезпечення конкурентоспроможності ВНЗ в умовах глобалізації ринку освітніх послуг	
<i>Болотова Т.М.</i> Переваги та недоліки реформ вищої освіти.....	191
<i>Ганжуров Ю.С.</i> Видавнича справа як напрям підготовки фахівців у ВНЗ: питання конкретизації.....	193
<i>Горяинов А.Н.</i> Виртуальные технологии университетов как основа для устойчивого развития.....	195
<i>Иванилов А.С.</i> Проблема выпускников – работа по специальности.....	197
<i>Кирчата І.М.</i> Конкурентоспроможність і якість освітніх послуг.....	200

<i>Левченко Я.С.</i> Концепція освіти Swiss International School в Німеччині: досвід Швейцарії.....	202
<i>Левченко Я.С.</i> Міжнародне співробітництво у сфері освіти.....	204
<i>Левченко Я.С.</i> Перспективи нововведень в вищій школі: короткий огляд.....	205
<i>Леоненко Н.А.</i> Проблеми конкурентоспроможності сучасного ВНЗ в умовах економічної кризи.....	206
<i>Леоненко Н.А.</i> Підвищення конкурентного рівня ВНЗ шляхом оптимізації його діяльності.....	207
<i>Максимюк Г. М.</i> Застосування технології блокчейн в освіті: перспективи та напрямки.....	209
<i>Попадинець О.В.</i> Конкурентоспроможність ВНЗ та її чинники.....	210
<i>Попадинець О.В.</i> Якість професорсько-викладацького складу як чинник конкурентоспроможності ВНЗ.....	212
<i>Солодовнік О.О.</i> Програма Erasmus+ у забезпеченні академічної мобільності студентів, викладачів, науковців.....	214
<i>Токар І.І.</i> Системність сучасних освітніх технологій.....	216
<i>Федорова В.О.</i> Обґрунтування напрямків покращення іміджу ВНЗ.....	218
<i>Шевченко І.Ю.</i> Академічна міграція студентів як загроза конкурентоспроможності закладів вищої освіти України.....	221

СЕКЦІЯ 1

Методологія викладання навчальних дисциплін у вищій школі: перспективи трансформації в умовах інформатизації навчального процесу

ІНФОРМАЦІЙНА КУЛЬТУРА ВИКЛАДАЧА ВНЗ ЯК ЧИННИК ЙОГО ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

Блага В.В., к.е.н., доцент
Харківський національний автомобільно – дорожній університет

В даний час створюється нове високоякісне інформаційне середовище навчання, яке стимулює процес інформаційного розвитку. Інформаційне середовище стимулює учасників освітнього процесу на участь в принципово новому вигляді комунікації, орієнтованої на діяльнісний, операційний характер поведінки. Дані тенденції привели до зростання вимог до інформаційної компетентності особистості. Людині все більше потрібні знання, сформовані вміння і навички ефективної взаємодії з мінливим інформаційним середовищем, вміння використовувати надані ним можливості. Освітні установи намагаються сформувати таке середовище навчання, де суб'єкти освітнього процесу мають можливість отримати необхідну інформацію. Воно доступне, відрізняється повнотою, оперативністю, адекватністю важливості справ. У ВНЗ створюється універсальна інтелектуальна інформаційна среда, формується власна інформаційна політика.

Викладач з економіки і підприємництва повинен знати про можливості використання у своїй професійній діяльності нових інформаційних технологій, знати особливості інформаційних потоків у своїй області діяльності. Викладач безперервно здійснює інформаційне забезпечення навчальної дисципліни. Під ним розуміють засоби навчання, у яких системно викладено основи знань з дисципліни, що викладається, на рівні сучасних досягнень науки і культури, це опора для самоосвіти і самонавчання. На освітньому порталі ВНЗ, до якого повинні мати вільний доступ студенти, мають знаходитися не тільки конспекти лекцій та методичні вказівки, а також підручники, навчальні посібники, навчально-наочні посібники, навчально-методичні посібники, словники, хрестоматії, енциклопедії, довідники тощо.

Підвищення рівня інформаційної культури студентів можливо лише за умови, що викладач сам володіє досить високим рівнем інформаційної культури. В умовах сучасної системи освіти можна виділити три основні складові викладацької діяльності: науково-предметну, психолого-педагогічну і культурно-просвітницьку. Дана діяльність буде здійснюватися більш ефективно, якщо викладач має досить високий рівень інформаційної культури. Випускник ВНЗ з економіки і підприємництва повинен мати здатність визначати, мати доступ, аналізувати та поєднувати інформацію з

різних джерел, документів та досліджень для вирішення економічних задач. Вміти проводити індивідуальне дослідження. Мати здатність планувати та на основі дослідження робити внесок до економічних досліджень.

В даний час в багатьох освітніх установах прийшли до розуміння необхідності інформаційної підготовки суб'єктів освітнього процесу. Але, на жаль, частіше за все вона орієнтована на конкретну предметну сферу. Навчання студентів відбувається на початкових курсах, тому вони безпосередньо не пов'язують отримані знання і вміння з виконанням професійних завдань, в т. ч. при роботі над курсовими та магістерськими дипломними роботами. В умовах сьогодення роль викладачів у розвитку інформаційної культури бакалаврів та магістрантів різко зростає. Навчання інформаційної культури має здійснюватися повсякденно, всіма викладачами, в ході вивчення кожної дисципліни. Для просування в ході викладання свого предмета блоку знань, умінь і навичок в області інформаційної культури викладач повинен постійно поповнювати свій особистий запас. Він повинен бути здатний компенсувати свої професійні недоліки, формувати нові вміння та навички, вдосконалювати свою кваліфікацію. Це завдання є і технологічним, і економічним, і культурним. Його можна сформулювати як типову проблему сучасного суспільства – проблему перекваліфікації або підвищення кваліфікації. В даний час багато викладачів не вивчали спеціалізовані курси, знання і вміння інформаційного самозабезпечення здобувалися в умовах самоосвіти, в аспірантурі або через систему підвищення кваліфікації. Але в останньому випадку такі курси, як правило, орієнтовані тільки на вивчення можливостей нових інформаційних технологій. Існуючі освітні програми не в повній мірі готують майбутнього викладача до роботи в умовах необмеженого доступу до інформації.

В сучасній професійній діяльності викладача вже недостатньо вузькоспеціальних знань і навичок з економіки і підприємництва. Йому необхідно придбання метакваліфікації для успішної діяльності в своїй сфері і для придбання нових знань. Основу таких знань та умінь становлять методи оперування інформацією. Отже, метакваліфікація викладача ВНЗ залежить від рівня інформаційної культури, що включає знання і навички комп'ютерного оперування інформацією.

Як показують дослідження, викладачі гуманітарних дисциплін мають порівняно низький рівень комп'ютерної грамотності, точних, природничих і технічних – практично не знайомі з прийомами аналітико-синтетичної переробки інформації. Багато викладачів недостатньо орієнтуються в сучасних інформаційних ресурсах, особливо в електронних.

Безумовно, інформаційна культура виступає як засіб освітньої діяльності і служить цілям досягнення найбільшої ефективності навчального процесу. В цьому випадку вона виступає характеристикою: окремого викладача; методики викладання; організації навчального процесу; студентів, магістрів, аспірантів.

Таким чином, формування і розвиток інформаційної культури викладача

– це не тільки мета освіти в умовах модернізації, але і засіб, що дозволяє найбільш ефективно здійснювати освітні процеси. В даний час гостро відчувається потреба в постійному, оперативному оновленні професійних знань. Тому інформаційна культура – це показник рівня професійної компетентності сучасного викладача і умова його конкурентоспроможності на ринку освітніх продуктів і послуг.

ПРОЦЕС ПРОФЕСІЙНОЇ АДАПТАЦІЇ ВИКЛАДАЧІВ ВНЗ

Близнюк А.О., к.е.н., доцент
Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Професійна адаптація викладача – це складний, довгий, часом болісний процес, обумовлений необхідністю відмови від звичного, вміння подолати численні і різнопланові професійні труднощі. При цьому відбувається відмова від колишніх стереотипів діяльності, формуються нові напрямки, переконання, знання, вміння, навички і звички адекватної поведінки. Протягом останніх десятиліть викладачі для вузів в нашій країні готувалися шляхом перепідготовки або підвищення кваліфікації працівників, які вже мають вищу освіту і певний практичний стаж роботи. Не ставлячи під сумнів доцільність такого підходу, на початку 90-х рр. було висунуто припущення, що кращих результатів можна буде досягти при системній підготовці викладачів вищої школи ще в період їх навчання в магістратурі та (або) аспірантурі вищих навчальних закладів. Це дає можливість готувати викладацькі кадри з числа найбільш талановитих студентів.

Дослідження проблеми професійної адаптації викладача вищого навчального закладу беруть початок в працях В.Т. Ащепкова, Г.У. Матушанського. Причому, у багатьох дослідженнях вченими визначається особлива значимість етапу професійної підготовки для успішної професійної адаптації викладача вищого навчального закладу та. Адже саме тоді відбувається формування професійної готовності майбутнього фахівця, закріплюється професійне адаптивна поведінка, розвивається професійний адаптаційний потенціал, відновлюються адаптивні стратегії (В.Т. Ащепков, Г. Бойц, А. Брінклі, С.Г. Вершловській, Е.А. Климов, А.В. Коржуєв, Л.М. Мітіна, та інші).

Вважається, що ефективність професійної адаптації викладача ВУЗу насамперед залежить від особистісних характеристик. Сукупність індивідуально-психологічних особливостей особистості обумовлює процеси формування і засвоєння основних знань, умінь і навичок, необхідних для тих чи інших видів професійної діяльності та педагогічної діяльності як специфічного виду; впливають на якісні та кількісні показники підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації.

Головною характеристикою, на думку переважної більшості вітчизняних вчених, що впливає на перебіг процесу адаптації, є емоційна стабільність-

нестабільність. Особливе місце в структурі особистісних факторів психічної адаптації дослідники відводять мотивації досягнення успіху. Особистісні стандарти і реакції самооцінення частково пояснюють мотивацію. Мотивація жорстко регулюється суб'єктивною оцінкою того, контролюємо ми результат і чи є можливість виконати дії, необхідні для контролю подій. Іншими словами, мотивація визначається різними пізнавальними процесами особистості, пов'язаними з контролем. Найважливішим елементом сприйняття контролю є оцінка людиною своєї здатності виконати певну дію або оцінка самоефективності.

Таким чином, базовим елементом особистісного виміру професійної адаптації викладача ВУЗу є індивідуальність, тобто неповторна своєрідність психіки кожної людини, що здійснює свою життєдіяльність як суб'єкта розвитку суспільно-історичної культури; людина, який характеризується з боку соціально значущих відмінностей від інших людей.

Отже, процес адаптації викладача повинен тривати безперервно, переходячи на більш високий рівень свого розвитку, при якому основними мають стати такі вміння як самоаналіз і корекція власної діяльності, саморозвиток особистості. Основним параметром виступає різнобічна професійна ерудиція і функціональна грамотність викладача, а результатом - професійна мобільність. Мобільність викладача вищої школи – це найбільш високий рівень його адаптації до професійної діяльності, що дозволяє педагогу безперервно вдосконалюватися як особистості і як професіонала.

ОПТИМІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ ВНЗ З ВИКОРИСТАННЯМ МОДЕЛІ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ

Величко Я.І.

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Одним із найперспективніших сучасних методів навчання фахівців з активним використанням інформаційних технологій є використання моделі змішаного навчання. Під час проходження відкритого дистанційного курсу «Змішане навчання» в НТУ «Харківський політехнічний інститут» мною була розроблена Програма змішаного курсу навчальної дисципліни «Управління економічним ризиком» для підготовки бакалаврів з менеджменту. Її реалізація передбачає поєднання переваг традиційного та дистанційного навчання з метою підвищення якості освітнього рівня випускників й оптимізації навчального процесу.

При розробці програми навчання були окремо виділені цілі викладача й студентів. До основних цілей занять викладача віднесені: знайомство із студентами; допомога студентам адаптуватись на сайті курсу, у вивченні теоретичних матеріалів за темою та виконати практичні завдання (ПЗ); рефлексія – обговорення матеріалів курсу. До основних цілей занять студентів віднесені: знайомство з іншими слухачами курсу, зрозуміти

структуру курсу та його основні завдання, засвоєння теоретичного матеріалу за темами та опрацювання практичного матеріалу.

При організації змішаного навчання важливо правильно та ефективно розподілити весь навчальний матеріал на онлайн та оффлайн (аудиторні) частини його викладання, визначитися з формами виконання практичних завдань, способами контролю та оцінювання досягнень студентів, системою допомоги з боку викладача тощо. При цьому підвищується ефективність традиційних аудиторних занять, оскільки вони використовуються не для пояснення теоретичного матеріалу, який можливо вивчити самостійно за допомогою електронних освітніх ресурсів, а для виконання творчих практичних завдань, участі у проектній діяльності, для обговорення важливих професійно значущих питань [1]. Запропонована діяльність усіх учасників навчального процесу (викладача та студента) на очних заняттях та дистанційна представлена на рисунку 1.

	ВИКЛАДАЧА	СТУДЕНТА
Діяльність на очних заняттях	<p>Подання основних понять, теоретичних матеріалів в лекції; пояснення методики виконання розрахунків ПЗ на занятті</p>	<p>Запис окремих матеріалів курсу та виконання окремих операцій, обговорення незрозумілих питань методики виконання ПЗ</p>
Дистанційна діяльність	<p>Робота на форумах, а саме:</p> <ul style="list-style-type: none"> - знайомство та надання відповідей на питання студентів щодо структури і сайту курсу; - обговорення матеріалів навчальних тем, надання відповідей на питання, що виникли при опрацюванні цих тем; - обговорення матеріалів окремих тем (розділів, курсу в цілому), результатів проміжних та підсумкових тестувань на форумі; - перевірка, обговорення зауважень й оцінка поданих на сайті практичних завдань студентів за відповідними темами. 	<p>Ознайомлення з представленими на сайті курсу матеріалами (теоретичним наповненням курсу). Робота у форумах (знайомство з учасниками, з курсом; обговорення теоретичних питань, що виникли при опрацюванні тем, результатів проходження проміжного та підсумкового контролів, в цілому дистанційного курсу). Підготовка та подання інформації до Банку ключових термінів за відповідними темами. Виконання ПЗ, підготування звіту по ньому та представлення на сайті курсу. Виконання завдань кейсу «Поняття про ризик». Участь у мозковому штурмі «Виявлення факторів ризику». Виконання завдання мікро-уроку «Методи аналізу та оцінки інноваційних ризиків». Виконання завдань проблемного навчання, підготування звіту по ньому та представлення на сайті. Виконання завдання «Перевернутого класу» та групового завдання з підготовкою відповідних звітів та розміщення їх на сайті. Проходження тестувань за окремими темами, за розділами та курсу в цілому.</p>

Рисунок 1 – Діяльність учасників навчального процесу в моделі змішаного навчання

Для реалізації змішаного навчання використана міжнародна платформа Moodle, яка має доволі простий інтерфейс, надає можливість редагувати власний аккаунт, має декілька режимів доступу в систему, має великий набір модулів-складових для розробки курсів, робить акцент на взаємодію між будь-якими учасниками курсу, підтримує будь-який контент в електронному вигляді, надає можливість визначити терміни здачі, кількість спроб, межі оцінок для практичних завдань і тестів, виконує автоматичну оцінку тестів тощо. Для оформлення матеріалів курсу використовуються різні мультимедійні програми, завдяки чому курс стає більш привабливим.

Таким чином, побудова навчального процесу на основі використання моделі змішаного навчання є оптимальним шляхом ефективної передачі знань, що сприяє підвищенню якості підготовки фахівців у ВНЗ.

Література:

1. Щербакова О.Л. Змішане навчання як форма організації навчального процесу з іноземної мови у ВНЗ / О.Л. Щербакова, Ж.В. Ніколаєва // Молодий вчений. – 2017. – №4. – С. 69-73. – Режим доступу: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2017/4.1/18.pdf>.

КОНТРОЛЬ САМОСТІЙНОЇ РОБИТИ СТУДЕНТІВ ЗА ДОПОМОГОЮ КОМП'ЮТЕРНОГО ТЕСТУВАННЯ

Деділова Т.В., к.е.н., доцент
Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Навчальний план підготовки фахівців передбачає поєднання аудиторної та самостійної роботи студентів. При цьому саме самостійна робота студента (СРС) є достатньо вагомим компонентом навчальної діяльності студентів вищих навчальних закладів, спрямованим на формування системи знань щодо дисциплін професійної та практичної підготовки фахівців з економіки підприємства.

Сучасний навчальний процес досить багато приділяє уваги тестовій формі перевірки знань студентів, однак практика викладання вказує на низку суттєвих недоліків. Так, зокрема з боку викладача: висока трудомісткість розробки якісних методично грамотно складених тестових завдань; висока трудомісткість перевірки результатів тестування; спрощення процедури логічного обґрунтування та викладу власної думки студента. З боку студентів: необхідність засвоєння значного обсягу навчального матеріалу в межах встановлених блоків змістовних модулів робочої програми; складність засвоєння навчального матеріалу за окремими блоками питань, що містять завдання на встановлення правильної послідовності (тести на систематизацію та групування); в деяких випадках необ'єктивність викладача при оцінці результатів.

Усунення таких недоліків потребує вдосконалення процесу тестування з позиції двох вище означених сторін та передбачає використання прогресивної форми контролю – комп'ютерного тестування.

Саме застосування сучасних інформаційних технологій дозволяє виключити суб'єктивний фактор та зменшити сукупні трудовитрати на перевірку результатів тестування. Крім того, комп'ютерна версія більш придатна до коригування тестових питань відповідно до змін, що відбуваються в навчальному процесі. При розробці тестових питань викладач повинен наводити такі блоки питань відкритого типу, які б доводили уміння студента конкретизувати свою відповідь прикладами.

На рис. 1 наведено приклад вказівок до виконання комп'ютерного тестування з дисципліни «Основи маркетингу», що проводилося в ХНАДУ для студентів Центру заочного та дистанційного навчання у 2016-2017 навчальному році.

ВКАЗІВКИ ДО ТЕСТУ З КУРСУ: ОСНОВИ МАРКЕТИНГУ

Посада автора тесту: доцент кафедри економіки і підприємництва
Місце роботи автора тесту: Харківський національний автомобільно-дорожній університет
П.І.Б. автора тесту: Деділова Тетяна Вікторівна

Сеанс тестування розрахований на 60 хвилин.
Тест містить 18 питань за 4 альтернативи вибору. Альтернативи вибору доступні на екрані протягом 120 секунд.
Допуск до сеансу тестування відкритий тільки один раз.

Система оцінювання:

Тест вважається пройдений задовільно в разі 13-11 кількості правильних відповідей.
Тест вважається пройдений добре у разі 16-14 кількості правильних відповідей.
Тест вважається пройдений відмінно у разі 17-18 кількості правильних відповідей.
Зміни в оцінюванні допускаються на розсуд викладача.

У разі незадовільного проходження тесту:

10-9 кількості правильних відповідей – теоретичний зміст курсу освоєний частково, необхідні практичні навички роботи не сформовані, більшість передбачених програмою навчання навчальних завдань не виконано, або якість їх виконання оцінено числом балів, близьким до мінімального; при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань (з можливістю повторного перескладання).

8-0 кількості правильних відповідей – теоретичний зміст курсу не освоєно, необхідні практичні навички роботи не сформовані, всі виконані навчальні завдання містять грубі помилки, додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не призведе до якого-небудь істотного підвищення якості виконання навчальних завдань (з обов'язковим повторним курсом дисципліни).

Рисунок 1 – Приклад вказівок до тесту з дисципліни «Основи маркетингу»

Проведення тестування передбачало відповідь на тестові запитання, що містили 4 альтернативи вибору. Щоб подивитись результати тестування студенту необхідно було увійти під своїм паролем, вибрати модуль «результати тестування», «перегляд результатів», перевірити правильність обраної дати проведення тестування, вибрати групу, вибрати тест.

Таким чином, комп'ютерне тестування є перспективним засобом контролю самостійної роботи студентів, який формує у студентів ґрунтовні наукові знання, стимулює розвиток індивідуальності, сприяє засвоєнню змістового блоку навчальної дисципліни.

ОРГАНІЗАЦІЯ ДИСТАНЦІЙНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ З ВИКОРИСТАННЯМ КУРСІВ-РЕСУРСІВ

Касатонова І.А., к.е.н., доцент
Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Сьогодні вказує на те, що майже усі види людської діяльності пов'язані з навичками отримувати та оброблювати інформацію, у тому числі й економічну. Збільшення інтенсивності інформаційних процесів обумовлює активне використання комп'ютерної техніки на різних етапах навчання і підготовки студентів, а також породжує і активізує пошук його нових форм. Розвиток інформаційних технологій сьогодні напряму пов'язаний із впровадженням у навчальний процес вищих навчальних закладів дистанційної форми навчання студентів, а зокрема і викладачів закладів.

Дистанційне навчання – сукупність технологій, що забезпечують доставку тим, хто навчається, основного обсягу досліджуваного матеріалу; інтерактивна взаємодія студентів і викладачів в процесі навчання, надання студентам можливості самостійної роботи з освоєння досліджуваного матеріалу [1].

З метою навчання сучасним інформаційним технологіям майбутніх фахівців автодорожнього комплексу України в Харківському національному автомобільно-дорожньому університеті за участю центру підвищення кваліфікації і перепідготовки кадрів створені курси «Дистанційного навчання студентів», які мають на увазі складання курсів-ресурсів електронного формату з ряду дисциплін усіх спеціальностей.

У курсі, що вивчається, розглядаються особливості програмного пакету MODEL який має на увазі курсу дисципліни на 8-16 тижнів навчання студента. Курс наповнений інформаційними матеріалами за всіма вісьмома темами. Цілі до кожного заняття представлені за таксономією Блума. Лекційний матеріал представлений у вигляді веб-сторінок. Навчальний матеріал систематизований, структурований. Кожний інформаційний розділ має короткий опис і закінчується висновком [2].

Питанням розвитку дистанційного навчання присвячена Державна програма «Інформаційні та комунікаційні технології в освіті і науці» на 2006-2010 роки, якою передбачено:

- «створення та впровадження програмних засобів для уніфікованої системи дистанційного навчання;
- створення банку атестованих курсів дистанційного навчання для загальноосвітніх, професійно-технічних, вищих навчальних закладів та закладів післядипломної освіти;
- розроблення елементів штучного інтелекту та інтерактивних засобів і технологій для індивідуалізації навчального процесу та їх впровадження в систему дистанційного навчання;
- створення системи дистанційного навчання для перепідготовки та підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників загальноосвітніх, професійно-технічних та вищих навчальних закладів;
- сертифікація та атестація програмних засобів та курсів дистанційного навчання [3].

Методика розроблених курсів дистанційного навчання у Харківському національному автомобільно-дорожньому університеті на кафедрі економіки підприємства, як засобу підготовки фахівців з економіки та підприємництва, передбачає сполучення традиційних методів спілкування викладача і студентів на лекціях і семінарах в аудиторії, а також одночасні (чати) або періодичні (форум, есе) спілкування через Інтернет.

Есе (з фр. *essai* «спроба, проба, нарис», від латів. *exagium* «зважування») – літературний жанр прозаїчного вигадування невеликого обсягу і вільної композиції [4]. Есе виражає індивідуальні враження і міркування автора по конкретному приводу або за темою і не претендує на вичерпне трактування теми (погляд на щось).

Основною метою методики розроблених дистанційних курсів-ресурсів є створення учбового інформаційного середовища, яке поєднуватиме комп'ютерні інформаційні джерела, електронні бібліотеки, відео- і аудіотеки, книги та навчальні посібники.

На завершення слід визначити явні переваги системи дистанційного навчання, а саме:

- набуття навиків висловлювання своїх думок у письмовому вигляді;
- оволодіння можливостями сучасних інформаційних технологій на високому рівні;
- подолання психологічного бар'єру перед новими інформаційними технологіями;
- освоєння сутності понять як «інформаційна грамотність» та «інформаційна культура».

Література:

1. Дистанційне навчання [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

<http://uk.wikipedia.org>. – Заголовок з екрану.

2. Касатонова І.А. Застосування технології дистанційних курсів в навчанні студентів – викладачів / І.А. Касатонова // Управління якістю підготовки фахівців: матеріали XVIII Міжнародної наук.-метод. конф.: тези доп. – Одеса: ОДАБА, 2013. – Ч 1. – С. 120 - 121.

3. Постанова Кабміну України про затвердження Державної програми «Інформаційні та комунікаційні технології в освіті і науці» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua>. – Заголовок з екрану.

4. Есе [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uk.wikipedia.org>. – Заголовок з екрану.

ТРАНСФОРМАЦІЯ ФОРМ НАВЧАЛЬНО –ВИХОВНОЇ РОБОТИ З МОЛОДДЮ У ЕПОХУ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Катана О.О., методист, викладач в.к.

Одеський автомобільно – дорожній коледж ОАДК

Мироненко С.В., к.т.н, доцент

Одеський національний політехнічний університет

Одеський автомобільно – дорожній коледж ОНПУ

Наша робота присвячена формам навчально-виховної роботи у сучасній новій ері цифрових технологій та штучного інтелекту.

Останні роки все частіше чується заклик до людства від винахідників-підприємців, науковців, вчених про нову еру у житті суспільства- Інформаційну еру з широкими можливостями для окремих осіб вільно передавати/приймати інформацію і мати миттєвий доступ до знань. Google або інші пошукові системи миттєво дають відповідь на будь-яке питання, тільки варто натиснути пальцем кнопку на телефоні. Одночасно гостро постає питання формування в людей нової інформаційної культури, нових підходів до виховання та навчання молоді. Винахідник Ілон Маск звертає увагу на злиття біологічного розуму зі штучним, перспектива масового безробіття, що потягне за собою проблему сенсу життя, непотрібності, безпорадності [1]. Знайдуть робоче місце тільки досвідчені фахівці, які будуть якісно навчатись в перебігу всього життя. Людям доведеться навчитися співіснувати в симбіозі з штучним інтелектом, конкурувати з ним.

Стівен Хокінг попереджав, що новітні технології приводять до деградації людини в конкуренції з штучним інтелектом. А необхідно, щоб його розвиток приносив користь людству і природному довкіллю. Вчений звертає увагу, що шкільна наука викладається в сухий і нецікавій формі. Дітей навчають механічно запам'ятовувати значну кількість матеріалу з предметів до іспиту, їм не прищеплюють цікавість до інших дисциплін, не навчають бачити зв'язок науки з навколишнім світом [2]. Головна вимога

навчально-виховного процесу – предмет навчання має бути цікавим. Тому в своїй педагогічній діяльності педагог весь час повинен знаходити нове для заохочення молоді до пошуків інформації, читання книжок, якісного опрацювання нової теми. На допомогу приходять різноманітні форми навчальної аудиторної та позакласної виховної роботи у поєднанні з новітніми комп'ютерними та інформаційно-комунікаційними технологіями: лекції з використанням різноманітних мультимедійних засобів, інтерактивні лабораторні роботи, сайти з відеоуроками, цифрові засоби навчання (електронні підручники, бібліотеки, музеї), КВК, естафети знань, робота гуртків, екскурсії.

Педагогічні та інформаційні технології по суті завжди розвивались разом від камінців з малюнками до Інтернету, до взаємодії вчителя з учнем через комп'ютерні мережі – дистанційне навчання, так як основу процесу навчання складає отримання і перетворення інформації. Комп'ютер є самим терплячим педагогом, здатним скільки завгодно повторювати будь-які завдання, домагаючись правильної відповіді, автоматизації навички, що відпрацьовується.

Комп'ютер стає звичним засобом пізнання навколишнього світу, таким як для попередніх поколінь була книга. Важливо навчити дитину читати книгу і знаходити у книжки знання. Аналогічно важливо навчити молодь використовувати комп'ютер не тільки для розваг, але й для самоосвіти [3]. А в сучасному суспільстві для збалансованого розвитку молоді в системі компетентісно-орієнтованого підходу до навчання і виховання набувають все більшого поширення нові форми роботи зі студентами, як поєднання випробуваних сторіччями класичних методів навчання з новітнім та передовим досвідом.

Серед таких форм – естафета знань, тематичні екскурсії, виставки технічної творчості, науково-пошукова робота, студентські науково-практичні конференції, популярний квест, робота музею цікавих наук. Підготовка до цих заходів неможлива без застосування комп'ютеру та Інтернету. Але за основу підвищення інтересу до навчання взяли класичні педагогічно-виховні методи.

При роботі над квест-проектом потрібні навички пошуку, аналізу інформації, вміння зберігати, передавати, порівнювати і синтезувати нову інформацію. І паралельно оволодівати новими знаннями у комп'ютерній грамоті та інших цифрових технологіях, використовувати необхідні програми. Можна довгий час шукати картинку або табличку у просторах Інтернету. А можна самому її виготовити швиденько та якісно за допомогою програм як MyPaint, Adobe Illustrator Draw. Можна самому перекладати зі словничком текст із іноземного сайту. А ще краще використовувати програму Google Translate. Виконуючи квест-проект, учень вчиться формулювати проблему, планувати свою діяльність, критично мислити, вирішувати складні проблеми, зважувати альтернативні думки, приймати продумані рішення, брати на себе відповідальність за їх реалізацію. А процес

підготовки квесту стає теж квестом, який допомагає саморозвитися та засвоїти нові небокраї знань.

У кабінетах біології, хімії, лабораторіях весь навчальний рік працює Музей Простої Науки, де студенти під час навчання, на перервах, під час роботи предметних гуртків, консультацій попрацювали з безліччю різноманітних колекцій, приладів з хімії, біології. Одночасно на допомогу приходив комп'ютер, де можна було, віртуально прогулятися по інтернет версіям справжніх музеїв світу, погостювати у найвідоміших бібліотеках, зоопарках, парках світу.

Таким чином, для підвищення зацікавленості молоді до самонавчання, підвищенню якості набутих знань, необхідно осучаснення традиційних педагогічних методів сучасними цифровими технологіями навчання.

Література:

1. Венс Е. Tesla, SpaceX і шлях у фантастичне майбутнє / Е. Венс, І. Маск; [пер. з англійської Мирослави Лузиної]. – ТАО, 2015.
2. Быть Хокингом [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://goo.gl/aRYca8>. – Заглавие с экрана.
3. Сутність та зміст інформаційно-комунікаційних технологій в освіті у психолого-педагогічних дослідженнях /з електронного вільного ресурсу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://goo.gl/HVthAb>. – Заголовок з екрану.

ЗАСТОСУВАННЯ ВІДНОВЛЮВАЛЬНИХ ЗАСОБІВ З ВИКОРИСТАННЯМ РЕЛАКСАЦІЙНИХ КОМП'ЮТЕРНИХ ПРОГРАМ НА ЗАНЯТТЯХ З ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ У ВНЗ

Кірсанов М.В.

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

В даний час процес фізичного виховання фахівців з вищою освітою активно адаптується відповідно до вимог що пред'являються практикою. Одне з головних завдань, які вирішуються при цьому: підвищення морфофункціональних можливостей організму для досягнення високої розумової і фізичної працездатності. Для придбання як можна більшої кількості професійно необхідних знань і розвитку професійно важливих якостей, важливе значення має не тільки набір дисциплін, що вивчаються, але і функціональний стан організму студента, тобто рівень його фізичної підготовленості, функціональних можливостей і загальний психологічний комфорт.

Організм людини – це система віброюча. А музика – це теж вібрація, тільки впорядкована, певним чином синхронізована. Вона вносить порядок до нашої системи, настроює її на певний лад, впливає на настрій і роботу внутрішніх органів і систем. Аналіз історичного коріння зв'язку спорту і

мистецтва показав, що з давніх часів у різних народів проповідував культ єдності фізичної сили і духовної досконалості. У Спарті вперше в світі була введена пісня і музика у військових цілях, під час походу, для ритму кроку, і вишукувань. Стил ь бою якому навчали спартанця називався «Танець із зброєю». Піфагор, будучи, до всіх його багаточисельних заслуг, ще і переможцем Олімпійських ігор по боротьбі і кулачному бою, всіляко сприяв широкому впровадженню музики у фізичне виховання на науково-теоретичній основі. У своєму університеті в Кротоні, Піфагор починав і закінчував день співом: вранці – розбудити активність, увечері – щоб заспокоїтися.

При появі ритмічного впливу музики, мозок починає підлаштовуватися під цей ритм. У науковій літературі цей феномен називається «Реакція перебудови біострумів мозку». Причому, ритм може бути не лише звуковим, але і зоровим. Простим прикладом такого впливу є кольорова музикальна установка, де звуки і колірні спалахи синхронізовані – це тільки посилює вплив на мозок.

Останнім часом у літературі широко обговорюються нові ідеї і підходи до застосування відновлювальних засобів з використанням релаксаційних комп'ютерних програм. Передовий досвід показує що у спортивній практиці та у фізичному вихованні різних груп населення вже використовуються релаксаційні програми. Особливе значення надається музичним та відео композиціям.

Нами було проведено порівняльний огляд доступних в мережі Інтернет мультимедійних програм відновлювання. «*Natura Sound Therapy*» більшою мірою орієнтована на людей, захоплених різними способами програмування свого мозку. Якщо цього не треба, для того щоб просто відпочити і розслабитися, буде корисніша програма «*Aura liscy*». У аудіальній психокоректувальній програмі «*Релаксація*» в неусвідомлюваній, нечутній для свідомості формі вбудовані сугестивні установки і спеціально розроблені емоційно значущі звуки. Обминувши кордони свідомості, вони проникають в глибинні структури психіки безпосередньо у підсвідомість людини, очищаючи мозок від того, що викликає тривогу «зашумлення».

«*Mirolit Halotea*» – аудіо програвач, за допомогою якого можна не лише прослуховувати звукові файли, але так само можна створювати свої звукові теми. У програмі вже є набір звукових пресетов і теми. Програма для релаксації «*Політ крізь Всесвіт*» містить великий вибір відео програм: «Політ крізь зірки», «Захід на березі моря», «Вогонь свічки, що горить», «Віртуальна прогулянка по Марсу», «Біля гірського озера», «Панорама біля моря», «Всесвіт Любові (внутрішня посмішка)», «Долина орлів», «Портал Часу», «Мікро і макро космос», «Меркаба (подвійний тетраедр)» - красиві і заспокійливі відео з м'якою, медитативною музикою і просторовим рухом. Представлені програми для релаксації можуть використовуватися також і у роботі із студентами.

При дослідженні життєво важливих показників встановлено, що частота дихання та частота серцевих скорочень на початку заняття і в контрольній

групі і в експериментальній групі були однакові. Вкінці заняття показники були кращі у експериментальній групі, яка відновлювалась за допомогою релаксаційних програм, що доводить користь використання релаксаційної комп'ютерної програми в кінцевій частині заняття зі студентами.

Крім гучності і частоти звучання на показники «частота дихання» і «частота серцевих скорочень» впливає індивідуальне сприйняття музики конкретною людиною. Головне, щоб музика подобалася. Тоді мозок перестане витрачати енергію на негативні емоції, що позитивним чином позначиться на загальному стані.

Після проведеного аналізу програм для релаксації, «*Політ крізь Всесвіт*» обрано, як найбільш придатну для використання у заняттях зі студентами.

Отримані результати досліджень свідчать про необхідність упровадження в практику кінцевої частини заняття студентів, засобів відновлення з використанням релаксаційних комп'ютерних програм.

Література:

1. Козина Ж.Л. Методы применения современных информационных технологий для активизации образного восприятия занимающимися элементами техники и тактики в спортивных играх / Ж.Л. Козина // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту: наукова монографія за ред. Єрмакова С.С. – Х.: ХДАДАМ (ХХП), 2007. – № 1. – С. 58-65.

2. Козина Ж.Л. Мультимедіа-технології як сучасний засіб навчання в спортивних іграх [Електронний ресурс]: програми для релаксації та медитації / Ж.Л. Козина, А.О. Чуркіна. – ТМФВ, 2010. – № 5. – С. 41-43. – Режим доступу: <http://psyberia.ru>. – Заголовок з екрану.

3. Лизогуб В.С. Індивідуальні психофізіологічні особливості людини та професійна діяльність / В.С. Лизогуб // Фізіол. журн. – 2010. – Т.56, №.1. – С. 148-151.

4. Программы для релаксации. Полёт сквозь Вселенную [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://yougyoga.org>. – Заглавие с экрана.

ФОРМИРОВАНИЕ ЗДОРОВОГО ОБРАЗА ЖИЗНИ СТУДЕНТОВ В ВУЗЕ

Кирсанов Н.В.

Харьковский национальный автомобильно-дорожный университет

Медико-биологическими исследованиями установлено, что у студентов при завершении роста тела в длину продолжается морфофункциональное развитие организма. Наблюдается увеличение массы тела, окружности и экскурсии грудной клетки, жизненной емкости легких, мышечной силы,

физической работоспособности. В этот период биологического развития, период завершения становления организма молодого человека, его организм обладает достаточно высокой пластичностью, адаптацией к физическим нагрузкам. Однако физическое воспитание приобретает значение эффективного формирующего фактора при направленном применении средств и методов в соответствии с индивидуальными данными физического развития и физической подготовленности студентов.

Для проведения занятий по физическому воспитанию все студенты в каждом вузе распределяются по учебным отделениям. Распределение проводится в начале учебного года с учетом пола, состояния здоровья (медицинского заключения), физического развития, физической и спортивно-технической подготовленности, интересов студентов.

Занятия строятся на основе соблюдения принципов спортивной тренировки (цикличность, волнообразность, единство общей и специальной подготовки и др.). Студенты выполняют обязательные зачетные требования и нормативы, установленные для основной отделения и в те же сроки.

Таким образом, учебный процесс по физическому воспитанию студентов включает в себя два взаимосвязанных содержательных компонента:

- 1) базовые занятия физической культурой, обеспечивающие формирование основ физической культуры личности;
- 2) спортивный компонент, дополняющий базовый и включающий занятия в избранном виде спорта, учитывая индивидуальность каждого студента, его мотивы, интересы, потребности.

В методике проведения занятий в этих группах очень важен учёт принципа постепенности в повышении требований к овладению двигательными навыками и умениями, развитию физических качеств и дозированию физических нагрузок. Содержание практических занятий в этом отделении состоит из программного материала, обязательного для всех учебных отделений, профессионально-прикладной физической подготовки, а также из различных средств, направленных на овладение спортивными навыками и привитие студентам интереса к занятиям спортом.

Теоретические занятия направлены на приобретения студентами знаний по основам теории, методики и организации физического воспитания, на формирование у студентов сознания и убеждённости в необходимости регулярно заниматься физической культурой и спортом.

Учебный процесс по физическому воспитанию преимущественно направлен на: укрепление здоровья, закаливание организма, повышение уровня физической работоспособности, возможное устранение функциональных отклонений в физическом развитии, ликвидацию остаточных явлений после перенесённых заболеваний, приобретение необходимых и допустимых для студентов профессионально-прикладных умений и навыков.

Основным принципом при определении содержания работы в разных

учебных отделениях является дифференцированный подход к учебно-воспитательному процессу.

Его сущность заключается в том, что учебный материал формируется для каждого учебного отделения с учётом пола, уровня физического развития, физической и спортивно-технической подготовленности студентов. Учебно-воспитательный процесс в отделениях проводится в соответствии с научно-методическими основами физического воспитания.

Процесс физического воспитания в высшем учебном заведении организованный на основе альтернативного выбора самими студентами профильного содержания занятий обеспечивает большую эффективность этого процесса, позволяет более существенно повышать уровень физических кондиций и функциональной подготовленности занимающихся. При этом различные по содержанию программы оказывают дифференцированное и избирательное воздействие на разные стороны физической и функциональной подготовленности занимающихся: занятия физическими упражнениями на открытом воздухе достоверно повышают уровень общей физической работоспособности и функциональной подготовленности (на 5,4-20,4%, $p < 0,05$); занятия дыхательными упражнениями способствуют повышению функциональной подготовленности, и, прежде всего – кардиореспираторной системы (на 6,2-15,7%, $p < 0,05$), занятия атлетической гимнастикой способствуют в основном росту скоростных, скоростно-силовых и силовых возможностей (на 2,2-30,8%), $p < 0,05$); занятия оздоровительной аэробикой у девушек обеспечивают увеличение показателей двигательных возможностей (на 2,5-23,3%, $p < 0,05$).

Организация физического воспитания в вузе на основе альтернативного комплектования программ занятий способствует существенному повышению осознанной мотивации к занятиям физической культурой, позволяет самым существенным образом индивидуализировать весь процесс физического воспитания, обеспечивает значительный рост посещаемости и существенное снижение заболеваемости (в среднем на 17,4%).

Физическая активность и позитивное отношение к физкультурно-спортивной деятельности – важный элемент организации физического воспитания студенческой молодежи. В высшей школе необходимо привлекать студентов к занятиям физическими упражнениями и формировать у них здоровый образ жизни. Определены новые направления подготовки будущих специалистов для формирования здорового образа жизни и культуры досуга в современном обществе. Данное направление должно стать одной из важных сфер деятельности высших заведений образования.

Литература:

1. Ильинич В.И. Студенческий спорт и жизнь / В.И Ильинич. – М.: Изд. АО Аспект пресс, 1995.
2. Коробков А.В. Физическое воспитание / А.В. Коробков,

В.А. Головин, В.А. Масляков. – М.: Высш. школа, 1983.

3. Коц Я.М. Спортивная физиология / Я.М. Коц. – М.: Физкультура и спорт, 1986.

4. Матвеев Л.П. Теория и методика физической культуры / Л.П. Матвеев. – М.: Физкультура и спорт, 1991. – 543 с.

5. Холодов Ж.К. Теория и методика физического воспитания и спорта / Ж.К. Холодов, В.С. Кузнецов. – М.: Академия, 2002. – 480 с.

МОЖЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ГЕЙМІФІКАЦІЇ ПРИ ВИВЧЕННІ ПРАВОВИХ ДИСЦИПЛІН

Остапенко О.Г., к.ю.н., доцент

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Використання новітніх технологій у навчальному процесі зумовлює процеси наукового дослідження ефективності їх застосування. Однією з таких технологій виступає гейміфікація, яка дозволяє застосувати ігровий підхід для забезпечення зацікавленості навчальним процесом, високого рівня мотивації, автономії і профільного змісту навчання.

Найбільш розповсюдженим уроком, сценарій якого вже неодноразово застосовувався моїми колегами, але при вивченні окремих правових галузевих дисциплін, був присвячений судовому процесу.

У «Правознавстві» за планом також є тема, яка має назву «Судочинство». Як правило, розглядаємо дуже оглядово усі види процесів: конституційний, цивільний, кримінальний, господарський та адміністративний. На жаль, у самому позитивному варіанті на цю тему залишається аудиторно 2 год., які присвячуємо лекції за цією тематикою.

Враховуючи можливість використання змішаного навчання, заняття за цією темою можна повести як перевернутий клас: дистанційно ознайомитись з теоретичним матеріалом, а аудиторно провети гейміфікований урок.

З урахуванням специфіки ВНЗ (ХНАДУ) та враховуючи, що тема розташована наприкінці курсу і певним чином дозволяє підсумувати здобуті знання, вміння та навички, аудиторне заняття буде присвячене проблемам відповідальності у галузі транспорту і вибору видів судочинства за вчинене правопорушення у цій сфері.

Пропонується наступний сценарій гейміфікованого заняття.

Тема. Судочинство. Специфіка відповідальності за правопорушення у сфері транспорту.

Мета: визначити сутність судочинства, виявити характерні риси конституційного, цивільного, кримінального, господарського та адміністративного судочинства;

Дистанційне навчання:

1. Знайомство з теоретичним матеріалом (лекція за темою «Судочинство»).

2. Аналіз нормативно-правових актів процесуального характеру:

- Закон України «Про Конституційний суд»
- Цивільний процесуальний кодекс України
- Кримінальний процесуальний кодекс України
- Кодекс адміністративного судочинства
- Господарський процесуальний кодекс України

3. Участь у семінарі:

Вирішення завдання – модельної ситуації: Громадянин К., який працює водієм на підставі трудового договору в АТП, потрапив у ДТП, спричинивши шкоду іншому автомобілю та його водію.

Проаналізуйте ситуацію і визначте, до яких видів відповідальності може бути притягнений громадянин К.

Для вирішення завдання пропонується ознайомитися більш детально з нормами Цивільного кодексу України, Кодексу законів про працю України, Кодексу України про адміністративні правопорушення, Кримінального кодексу України.

Вирішення завдання надається у файлі в семінарі, де студенти мають змогу оцінити роботи колег, зокрема, щодо обґрунтування на підставі чинного законодавства можливих варіантів юридичної відповідальності за правопорушення у галузі транспорту. Робота у семінарі оцінюється і викладачем.

4. *Форум* – підсумки семінару та вирішення ускладненого завдання – модельної ситуації:

Водій К., керуючи сідловим тягачем з напівпричепом – автовозом, з метою запобігання зіткнення з автомобілем, який рухався попереду і не подав попереджувальний сигнал про розворот, був змушений застосувати екстрене гальмування, внаслідок якого напівпричеп відхилився від траєкторії руху автомобіля, виїхав на зустрічну смугу руху, де назустріч рухався легковий автомобіль. Внаслідок зіткнення пасажир, який знаходився у цьому легковому автомобілі, загинув, водію були спричинені тілесні ушкодження. Крім того, один з автомобілів, який перевозився автовозом, був істотно пошкоджений.

У форумі пропонується визначити склад та кількість учасників кримінального судочинства та розподілити ролі.

Аудиторне заняття:

Для проведення гейміфікованого уроку пропонується обрати кримінальне судочинство. Ролі розподілені дистанційно у форумі.

Враховуючи, що заняття проводиться не зі студентами-юристами, основним при здійсненні гейміфікованого судочинства є визначення мети, завдань, порядку здійснення розгляду кримінальної справи, а також ролі доказування, видів доказів, їх достатності і допустимості засобів доказування.

До початку власне проведення судового засідання здійснюється опитування (15 хв.) щодо порядку реалізації кримінального судочинства та ролі всіх учасників процесу: суду, секретаря судового засідання, присяжних,

прокурора, підсудного, захисника, потерпілого, свідків, судового експерта, перекладача, позивача (відповідача) у кримінальній справі.

Хід заняття:

Розподілені за ролями студенти займають свої місця в імпровізованій залі судового засідання і відбувається розгляд кримінальної справи за запропонованою у форумі фаволою.

Закінчується розгляд справи оголошенням рішення суду.

Дистанційне заняття:

Форум: підсумки та обговорення результатів аудиторного заняття.

Рефлексія.

Тестування.

МЕСТО ИНФОРМАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В СОВРЕМЕННОМ ОБРАЗОВАНИИ

Попадинец Е.В., к.э.н., доцент

Харьковский национальный автомобильно-дорожный университет

Современное общество на этапе информатизации все активнее использует информацию и знания, решая тем самым непрерывно возникающие задачи. При этом постоянно возрастающие запасы знаний, опыта, совокупный интеллектуальный потенциал общества, который сосредоточен в книгах, патентах, журналах, отчетах, идеях, на современном техническом уровне активно участвует в повседневной производственной, научной, образовательной и других видах деятельности людей. Ценность информации и удельный вес информационных услуг в жизни современного общества резко растут. НТП, основанный на внедрении в производство гибких автоматизированных систем, микропроцессорных средств и устройств программного управления, роботов и обрабатывающих центров, поставило перед современной педагогической наукой актуальный вопрос – подготовить молодежь, способную активно вовлекаться в качественно новый этап развития общества, связанный с информатизацией. Решение этой задачи является выполнением социального заказа общества, и его успех зависит как от технического оснащения ВУЗов электронно-вычислительной техникой, учебным, демонстрационным оборудованием, функционирующим на базе средств новых информационных технологий (ИТ), так и от готовности преподавателей и студентов воспринимать постоянно растущий поток информации, в том числе учебной.

В последние годы ИТ в области высшего образования развивались, и в конечном счете, все достижения ИТ применяются в сфере образования (создание сетей телекоммуникаций и поддержка информационных потоков в них, создание и сопровождение банков данных и баз знаний и проч.) Все это должно отвечать одной цели – разработке методологической основы применения ИТ в процессе образования и обучения. На самом деле в это

время общество стоит перед сложным и крайне важным заданием – научиться правильно, оптимально и безвредно использовать компьютер во всей системе образования в целом.

Компьютер как средство обучения может использоваться только при наличии надлежащего программного обеспечения. Применение ИТ в образовании и обучении, в конечном счете, заключается в разработке и использовании программного обеспечения, имеющего учебное назначение. Особенность этих программных продуктов в том, что они должны аккумулировать в себе, кроме компьютерной программы, еще и огромный дидактический и методический опыт преподавателя, актуальность и правильность информационного наполнения определенной учебной дисциплины, а также отвечать требованиям образовательного стандарта и реализовывать одновременно возможность его применения как для самостоятельной работы студентов, так и в учебном процессе в аудитории. Развитие ИТ, широкое использование информационных ресурсов, что является одновременно и ресурсом производства и результатом интеллектуальной деятельности наиболее квалифицированной части трудоспособного населения общества, определяет необходимость развития у молодежи способности к творчеству, креативу.

Если говорить о состоянии дел с применением ИТ в стране, то, несмотря на экономические трудности и отсутствие надлежащего финансирования, в системе образования наблюдается активное освоение информационных технологий и попытки применить их в учебном и образовательном процессах в целом являются довольно успешными. Тормозом здесь является отсутствие системного подхода к решению всего комплекса проблем. По этой причине становится актуальной разработка определенных методических подходов к использованию ИТ для развивающего обучения, развития личности студента. В частности, для развития творческого потенциала, формирование умения необходимо осуществлять прогнозирование результатов своей деятельности, разрабатывать стратегию поиска путей и методов решения учебных и практических задач. Важным является обеспечение преподавателей и студентов психолого-педагогическими и методическими разработками, направленными на выявление оптимальных условий использования ИТ для интенсификации учебного процесса, повышения его эффективности и качества. Если оценивать ресурсы и возможности по созданию и распространению программного обеспечения в системе образования, то сейчас наиболее эффективным способом для этого является анализ информации и оценка тех созданных программных продуктов, находящихся на серверах ведущих учебных заведений.

Литература:

1. Образовательные технологии XXI века: информационная культура и медиаобразование: сб. ст. междунар. науч.-практ. конф. / [под

ред.: С.И. Гудилиной, К.М. Тихомировой, Д.Т. Рудаковой]. – СПб.: Нестор-История, 2013. – 373 с.

2. Информационные и коммуникационные технологии в образовании / [под ред. Д. Бадарча]. – М.: ИИТО ЮНЕСКО, 2013. – 320 с.

ПРЕИМУЩЕСТВА ИНФОРМАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В СИСТЕМЕ ОБРАЗОВАНИЯ ВУЗОВ

Попадинец Е.В., к.э.н., доцент
Харьковский национальный автомобильно-дорожный университет

Главным преимуществом информационных технологий (ИТ), по мнению экспертов, является массовый доступ к учебным программам и виртуальным лабораториям в любое удобное для студента время и использования технологий электронного обучения. Также ИТ в учебном процессе вуза имеют уникальные возможности, среди которых:

- мгновенная обратная связь между пользователем и средствами ИТ;
- компьютерная визуализация учебной информации;
- архивное хранение больших объемов информации;
- автоматизация процессов вычислительной информационно-поисковой деятельности и обработка результатов.

ИТ в высшем образовании могут быть использованы в качестве:

- средства обучения, совершенствует процесс преподавания, повышает его эффективность и качество;
- инструмента познания окружающей действительности;
- средства развития личности студента;
- объекта изучения;
- средства информационно-методического обеспечения и управления учебным процессом;
- средства коммуникаций;
- средства автоматизации процессов контроля, компьютерного тестирования и диагностики;
- средства интеллектуального досуга, развивающих игр.

По мере развития ИТ меняется и характер задач по информатизации системы образования. Ведь еще совсем недавно под внедрением ИТ понималось создание компьютерных классов. Теперь студенты имеют ноутбуки, планшеты и смартфоны, которые превосходят по своим возможностям компьютеры выпущенные еще несколько лет назад. Поэтому необходимость предоставить рабочее место каждому студенту становится менее серьезной проблемой. Однако появляются новые задачи. Так, для повышения эффективности обучения за счет ИТ в вузах и школах требуется изменение сетевой инфраструктуры, внедрение новых и обновление существующих информационных систем, корректировка процессов обучения.

Современные научные исследования убеждают в том, что совершенствование информационной среды общества инициирует формирование прогрессивных тенденций развития производительных сил, процессы интеллектуализации деятельности членов общества во всех его сферах, включая и сферу образования, изменение общественных отношений и взаимосвязей. Однако, по единодушному мнению специалистов, ИТ не способны заменить классическое обучение. Качество обучения могут обеспечить только творческие преподаватели, профессиональные методисты и мотивированные студенты, а ИТ дают им необходимый инструментальный и инфраструктурный.

На практике применение информационных и коммуникационных технологий в образовании предполагает несколько вариантов, среди которых: электронное обучение (E-Learning) и дистанционное обучение. Сначала под термином «электронное обучение» имелось в виду обучение с помощью компьютера, но в ходе развития технологий значение этого понятия расширилось. Теперь электронное обучение охватывает множество образовательных технологий, которые можно условно разделить на синхронные и асинхронные.

Синхронное электронное образование – это обучение на расстоянии, но в реальном времени. Оно очень похоже на обычное очное обучение, разница лишь в том, что участники находятся на расстоянии друг от друга. Вебинары являются ярким примером этой формы обучения. Для их организации используется специальное ПО.

Асинхронное электронное образование – это обучение, при котором студент получает всю необходимую информацию из онлайн-источников или с электронных носителей информации и самостоятельно регулирует темп и график освоения материала.

В наши дни электронное обучение стало неотъемлемой частью образовательного процесса во многих вузах, оно также нашло применение и в повышении квалификации, так в некоторых корпорациях существуют подразделения, чья задача – организовывать электронное обучение для сотрудников.

Дистанционное обучение – это совокупность технологий, обеспечивающих доставку ученику основной объем учебного материала и интерактивное взаимодействие учащихся и преподавателей в процессе обучения. При этом доставка пособий может осуществляться и без участия компьютеров и Интернета. Среди преимуществ дистанционного обучения выделяют:

- возможность учиться в месте проживания. Дистанционные технологии в образовании позволяют учиться, не оставляя родной город;
- возможность совмещать работу и учебу: ученики могут получать образование без отрыва от работы, что особенно актуально для тех, кто хочет повысить эффективность, квалификацию или получить второе высшее образование;

- доступ к качественным технологиям и учебному контенту – студент может учиться по качественным учебным материалам, общаться с преподавателями на основе индивидуального учебного плана;
- объективность аттестации: технология дистанционного обучения предполагает постоянный контроль качества усвоения знаний, беспристрастную оценку результатов, отсутствие возможности злоупотребления за счет внедрения объективных автоматизированных процедур оценки знаний, исключая человеческий фактор.

ЕЛЕКТРОННА ЛЕКЦІЯ ЯК ЕЛЕМЕНТ ІННОВАЦІЙНОГО ПІДХОДУ ДО НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

Чаплигін О.К., д.ф.н., професор
Сук О.Є.

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Нагальна потреба української освіти у змінах виявляється, перш за все, в розумінні необхідності підвищення доступності інформації, відкритості знань, можливості діалогу між викладачами та студентами. Нові підходи до освіти передбачають нові вимоги до особистості викладача, методів та технологій викладання. Використання інформаційних та комунікаційних технологій стає одним з показників професійної придатності викладача. Формується ситуація взаємодії викладача та аудиторії в усіх видах навчально-пізнавальної діяльності.

Сучасний студент вже не потребує класичного лектора, що викладає матеріал за чітко сформованою програмою. Сучасному студенту потрібне спілкування з лектором-однодумцем, лектором-опонентом, спільний пошук прикладів, співпричетність у формуванні висновків, обговоренні результатів [1, с. 435]. Взаємодія та діалог відрізняють викладання від простого інформування студентів. Тому традиційна лекція, хоча і залишається домінуючою формою викладу навчального матеріалу, поступово втрачає свою особливу роль.

Врахування недоліків традиційної лекції (наприклад, пасивність студентів при високій односторонній активності викладача), викликало до життя потребу у розповсюдженні нетрадиційних, інноваційних лекцій, які б сприяли підвищенню активності студентів під час занять.

З розвитком інформаційних технологій з'явився такий освітній ресурс як електронні лекції. Під електронними лекціями прийнято розуміти набір учбових матеріалів в електронному вигляді, що містить слайд шоу текстового та графічного супроводження з комп'ютерною анімацією, візуалізацією на екрані процесів які вивчаються [2, с. 162].

Електронна лекція є найбільш вдалою формою подання матеріалу, коли усний виклад супроводжується слайдами на екрані. Це дозволяє зробити подачу інформації більш цікавою, наочною, підвищує інтерес студентів до лекції та сприяє кращому засвоєнню матеріалу. Актуальність використання

електронних лекцій у вишах не викликає сумніву як з боку викладачів, так і з боку студентської аудиторії

Треба зазначити, що електронні лекції мають певні особливості, які відрізняють їх від традиційних. Серед них перш за все необхідно відмітити більш чітко структурований зміст, блокову схему побудови матеріалу, гіпертекстову структуру, широке використання додаткових засобів викладання, таких як графіка, анімація, звук. Більшість абстрактних філософських понять легко ілюструються за допомогою мультимедійних методів: написаних слів, картинок, яскравих графічних об'єктів, flash-анімацій тощо.

Основною методологічною проблемою при розробці електронної лекції є проблема поєднання традиційних педагогічних технологій із сучасними інформаційними. При розробці тексту електронної лекції застосовуються ті ж самі вимоги, що й до традиційної лекції. Тому одна частина електронної лекції може бути відведена авторським малюнкам, схемам, імпортованим з Інтернет або інших джерел матеріалам, а друга частина повинна зберігати традиційну методологію читання, де слово лектора залишається важливим фактором інформування, пояснення та переконання. Тобто електронна лекція – це якісна навігація по розробленій та представленій лектором презентації. Важливим є те, що перед кожною наступною лекцією, викладач має змогу корегувати презентацію (додавати матеріал, змінювати).

Безсумнівними перевагами електронної лекції є значно більший, порівняно з традиційною лекцією, потенціал – обсяг інформації, можливість утримання уваги студентів за рахунок «маніпулювання» візуальною інформацією, реалізацією анімаційних ефектів, фіксування частини інформації, можливість багаторазового звернення студента до складних моментів в лекції. Суттєвим елементом електронної лекції є також наявність в тексті гіперпосилань.

Як показала практика, студенти легко адаптуються до електронних лекцій. При цьому спостерігається підвищення інтересу до предмету, що вивчається, покращення сприйняття лекційного матеріалу, змістовність конспектів, навіть за рахунок використання телефонів для фотографування слайдів.

Однак, є і труднощі, серед яких – велика працевитратність, витрачання значного часу для підготовки лекції (пошук інформації, підготовка мультимедійних матеріалів). Ще однією трудностю є недостатня оснащеність навчальних аудиторій технічними засобами.

Література:

1. П'янова О.В. «Активні» лекції: сутність, види, особливості використання в українській вищій школі / О.В. П'янова // Імплементация сучасних технологій навчання у навчальний процес: матеріали Міжнародної наукової конференції: тези доп. – К.: НУХТ, 2015. – 471 с.

2. Чернышева А.Г. Комплексное использование мультимедийных лекций и рабочих тетрадей при обучении будущих педагогов профессионального обучения / А.Г. Чернышева // Альманах современной науки и образования. – 2012. – № 7 (62). – С. 160-163.

НЕОБХІДНІСТЬ ВПРОВАДЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТА ДИСТАНЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОСВІТУ

Шершенюк О.М., к.е.н., доцент
Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Сучасний період розвитку суспільства характеризується сильним впливом на нього інформаційних і комунікаційних технологій, які проникають у всі сфери людської діяльності, забезпечують поширення інформаційних потоків у суспільстві, утворюючи глобальний інформаційний простір. Застосування традиційних форм, засобів, методів навчання з використанням інформаційних технологій може істотно підвищити ефективність та інтенсифікацію освітнього процесу, вирішити завдання які стоять перед освітнім закладом. Одним з актуальних напрямків розбудови сучасної вищої освіти є впровадження технологій дистанційного навчання у навчальний процес.

Система дистанційної освіти – гнучка адаптивна модульна технологія навчання, яка орієнтована на споживача та спирається на сучасні інформаційні і комунікаційні технології, вважається економічно ефективною.

Сьогодні заочно можна отримати вищу освіту, вивчити іноземну мову, підготуватися до вступу у ВНЗ і т. ін. Однак у зв'язку з недостатньо налагодженою взаємодією між викладачами і студентами та відсутністю контролю над навчальною діяльністю студентів-заочників у періоди між екзаменаційними сесіями, якісний рівень такого навчання виявляється гіршим того, що можна отримати при денній формі навчання.

Дистанційна ж технологія навчання (навчального процесу) на сучасному етапі – це сукупність методів і засобів навчання та адміністрування навчальних процедур, що забезпечують якісне проведення навчального процесу на відстані на основі використання сучасних інформаційних і телекомунікаційних технологій, що забезпечують:

- доставку студенту основного обсягу досліджуваного матеріалу;
- інтерактивну взаємодію студентів і викладачів в процесі навчання;
- надання студентам можливості самостійної роботи по засвоєнню матеріалу, що вивчається;
- оцінку знань і навичок, отриманих ними в процесі навчання.

Однією з перешкод більш швидкого розвитку мережі даного виду освітніх послуг є недостатній ступінь обізнаності потенційних абітурієнтів про можливості сучасних інформаційних технологій у сфері освіти. Однак,

незважаючи на це, дистанційна освіта на базі комп'ютерних телекомунікацій стає все більш популярною.

Дистанційну форму навчання спеціалісти зі стратегічних проблем освіти називають освітньою системою ХХІ століття. Прогнози на перспективу вказують на те, що вже в найближчому майбутньому приблизно 40-50% навчального часу не тільки у ВНЗ, а й у школах (у міру появи для цього відповідних умов) буде доводитися на частку дистанційного навчання.

СЕКЦІЯ 2

Методологічні засади забезпечення підготовки конкурентоспроможних фахівців сучасними ВНЗ

ВСЕОБЩАЯ МЕТОДИКА ВЕО КАК ВСЕОБЩИЙ ЗАКОН

Бабайлов В.К., к.э.н., доцент

Харьковский национальный автомобильно-дорожный университет

Величайший по своей научной и практической ценности тезис Богданова «Всё есть организация» (ВЕО), нашедший самое широкое применение при определении сущности важнейших явлений и понятий до самого последнего времени не находил обоснования своего места в системе как фундаментальных, так и экспериментальных и прикладных методик. Данная проблема была решена автором в недавней публикации [1]. Доклад посвящён интерпретации методологии успешного решения этой проблемы. При этом решались задачи: анализ истоков тезиса Богданова ВЕО; нахождение истинного места ВЕО; доказательство тождественности ВЕО-методики и ВЕО-закона.

Впервые тезис «Всё есть организация» выдвинул Богданов в своей «Всеобщей организационной науке (Тектологии)» в 1912 году. Отдельные его аспекты были раскрыты самим А.А. Богдановым (1873-1928), величайшим мыслителем, философом, экономистом, публицистом, писателем-фантастом, врачом-психиатром, выпускником Харьковского императорского университета 1899 года, основателем и руководителем первого в мире института переливания крови в Москве [2]. Богданов, однако, не сделал методологического анализа, не определил место своего тезиса в системе фундаментальных знаний, называя его «...философским положением...» [2]. Поэтому одной из актуальных методологических проблем становится определение истинного смысла тезиса ВЕО.

При установлении места тезиса ВЕО докладчик опирался на результаты анализа публикации [1]. Они приводят к выводу, что тезис «Всё есть организация» является универсальной и эффективной методикой. Это следует из успешного практического установления сущности таких важнейших понятий как экономика, менеджмент, бизнес, предпринимательство, наука, практика и других. Но каким типом методики она является – вопрос оставался открытым. Для нахождения места ВЕО в системе методик автором было высказана идея, что тезис такого глобального масштаба может находиться только среди методик фундаментального исследования; методики же экспериментального и прикладного исследования имеют исключительно конкретный характер и не могут содержать ВЕО. Но дальнейший анализ показал, что ни в одном уровне и фундаментального исследования тоже нет места для ВЕО: методики всех его уровней также конкретны.

Как отмечается в [1] «...сложившаяся ситуация, а также вся практика и логика проведения фундаментального исследования экономики, менеджмента, предпринимательства, высшего образования привели автора к выводу о необходимости введения ещё одного его уровня и понятия – новой и действительно всеобщей науки как результата обобщения частных, конкретных наук...». Автором Всеобщей науки установлено, что в Тектологии кроме частных законов находится и всеобщий закон «Всё есть организация». И далее автор приходит к выводу, что Всеобщий закон Богданова является и величайшей Всеобщей методикой исследования, методикой, до предела упрощающей дефиницию любого понятия.

Основными результатами доклада являются:

Определены место и сущность величайшего тезиса Богданова «Всё есть организация» как Всеобщего закона и Всеобщей методики Всеобщей науки.

Его применение в педагогической практике позволит значительно повысить эффективность, уровень и качество подготовки выпускников ВУЗов.

Литература:

1. Бабайлов В.К. Всеобщая наука / В.К. Бабайлов // Новый коллегіум. – 2017. – № 3. – С.57-61.
2. Наука управлять: 3 історії менеджменту: Хрестоматія. / Упор. І.О. Слепов. – К.: 1993.

РАСПРЕДЕЛЕНИЕ СОДЕРЖАНИЯ ДИСЦИПЛИН «ОСНОВЫ МЕНЕДЖМЕНТА» И «МЕНЕДЖМЕНТ»: ОБОСНОВАНИЕ КРИТЕРИЯ

Бабайлов В.К., к.э.н., доцент
Харьковский национальный автомобильно-дорожный университет

Одной из проблем методологии преподавания дисциплин «Основы менеджмента» и «Менеджмент» является отсутствие аргументированного обоснования распределения между ними учебного материала, определение их содержания. В настоящее время преподаватель при разработке программы указанную проблему часто решает самостоятельно, по своему усмотрению, на основе личного опыта. По мнению автора доклада должен быть установлен чётко обоснованный *критерий* определения, установления наиболее корректной организации содержания данных дисциплин. В докладе излагается гипотеза, что такой критерий должен быть установлен, разработан только на основе основного закона менеджмента «Менеджмент есть организация любой деятельности, в том числе и менеджерской» [1-2]. Обоснование, установление, разработка данного критерия и явилось *целью* доклада.

Внимательный анализ основного закона менеджмента приводит к выводу, что в нём чётко просматриваются два кардинально различающихся

аспекта: менеджмент есть организация *внешней* по отношению к нему деятельности (например, организация производства, обмена и другой внешней деятельности) и менеджмент есть организация *самого* менеджмента как особого вида деятельности. Вся логика и опыт преподавания обеих дисциплин приводит к однозначному выводу, что вначале менеджмент организует собственную деятельность, сам менеджмент. И только после этого реализуется организация внешних по отношению к менеджменту видов деятельности. То есть, менеджмент действительно включает две разные части: начальную как организацию самого менеджмента и остальной менеджмент как организацию, например производства.

Исходя из этого вывода, автор считает оправданным первую часть менеджмента как организацию самого менеджмента закрепить, отнести к дисциплине «Основы менеджмента», а оставшуюся часть менеджмента – к дисциплине «Менеджмент».

Соответственно, в содержание дисциплины «Основы менеджмента» необходимо включать такие основы, составляющие соответствующие её три раздела:

- Методологические основы менеджмента.
- Научные основы менеджмента.
- Практические основы менеджмента.

В содержание дисциплины «Менеджмент» необходимо включать три такие разделы:

- Правила практики менеджмента.
- Связующие процессы.
- Функции менеджмента.

Личная практика преподавания дисциплин «Основы менеджмента» и «Менеджмент» показала, что такое распределение учебного материала является оправданным.

Установление обоснованного критерия распределения учебного материала в таких двух важнейших учебных дисциплинах как «Основы менеджмента» и «Менеджмент» будет способствовать их более оптимальной организации и как результат – повышению эффективности их преподавания. Установление обоснованного, аргументированного критерия к тому же может быть использовано при решении аналогичных, похожих проблем в других дисциплинах.

Литература:

- 1.Бабайлов В.К. Менеджмент: наука и практика: учебник / В.К. Бабайлов. – Х.: ХНАДУ, 2015. – 276 с.
2. Бабайлов В.К. Новая парадигма менеджмента / В.К. Бабайлов // Проблемы і перспективи розвитку підприємництва: Збірник наукових праць Харківського національного автомобільно-дорожнього університету. – Х.: ХНАДУ, 2016. – №3 (14), том 1. – С. 72-76.

НОВАЯ ПАРАДИГМА ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ: К ПРОБЛЕМЕ ВНЕДРЕНИЯ НОВЕЙШИХ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ МЕТОДИК В ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЯХ УКРАИНЫ

Бабайлов В.К., к.э.н., доцент
Харьковский национальный автомобильно-дорожный университет

Последние два десятилетия отличает исключительно успешное внедрение IT-технологий в производственную и исследовательскую практику. Известно, что любые технологии как организации техник никогда и нигде не применяются без методологий как организаций методик. Но роль технологий и методологий кардинально отличается в производстве и в исследовании: в производстве главная роль принадлежит технологиям, а в исследовании – методологиям. Цель производства – получение продуктов и/или услуг; цель исследований – получение знаний. Следовательно, любая педагогическая деятельность – исследовательская. Поэтому в педагогике и высшей школы главную роль играют методологии, при каких бы сложных и эффективных технологиях это ни происходило. Технологии в исследовании, в том числе и педагогике, всегда вспомогательные к методологиям. Поэтому в педагогическую практику важно, прежде всего, внедрение новейших методик (и методологий как организации комплекса методик). Это никак не исключает необходимость внедрения и новейших техник и технологий. Но при этом не стоит забывать, что их роль всё-таки вспомогательная к методикам и методологиям. *Целью* данного доклада является постановка и решение в исторической перспективе исключительно актуальной проблемы внедрения новой глобальной методики – парадигмы высшего образования, успешно разработанной на кафедре экономики ХНАДУ уже в 2013 году [1]. *Задачи* доклада: интерпретация сущности понятия «Парадигма»; обоснование главного условия разработки парадигмы педагогики высшей школы как определение Основного закона и выбора методики его апробации; формулировка парадигм педагогики высшей школы; обоснование возможности её внедрения в педагогическую практику высшей школы.

Для решения первой задачи были использованы результаты разработки парадигм высшего образования, экономики, менеджмента и предпринимательства, опубликованные в [1-3]. Обобщение этих результатов приводит к такой дефиниции парадигмы: «Парадигма – это результат апробации Основного закона методикой Время». Это стратегия поведения всего человечества в конкретной сфере деятельности (педагогической, экономической, технической и другой).

Основной закон педагогики: «Педагогика – это организация знаний, умений и навыков (ЗУН)». Педагогика всегда была отражением ЗУН, выработанных человечеством в процессе жизнедеятельности. Необходимо заметить и то, что педагогика во все времена разделялась на педагогику начального, среднего и высшего образования. Их отличие – в глубине знаний

и в соотношении знаний, умений и навыков. Но во всех трёх было, есть и будет общее – цель, стратегия, глобальная стратегия, парадигма педагогики, не зависящая от стран, но зависящая от Времени.

На первом этапе развития человеческой цивилизации это были все ЗУН, но ограниченные как по объёму, так и качеству, обобщению, систематизации. Это были ЗУН о всей организации жизнедеятельности. То есть, это были, прежде всего, знания, умения и навыки об организации производства и о самом производстве. Это ЗУН управления. В дальнейшем из управления выделяется менеджмент. А в будущем в самом менеджменте произойдёт выделение предпринимательского менеджмента, – предпринимательства. Таким образом, можно выделить три этапа в развитии ЗУН: этап преимущественно ЗУН обо всём управлении; этап преимущественно ЗУН о *всём* менеджменте; этап преимущественно ЗУН о предпринимательстве как части, виде, форме менеджмента.

Соответственно, можно сформулировать три парадигмы педагогики. В том числе и парадигмы педагогики высшего образования: прошлую как глобальную стратегию ЗУН управления; настоящую парадигму как глобальную стратегию специальных ЗУН, или ЗУН менеджмента; будущую новую парадигму как глобальную стратегию ЗУН предпринимательства.

Проблема внедрения новой парадигмы педагогики высшей школы требует дальнейшего исследования. Но уже на основании знаний, приобретённых при разработке парадигм экономики, менеджмента, предпринимательства и высшего образования, можно утверждать, что однозначно есть две опасности, два риска: риск преждевременного внедрения новой парадигмы педагогики высшей школы (когда основные природные ресурсы ещё не полностью исчерпаны); и запоздание с внедрением новой парадигмы.

Литература:

- 1.Бабайлов В.К. Методология высшего образования: на пути к новой парадигме / В.К. Бабайлов, О. Васильковская // Новий колегіум. – 2013. – № 1. – С.3-7.
2. Бабайлов В.К. Новая парадигма экономики / В.К. Бабайлов // Новий колегіум. – 2015. – № 1. – С.53-57.
3. Бабайлов В.К. Новая парадигма менеджмента / В.К. Бабайлов // Проблеми і перспективи розвитку підприємництва: Збірник наукових праць Харківського національного автомобільно-дорожнього університету. – Х.: ХНАДУ, 2016. – №3 (14), том 1. – С. 72-76.

ИССЛЕДОВАНИЕ КАК ОРГАНИЗАЦИЯ МЕТОДА, МЕТОДИК, МЕТОДОЛОГИЙ

Бабайлов В.К., к.э.н., доцент

Шершенюк Е.Н., к.э.н., доцент

Харьковский национальный автомобильно-дорожный университет

Наступающая исследовательская эпоха приведёт к необходимости углубления понимания важнейших аспектов понятия «Исследование». Поэтому проблема их уточнения уже сейчас становится актуальной. Целью доклада является изложение современного представления о трёх очень близких, тесно связанных и важнейших явлениях и понятиях любого исследования: метод, методики, методологи. Достижение этой цели свелось к решению задач по определению их сущности и содержания. При этом использованы результаты исследований, изложенные в статьях, монографиях и учебнике автора доклада.

Как следует из [1] ключевым понятием является метод. Метод – это общее правило любого исследования (сущность). Следовательно, метод один. Поэтому применение термина «Методы» нелогично и некорректно. Содержание метода: анализ и синтез информации человеком, субъектом исследования. При этом исследование может проходить как от анализа к синтезу (Индукция), так и от синтеза к анализу (Дедукция). В научной литературе «...анализ определяют исходя из греч. analysis – разделение объекта на части, стороны, свойства; синтез из греч. synthesis – объединение их в единое целое» [1]. Это новое целое формируется субъектом исходя из его конкретной цели исследования.

Понимание метода как Индукции и Дедукции произошло не сразу. Из научной литературы следует, что методологическая по своей сути проблема определения Индукции и Дедукции разрабатывалась вначале преимущественно в рамках философии и восходит своими корнями ещё к учениям Платона и Аристотеля [2]. Индукция и Дедукция интерпретировались на данном этапе развития знания преимущественно как методики мышления формальной логики. Индукция (от лат. inductio – наведение, побуждение) определялась как формальнологическое умозаключение, которое приводит к получению общего вывода на основании частных посылок. Другими словами, это есть движение мышления от частного к общему, выведение из единичного общего. Дедукция (от лат. deductio – выведение) наоборот, – это получение частных знаний из какого-то общего. Это движение познания от общего к частному, единичному.

Особое внимание Индукции и Дедукции уделили представители эпохи позднего Возрождения (Ренессанса) Френсис Бэкон (1561-1626) и Рене Декарт (1596 – 1650) в контексте конкретных наук: естественных – у Бекона и математических – у Декарта [2]. Но они тоже считали индукцию и дедукцию отдельными методиками, отличными от анализа и синтеза знаний и потому,

как и Аристотель не могли и даже не пытались связать их именно с анализом и синтезом. И потому продолжали решать проблему определения, интерпретации индукции и дедукции совершенно в стороне от их действительной природы и причин возникновения. Именно в тесной связи с методом следует интерпретировать Индукцию как движение познания от анализа к синтезу, а Дедукцию – как движение от синтеза к анализу!

Такая интерпретация, определение индукции и дедукции углубляет понимание и самого метода не только как правила анализа, а затем синтеза, но и как правила синтеза и последующего анализа. Индукция и Дедукция – это две стороны одной медали, называемой Методом. Это две основные формы Метода. В этом их сущность и связь с методом. Собственно индукция и дедукция и есть метод в его истинном понимании, определении, полном проявлении в пространстве и времени.

Методики (сущность) – это правила применения самого метода в конкретной области исследования: Экономике, Механике, Химии, Физике, Социологии, Философии и других. Примеры методик: экономический анализ и синтез, статистический анализ и синтез, химический анализ и синтез и другие.

Методология (сущность) – это организация методик. Содержание методологии: состав и последовательность применения методик.

Метод, методики, методологии – это важнейшие понятия любых дисциплин ВУЗов. Углубление, уточнение их понимания будет способствовать повышению эффективности педагогической практики.

Литература:

1. Бабайлов В.К. Менеджмент: наука и практика: учебник / В.К. Бабайлов. – Х.: ХНАДУ, 2015. – 276 с.
2. Бабайлов В.К. Индукция и Дедукция / В.К. Бабайлов // Бизнес-Информ. – 2012. – №10 . – С. 285-287.

УСТАНОВЛЕНИЕ ХАРАКТЕРА СВЯЗИ ОСНОВНЫХ ВИДОВ ИССЛЕДОВАНИЙ

Бабайлов В.К., к.э.н., доцент
Шершенюк Е.Н., к.э.н., доцент
Харьковский национальный автомобильно-дорожный университет

В современной литературе выделяют такие основные виды исследований: фундаментальное, экспериментальное, прикладное [1-3]. Однако существует проблема установления истинного характера их связи. Это и явилось целью доклада. Но для этого, прежде всего, необходимо было решить задачи по установлению субъектов, места, сути и содержания каждого из этих видов исследования.

Целью фундаментального исследования является создание фундамента, основ, результатов для будущего экспериментального исследовани. Оно содержит несколько уровней, результатами каждого из которых являются фундаментальные методики: идея, гипотеза, концепция, теория, основной теория, наука [1]. Любой из уровней фундаментального исследования реализуется в четыре этапа: определение его объекта, предмета (проблемной части объекта), выбор методики решения проблемы, решения проблемы. То есть, особенностью фундаментального исследования является строгая упорядоченность применяемых методик, их заранее установленный состав и последовательность применения. Важнейшими результатами фундаментального исследования для дальнейшего использования в экспериментальном исследовании являются: идея, теория (её законы), наука (её парадигма). И особенно – парадигма. Именно рождение парадигмы является завершающим этапом формирования науки. Парадигма является концентрированным выражением эпохи, критерием определения её характера, её главного содержания.

Экспериментальное (эмпирическое, опытное, изобретательское) исследование является продолжением фундаментального исследования, но имеет другую цель; в нём применяет и другие методики. Его цель – апробация, внедрение законов частных теорий (новшеств), полученных в фундаментальном исследовании, превращение их в инновации для дальнейшего использования в прикладном исследовании. Экспериментальное исследование можно трактовать и как разработку инноваций. Другие особенности экспериментального исследования: меньшая в сравнении с фундаментальным исследованием регламентация, упорядоченность в выборе методик и техник вследствие большой вероятности непредвиденных ситуаций; полное отсутствие прибыли, так как нет ещё результатов внедрения в производство. Новшества могут быть и результатом не только фундаментального исследования, но и экспериментального, и производственного, и даже самого производства. Наблюдательный рабочий, не выходя за рамки технологического процесса, тоже может обнаружить нечто новое. Но в любом случае результатом исследования, открытия является не продукт, а новое знание о нём. Так, результатом инженерного исследования Тейлора была не быстрорежущая сталь, а знание о технологии её производства. Необходимо заметить, что если Новшества (Новации) – только новые знания, то Нововведениями (Инновациями как внедрёнными новшествами) могут быть не только новые знания (новые методики, технологии), но и новые техники.

Субъекты организации экспериментальных исследований: специальные подразделения менеджмента предприятия (отделы главного технолога и научной организации труда). Это части производственного менеджмента. Результатами экспериментального исследования (в частности, – изобретение бетона) являются и «случайные» открытия одиночек-практиков. Экспериментальные исследования могут сопровождаться и случайными

фундаментальными открытиями. К ним относится известное открытие Архимедом гидростатического закона и его восклицание «Эврика» (Нашёл).

Прикладное исследование – это применение инноваций, полученных в экспериментальном исследовании. Оно происходит в масштабах всего предприятия как в менеджменте, так и в производстве. Его особенности: ещё меньшая регламентация и упорядоченность в выборе методик и техник; наличие огромных затрат собственников предприятия – предпринимателей на инвестиции; может быть и огромная дополнительная прибыль. Субъекты организации прикладного исследования: производственный, маркетинговый и предпринимательский менеджмент.

В прикладном исследовании происходит и внедрение новых парадигм как глобальных стратегий поведения человечества в определённой конкретной сфере деятельности: экономике, инженерии, административной деятельности, психологии, социологии и других. Именно с учётом высшим менеджментом предприятия характера парадигмы в прикладном исследовании должна разрабатываться миссия предприятия.

Литература:

1. Бабайлов В.К. Менеджмент: наука и практика: учебник / В.К. Бабайлов – Х.: ХНАДУ, 2015. – 276 с.
2. Бабайлов В.К. Модель разработки парадигм: важнейшие свойства / В.К. Бабайлов // Новий колегіум. – 2016. – № 3. – С. 48-53.
3. Бабайлов В.К. Всеобщая наука / В.К. Бабайлов // Новий колегіум. – 2017. – № 3. – С. 57-61.

МЕТОДОЛОГИЯ ФУНДАМЕНТАЛЬНОГО ИССЛЕДОВАНИЯ

Бабайлов В.К., к.э.н., доцент

Шершенюк Е.Н., к.э.н., доцент

Харьковский национальный автомобильно-дорожный университет

В связи с возрастанием в ближайшее будущее роли методологии актуальной становится проблема углубления понимания важнейших её аспектов. Особый интерес представляет практика методологии и особенно методология исследования. В свою очередь методология исследования известна как методология фундаментального, экспериментального и прикладного исследований. Автор доклада акцентирует внимание на методологии фундаментального исследования, так как именно она определяет последующую методологию экспериментального и прикладного исследований. Фундаментальное исследование наиболее сложное и важное. Его целью является создание фундамента, основ, результатов для будущего экспериментального исследования. Оно содержит несколько уровней, результатами каждого из которых являются фундаментальные методики:

идея, гипотеза, концепция, теория, основной теория, наука [1]. В таблице 1 для примера представлено экономическое фундаментальное исследование.

Любой из уровней фундаментального исследования реализуется в три этапа: определение его объекта, предмета (проблемной части объекта), решения проблемы. То есть, особенностью фундаментального исследования является строгая упорядоченность применяемых методик, их заранее установленный состав и последовательность применения. Важнейшими результатами фундаментального исследования для дальнейшего использования в экспериментальном исследовании являются: идея, теория (её законы), наука (её парадигма). И особенно – парадигма. Именно рождение парадигмы является завершающим этапом формирования науки. Парадигма является концентрированным выражением эпохи, критерием определения её характера, её главного содержания.

Таблица 1 – Экономическое фундаментальное исследование

Фундаментальные методики	Три результата применения трёх содержательных методик определения объекта, предмета и решения проблемы		
	Объект	Предмет – проблемная, неизвестная фундаментальная, главная связь объекта	Методика решения проблемы
Идея	Экономика	Неизвестная связи стоимости	Интуиция
			Зависимость – предполагаемая, качественная <u>связь</u> стоимости с затратами труда
Гипотеза	Идея	Нет количественной зависимости	Логика дискретных фактов производства
			Закономерность , Тенденция, Принцип – дискретная количественная зависимость
Концепция	Гипотеза	Нет сплошной доказанной закономерности	Логика доказательства, расчёта
			Закон – сплошная доказанная (рассчитанная) закономерность
Теория	Концепция	Нет апробации закона другими законами и экспериментальным исследованием	Контроль и экспериментальное исследование
			Закон , апробированный всеми законами и экспериментальным исследованием (но производством не апробируется)!
Основная Теория	Теории частные	Незнание общего во всех законах конкретной сферы деятельности	Обобщение частных законов
			Основной закон «Стоимость равна затратам труда» как результат обобщения частных законов
Наука	<u>Основная</u> теория	<u>Основной закон</u> (неапробированный временем)	Время
			Парадигмы (глобальные стратегии) затрат: ручного, механизированного, предпринимательского труда как результаты апробации основного закона

Фундаментальное исследование, результатом которого являются полный набор фундаментальных методик (от идеи до науки), называется полным, или научным исследованием.

Важным аспектом фундаментального исследования является оценка результатов фундаментального исследования с точки зрения дальнейшего их использования, применения, внедрения. По мнению авторов любые из полученных фундаментальных методик от идеи до науки представляют практический интерес. Так, Кейнс высоко оценивал роль идей – известно его знаменитое выражение, что именно «...идеи и правят миром...» [2]. С точки зрения текущей (оперативной) деятельности предприятий наибольшую ценность представляют частные теории, а точнее – их законы. С точки зрения стратегической деятельности наибольшую ценность представляют науки, а конкретнее – их парадигмы.

Литература:

1. Бабайлов В.К. Менеджмент: наука и практика: учебник / В.К. Бабайлов – Х.: ХНАДУ, 2015. – 276 с.
2. Бартенев С.А. Экономические теории и школы (история и современность): курс лекций / С.А. Бартенев. – М.: БЕК, 1996. – 352 с.

ПРОБЛЕМЫ ДОСТИЖЕНИЯ СПОРТИВНЫХ РЕЗУЛЬТАТОВ В СИСТЕМЕ СТУДЕНЧЕСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ

Безнис Е.Е.

Харьковский национальный автомобильно-дорожный университет

Спорт высших достижений позволяет на основе выявленных индивидуальных особенностей и возможностей человека в определённом виде спорта добиваться максимальных, рекордных результатов.

Единая классификация студенческого спорта необходима для того, чтобы сравнить уровень достигнутых результатов как в одной спортивной дисциплине, так и между различными видами спорта.

Внутривузовские соревнования по видам спорта:

- зачётные соревнования на учебных занятиях;
- соревнования на первенство учебных групп;
- соревнования на первенство курсов;
- соревнования на первенство факультетов (или общежитий);
- соревнования на первенство вуза.

На этом уровне проводятся такие спортивные соревнования как массовые кроссы, эстафеты и др. Победители идут на межвузовские соревнования по видам спорта или комплексные спортивные мероприятия:

- соревнования между курсами, факультетами, вузами;
- районные, городские соревнования;
- областные соревнования;

- зональные соревнования (по территориальному или ведомственному признаку);

- всеукраинские студенческие соревнования, участие в составе сборных команд в соревнованиях.

В межвузовских соревнованиях обычно участвуют и соревнуются сильнейшие студенты-спортсмены лично или в составе сборных команд отдельных курсов, факультетов, вуза. Цели подобных состязаний весьма разнообразны: от установления личных контактов до достижения наилучшего спортивного результата в соревнованиях между вузами, городами, и по Украине. На уровне отдельных вузов по инициативе ректората и общественных организаций могут быть организованы международные спортивные встречи.

Государственный спорт высоких достижений традиционно ориентирован на «промышленный» способ подготовки спортсменов экстра-класса, основанный на раннем отборе одаренных людей и развитие в них специальных качеств в условиях специализированных учебно-тренировочных учреждениях (спортивных школах, интернатах). Такой подход имеет серьезные преимущества, однако не свободен и от серьезных недостатков, заставляющих всерьез задуматься о необходимости использования, наряду с привычной, также и альтернативной идеологии развития спорта. Эти недостатки происходят из неизбежного атрибута «промышленного» способа – резкого разделения среды подготовки спортсмена высокого уровня и среды общесоциальной и проявляются, по крайней мере, в следующем:

- На рубеже перехода из юношеской (юниорской) возрастной категории во взрослый спорт последний лишается огромного количества талантливых спортсменов, готовых к дальнейшей самореализации, по причине их столкновения с реалиями взрослой жизни: необходимостью приобретать профессию, зарабатывать на жизнь, обзаводится семьей и др., вынужденных выбирать в пользу названных ценностей, поскольку имеющиеся условия реализации спортивной активности не позволяют им далее совмещение усилий.

- Пребывание в замкнутой спортивной корпоративной среде замедляет либо порой вовсе исключает, приобретение спортсменами навыков существования в общесоциальной среде, в результате чего после окончания спортивной карьеры значительное количество молодых, великолепно тренированных и психологически подготовленных людей не в состоянии найти адекватного их способностям места в жизни.

Развитие студенческого спорта способно если не полностью решить перечисленные проблемы, то, по крайней мере, серьезно их минимизировать. Формирование на базе университетской инфраструктуры комфортной среды для активных занятий спортом с возможностью достижения серьезных результатов, сопоставимых с показателями профессионального спорта, позволяет:

- Выявлять спортивные таланты на более поздних возрастных стадиях либо развивать до соответствующего профессиональному уровню подготовки спортсмена-любителя, не сумевшего к 17-18 годам укрепиться в профессиональных командах.

- Продлевать как минимум на 5-6 лет спортивную карьеру молодых людей, стремящихся совмещать ее с приобретением образования, профессии, социальных навыков.

- Безболезненно социально адаптировать спортсменов высокого уровня, прошедших этап студенческого спорта, после окончания их профессиональной спортивной карьеры.

- Повышать популярность спорта и здорового образа жизни за счет постоянного пребывания спортсменов-студентов в общей среде.

Для решения названных задач студенческий спорт должен:

1. обладать развитой материальной и кадровой (в первую очередь - тренерско-преподавательской базой);

2. оптимизировать совмещение серьезных занятий спортом с полноценным получением образования за счет улучшенной логистики, гибкого графика занятий, надлежащих условий для самостоятельной подготовки;

3. иметь правильно организованный календарь спортивных состязаний, учитывающий учебную нагрузку;

4. основываться на безусловном приоритете принципов справедливости в выявлении лучших, прозрачности отбора и продвижения спортсменов на более высокие уровни выступлений.

В настоящее время отечественные ВУЗы весьма далеки от способности обеспечить развитие студенческого спорта в предлагаемом формате, однако это не означает невозможности начала движения к такому образцу. На первом этапе необходимо решить две важнейшие задачи: оптимизировать соревновательную практику и укрепить материально-кадровую базу студенческого спорта.

Литература:

1. Власов А. Спорт большой и спорт совсем маленький / А. Власов. – М., 2000. – 378 с.

2. Ермак Н.Р. Кому нужны чемпионы / Н.Р. Ермак, Р.А. Пилюян, А.Д. Суханов. – М., 1999. – 235 с.

3. Ильинич В.И. Студенческий спорт и жизнь / В.И. Ильинич. – М.: изд. АО Аспект пресс, 1995.

4. Матвеев Л.П. Теория и методика физической культуры /Л.П. Матвеев. – М.: Физкультура и спорт, 1991. – 543 с.

5. Платонов В.Н. Подготовка квалифицированных спортсменов / В.Н. Платонов. – М.: Физкультура и спорт, 1986. – 286 с.

МОТИВАЦІЙНА СФЕРА СТУДЕНТІВ ТА УЧНІВ ЯК ОСНОВНИЙ КОМПОНЕНТ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ У ВНЗ

Безніс О.Є.

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Однією з найбільш актуальних проблем сучасної освіти є побудова такого процесу учення, який міг би бути основою самотворення мотиваційної сфери студентів та учнів. У дослідженнях присвячених вивченню студентського віку в основному розглядаються питання пов'язані з віковими та індивідуальними особливостями студентів (Т. Корнілова, Є. Григоренко, Р. Бугаєвський), залежності професійних переваг студентів від їх індивідуально-типологічних особливостей (В. Морошин, І. Соколов, Г. Котвицкий).

Серед найважливіших якостей особистості сучасного фахівця можна виділити ініціативу та відповідальність, спрямованість до новаторських рішень, потребу у постійному оновленні професійних знань. Загальновизнаним, необхідним та найважливішим є факт про те, що структура мотивів студента а також учня, сформована у час навчання, стає стержнем особистості майбутнього фахівця. Отже, розвиток позитивних навчальних мотивів - невід'ємна складова частина виховання особистості студента і учнів.

Мотиви мислення виникають у самому його процесі. Традиційно їх поділяють на дві групи: 1) зовнішні (розумова діяльність спрямована на результат, не пов'язаний з пізнанням об'єкта), 2) внутрішні (розумова діяльність, пов'язана з пізнанням об'єкта). Зміни в мисленні відбуваються під впливом змін у мотивації. Наприклад, в одній ситуації студент або учень розв'язував задачу за нейтральною інструкцією, а в іншій повідомлялося про дослідження розумової обдарованості.

Навчальна мотивація студентів та учнів залежить від груп факторів, що їй визначають її специфіку:

- а) об'єкт або мета навчальної взаємодії;
- б) інтереси студента;
- в) інтереси іншої людини або суспільства в цілому.

Однією з проблем оптимізації навчально-пізнавальної діяльності студентів та учнів є вивчення питань, пов'язаних з мотивацією учіння. Це визначається тим, що в системі «навчальний - навчальний» студент або учень є не тільки об'єктом управління цієї системи, але і суб'єктом діяльності, до аналізу навчальної діяльності якого у ВНЗ не можна підходити односторонньо, звертаючи увагу лише на «технологію» навчального процесу, не враховуючи мотивацію. Як доводять численні соціально-психологічні дослідження, мотивація навчальної діяльності неоднорідна, індивідуальних особливостей студентів а також учнів, характеру найближчої референтної групи, рівня розвитку студентського колективу тощо. З іншого боку,

мотивація поведінки людини, виступаючи як психічне явище, завжди є віддзеркаленням поглядів, ціннісних орієнтацій, установок того соціального шару (групи, спільності), представником якого вона є.

Необхідна умова для створення у студентів та учнів навчальної мотивації - можливість проявляти у навчанні розумову самостійність і ініціативність. Чим активніші використовувані методи навчання, тим легше зацікавити предметом студентів або учнів. Основний засіб формування стійкого інтересу до навчання – використання таких питань і завдань, вирішення яких вимагає від студентів активної пошукової діяльності.

Навчальний матеріал і прийоми навчальної роботи повинні бути достатньо (але не надмірно) різноманітні. Різноманітність забезпечується не лише зіткненням студентів і учнів з невідомими раніше об'єктами в ході навчання, але і тим, що в одному і тому ж об'єкті можна відкривати нові сторони. Один з прийомів спонуки навчальної мотивації студентів або учнів – «відчуження», тобто демонстрування того, що можна вивчити нового, несподіваного, важливого в звичному і буденному. Новизна матеріалу – найважливіша передумова виникнення пізнавального інтересу. Проте, пізнання нового повинно спиратися на знання, що вже систематизовані і стали частиною наукового світогляду студента.

Використання раніше засвоєних знань – одна з основних умов появи інтересу. Істотний чинник формування навчальної мотивації – емоційне забарвлення змісту навчання, живе слово педагога. Ці положення, сформульовані Є. Бондарчуком, можуть служити певною програмою організації навчального процесу у ВНЗ. Адже сучасні соціальні фактори змінили психологію молодої людини. Вона звикла до образної й емоційної інформації по телебаченню, тому академічний стиль у ряді випадків сприймається як анахронізм. Слухачі студенти, як правило, дуже легко поєднують розумове з емоційним.

Серед чинників, які впливають на внутрішньоструктурну динаміку навчальної мотивації студентів і учнів, варто визначити пріоритетними наступні: зняття оцінки і тимчасових обмежень, демократичний стиль спілкування, ситуацію вибору, особова значущість, вид роботи (продуктивний, творчий). Творчий характер проблемної ситуації стимулює тенденцію до диференціювання і впорядкування компонентів структури, тобто тенденцію до стійкості.

Важлива умова поліпшення якості умов організації навчальної діяльності є творчий підхід та самостійна постановка навчальних цілей у студентів та учнів. Використання найбільш раціональних способів організації процесу учення й досягнення оптимального навчального процесу у навчальних закладах та рівня отримання знань.

Література:

1. Бибрих Р.Р. Особенности мотивации и целеобразования в учебной деятельности студентов младших курсов / Р.Р. Бибрих, И.А. Васильева //

Вестник МГУ. Серия 14. Психология. – 1987. – №2. – С. 12.

2. Бондарчук Е.И. Основы психологии и педагогики: курс лекций 2-е изд., перераб. и доп / Е. Бондарчук, Л. Бондарчук. – К.: МАУП, 2001. – 168 с.

3. Гордієнко В.І. Розвиток особистості в процесі професіоналізації: професіогенез особистості / В.І. Гордієнко // Психологія праці та професійної підготовки особистості: навч. посіб. / В.І. Гордієнко // [за ред. П.С. Перепелиці, В.В. Рибалки]. – Хмельницький: ТУП, 2001. – С. 48-67.

4. Занюк С. С. Мотиваційний тренінг. Формування мотивації навчальної діяльності у студентів та старшокласників / С.С. Занюк // Практична психологія та соціальна робота. – 2002. – № 8. – С. 31-42.

5. Леонтьев А.Н. Деятельность. Сознание. Личность / А.Н. Леонтьев. – М., 1975.

ПРОФЕСІЙНА ТА СОЦІАЛЬНА ПІДГОТОВЛЕНІСТЬ ВИПУСКНИКІВ ВНЗ

Блага В.В., к.е.н., доцент
Харківський національний автомобільно – дорожній університет

Проведені дослідження дозволяють зробити висновок про невдоволеність роботодавців молодими спеціалістами. Закінчуючи ВНЗ, вони мають у кращому випадку теоретичні знання. Колишнім студентам не вистачає практичного досвіду, при цьому необґрунтованих амбіцій через наявність диплома та небажання працювати хоч відбавляй.

Якість людини проявляється в ступені реалізації її інноваційного, творчого потенціалу, в здатності самостійно, власними зусиллями вирішувати виникаючі перед нею громадські, особисті і професійні проблеми на основі їх розуміння, переживання, осмислення і пошуку, безпечних для природи, оточуючих людей і самого себе способів їх продуктивного розв'язання. З цього випливає, що сучасні освітні технології покликані ініціювати і розвивати, перш за все, інноваційні здібності студентів. Формування особистісної сфери фахівця здійснюється під впливом не тільки цілеспрямованого освітнього процесу, а й специфічного професійного середовища, в якому він опиняється, приступаючи до навчання у вищій школі.

Сьогодні фахівець з економіки і підприємництва, який не тільки здобуває знання, вміння і навички, а й реалізує себе завдяки цим знанням: розвиває свій творчий потенціал, вступає в особистісно-значущі комунікації з оточуючими людьми, культурою, проявляє охоронне ставлення до природи і т. д. Підвищується цінність особистості, її людських якостей, в зв'язку з чим змінюється і ставлення до освіти. Воно стає більш гуманним, його зміст наповнюється культурними цінностями і нормами, які стають затребуваними в педагогічній діяльності і теоретичних положеннях гуманної педагогіки, і відповідно до них освітні технології стають м'якшими, тоншими, ощадливішими, варіативними, індивідуалізованими.

Освіта, що отримується в університеті, має допомогти людині не тільки

стати фахівцем, готовим до професійної діяльності в мінливому світі, але і допомогти реалізувати творчі можливості, навчити соціальної відповідальності.

Компетентність має на увазі крім технологічної підготовки цілий ряд інших компонентів, що мають в основному, високопрофесійний характер. Це, в першу чергу, такі якості особистості, як самостійність, здатність приймати відповідальні рішення, творчий підхід до будь-якої справи, вміння доводити її до кінця, вміння постійно вчитися; це гнучкість мислення, вміння підтримувати діалог, співпраця з оточуючими, комунікабельність і т. д.

Можна відзначити важливі особливості формування і розвитку особистості до саморозвитку та самовдосконалення для формування професійної компетентності студентів в процесі навчання у ВНЗ: 1) проектування і організація освітнього процесу таким чином, щоб були максимально задіяні і реалізовані в діяльності міжпредметні зв'язки; 2) розвиток професійного мислення, рефлексії; 3) формування у студентів потреби в професійному самовдосконаленні; 4) формування професійної компетентності як інтегральної якості особистості з позначенням пріоритетного компонента даної якості.

Майбутня професійна діяльність повинна визначати зміст і форми навчальної діяльності. Модель фахівця є одним з найважливіших понять педагогіки вищої школи і представляє собою набір вимог, які пред'являються до випускників в ході професійної діяльності. Найбільш важливою представляється модель діяльності і модель підготовки. Модель діяльності орієнтована на вивчення сфери діяльності фахівця даного профілю, опис умов праці, необхідних знань, умінь, навичок і важливих якостей з професійної точки зору, визначає систему вимог до кінцевого результату навчання.

Модель підготовки дає відповідь на питання, що потрібно фахівцям для успішного функціонування. Вимоги моделі фахівця є системоутворюючим фактором відбору змісту освіти та форм його реалізації в навчальному процесі, а також визначають якості, важливі з професійної точки зору для всіх спеціальностей і кожної конкретної спеціальності. Необхідно відзначити, що з одного боку, модель фахівця є основою для планування змісту і організації процесу навчання студентів, визначення ролі, місця та обсягу кожної дисципліни. З іншого боку, всі дисципліни, що входять до курсу підготовки фахівця, повинні сприяти формуванню особистості фахівця, що володіє набором певних важливих з професійної точки зору якостей, особистості, що відповідає параметрам моделі фахівця.

Моделлю фахівця необхідно керуватися для створення стандартів вищої освіти, які, в свою чергу, повинні відображати перехід від кваліфікаційної моделі, жорстко прив'язаною до предмету і об'єкту праці, до компетентнісної. Придбання компетенції дає можливість справлятися з різними ситуаціями, які виникають в процесі професійної діяльності і працювати в групі. Компетенція виступає новим типом визначення мети й відзначає перехід від переважно академічних норм оцінки до зовнішнього оцінювання професійної та

соціальної підготовленості випускників, освіта тісно пов'язується з вимогами ринку праці. Володіння компетенціями передбачає їх використання в ряді професій, що дозволяє розширити область їх працевлаштування.

НОВИЙ ПОГЛЯД НА ВИКЛАДАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН У ВИЩІЙ ШКОЛІ: ЯК ПРОХОДИТЬ ТРАНСФОРМУВАННЯ В УМОВАХ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ НАЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

Близнюк А.О., к.е.н., доцент
Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Сучасний стан суспільства в багатьох економічно розвинених країнах характеризується як постіндустріальне або інформаційне, для якого характерні, перш за все, високі темпи науково-технічного та економічного розвитку, переміщення переважної частини капіталу з виробничої сфери в область високих технологій і сферу послуг, глобалізація економічного і політичного простору. Ці інформаційні процеси в суспільстві призводять до трансформації багатьох, традиційно сформованих технологій викладання у вищій школі різних країн, і переорієнтації на інноваційні способи навчання, провідну роль в яких займають інформаційно-комунікаційні технології. У зв'язку з цим видається актуальним дослідити сучасні тенденції розвитку навчального процесу в вузі в умовах глобалізації, одним з найпотужніших інструментів якої є на сьогоднішній день інформаційно-комунікаційні технології, що зумовили появу та стрімкий розвиток глобальних комп'ютерних мереж, які дозволили створити глобальні дослідницькі та освітні мережі. Все більшої популярності набувають на сьогоднішній день можливість отримання освіти поза стінами університету, так зване дистанційне навчання з використанням глобальних комп'ютерних мереж, різні способи безперервного навчання.

Під інформатизацією навчального процесу будемо розуміти застосування комп'ютерно-орієнтованих методичних систем на різних стадіях навчання у вищих і загальноосвітніх навчальних закладах.

Сам процес інформатизації в перспективі слід визнати постійно оновлюється, однак основна методологічна і методична база повинна бути розроблена вже зараз, що вимагає серйозних зусиль вчених-методистів.

Практична ж інформатизація процесу навчання йде повним ходом, проте цей процес не можна назвати впорядкованим, скоріше, слід зазначити розхитування основ класичної дидактики за допомогою такого потужного засобу, як комп'ютер.

Кінцева мета інформатизації прямо залежить від прийнятої методології навчання і підготовки фахівців. Якщо імперативним прийнято дистанційне навчання, то, по всій видимості, в основу інформатизації може бути покладено добре розроблений сценарій радянського заочної освіти з підміною сесій всілякими конференціями та форумами «on line». В цьому випадку кінцевим пунктом інформатизації навчального процесу буде повна відмова від «паперових» носіїв інформації. З паперових документів повинен

залишитися тільки диплом про закінчення навчального закладу та доповнення до диплома. Все інше – навчальна і адміністративна документація – переноситься на електронні носії інформації.

Підготовка носіїв предметного знання, професіоналів-практиків заснована на самостійній відпрацювання основних професійних навичок, тому і тут може бути кінцевою метою інформатизації навчального процесу цілком конкретне завдання – створення електронного підручника за фахом. Тільки при підготовці носіїв інструментального знання ця мета не визначається так легко, оскільки при цій методології навчання неможливо обійтися без постійного живого спілкування студента з викладачем, а комп'ютер залишається допоміжним інструментом навчання.

Таким чином, можна запропонувати три рівні процесу інформатизації:

Першим рівнем інформатизації можна вважати використання комп'ютера в поточному контролі, проте саме тестування має проводитися з відкритого варіанту в гуманітарних дисциплінах, що вимагає підвищених витрат при створенні програми тестів, але такі тести не дозволяють відповідати на поставлені запитання навмання. Для природничих дисциплін, особливо таких, де використовуються формальні методи, такі програми написати легше, однак і в цьому випадку можливість вгадування відповідей не допускається.

На другому рівні передбачається використання комп'ютера при читанні лекцій, яка повинна носити методологічний характер, шляхом подання динамічних моделей досліджуваних процесів, а також як допоміжний засіб при проведенні практичних і лабораторних робіт. Особливе місце займає самостійна робота, де комп'ютер, може займати місце настільної книги для студента.

Третій рівень інформатизації передбачає спільну роботу в парі «студент - викладач» або «студент - студент» в процесі створення імітаційних моделей досліджуваних процесів, графічного представлення математичних моделей, творча розробка варіантів проектів тощо. Крім того, самостійна робота студента як основна форма освітнього процесу передбачає здійснення можливостей, що надаються дистанційним навчанням, тобто можливість в будь-який момент отримати консультацію «on line» і провести співбесіду зі студентами з інших вузів.

КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ОСОБИСТОСТІ

Болотова Т.М., к.е.н, доцент
Харківський національний автомобільно-дорожній університет

В даний час, в період реформування системи освіти в Україні, особливої актуальності набувають проблеми забезпечення оновлених педагогічних цілей і завдань з урахуванням необхідності вибору критеріїв. Найважливішим завданням у зв'язку з цим є розвиток

конкурентоспроможності учнів, студентів – майбутніх фахівців. Треба точно визначити не тільки критерії, за якими буде оцінюватися якість освіти, а і оцінювати якість освіти у ВНЗ.

Оцінку треба проводити не тільки в психолого-педагогічних аспектах, якими є знання і вміння майбутніх фахівців, якість особистості, фахові характеристики особистості, так і в зв'язку з умовами галузевого ринку праці країни: особливостями професійної діяльності майбутнього фахівця, економічними факторами ринку праці країни, суб'єктивними характеристиками і критеріями роботодавців і організацій, які пропонують роботу.

Критерій – це показник оцінки або ознака, на підставі якого здійснюється оцінка, визначення або класифікація чого-небудь [1, 2]. При необхідності виділити підстави для оцінки або класифікації під критерієм розуміють те, що порівнюють (якість знань; час подолання дистанції; кількість правильно вирішених завдань). При необхідності оцінити відповідність об'єкта будь-якого ознакою критерієм є те, з чим порівнюють (якісні, тобто усвідомлені і систематизовані знання, 12 секунд, 10 завдань); таким чином, наприклад, поняття «якість знань» розкривається, конкретизується, завдяки чому стає зрозумілим, коли можна говорити про «якісні знання».

Для критеріального опису конкурентоспроможності майбутніх фахівців використані наступні поняття:

- *зовнішні критерії* – модельні характеристики поведінки, спілкування, діяльності працівників при працевлаштуванні і в процесі праці; за даними критеріям конкурентоспроможність визначається роботодавцями та керівниками на підставі безпосередньої презентації, прояві фахівцем своїх особистісних і професійних якостей в професійному співтоваристві;

- *споживчі властивості фахівців* – властивості потрібності, корисності фахівця для споживачів його професійних послуг;

- *критерії розвитку структурних компонентів конкурентоздатності* – ознаки, що свідчать про високий рівень розвитку якостей, які складають зміст конкурентоспроможності фахівців;

- *внутрішні критерії* – критерії інтегрованості структурних компонентів конкурентоспроможності, що свідчать про їх системній єдності, що дозволяє сформуватися якості вищого порядку, ніж кожен компонент окремо.

Затребуваність на ринку праці є найбільш яскравим зовнішнім показником конкурентоспроможності майбутнього та сучасного фахівця. У процесі дослідження було визначено, що ступінь конкурентоспроможності визначається за характером затребуваності (широті, причин, наявності посередників) фахівця в період працевлаштування і в процесі професійної діяльності.

Як показують наукові дослідження, теоретичний аналіз наукової літератури та діалоги з фахівцями потреби конкурентоспроможного фахівця:

1. обумовлена високою оцінкою роботодавцями та керівниками його

професійних і особистісних якостей,

2. виходить за межі ближнього професійного кола і не пов'язана з послугами посередників (за винятком авторитетних членів професійного співтовариства).

Причини затребуваності фахівців були з'ясовані за допомогою анкетування і підтверджені експертною оцінкою фахівців. Результати дослідження показали, що думки експертів відрізнялися високою ступенем узгодженості: значення коефіцієнта конкордації W варіювали від 0,83 до 0,91.

В результаті були виявлені зовнішні критерії (ЗК) конкурентоспроможності фахівців з фізичної культури і спорту, конкретизовані їх споживчі властивості (СВ) та визначено зв'язок між зовнішніми критеріями, споживчими властивостями і особистісними якостями суб'єктів праці.

Таблиця 1 – Зовнішні критерії конкурентоспроможності

Тип зовнішнього критерію	Показник конкурентоспроможності майбутнього фахівця
ЗК 1	ефективну поведінку при працевлаштуванні, ефективний пошук роботи, наявність професійного досвіду, достатній рівень успішності (для молодих фахівців – випускників ВНЗ)
ЗК 2	конструктивні відносини з керівництвом і цінність фахівця для керівників, конструктивні відносини з колегами і споживачами професійних послуг
ЗК 3	поліфункціональність професійної діяльності та готовність до підвищенню рівня професійної відповідальності

Так як майбутні фахівці не є повноцінними суб'єктами ринку праці, то для співвідношення критеріїв оцінки конкурентоспроможності особистості треба ввести коректуючі складову – це потреби професійної (виробничої) практики.

Таким чином, якщо майбутній фахівець поєднує навчання у ВНЗ та виробничу діяльність, та фахівці (студенти), які не поєднують навчання у ВНЗ з роботою за спеціальністю, є конкурентоспроможними у значимих в контексті зовнішніх критеріїв характеристикам, що виявляється в період професійної (виробничої) практики.

Література:

1. Митина Л.М. Психология развития конкурентоспособности личности / Л.М. Митина. – М.; Воронеж: Изд-во МПСИ; МОДЭК, 2002.
2. Друкер П.Ф. Рынок: как выйти в лидеры. Практика и принципы / П.Ф. Друкер. – М., 1992

ОСНОВНІ НАПРЯМКИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ВИПУСКНИКІВ ВНЗ

Бочарова Н.А., к.е.н., доцент

Федотова І.В., к.е.н., доцент

Харківській національний автомобільно-дорожній університет

Кожен випускник повинен бути затребуваними та конкурентоспроможним на ринку праці. Тому вищі навчальні заклади повинні побудувати навчальний процес таким чином, щоб забезпечити оптимізацію змісту освоєваних дисциплін, орієнтувати студентів на участь у науковій, практичній, позааудиторної та інших видах діяльності. Студенти повинні швидко адаптуватися до безперервно мінливих умов, тільки тоді вони будуть конкурентоспроможними на протязі всього часу професійної діяльності.

При цьому конкурентоспроможність особистості студента розуміється як сукупність таких інтегрованих якостей, як цілеспрямованість, пізнавальна активність, чіткість ціннісних орієнтацій, креативність, творче ставлення до справи, працьовитість, прагнення до саморозвитку, до безперервного професійного росту, високій якості кінцевого продукту своєї праці, а також критичність, стресостійкість [1]. На сьогоднішній день в українській та зарубіжній літературі найбільш дискусійними залишаються питання підготовки молодих кадрів на етапі освіти.

Багато вчених розглядають конкурентоспроможність студента вузу як інтегративний показник якості підготовки за умови, що: визначені основні напрямки оцінки якості підготовки фахівця в освітньому досвіді; сформована адекватна цілям і задачам оцінювання технологія взаємодії в системі «викладач - студент»; спроектовані конкретні шляхи використання нової моделі оцінювання якості підготовки конкурентоспроможного фахівця; діагностичні методики оцінювання якості підготовки представлені двома групами: на основі кваліфікаційного стандарту і як особистості.

Структура конкурентоспроможності студента вузу включає в себе наступні компоненти:

1. Змістовна частина – знання характеристик конкурентоспроможності, проектних видів діяльності і способах їх здійснення, адекватність життєвих орієнтацій сформованим ситуацій і обставин, знання шляхів і методів досягнення успіху, ефективного використання внутрішніх резервів;

2. Мотиваційна частина – знання мотивів успіху, особистісного досягнення, професійного вибору, орієнтація на професійну діяльність, ціннісні орієнтації, соціально-психологічні характеристики і емоційно-вольові якостей особистості, зацікавленість у формуванні конкурентоспроможності;

3. Операційна частина – різні види навичок і умінь: інтелектуальні, творчі, проектувальні (участь в науково-дослідній і проектно-

конструкторської діяльності, саморозвиток і самонавчання, створення індивідуальних проектів, діагностика та аналіз отриманих результатів), інформаційно-комунікативні (пошук, аналіз, синтез та інші види діяльності з інформацією, обґрунтованість зроблених висновків і суджень, навички при проведенні публічних виступів), активне залучення учнів в конкурентну, творчу навчально-наукову діяльність.

Широкий спектр сучасних технологій, форм, методів, прийомів організації навчального процесу допомагають у формуванні та розвитку компонентів конкурентоспроможності студентів. Одним із способів підвищення рівня конкурентоспроможності студентів може послужити залучення їх до виконання великомасштабних проектів обласного рівня на базі вищих навчальних закладів. Метою проведення таких робіт є прийняття остаточних конструктивно-технологічних рішень для створення нових установок, технологій, розробка бізнес-кейсів та проектів.

У сучасних умовах розвитку суспільства відбувається швидкий розвиток комп'ютерних технологій і їх впровадження в усі сфери людської діяльності. Особливо значущу роль вони набувають у вищих навчальних закладах.

Останні кілька років в вузах України значного поширення набула Модульна об'єктно-орієнтована динамічна навчальне середовище LMS Moodle (ModularObject-OrientedDynamicLearningEnvironment). Moodle – це система управління курсами (CMS), також відома як система управління навчанням (LMS) або віртуальна навчальне середовище (VLE). Це безкоштовне веб-додаток, що використовується вже в 160 країнах, що надає можливість викладачам створювати ефективні сайти для онлайн-навчання [2]. У проекті, виконаному у Світовому технологічному університеті, пропонується реалізація online університету на базі LMS Moodle, що забезпечує повний цикл навчання студента в обсязі навчального плану з конкретної спеціальності, включаючи допуск до державної атестації. Використання даного середовища робить простішим можливість реалізації різних педагогічних підходів до процесу навчання. Одним з таких підходів у сфері вищої освіти є теорія контекстного навчання, основним ядром в якій є ідея про вплив контексту професійної діяльності на навчальну діяльність студентів.

Реалізація ідей такого підходу в процесі професійної підготовки в умовах контекстного навчання дозволить забезпечити цілеспрямовану актуалізацію в єдності особистісно-професійних і соціальних цінностей і смислів майбутньої діяльності.

Література:

1. Каленский А.В. Анализ форм и методов обучения для повышения конкурентоспособности студентов в процессе обучения в техническом вузе / А.В. Каленский // Экономика России в XXI веке: сборник научных трудов XII Международной научно-практической конференции «Экономические науки и прикладные исследования», г. Томск, 17-21 ноября 2015 г.: тезисы

докл. в 2 т. – Томск: Изд-во ТПУ, 2015. – Т. 1. – С. 59-65.

2. Лавриненко С.В. Структурно-логические схемы как дидактическое основание современных информационных технологий / С.В. Лавриненко, Г.А. Китаев // Современные исследования социальных проблем (электронный научный журнал). – 2015. – № 4 (48). – С. 3–11.

ДІАГНОСТИКА РІВНЕЙ СФОРМОВАНОСТІ КОРПОРАТИВНИХ УМІНЬ ТА ЗНАНЬ У СТУДЕНТІВ

Бугаєвська Ю.В., к.п.н., доцент
Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Необхідність вивчення педагогами чинників, пов'язаних із процесом формування корпоративної культури, є завжди актуальною та передбачає завдання визначення вихідного стану сформованості корпоративної культури у студентів експериментальної та контрольної груп завдяки науково обґрунтованій технології.

Отримані дані засвідчують, що в цілому визначений на констатувальному етапі педагогічного експерименту рівень сформованості у студентів певних умінь (організаційно-вольових, перцептивно-комунікативних, конструктивно-проективних, оцінно-регулятивних, виконавчо-фахових) залишається недостатнім, що в майбутньому не дозволить їм успішно виконувати поставлені перед ними фахові завдання.

За результатами опрацювання одержаних даних, тільки в 6,5 % студентів експериментальної групи та 6,9 % студентів контрольної групи сформованість усіх визначених у даній методиці особистісних якостей знаходилася на бажаному рівні. У 6,5 % студентів експериментальної групи та 6,7 % студентів контрольної групи було виявлено дуже високий рівень емпатії, у 16,3 % студентів експериментальної групи та 16,1 % контрольної групи – високий рівень емпатії. Негативним фактом діагностики є те, що в 23,1 % студентів експериментальної групи та 23,7 % студентів контрольної групи було виявлено низький рівень сформованості емпатії, а в решти студентів, тобто в 52,1 % студентів експериментальної групи та 51,4 % студентів контрольної групи, – навіть дуже низький.

Узагальнені дані щодо прояву корпоративно-особистісних якостей студентів відображені в таблиці 1.

Таблиця 1 – Констатувальні дані про характер прояву студентами корпоративно-особистісних якостей (у %)

Прояв корпоративно-особистісних якостей	Е (211 осіб)	К (213 осіб)
практично завжди	6,8	6,6
час від часу	43,7	44,5
майже не проявляються	49,5	48,9

На констатувальному етапі експерименту вивчався також ступінь адекватності самооцінки студентів щодо готовності працювати в команді над вирішенням поставлених професійних завдань. Для цього результати їхньої самооцінки з окресленого питання порівнювалися з висновками членів експертної групи стосовно сформованості у студентів такої готовності. Загальні результати діагностики наведені в таблиці 2.

Таблиця 2 – *Констатувальні дані адекватності самооцінки студентів щодо готовності працювати в команді над вирішенням поставлених професійних завдань (у %)*

Адекватність самооцінки	Е (211 осіб)	К (213 осіб)
адекватна	6,8	6,9
завищена	53,5	54,4
занижена	39,7	38,7

Як свідчать отримані результати, більшість студентів на констатувальному етапі має неадекватну самооцінку щодо визначення власної готовності працювати в команді над вирішенням поставлених професійних завдань.

На основі аналізу, систематизації й узагальнення отриманих даних були отримані такі загальні дані про стан сформованості у студентів корпоративної культури, що представлені в таблиці 3.

Таблиця 3 – *Узагальнені констатувальні дані про рівні сформованості корпоративної культури студентів (у %)*

Рівень	Е (129 студентів)	К (134 студенти)
високий	5,9 %	5,8 %
середній	58,2 %	58,2 %
низький	35,9 %	36,0 %

Тобто у ступенях сформованості корпоративної культури студентів обох груп суттєвих відмінностей не виявлено, і для успішного здійснення студентами в майбутньому професійної діяльності необхідна спеціальна педагогічна робота в цьому напрямі.

Література:

1. Корпоративная культура: учеб.-метод. пособ. / Ред. Т.А. Лапина. – Омск: изд-во ОмГУ, 2005. – 96 с.
2. Соломанидина Т.О. Организационная культура в таблицах, текстах, кейсах и схемах. – М.: ИНФА-М, 2007. – 395 с.
3. Халитова И.С. Формирование корпоративной компетенции студентов технического вуза в процессе внеучебной деятельности: дис.канд. пед. наук: 13.00.01. – Казань, 2009. – 184 с.

ТИПІЗАЦІЯ ЛЕКЦІЙНОГО МАТЕРІАЛУ

Бурмака М.М., к.е.н., доцент
Харківський національний автомобільно-дорожній університет
Бурмака Т.М., к.е.н., доцент
Харківський національний університет міського господарства
імені О.М.Бекетова

Слово «лекція» утворено від латинського *lectio*, в перекладі дослівно означає «читання». Лекція як форма навчання відома давно, вона виникла ще до нашої ери, за часів існування Стародавнього Риму.

На сьогоднішній день вона все ж не втратила свій первісний зміст – нести «знання в маси» шляхом передачі певної інформації. Лекція – це основна форма викладання у закладах вищої освіти (ЗВО), яка полягає в тому, що протягом встановленого періоду часу (як правило двох академічних годин за одне заняття) викладачем повідомляється нова інформація, що активно сприймається студентами. Лекція є важливим і основоположним компонентом навчання у ЗВО.

Ефективне мовне спілкування можливе лише при діалогічній взаємодії учасників мовної ситуації, коли аудиторія сприймається не як пасивний об'єкт, якому лектор повинен передати інформацію.

У педагогічній практиці склалися і застосовуються кілька підходів до визначення видів лекцій за способом викладу матеріалу.

1. Вступна лекція. Дає перше цілісне уявлення про навчальний предмет і орієнтує студента щодо основних задач курсу. На лекції висловлюються міркування щодо методичних і організаційних особливостей роботи в рамках курсу, а також дається аналіз навчально-методичної літератури, рекомендованої студентам, оголошуються терміни і форми звітності.

2. Лекція-бесіда. Є найбільш поширеною і порівняно простою формою активного залучення студентів до навчального процесу. Ця лекція передбачає безпосередній контакт викладача з аудиторією. Перевага лекції-бесіди полягає в тому, що вона дозволяє привертати увагу студентів до найбільш важливих питань теми, визначати зміст і темп викладу навчального матеріалу з урахуванням особливостей студентів.

3. Лекція-візуалізація. Даний вид лекції є результатом використання принципу наочності, застосування різноманітних форм і методів інтерактивного навчання.

4. Лекція-дискусія. Викладач, при викладі лекційного матеріалу, не лише використовує відповіді студентів на свої питання, а й організовує вільний обмін думками в інтервалах між логічними розділами. Ефект досягається лише при правильному підборі питань для дискусії та вмілому, цілеспрямованому управлінні нею.

5. Лекція з розбором конкретних ситуацій. Дана лекція за формою схожа

на лекцію-дискусію, проте на обговорення викладач ставить не питання, а конкретну ситуацію. Зазвичай така ситуація видається усно або у дуже короткому відеозаписі. Тому виклад її має бути дуже коротким, але містити достатню інформацію для оцінки характерного явища і обговорення.

6. Бінарна лекція. Під час цієї лекції навчальний матеріал проблемного змісту надається студентам шляхом діалогічного спілкування двох викладачів. Таким чином моделюються реальні практичні ситуації та здійснюється обговорення теоретичних питань з різних позицій двома фахівцями.

7. Лекція із заздалегідь запланованими помилками. Ця форма проведення лекції була розроблена для формування у студентів навичок оперативно аналізувати професійні ситуації, виступати в ролі експертів, опонентів, рецензентів, виокремлювати невірну або неточну інформацію.

8. Лекція прес-конференція. Викладач називає тему лекції і просить студентів письмово ставити йому запитання по даній темі. Виклад матеріалу будується не просто як відповідь на кожне окреме поставлене питання, а у вигляді зв'язного розкриття теми, в процесі якого формулюються відповідні відповіді. На завершення лекції викладач проводить підсумкову оцінку питань, що відображають знання та інтереси слухачів.

9. Лекції нетрадиційної форми проведення. Проблемна лекція починається із запитань і постановки проблем, які необхідно вирішити. На сформульоване проблемне питання найчастіше не існує однотипного рішення, для відповіді на нього потрібно всебічно дослідити ситуацію.

При застосуванні всіх цих форм проведення занять студенти отримують реальну практику формулювання своєї точки зору, осмислення системи аргументації, тобто перетворення інформації в знання, а знань в переконання і погляди.

Різноманітність методів і засобів навчання, як спроби відходу від єдиного шаблону в освітньому процесі, має при всіх його позитивних проявах і негативний момент: «калейдоскопічність» форми проведення занять може стати причиною того, що студент у своїх спробах бути залученим в «ненудні» форми навчання, виявиться нездатним зрозуміти сутність проблеми, яку необхідно засвоїти в процесі заняття.

Підводячи підсумки вищевикладеного, хотілося б відзначити, що методи і засоби навчання помилково було б зводити в ранг самоцілі, це насамперед інструмент для вирішення освітніх завдань у ЗВО. Тому кожен метод навчання повинен враховувати специфіку конкретної навчальної дисципліни. Нав'язування викладачем популярних, «модних» методик навчання, не завжди приносить очікуваний результат.

АКАДЕМІЧНА МОБІЛЬНІСТЬ СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Бурмака М.М., к.е.н., доцент
Харківський національний автомобільно-дорожній університет
Бурмака Т.М., к.е.н., доцент
Харківський національний університет міського господарства
імені О.М.Бекетова

Сучасні інтеграційні процеси, що відбуваються в світовому співтоваристві, безпосередньо впливають на систему вищої освіти. Останніми роками в нашій країні приділяється значна увага академічному обміну студентів та викладачів ЗВО. Це пояснюється тим, що академічна мобільність є одним з найважливіших напрямів процесу інтеграції українських ЗВО до міжнародного освітнього простору.

Основною метою, заради якої здійснюється інтеграція до міжнародного освітнього простору, є забезпечення належної якості вищої освіти відповідно до світових стандартів, підвищення її привабливості та конкурентоспроможності. Навчання, орієнтоване на результат, і мобільність допоможуть студентам розвивати компетенції, необхідні для швидкої адаптації до мінливого ринку праці. Будучи однією з форм організації навчання студентів, академічна мобільність пов'язана з переміщенням їх в інший ЗВО на обмежений у часі період з обов'язковим поверненням до базового ЗВО для завершення навчання.

Академічна мобільність студентів передбачає проведення роботи за наступними напрямками:

- введення в практику цільового виділення коштів в бюджетах вузів для фінансування програм мобільності, що реалізуються в рамках прямого міжвузівського співробітництва;
- удосконалення організаційних механізмів і внутрішньовузівського нормативно-методичного забезпечення академічної мобільності;
- розвиток культури формування гнучких освітніх траєкторій, механізмів визнання і трансферу дисциплін і періодів навчання в інших вузах, в тому числі іноземних;
- розширення прямої міжвузівської співпраці в освітній та дослідницькій сферах, активізація розробки спільних освітніх і дослідницьких програм;
- розвиток системи інформування студентів, викладачів і співробітників ЗВО щодо проблем, пов'язаних з академічною мобільністю;
- розробка механізмів мотивації вивчення іноземних мов, впровадження форм і методів навчання іноземними мовами, з метою забезпечення істотного підвищення рівня мовної підготовки студентів та викладачів;
- організація курсів і підготовка програм вивчення студентами іноземних мов;
- забезпечення соціально-побутових умов і гарантій безпеки для

іноземних громадян, які перебувають на навчанні;

- створення інфраструктури для адаптації іноземних студентів, розвиток системи консультативних послуг, соціальної та культурної підтримки для іноземних студентів;

- розвиток дистанційних форм навчання іноземних студентів, як найбільш економічно-доцільних, додатково до традиційних.

Основною метою мобільності є надання студенту можливості отримання освіти за обраним напрямом підготовки, забезпечення доступу до визначених центрів знань, де формуються провідні наукові школи, всебічний розвиток пізнавальної активності студентів та викладачів в різних областях культури.

Таким чином у студентів з'являється можливість вибору індивідуальної освітньої траєкторії, отримання більш якісних освітніх послуг. В свою чергу ЗВО формують нові умови ефективної конкуренції та взаємодії шляхом розширення для вчених і викладачів перспектив плідного наукового та навчального співробітництва. Ринок праці в таких умовах стає міжнародним, що згодом полегшує можливість працевлаштування кваліфікованих кадрів.

Академічна мобільність в українських ЗВО починається з проектування - розробки програм академічної мобільності. Основна мета цих програм полягає в розвитку конкурентоспроможності випускників як фахівців в певній професійній області.

Завдання програм студентської мобільності полягає в інтернаціоналізації вищої освіти і культурної інтеграції молоді різних країн. Не менш важливим є знайомство з культурою і системою освіти іншої країни, поява нових друзів, володіння іноземними мовами, придбання професійного досвіду. Академічна мобільність в українському контексті має на увазі співпрацю не лише з вітчизняними ЗВО, але й із зарубіжними університетами. У цьому сенсі можна розділити внутрішню і зовнішню мобільності.

З метою вдосконалення необхідно шукати і розвивати різні форми здійснення академічної мобільності для студентів і викладачів. В даний час накопичено певний досвід традиційних форм організації академічної мобільності студентів: стажування, літні та зимові школи, конференції, семінари, дослідницькі роботи, майстер-класи, індивідуальні консультації, групове академічне консультування, практикуми, лекції, самостійні роботи.

Таким чином, академічну мобільність можна розглядати як засіб розвитку та оновлення освітнього процесу та освітніх програм вищої професійної освіти України та інших країн з метою досягнення високого рівня якості вищої освіти, що задовільняє потреби ринку праці, та є основою інноваційного розвитку країни відповідно до кращих світових практик в галузі освіти.

СУЧАСНІ ВИМОГИ ЩОДО ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНЦІЙ СТУДЕНТІВ ХНАДУ

Деділова Т.В., к.е.н., доцент
Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Інтеграція вітчизняної системи освіти до європейського освітнього простору вимагає адаптації вищих закладів освіти України під впливом інформаційних, інноваційних, технологічних, культурних та інших факторів до сучасних умов функціонування таких закладів Європейського Союзу. За цих умов основним завданням університетів є формування конкурентоспроможних фахівців, що є успішними, гармонійними, всебічно розвиненими та освіченими особистостями.

Трансформаційні процеси, що відбуваються на українському ринку праці, диктують все нові вимоги щодо професійних компетентностей майбутніх випускників.

В науковій літературі під поняттям «професійна компетентність» розуміють:

по-перше, психічний стан, що дозволяє діяти самостійно і відповідально, володіння людиною здатністю і умінням виконувати певні трудові функції (А.К. Маркова);

по-друге, ціннісні орієнтації фахівця, мотиви його діяльності, загальна культура, стиль взаємодії з оточуючими, усвідомлення світу навколо себе і себе у світі, здатність до власного самовдосконалення і саморозвитку (Т.Г. Браже);

по-третє, систему знань, умінь і навиків, професійно значимих якостей особистості, що забезпечують можливість виконання професійних обов'язків певного рівня (Г.М. Курдюмов) [1].

Зміна методологічних підходів щодо визначення цілей, змісту й організаційної культури професійної підготовки майбутніх висококваліфікованих фахівців передбачає урахування досвіду європейських університетів в сфері забезпечення загальної та професійної підготовки студентів. Задля забезпечення сталого розвитку держави на основі побудови індивідуальної трудової кар'єри її громадян, перш за все, необхідно визначитися, які мотиваційні, когнітивно-творчі, комунікативні та базові професійні компетенції повинні бути сформовані у фахівця на рівні закладів вищої освіти.

За цих умов підвищується роль когнітивних та інформаційних підходів у вищій освіті, а на зміну поняттю «кваліфікація» приходять поняття «компетенція», що підвищує необхідність наголосу у вітчизняній системі освіти на формуванні моральних якостей, інтелектуального розвитку, комунікативних здібностей випускника і є складовою його професійної компетентності.

Згідно з рекомендаціями Ради Європи визначальними критеріями якості освіти є п'ять груп ключових відносин, якими повинен оволодіти студент:

1) політичні й соціальні компетенції, пов'язані зі здатністю брати на себе відповідальність, брати участь у спільному прийнятті рішень, регулювати конфлікти, брати участь у функціонуванні й розвитку демократичних інститутів;

2) компетенції, що стосуються відносин у суспільстві, тобто міжкультурні компетенції;

3) компетенції, які визначають володіння усним і письмовим спілкуванням;

4) компетенції, що пов'язані з адекватним сприйманням та застосуванням сучасної інформації;

5) компетенції, які реалізують здатність і бажання вчитися як основу безперервної підготовки в професійному плані а також в особистому й громадському житті [2].

Таким чином, серед пріоритетів реформування освітнього процесу в ХНАДУ на перше місце повинне виділятися визначення компетенцій, що забезпечують якість освіти, адекватну вимогам часу. Зокрема до таких компетенцій у ХНАДУ можна віднести:

а) загально-універсальні: знання теоретико-методологічних засад професійної діяльності;

б) професійні: інструментальні, системні, соціально-особистісні, спеціальні навички.

Література:

1. Петрук В.А. Формування базового рівня професійної компетентності у майбутніх фахівців технічних спеціальностей засобами інтерактивних технологій: монографія / В.А. Петрук. – Вінниця : ВНТУ, 2011. – 284 с.

2. Вища освіта України і Болонський процес: навч. посіб. / [за ред. В.Г. Кременя]. – Тернопіль, 2004. – 384 с.

ПРОБЛЕМ ЕКОНОМІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ТЕХНІЧНИХ ФАХІВЦІВ ТРАНСПОРТНОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Деділова Т.В., к.е.н., доцент

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Згідно з Концепцією розвитку економічної освіти в Україні Економічна освіта на сучасному етапі розвитку України визначається завданнями переходу до демократичної і правової держави, ринкової економіки, необхідності наближення й до світових тенденцій економічного і суспільного розвитку. Розвиток освіти відбувається в контексті загального процесу трансформації різних сторін суспільного життя, у тісному взаємозв'язку з

перебудовою в інших сферах, одночасно виступаючи для них джерелом забезпечення необхідним кадровим ресурсом [1].

Загострення проблеми підвищення ефективності економічної підготовки фахівців неекономічних вищих навчальних закладах України має системний характер й зумовлена зниженням якості навчального процесу в цілому через нестабільність фінансування державних закладів вищої освіти, низькою якістю шкільної економічної освіти, недостатньо розвинутими виробничими зв'язками таких закладів.

Особливості економічної освіти студентів транспортних університетів полягають у формуванні наукового економічного мислення та відповідних професійних знань інноваційного характеру щодо реалізації процесів управління господарською діяльністю з урахуванням специфіки функціонування дорожньо-транспортного комплексу України. Оволодіння такого роду знаннями та придбання практичних навичок в межах освітньо-кваліфікаційних рівнів бакалавр та магістр потребує: значної мотивації студентів до професійної підготовки та самоосвіти; поліпшення навчально-методичного забезпечення; підвищення кваліфікації викладачів економічних дисциплін; використання сучасних інформаційних технологій в педагогічній практиці викладача тощо.

Конкурентоспроможність майбутніх фахівців транспортної галузі багато в чом залежить від набуття ними професійних компетенцій в сфері економіки та управління господарськими процесами, зокрема, управління пасажирськими та вантажними автомобільними перевезеннями, організації та управління технічного сервісу та обслуговування автомобільного транспорту, інвестування автомобільного бізнесу, оподаткування та ін.

Швидка адаптація студента-випускника транспортного закладу вищої освіти до фахової діяльності також передбачає знання загальних відомостей щодо особливостей діяльності підприємств транспортно-дорожнього комплексу України в межах виконання ним базових функціональних обов'язків, а також спроможності організації ним власного бізнесу на основі впровадження нових, оригінальних, перспективних напрямків діяльності.

До головних проблем економічної підготовки технічних фахівців транспортного навчального закладу можна віднести:

- викладання економічних дисциплін, що стосуються безпосередньо рівня діяльності підприємства, для технічних спеціальностей, як правило, відносять до циклу вибірових дисциплін, що дає можливість адміністративно контролювати кількість навчальних годин та наявність дисципліни взагалі у навчальному плані підготовки фахівця;

- навчальна література з економічних дисциплін переважно призначена для студентів економічних спеціальностей. а виклад матеріалу в ній розрахований на добротну економічну підготовку. Отже такий підхід не дозволяє студентам технічних спеціальностей повноцінно осягнути економіку транспортного підприємства як єдиного цілого;

- програмою навчальної дисципліни для студентів технічних

спеціальностей передбачається значна кількість годин на самостійне вивчення матеріалу, що за умови скорочення аудиторного навантаження значно ускладнює розуміння та якість освоєння такого матеріалу без базової економічної підготовки;

– низька спроможність студентів технічних спеціальностей до освоєння сталої економічної термінології впливає на формування у них підприємницької культури майбутнього фахівця, менеджера технічного рівня;

– відсутність комплексного курсового та дипломного проектування зумовлює неповне уявлення у студентів щодо системності взаємозв'язків між технічною та економічною складовою основної діяльності підприємств транспортної галузі.

Отже, в підвищенні якості підготовки фахівців технічних спеціальностей економічна підготовка є важливішою складовою, яка передбачає набуття теоретичних знань і практичних навиків у здійсненні успішної виробничої підприємницької діяльності.

Література:

1. Концепція розвитку економічної освіти в Україні / Інформаційно-правовий портал «Закони України» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uazakon.com/document/fpart82/idx82748.htm>. – Заголовок з екрану.

УЧАСТЬ У КОНКУРСАХ ЯК ПЕРЕДУМОВА ПІДГОТОВКИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНИХ ФАХІВЦІВ-МЕНЕДЖЕРІВ

Догадайло Я.В., к.е.н., доцент

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Україна за кількістю населення з вищою освітою посідає восьме місце з 142 країн світу, а в свою чергу за якістю вищої освіти знаходиться тільки на 83 місці [1]. В сучасних умовах суспільства до випускників-менеджерів вищих висуваються наступні вимоги, що передбачають наявність у фахівця певних вмінь: орієнтуватися в ситуації, що змінюється, діяти при відсутності вказівок; приймати усвідомлені відповідальні рішення в умовах невизначеного майбутнього; працювати в команді; працювати з великим обсягом інформації; самостійно здобувати знання, застосовувати їх на практиці для вирішення проблем; гнучко адаптуватися в мінливих життєвих ситуаціях; щодо комунікативності та інших, що визначені наведеними результатами соціологічних досліджень [2].

В теперішній час відбувається багато студентських конкурсів: конкурс наукових студентських робіт, брейн-ринг, кейси від успішних підприємств, конкурс бізнес планів та багато інших. Дослідження особливостей участі студентів у конкурсах показали, що в основному у всіх конкурсах приймають участь тіж самі студенти. Це свідчить про необхідність здійснення обґрунтованого вибору якісного складу конкурсів, який би дозволив розвинути

всі навички, необхідні у сучасних умовах. Тобто існує необхідність активізації участі студентів конкурсах освітнього характеру при одночасному урізноманітненні якісного набору конкурсів. Під обґрунтованим вибором якісного складу конкурсів розуміється забезпечення участі студентів у всіх конкурсах, що відрізняються між собою: характером проблем та питань, що вирішуються; складністю та кількістю проблем та питань, що вирішуються; умовами та порядком організації проведення конкурсу; характером участі у конкурсі; творцями та організаторами конкурсу та рівнем участі керівника. Прийняття участі в конкурсах на регіональному, всеукраїнському та міжнародному рівнях забезпечить формування впевненості у досконалості та універсальності власних вмінь та навичок студентів та позитивного іміджу університету на цих рівнях. Цей процес має здійснюватися на постійній основі та мати систематичний характер. Активізація участі студентів у конкурсах запропонованим чином дозволить розвинути професійно важливі якості і компетенції у майбутніх фахівців-менеджерів, що вважаються за результатами моніторингу недорозвиненими вищим навчальним закладом.

Таким чином, активізація участі майбутніх менеджерів у конкурсах за запропонованим підходом дозволить студентам підвищити рівень їх самостійності, організованості, стійкості до змін та несподіванок, розвинути їх здатність до ефективних дій в умовах невизначеності та тривожності, комунікативні навички та роботи у команді. Все це є передумовою успіху фахівця в сучасному суспільстві.

Література:

1. Грицкевич Т.И. Тенденции реформирования отечественного образования: мыслимое и действительное в реализации национального проекта / Т.И. Грицкевич // Философия образования. – 2008. – № 3(24). – С. 189-196.
2. Догадайло Я.В. Активізація участі у конкурсах як засіб підвищення ефективності організації самостійної та наукової роботи фахівців з менеджменту / Я.В. Догадайло, І.В. Федотова // Шляхи забезпечення якості підготовки фахівців з економіки та підприємництва в умовах інтеграції вітчизняної освіти у міжнародний простір: всеукр. наук.-метод. інтернет конф., 16 лист. 2017 р.: тези доп. – Х.: ХНАДУ, 2017. – С.150-154.

ЯКІСТЬ ОСВІТИ ЯК ОСНОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ВИПУСКНИКІВ ВИЩОЇ ШКОЛИ

Кирчата І.М., к.е.н., доцент
Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Проблема підготовки фахівця високої кваліфікації, затребуваного ринком праці, актуальна і багатоаспектна, пов'язана з проблемою компетентності фахівця, зокрема компетентності особисто. У світовій і

вітчизняній освітній практиці поняття компетентності виступає як центральне поняття, оскільки компетентність особи: об'єднує в собі інтелектуальну і практичну складову освіти; у понятті компетентності закладена ідеологія інтерпретації змісту освіти; компетентність особи володіє інтеграційною природою, оскільки вона включає ряд знань і досвід.

В умовах демографічної кризи, що настигла в країні, разом зі скороченням чисельності абітурієнтів, постійно зростають вимоги до вищих навчальних закладів, які направлені на поліпшення якості підготовки майбутніх фахівців.

Зовнішні і внутрішні фактори, що впливають на діяльність вищих закладів, а саме: постійне посилення конкуренції на ринках робочої сили, необхідність розробок нових високоефективних промислових технологій, неповна задоволеність учасників навчального процесу результатами своєї діяльності змушують постійно шукати шляхи підвищення ефективності навчального процесу, пам'ятаючи, що якість визначається саме процесом.

Готовність випускників ефективно працювати в інноваційній економіці закладається багатьма складовими роботи вузу, але, перш за все: змістом навчання і технологіями організації індивідуальної і групової учбової роботи студентів, відповідних інтелектуальним моделям організаційної поведінки і управління знаннями в сучасному бізнесі. При цьому технології організації учбової роботи студентів містять значний потенціал для подолання недоліків сучасного вузівського навчання і стимулювання його інноваційного розвитку.

Конкурентоспроможність випускника є одним з найважливіших критеріїв діяльності навчального закладу, а проблема підготовки спеціаліста вищої кваліфікації, затребуваного вузом і на ринку праці, залишається актуальною і багатоаспектною. Забезпечення і постійне поліпшення якості освітнього процесу як ніколи виступає найважливішим завданням кафедр, факультету й усього вузу в цілому.

Висока якість освітніх послуг означає:

1) відповідність змісту освітніх програм вимогам освітніх стандартів і зовнішнього середовища;

2) повну задоволеність зацікавлених сторін (викладачів, студентів, роботодавців та ін) якістю освітніх послуг;

3) позитивний вплив на рівень культури та суспільної свідомості.

Для поліпшення ситуації, що склалася в області якості навчання необхідний новий погляд на роль управлінської складової в освітньому процесі.

Завданнями керуючої складової освітнього процесу є:

1) необхідність використання нових і прогресивних форм і методів, постійне поліпшення технології навчання;

2) чітка постановка і стандартизація вимог до кожного з етапів процесу навчання;

4) постійний моніторинг освітнього процесу з метою його покращення і вдосконалення;

5) спрямованість на самоосвіту і формування почуття відповідальності у студента за кінцевий результат;

6) формування такого стилю викладацької роботи зі студентами, що сприяє підвищенню задоволеності викладачів і студентів;

7) забезпечення високого рівня самоорганізації студентів та якості результатів, що досягаються;

8) забезпечення процесу навчання доступною навчально-методичною, довідковою та навчальною літературою.

Сьогодні викладач має забезпечувати рівень підготовки фахівців, здатних до ефективної професійної діяльності, до швидкої адаптації в умовах науково-технічного прогресу, що володіють технологіями у межах свого фаху, вмінням використовувати свої знання для вирішення професійних завдань.

Крім того й навчально-методична робота вищих навчальних закладів повинна бути спрямована на удосконалення викладання навчальних дисциплін, оптимізацію та інтенсифікацію навчального процесу, поліпшення організації самостійної роботи і контролю знань студентів, підвищення педагогічної майстерності викладачів, оволодіння ними сучасних форм і технологій навчання.

Література:

1. Вікторов В.Г. Управління якістю освіти (соціально-філософський аналіз) / В.Г. Вікторов. – Дніпропетровськ: Пороги, 2005. – 286с.

КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ВИПУСКНИКА ЯК КРИТЕРІЙ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Кирчата І.М., к.е.н., доцент
Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Розвиток ринкових відносин потребує від сучасної системи освіти відповідної роботи з підготовки та виховання нового покоління економічно грамотних людей, здатних і готових успішно розвивати ринкові відносини в державі в цивілізованій формі. Проте рішення цього завдання сьогодні значно ускладнюється відсутністю достатнього надбання щодо ефективного функціонування економіки, а також науково обґрунтованого рівня підготовки майбутніх спеціалістів.

Сьогодні постає потреба в осмисленні економічних реалій як необхідних вимог щодо прийняття раціональних рішень та їх практичної реалізації. А тому поняття «ділова особистість» виступає як перспективна модель готовності людини до нового типу професійно-трудової та підприємницької діяльності в умовах ринку.

Одним з основних засобів формування сучасного ринкового мислення є економічна освіта, яка являє собою систему інститутів, форм і методів отримання економічних знань, вмінь і навичок. При цьому формування сучасного економічного мислення не можливе без економічного виховання, що представляє собою цілеспрямовану дію на членів суспільства для вироблення в останніх сукупності поглядів та уявлень щодо прийняття ефективних управлінських рішень.

За таких умов саме якість освіти є однією з задач системи учбового процесу. Якість освіти є багатогранною категорією, яка за своєю сутністю відображає різні аспекти освітнього процесу - філософські, соціальні, педагогічні, політичні, демографічні, економічні та інші.

Якість освіти трактується в таких вимірах:

- як суспільний ідеал освіченості людини;
- як результат її навчальної діяльності; як процес організації навчання і виховання;
- як критерій функціонування освітньої системи.

Законодавчо визначено, що якість вищої освіти – сукупність якостей особи з вищою освітою, що відображає її професійну компетентність, ціннісну орієнтацію, соціальну спрямованість і обумовлює здатність задовольняти як особисті духовні і матеріальні потреби, так і потреби суспільства.

Окрім того, цим же законом визначено, що «якість освітньої діяльності – це сукупність характеристик системи вищої освіти та її складових, яка визначає її здатність задовольняти встановлені і передбачені потреби окремої особи або (та) суспільства».

Признаки і показники якості освіти в процесі розвитку економічного мислення розподіляються за такими основними напрямками: пізнавальний, науково-методичний, психологічний та організаційний.

Пізнавальний аспект передбачає характеристику якості освіти та вимагає: знань та розуміння сутності предмета вивчення; розуміння науки як системи знань про зв'язки, відносини предметів та явищ, їх сутність та закономірність; представлення науки як фактора розвитку теоретичної та практичної діяльності в конкретній області; вільного володіння мовою науки як такої та ін.

Науково-методичне забезпечення вимагає транспозиції знань та навичок, тобто вміння їх застосовувати на практиці; вміння користуватися алгоритмами та формулюваннями наукових положень; вміння відстоювати свої наукові погляди та ін..

Психологічний напрям потребує від студентів в процесі їх учбової та науково-практичної підготовки вміння знайти раціональний шлях отримання знань та пошук рішень для поставлених завдань; наявність розширеного просторового та образного мислення; наявність вмінь та навичок наукового та професійного спостереження; розвиток творчої уяви та ін.

Організаційна складова передбачає знання та розуміння шляхів, форм

та засобів наукової організації праці в виробничій сфері; вміння оцінити об'єкт діяльності як систему; вміння оцінити науково-технічний та економічний стан відповідної області чи виду діяльності; вміння аналізувати потік інформації та вирішувати наукові, виробничі та організаційні завдання індивідуально чи в колективі.

Конкурентоспроможність випускника є одним з найважливіших критеріїв діяльності вищого навчального закладу, а проблема підготовки спеціаліста вищої кваліфікації, затребуваного вузом і на ринку праці, залишається актуальною і багатоаспектною. Забезпечення і постійне поліпшення якості освітнього процесу як ніколи виступає найважливішим завданням кафедр, факультету й усього вузу в цілому.

ЭФФЕКТИВНОСТЬ ИНФОРМАТИЗАЦИОННЫХ ПРОЦЕССОВ И ТЕХНОЛОГИЙ В ФИЗИЧЕСКОМ ВОСПИТАНИИ И СПОРТЕ

Курилко Н.Ф.

Харьковский национальный автомобильно-дорожный университет

Внедрение в физическое воспитание и спорт компьютерной техники – объективная реальность современности. В данных тезисах рассматриваются информационные процессы и технологии, что дает возможность расширить объем знаний и уверенность ориентироваться в данной сфере деятельности.

В наше время происходит стремительное развитие научно-технического прогресса, формирование информационного общества. Информационные технологии становятся неотъемлемой частью жизнедеятельности человека и социума, что влечет за собой необходимость повышения качества образовательного процесса.

Многие исследователи считают, что цели, содержание и технологии в нынешней системе образования не могут обеспечить полноценную и своевременную подготовку человека к грядущему информационному будущему. Эта проблема касается и специалистов в сфере физической культуры и спорта. Информатизация физкультурного образования выступает как закономерное следствие информатизации общества. Однако, применение информационных технологий в образовательных программах дисциплины «Физическая культура» недостаточно освещено в специальной литературе и не находит должного применения в практике работы.

К сожалению, значительная часть населения, обладая высоким интеллектуальным уровнем, не способна поддерживать свое психофизиологическое состояние и оптимальный уровень работоспособности, поскольку не обладает соответствующими знаниями и умениями.

Образовательные программы дисциплины «Физическая культура», помимо тренировочного процесса, включают в себя теоретический и методический разделы, в которых раскрывается социальная значимость физической культуры и ее роль в развитии личности, обеспечивается

овладение методами и способами физкультурно-спортивной деятельности для достижения учебных, профессиональных и жизненных целей личности.

Однако в нынешней практике учебных заведений необходимость повышения теоретического и методического уровня знаний уступает необходимости повышения физических качеств учащихся и студентов и обучению двигательным действиям, поскольку большинство молодежи получают двигательную нагрузку только на учебных занятиях.

Таким образом, обучение двигательным действиям и улучшение физических показателей вступают в противоречие с необходимостью повышения теоретического и методического уровня.

Информационные технологии разрешают это противоречие, с их помощью учащиеся и студенты могут вести самостоятельную работу и самообразование. Использование в учебном процессе современных информационных технологий позволяет значительно эффективнее осуществлять сбор, обработку и передачу информации, качественно изменить содержание, методы и организационные формы обучения, подготовки высококвалифицированных спортсменов, проведения физкультурно-оздоровительной работы с населением.

Эффективность информатизации в области физического воспитания и спорта зависит от формирования и развития инфраструктуры, которая включает: мониторинг, кадровое, научно-методическое и правовое обеспечение, материально-техническое и финансовое регулирование и структурно-организационные мероприятия.

Следует учитывать, что в рыночных условиях информатизация в области физической культуры и спорта может быть предметом маркетинга.

Благодаря информатизации можно определять рейтинг спортивных команд и отдельных спортсменов, спортивных клубов, кафедр физического воспитания и спорта учебных заведений: физкультурно-спортивных деятелей, ученых и специалистов в стране и регионах.

Правовое обеспечение в сфере информатизации физического воспитания и спорта предусматривает выработку следующих нормативных документов: договоров, деклараций и хартий, рекомендаций, соглашений и др.

В целях предотвращения нарушений в области информатизационной деятельности необходимо обеспечить надежную ее защиту от несанкционированного доступа к ней, повышать правовую культуру заинтересованных лиц, а также осуществлять контроль правового состояния.

Научно-методическое обеспечение предполагает научные исследования и разработку методологий информатизации в области физического воспитания и спорта, обмен опытом ученых и специалистов разных регионов и стран (форумы, конгрессы и конференции). Общение сопровождается выставками, ярмарками, конкурсами и презентациями. В ходе этих мероприятий большое значение приобретает реклама.

Материально-техническое и финансовое регулирование основывается на разработке и согласовании финансово-кредитной, инвестиционной и страховой политики. В условиях рынка финансовые структуры, коммерческие

банки, инвестиционные и страховые компании могут консолидировать свои усилия для оказания помощи в развитии информатизации в области физического воспитания и спорта; создавать различные фонды по поддержке программ и проектов за счет спонсорства, рекламы и др.

При осуществлении комплексной деятельности необходимо знать, как закрепить право собственности на информатизационные ресурсы, автоматизированные средства, системы, технологии и услуги.

Кадровое обеспечение означает подготовку высококвалифицированных специалистов в области информатизации. В этих целях осуществляется обучение, подбор, сертификация и повышение квалификации кадров.

Структурно-организационные мероприятия предполагают создание эффективно функционирующей ведомственной сети Спортивного комитета, отделов, вузов.

По экспертным оценкам, в области физического воспитания и спорта пока не наблюдаются тенденции формирования эффективных внутренних связей, налаживания взаимодействия с государственными структурами по физической культуре и спорту, а также с зарубежными спортивными организациями по проблемам установления телекоммуникационных связей.

Литература:

1. Виноградов П.А. Новый этап в развитии физкультурно-оздоровительной и спортивной работы среди учащейся молодежи / П.А. Виноградов, В.П. Моченов // Теор. и практ. физ. культ., 1998, – № 7. – С. 24-26, 39-40.

2. Виноградов П.А. Спорт в мире информации / П.А. Виноградов, В.А. Савин // Теор. и практ. физ. культ., 1997, – №11. – С. 59-62.

3. Волков В.Ю. Компьютерные технологии в образовательном процессе по физической культуре / В.Ю. Волков // Матер. всерос. науч. - практ. конф.: тезисы докл. – СПб., 2000.

4. Информатика: учебник / [под ред. проф. Н.В. Макаровой]. – М.: Финансы и статистика, 1997. – 768 с.

ВЛИЯНИЕ ОПТИМИЗАЦИИ СИСТЕМЫ ФИЗИЧЕСКОГО ВОСПИТАНИЯ НА ПОДГОТОВКУ КВАЛИФИЦИРОВАННЫХ СПЕЦИАЛИСТОВ В ВУЗЕ

Курилко Н.Ф.

Харьковский национальный автомобильно-дорожный университет

Второстепенная роль физического воспитания в режиме жизнедеятельности учащейся молодежи, постоянная реклама спиртных напитков, курения, различных фармацевтических средств на уменьшение лишнего веса, лечения от различных заболеваний, призывы жить «на полную» привели к резкому снижению физической подготовленности подрастающего поколения, что отмечает официальная статистика оценки состояния здоровья

населения. Украина одна из передовых стран Европы по скорости вымирания населения. Обращая внимание на создавшееся положение, Т. Круцевич подчеркивает, что основное задание физического воспитания является оздоровительная его направленность, поэтому необходимой физической подготовки должна быть такая, которая обеспечивает высокий уровень здоровья. Объясняя содержательный смысл нормативных критериев, автор подчеркивает, что критерием нормы двигательных качеств должны выступать не сравнительные нормы средних стандартов, а такие, которые отвечают высокому уровню здоровья, профессиональной и бытовой работоспособности. Средневозрастные нормативы могут служить ориентирами оценки физической подготовленности соответствующих возрастных групп населения. Из этого следует, что в основе построения контроля за физической подготовленностью учащейся молодежи, в частности, и населения в целом, должны лежать индивидуальные особенности развития, которые определяют доступный уровень возможной физической подготовленности и обеспечивающей сохранение здоровья и достаточный для осуществления профессиональной и бытовой работоспособности на необходимом уровне их протекания.

Норма физической подготовленности курсантов университета гражданской безопасности, будущих спасателей и студентов технического университета радиоэлектроники или педагогического университета, существенно разнятся и практически не могут быть приравнены. Следовательно, для установления нормы профессиональной физической подготовленности необходимо иметь паспорт предъявляемых физических нагрузок, которые в последующем выступают фактором отбора профессиональной физической пригодности. Следовательно, в каждом конкретном случае нормативы физической подготовленности и используемые тесты должны иметь профессиональное предназначение и не могут быть одинаковыми для различной профессиональной направленности. Общими должны быть нормативы и тесты оценки физической подготовленности только применительно общности организации студенческой жизнедеятельности, которая по своему характеру совпадает во многих ВУЗах. В основе ее организации лежит норма двигательной деятельности характерная возрастному периоду студентов. Растущая гиподинамия в режиме рабочего дня студента естественно нарушает здоровый образ жизни студента и приводит к снижению, как физической, так и мыслительной деятельности. В данном случае в организации физического воспитания необходимо учитывать не только требуемый объем двигательной деятельности, но и характер его распределения в течение профессиональной физической пригодности рабочего дня. Существенную роль в осуществлении правильного режима распределения физической нагрузки в течение дня играют самостоятельные занятия физической подготовкой с систематическими консультативными рекомендациями со стороны преподавателей кафедры физического воспитания и врачей. Основная система контроля за физическим состоянием осуществляется на основании реакций сердечно-сосудистой и дыхательной систем, на стандартные

комплексы физических нагрузок. В осуществляемом контроле оценка физического состояния проводится на основании общепринятых норм.

Построение структуры массовой оздоровительной физической подготовки в высшей школе должно основываться на необходимом объеме двигательной деятельности для возрастного уровня физического развития студенческой молодежи. Объемы нагрузки, арсенал средств, режим ее применения в течение рабочего дня студентов должны основываться на индивидуальных особенностях их развития, исходного уровня подготовленности и текущего физического состояния. Для создания региональных норм физической подготовленности, физического развития и физического состояния необходимо материалы систематического контроля накапливать в банк данных, который позволит более эффективно координировать организацию массовой оздоровительной студенческой оздоровительной культуры и здорового образа жизни студенческой молодежи в целом. Особенность профессиональной физической подготовки, в зависимости от направленности ВУЗовского обучения, может осуществляться в выборе средств, а не объемов двигательной деятельности, которые определяются только возрастными нормами физического развития.

Литература:

1. Апанасенко Г.П. Медицинская валеология / Г.П. Апанасенко, Л.А. Попова. – К.: Здоров'я, 1998. – 248 с.
2. Головина Л.Л. Сила мышц кости детей 7-10 лет с различной длиной и массой тела / Л.Л. Головина, Ю.А. Копылов, Н.В. Полянская // Физическая культура. – 2004. – №2. – С. 46-47.
3. Изаак С.И. Аналитическое обеспечение федерального банка данных состояния физической подготовленности школьников по результатам Президентских состязаний / С.И. Изаак // Физическая культура. – 2004. №4. – С. 20-22.
4. Круцевич Т.Ю. Експрес-контроль фізичної підготовленості дітей та підлітків в умовах фізкультурно-оздоровчих занять / Т.Ю. Круцевич // Теорія і методика фізичного виховання і спорту. 2007. – №1. – С. 64-69.

РОЗВИТОК ІНТЕЛЕКТУ, ЯК ЗАПОРУКА УСПІХУ БЕЗ ПРИКЛАДАННЯ ЗУСИЛЬ

Левченко Я.С.

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Зазначимо, що у липні 2012 року в місті Пусані (Південна Корея) відбувся другий Світовий форум міністрів у справах молоді та освіти. Під час його проведення міністри освіти 24 країн світу досягнули домовленості щодо створення інноваційного інституту для реалізації поставленої мети – формування сучасної людини з новітнім типом мислення. Відтак наступного

року тут був офіційно зареєстрований Міжнародний інститут розвитку інтелекту. А нині завдяки підтримці урядів 58 країн світу, зокрема й України, він активно працює та допомагає молоді.

Ідеологія mind-освіти полягає в тому, що цінність правильного мислення, на жаль, не є пріоритетом для сучасного суспільства, на відміну від економічного зростання та матеріального добробуту. Це своєю чергою призводить до суттєвих душевних розладів та соціальних проблем, таких як зростання кількості розлучень та самогубств, ігроманії, знущань у середовищі підлітків і підвищення рівня злочинності. Через виховання правильного мислення Міжнародний інститут розвитку інтелекту закликає ретельно оберігати світ юних душ від згубного впливу сучасного світу й створювати передумови для справжнього успіху в житті. Адже здатність до самоконтролю є основною шляхом до самовдосконалення молоді та її звільнення від згубних звичок.

Ректор Інституту професор Дже Хонг Кім зазначає:

– Найголовнішою передумовою здорового суспільства є наявність правильного мислення у його членів. Цей спосіб мислення не можна побачити очима, він схожий на план будівництва. Як форма та структура будівлі змінюються згідно з проектом, так і життя змінюється в залежності від способу мислення людини. Якщо ви хочете змін у житті, не намагайтесь докладати зусиль для цього, а найперше і найголовніше зверніть своє серце туди, де б ви хотіли змін. Коли ви змінюєте своє ставлення до них, ваше життя й обставини також змінюватимуться. Міжнародний Інститут розвитку інтелекту показує, як працює наша душа, виховує та прививає правильне мислення, що приносить справжні зміни в житті. Так він намагається допомогти людям жити щасливим життям, долаючи проблеми й лікуючи хворе суспільство з допомогою виховання правильного характеру й способу мислення.

ПІДГОТОВКА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНИХ ФАХІВЦІВ ЯК ПОКАЗНИК ЕФЕКТИВНОЇ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВНЗ

Леоненко Н.А., к.е.н.

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

В сучасних умовах конкурентоспроможність є фактором успішного та стійкого розвитку будь-якої країни в сучасному світі. Вагомою перевагою високо розвинутої країни є її людський потенціал, рівень якого в більшості залежить від рівня освіти. Інтеграційні процеси у рамках світового ринку освітніх послуг активують нагальну проблему виховання конкурентоспроможних фахівців у ВНЗ України.

Погляди науковців різних країн світу на питання про підготовку конкурентоспроможних фахівців дуже схожі. Вони полягають в тому, що майбутнім фахівцям недостатньо успішно засвоїти базовий курс університетської програми, навчитися застосовувати свої знання в певних

ситуаціях, отримати дипломи. Їм необхідно навчитися самостійно працювати з інформацією та отримувати нові знання. Тільки в цьому випадку вони можуть розраховувати на успіх в інформаційному суспільстві ХХІ ст.

Таким чином, конкурентоспроможний фахівець – це інтегральний показник, який включає наступні властивості та особливості:

- 1) високий рівень працездатності;
- 2) прагнення до якісного кінцевого результату;
- 3) стресостійкість, здатність долати труднощі;
- 4) творче відношення до праці;
- 5) прагнення до професійного самовдосконалення;
- 6) здатність приймати відповідальні та ризикові рішення;
- 7) комунікабельність, здатність до співробітництва;
- 8) здатність до швидкого освоєння нової справи;
- 9) здатність до самоосвіти, самореалізації та саморозвитку.

Отже, концепція сучасної вищої освіти в галузі підготовки конкурентоспроможних фахівців повинна полягати у підготовці кваліфікованого робітника відповідного рівня та профілю, конкурентоспроможного на ринку праці, компетентного, відповідального, який вільно володіє своєю професією та орієнтується у суміжних областях діяльності, який здатен до ефективної праці на рівні світових стандартів та готовий к постійному професійному росту, соціальній та професійній мобільності.

Проблеми підготовки конкурентоспроможних фахівців, реформування та модернізації української освіти, розробки та впровадження дієвих механізмів регулювання її взаємодії з реальною економікою на сьогоднішній день є найважливішими загальнодержавними проблемами. В цих умовах конкурентоспроможність майбутнього спеціаліста набуває статус одного з важливіших показників діяльності ВНЗ.

Література:

1. Тимченко В.В. Сопровождение карьеры выпускников: актуальный взгляд на проблемы взаимодействия вузов с работодателями / В.В. Тимченко // Аккредитация в образовании. – 2008. – Март. – № 21. – С. 48–50.
2. Подготовка конкурентоспособного специалиста в открытом образовательном пространстве [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://goo.gl/fGh7g4>. – Заглавие с экрана.

ВИВЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН ПРИ ПІДГОТОВЦІ ВИСОКОКВАЛІФІКОВАНИХ СПЕЦІАЛІСТІВ АВТОМОБІЛЬНОГО ТРАНСПОРТУ

Лисенко А.О. к.е.н., доцент
Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Соціально-економічні реформи зумовили радикальні структурні зміни в галузі автотранспорту. Разом з тим, зміна системи господарських зв'язків, розвиток внутрішніх і міжнародних товарних ринків диктують галузі нові

завдання, в зв'язку з чим відкриваються великі перспективи. Процеси демократизації суспільства і лібералізації економіки сприяють розкриттю накопиченого в автотранспортній галузі величезного потенціалу, який в умовах централізованої планової економіки використовувався лише в невеликому ступені.

Автомобіль перетворився в основний засіб пересування населення. Масова автомобілізація вже виявляє помітний вплив на розвиток територій і населених пунктів, на процеси торгівлі і споживання, на становлення підприємництва, на весь спосіб життя багатьох українців.

Метою даного дослідження є показати необхідність вивчення економічних дисциплін при підготовці фахівців з автомобільного транспорту, визначити важливість економіки для фахівців автомобільного транспорту та висвітлити перспективи розвитку автомобільного транспорту.

В умовах економічного розвитку суспільства дуже гостро стоїть питання про наявність якісно нової робочої сили, до якої пред'являються підвищені вимоги:

Свідоме ставлення до професії – це, перш за все, наявність необхідних знань. До таких знань потрібно віднести, в першу чергу, системні знання про різні сфери людської діяльності, види і типи професій, а також їхній зміст.

Професійна спрямованість фахівців з автомобільного транспорту на ринкову економіку, насамперед, вимагає знань з основ економіки, теорії управління - менеджменту, діяльності та орієнтації в ринковому середовищі - маркетингу; забезпечення і володіння інформацією - основам інформації. Тут слід зазначити, що кожна професія вимагає високих професійних знань як основ продуктивної і ефективної роботи, і в цьому не може бути заперечень, так і знання економічних дисциплін на сучасному етапі необхідні в будь-якій області діяльності.

Вивчення економічних дисциплін передбачає забезпечення необхідної загальнотранспортної підготовки фахівців з економіки та управління на підприємствах автомобільного транспорту, так як їх не можна спеціалізувати тільки в області галузевих проблем без урахування економічних питань, маючи на увазі, що координація роботи з ними робить істотний вплив на оснащення і функціонування автомобільного транспорту.

Вивчивши дисципліну, фахівець з автомобільного транспорту повинен мати уявлення про особливості та місце транспорту в сучасному суспільстві і його роль у функціонуванні економіки і задоволенні потреб людини в продуктах, предметах праці та послуги шляхом їх своєчасної доставки споживачеві. Крім цього фахівець повинен володіти методами виконання розрахунків і аналізу вантажо- і пасажиропотоків, навичками визначення техніко-економічних показників транспортних систем.

Отже, в цілому ряді секторів автомобільному транспорту немає альтернативи, це – забезпечення роздрібною торгівлі, перевезення дорогих і термінових вантажів на малі і середні відстані, транспортне забезпечення виробничої логістики, малого бізнесу. Це саме ті сектори, на розвиток яких

орієнтована економічна політика України. Ефективність розвитку автотранспорту багато в чому визначить ефективність і темпи економічних реформ, а стримування розвитку автомобільного транспорту, в певній мірі, призведе до гальмування економічного розвитку і структурних перетворень.

ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ОСВІТНЬОЇ СИСТЕМИ

Лисенко А.О. к.е.н., доцент
Харківський національний автомобільно-дорожній університет

На сьогоднішній день проблема розвитку системи вищої освіти, причому як в цілому, для всієї вищої школи, так і для кожного вузу окремо, полягає в тому, що сформована система підготовки фахівців у вищих навчальних закладах з характерним для неї навчально-виховним процесом і система управління вищою освітою в країні вже не забезпечують необхідної відповідності як якісних, так і кількісних параметрів структури кінцевого результату діяльності вузів в області підготовки висококваліфікованих кадрів з вищою освітою структурі мінливої суспільної потреби, і перш за все, за якістю підготовки фахівців.

В існуючій вузівській системі підготовки фахівців, студенти найчастіше не знають як кінцевих, так і проміжних цілей своєї навчальної діяльності, і не можуть визначити, наскільки рівень їх підготовки відповідає чи не відповідає цим цілям, що не сприяє формуванню у них стійкої позитивної мотивації до отримання обраної професії. Саме тому головними цілями навчання для більшості студентів, як правило, є здача іспитів і заліків та, в кінцевому підсумку, отримання диплома про вищу освіту, а не оволодіння системою професійної, загальнокультурної і соціально-економічної діяльності фахівця. Не тільки студенти, а й значна частина викладачів не мають чіткого уявлення про кінцеву мету підготовки фахівців певного профілю у ВНЗ, про роль і місце дисципліни що ними викладається в цій підготовці, і тому не можуть обґрунтовано, з урахуванням цінності навчальної інформації для майбутнього фахівця, визначити зміст навчання по своїй дисципліні і відповідним чином формувати технологію навчання.

У цих умовах особливого значення набуває пошук нових підходів до суттєвого підвищення ефективності управління освітніми системами всіх рівнів і, особливо, вищою освітою з орієнтацією на її якісні аспекти, на задоволеність освітою індивіда і суспільства.

Система вищої освіти поставлена перед необхідністю формувати у студентів пізнавальну самостійність, пошукові вміння на високому рівні узагальнення, здатність застосовувати знання в незнайомих ситуаціях, включати їх в нові системи для розширення меж пізнання.

Уміння застосовувати знання на практиці – свідомство того, що вони стали надбанням особистості. Застосування знань при вирішенні різних

завдань здійснює подвійну функцію: з одного боку, воно сприяє розкриттю змісту засвоюваного знання, тобто є засобом засвоєння, з іншого – сприяє оволодінню методами, способами пізнання. Навчальний процес – це складна система взаємовідносин і зв'язків викладача з учнем, опосередковуваних через систему засобів, методів і організаційних форм навчання, що піддається величезній кількості різноманітних впливів, частиною з яких можна і потрібно управляти в інтересах забезпечення більшої ефективності функціонування даної системи. До них, перш за все, відноситься забезпечення засвоєння навчальної інформації.

Досягнення науки і техніки створили можливості для підняття рівня управління процесом навчання на нову висоту. Одночасно ці ж чинники поставили практику навчання перед необхідністю збільшення обсягу і поліпшення якості знань учнів, підготовки їх до безперервної освіти, що неможливо без підвищення ефективності як управління процесом засвоєння знань, так і навчального процесу в цілому.

Найважливішим структурним елементом процесу навчання у вузі є контроль якості засвоєння навчальної інформації, тобто поетапний контроль якості підготовки фахівців. Від методологічної основи, вибору правильної концептуальної позиції в організації та методиці контролю, і вибору критеріїв оцінки якості навченості студентів на всіх етапах багато в чому залежить успішність вирішення поставлених перед вищою школою завдань. І в той же час процес контролю є дуже складним, елементом педагогічної діяльності викладача, тому що він покликаний вирішувати і освітні, і виховні завдання.

Таким чином, перевірка і оцінювання успішності навчання студентів становлять необхідну умову оптимізації процесу навчання і керування цим процесом. Вирішення цієї проблеми цілком залежить від мети перевірки, яка планується на основі чітко і виразно поставленої кінцевої мети всього процесу підготовки фахівця. Тільки правильне і конкретне визначення мети навчання фахівця певної професії, як забезпечення готовності до певної соціально-корисної діяльності, дає можливість науково обґрунтованого підходу до проблеми перевірки і контролю за ходом і результатами навчання.

РАЦИОНАЛЬНОСТЬ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ СРЕДСТВ ФИЗИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ И СПОРТА В ПРОЦЕССЕ ПОДГОТОВКИ СПЕЦИАЛИСТОВ В ВУЗЕ

Плотников Е.К.

Харьковский национальный автомобильно-дорожный университет

Эффективная подготовка специалистов в вузе требует создания условий для интенсивного и напряженного творческого учебного труда без перегрузки и переутомления, в сочетании с активным отдыхом и физическим совершенствованием. Этому требованию должно отвечать такое использование средств физической культуры и спорта, которое способствует

поддержанию достаточно высокой и устойчивой учебно-трудовой активности и работоспособности студентов. Обеспечение данной функции физического воспитания очень важно в социальном отношении.

В цикле исследований проверялась целесообразность проведения занятий физическими упражнениями и спортом в такие периоды учебного труда студентов, когда наблюдается снижение работоспособности, ухудшение самочувствия: в конце учебного дня (на последней паре занятий), в конце недели (пятница, суббота) на протяжении всего учебного года.

Динамика работоспособности в течение рабочего дня характеризуется тремя периодами: вработывание, стабилизация и снижение в результате наступившего утомления.

Полученные материалы свидетельствуют о том, что проведение занятий физическими упражнениями с небольшими нагрузками в *период вработывания* (в начале учебного дня) обеспечивает кратковременное (на 1,5 – 2 ч) повышение работоспособности и поддерживает ее на повышенном уровне в последующие 4 – 6 ч учебного труда. Далее во время самоподготовки, к 18-20 ч, уровень работоспособности постепенно снижается до исходного. В течение учебной недели положительный эффект от занятий с такими нагрузками в целом незначительный.

Занятия с нагрузками средней интенсивности обеспечивают наибольший подъем уровня работоспособности до конца учебно-трудового дня, включая время самоподготовки. В течение учебной недели положительное последствие таких занятий сохраняется на протяжении последующих 2 – 3 дней, после чего оно постепенно затухает.

Использование в занятиях нагрузок большой интенсивности в непосредственном периоде последствия (до 1 ч) незначительно повышает уровень умственной работоспособности. В последующие часы учебного труда она снижается до 70 – 90%. Лишь спустя 8 – 10 ч ее уровень возвращается к исходному. Негативное отдаленное последствие таких нагрузок сохраняется на протяжении 3 – 4 дней учебной недели. Лишь в конце ее наблюдается восстановление работоспособности.

Планирование двигательных нагрузок средней интенсивности в *период стабилизации работоспособности* оказалось наиболее эффективным для повышения ее уровня. Занятия с небольшими нагрузками обеспечивают умеренно-повышенный уровень работоспособности на протяжении остальной части учебного дня. В учебной неделе использование таких занятий умеренно стимулирует на 2 – 3 дня период высокой работоспособности.

Занятия с нагрузками средней интенсивности удерживают высокий уровень работоспособности на протяжении учебного трудового дня и всей недели.

Использование в занятиях больших нагрузок ведет к существенному снижению работоспособности на протяжении учебного дня и на протяжении недели.

В период снижения работоспособности проведение занятий с небольшими нагрузками не оказывает существенного противодействия ее снижению в течение учебного дня. В течение учебной недели проявляется некоторая тенденция к повышению уровня работоспособности.

При использовании средних нагрузок вторая половина дня и конец учебной недели протекают с повышенным уровнем работоспособности.

Использование «малых форм» физической культуры в учебном труде студентов играет существенную роль в оздоровлении его условий, повышении работоспособности. К ним следует отнести утреннюю гимнастику, физкультурную паузу.

1) Утренняя гимнастика эффективна для активного включения в учебно-трудовой день за счет мобилизации вегетативных функций, активизации деятельности центральной нервной системы, создания определенного эмоционального фона.

2) Действенным и доступным видом активного отдыха студентов является физкультурная пауза. Ее проведение эффективно, если она организуется после 4 ч аудиторных занятий в течение 8 – 10 мин, а в период самоподготовки – после каждых 1,5 – 2 ч работы в течение 5 мин.

3) Занятия спортом и физической культурой.

В ряде исследований установлено, что у студентов, включенных в систематические занятия физической культурой и спортом и проявляющих в них достаточно высокую активность, вырабатывается определенный стереотип режима дня, повышается уверенность поведения, наблюдается развитие престижных установок, высокой жизненный тонус, высокая работоспособность. Они в большей мере коммуникабельны, выражают готовность к содружеству, радуются социальному признанию, меньше боятся критики. У них наблюдается более высокая эмоциональная устойчивость, выдержка, им в большей степени свойствен оптимизм, энергия, среди них больше настойчивых, решительных людей, умеющих повести за собой коллектив. Этой группе студентов в большей степени присущи чувство долга, добросовестность и собранность. Они успешно взаимодействуют в работе, требующей постоянства, напряжения, свободнее вступают в контакты, более находчивы, среди них чаще встречаются лидеры, им легче удается самоконтроль. Эти данные подчеркивают основательное положительное воздействие систематических занятий физической культурой и спортом на характерологические особенности личности студентов на их работоспособность.

Литература:

1. Массовая физическая культура в вузе: учеб. пособие для вузов / [И.Г. Бердников и др.]; под ред. В.А. Маслякова, В.С. Матяжова. – М.: Высш. шк., 1991. – с. 239
2. Верхошанский Ю.В. Программирование и организация тренировочного процесса / Ю.В. Верхошанский. – М.: Физкультура и спорт,

1985. – 176 с.

3. Фаррель В.С. Управление движениями в спорте / В.С. Фаррель. – М.: Физкультура и спорт, 1975. – 226 с.

4. Фомин Н.А. Физические основы двигательной активности / Н.А. Фомин. – Физкультура и спорт, 1991. – 224 с.

5. Худолій О.М. Загальні основи теорії і методики фізичного виховання: навч. посібник. – 2-е вид., випр. / О.М. Худолій. – Х.: «ОВС», 2008. – 406 с.

ПРОБЛЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ФІЗКУЛЬТУРНОЇ ОСВІТИ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Плотніков Є.К.

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Сутність учбового процесу з фізичного виховання і спорту студентів вищих навчальних закладів (ВНЗ) України полягає у формуванні системи знань з фізичної культури і здорового способу життя, зміцнення здоров'я і гармонійного розвитку організму, забезпечення високої працездатності у процесі навчання і готовності до майбутньої професійної діяльності. Дана концепція визначена учбовою програмою з фізичного виховання для ВНЗ, затвердженою МОН України від 14.11.2003 р. №757. Існує багато нерозв'язаних на сьогодні проблем. Основні з них наступні. Згідно з програмою, затвердженою МОН України, мінімальна кількість годин з дисципліни «Фізичне виховання» – 216 (не більше годин у неділю на першому і другому курсах і 2 години – на 3-4 курсах). Для порівняння у Росії – 408 годин, а у Білорусії – 560. Такий об'єм учбового навантаження недостатній для зміцнення і збереження здоров'я організму студентів, який розвивається. Результати багатьох досліджень, у тому числі й наших, свідчать, що становлення стійких механізмів адаптаційних перебудов і оздоровлення студентів відбувається при проведенні 3-4 разових (по 2 години) практичних занять за неділю.

Фізичне виховання – складна учбова дисципліна. Вона є базовою для успішного засвоєння знань, формування професійних якостей і життєвих позицій у майбутніх спеціалістів. Однак у багатьох організаторів і учасників учбово-педагогічного процесу склались недосить об'єктивні уявлення про дійсну значущість дисципліни. Одна з причин цього полягає у недостатній зрілості аргументів викладацького складу з фізичного виховання, активності їх професійних позицій.

Аргументовано визначити значущість дисципліни, підвищити її публічну престижність можливо шляхом системного представлення. Ця складова частина способів включає розробку і впровадження методів контролю процесу фізичного виховання і спорту: оцінка у динаміці рівня фізичної підготовки, фізичного розвитку, функціонального стану організму і

здоров'я студентів.

Виключно важливе принципове значення має базування на принципах педагогіки співпраці, уніфікація з європейською системою освіти, встановлення тісних зв'язків взаємодії вузівського фізичного виховання з програмами зміцнення здоров'я і формування здорового способу життя, з професійним навчанням, профілактичною і відновлювальною медициною.

Актуальними першочерговими проблемами, які вимагають практичного вирішення є:

1) створення і впровадження механізмів державного контролю за виконанням сформульованого соціального замовлення на фізичну досконалість студентів;

2) фінансове забезпечення зі сторони держави і зацікавлених роботодавців такого замовлення;

3) поновлення інфраструктури фізичного виховання студентів;

4) організація широкої кооперації діяльності кафедр фізичного виховання і спорту з усіма кафедрами й установами, котрі виконують замовлення на підготовку кадрів вищої кваліфікації і так чи інакше сприяють забезпеченню здоров'я та фізичної готовності студентів до майбутньої активної. Саме такий підхід дозволить визнати фізичне виховання найважливішим фактором формування здоров'я і підготовки студентської молоді до активної життєдіяльності й майбутньої високопродуктивної праці.

Недостатній рівень фізичної підготовленості різко впливає на здоров'я і дієздатність населення, на ефективність сучасного виробництва, об'єктивно стримуючи науково-технічний прогрес.

Аналіз показує, що для глобального вирішення проблеми фізичної підготовленості населення і, зокрема, студентської молоді України у відповідності до сучасних вимог необхідно, перш за все, забезпечити базову фізичну готовність всіх категорій і груп населення, починаючи з дошкільного віку (студентів – у стінах вищого навчального закладу (ВНЗ)). Для вирішення цих проблем дуже важливо з'ясувати структуру якостей, необхідних для забезпечення загальної і спеціальної фізичної готовності, підібрати адекватні засоби, які сприяють їх розвитку і підтримці протягом довготривалого часу на необхідному рівні.

Фізична підготовленість студентів ВНЗ України традиційно забезпечується засобами загальної і професійно-прикладної фізичної підготовки, яка здійснюється у процесі базового фізичного виховання і масового спорту.

Структурно-логічну основу вирішення проблеми складають:

— пропаганда фізичної підготовленості як фактору забезпечення здоров'я і дієздатності на основі нових переконливих даних про її роль у життєдіяльності людини;

— введення «Паспорту здоров'я», рейтингу фізичної підготовленості;

— розробка і реалізація на практиці принципово нової концепції фізичної підготовки населення, студентської молоді, яка передбачає

особистісний підхід, індивідуалізацію використання методів валеології, синтез загальнокондиційної, спеціальної професійно спрямованої психофізичної і фізіологічної підготовки та оздоровчого тренування;

— створення і впровадження на основі цієї концепції дієвих і доступних для більшості населення, студентів ВНЗ програм базової, професійно прикладної, інтегральної фізичної підготовки і спортивного тренування;

— широке використання з метою фізичного вдосконалення технічних засобів і комп'ютерних технологій, котрі дозволяють оптимізувати, інтенсифікувати й індивідуалізувати процес фізичного вдосконалення, зробити його більш привабливим для всіх категорій і груп населення, студентства.

Успішна реалізація всієї системи заходів, спрямованих на вирішення проблем і підвищення рівня фізичної підготовленості, у сучасних умовах вимагає значних об'єднаних зусиль спеціалістів фізичного виховання, медиків, валеологів, соціологів, психологів та інших суміжних галузей наук. Цьому може сприяти проведення симпозіумів, семінарів вчених та практиків, конкурсів дієвих програм фізичного вдосконалення, створення науково-методичних центрів з проблем базової і ППФП, узагальнення накопичених даних у вигляді збірників, монографій. У країнах зі складним соціально-економічним становищем особливого значення набуває державна підтримка всього комплексу зазначених вище заходів на різних рівнях їх реалізації.

Література:

1. Беляев А.В. Основи вправ як засіб розвитку фізичних якостей / А.В. Беляев, Л.В. Буликіна // Теорія і практика фізичної культури.
2. Дементьев Н.В. Теорія і практика фізичної культури / Н.В. Дементьев.
3. Демінський О. Сучасні проблеми розвитку теорії та методики спортивних занять / [О. Демінський та ін.] // Тези Всеукраїнської науково-практичної конференції. – Львів, 1997.

ПЕДАГОГИКА ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ КАК ВИД МЕНЕДЖМЕНТА ПЕРСОНАЛА

Приходько Д.А., к.э.н.

Харьковский национальный автомобильно-дорожный университет

Известно, что существуют три уровня явлений, образующих пирамиду, а точнее иерархию уровней понятий и явлений [1]. Самым широким понятием и явлением является «Организация», охватывающее *все* явления действительности как статического, так и динамического характера. Это подтверждается открытым А.А. Богдановым (1873-1928) в 1912 году всеобщим законом «Всё есть организация» [2]. На втором месте стоит «Управление» – менее широкое явление и понятие, включающее только

динамические явления. На третьем месте находится «Менеджмент» как часть управления. Менеджмент, в свою очередь, разделяется на виды: МП, предпринимательство, административный, экономический, инженерный и другие. Вся педагогическая деятельность свидетельствует, что она является видом менеджмента. Педагогика присутствует не только в детских дошкольных заведениях, в школах, техникумах, вузах, но и на предприятиях. Однако к какому виду менеджмента она относится – вопрос исключительной важности; он до сих пор не ставился и не решён. В данном докладе высказана гипотеза, что педагогика в широком смысле слова – это форма менеджмента персонала (МП). Цель доклада – доказать (или опровергнуть) высказанную гипотезу.

Для достижения цели автором доклада проведено исследование связи педагогики с МП. При этом был проведен анализ всех трёх элементов содержания МП (планирования, отбора и управления качеством человеческим ресурсом) на наличие в них педагогических методик и методологий. Было выяснено, что в планировании применяются методики и методологии, никак не связанные с педагогикой, то есть с подготовкой, обучением человека. То же самое было обнаружено и в элементе содержания МП – оборе кадров. Но среди методологий управления качеством персонала (адаптации работника; подготовки (обучения) кадров; управления карьерой (продвижения по службе); контроля результатов; повышения качества условий труда) было обнаружено, что с педагогикой теснейшим образом связана одна из перечисленных методологий, а именно – методология подготовки, или обучения кадров. Следовательно, Педагогика есть часть, вид, форма, функция МП.

В педагогике как функции МП установлены такие методологические положения, правила:

- эффективность обучения во многом должна определяться организацией подбора преподавателей, планирования учебного процесса, финансирования, учебно-материальной базы, методического обеспечения;
- подготовка (обучение) кадров должна осуществляться на протяжении всей жизни;
- начальная (общая) подготовка – в школе;
- конкретная подготовка – в училище, техникуме, вузе;
- наиболее конкретная подготовка – непосредственно на производстве.

Подготовка (обучение) должна начинаться не сразу на производстве; этому есть несколько причин:

- возрастные особенности (особенности развития человеческого организма);
- чтобы ускорить освоение профессии;
- экономически целесообразнее проводить подготовку на моделях, нежели на реальном производственном процессе.

Основное требование методологии обучения кадров – оно должна носить непрерывный характер. И методики обучения:

- должны быть адекватны конкретным производственным ситуациям;

- не копироваться;
- не должны иметь ничего общего с модой.

Всё сказанное в полной мере относится и к педагогике высшего образования. Разработка новой парадигмы высшей школы показала, что в разные исторические эпохи её педагогика ориентировалась на разные запросы деятельности человека. В Доиндустриальную эпоху акцент делался на подготовку управленцев самого *широкого* профиля; в Индустриальную эпоху акцент сконцентрировался на подготовке менеджеров-специалистов, специализирующихся на важнейших направлениях деятельности (экономике, инженерии, администрации и других). В будущую Постиндустриальную исследовательскую эпоху акцент сосредоточится уже внутри самого менеджмента на его преимущественном виде – на экспериментально-исследовательском менеджменте.

Необходимо отметить, что любая педагогика использует не только методологию, но и различные технологии. В последнее время наибольший интерес проявляется к IT-технологиям, которые обеспечивают высочайшую эффективность педагогической деятельности. Однако не следует забывать, что в педагогике как аналитической, исследовательской деятельности, технологии, какими бы эффективными они ни были, играют только вспомогательную к методологиям роль.

Литература:

1. Бабайлов В.К. Менеджмент: наука и практика: учебник / В.К. Бабайлов. – Х.: ХНАДУ, 2015. – 276 с.
2. Бабайлов В.К. Всеобщая наука / В.К. Бабайлов // Новий колегіум. – 2017. – № 3. – С.57-61.

ОСНОВНАЯ ТЕОРИЯ КАК ФУНДАМЕНТ НАУКИ

Приходько Д.А., к.э.н.

Харьковский национальный автомобильно-дорожный университет

В литературе сложилось устойчивое мнение, что первые науки возникли – примерно в XVII веке. Новейшие исследования показали, что отдельные элементы научного знания можно видеть уже в учениях античных авторов [1-2]. Но, строго говоря, наукой можно считать только знание, организованное как четыре элемента её содержания: основная теория, основной закон, методика его апробации, Время и результат апробации (парадигмы) [1-2]. При этом основная теория является важнейшим, первым шагом, первым элементом процесса формирования науки. *Целью* доклада явилось изложение важнейших аспектов понятия «Основная теория». При этом решались *задачи*: возникновение термина и понятия «Основная теория»; место, сущность, содержание Основной теории; роль Основной теории.

До 2015 года понятия «Основная теория» не существовало в мировой

исследовательской практике. Впервые «Основная теория» как термин и понятие была введена и обоснована в связи с необходимостью создания универсальной модели разработке любых парадигм [1]. Основная теория является результатом обобщения частных теорий – в этом её сущность. Место основной теории вытекает из определения её сущности: она является следующей фундаментальной методикой после конкретных теорий; и она предшествует фундаментальной методике – науке. То есть, основная теория находится между конкретными теориями и наукой.

В содержание основной теории, как и любой фундаментальной методики, входят четыре элемента: объект – конкретные теории; предмет, то есть проблемная часть объекта – необобщённые частные законы; методика обобщения частных, конкретных законов; результат обобщения частных законов – основной закон.

Наиболее сложным и важным элементом содержания основной теории является основной закон. Как следует из всей практики разработки парадигм экономики, менеджмента, предпринимательства и высшего образования основной закон является одновременно и сущностью соответствующего явления и понятия. Сущность важнейших явлений получена на основе применения методики ВЕО (всё есть организация) и методики 2С70 (сущность – это самое главное свойство любого явления): «Экономика есть организация любой стоимости»; «Менеджмент есть организация любой деятельности»; «Инженерия есть организация любых техник»; «Администрация есть организация любых человеческих ресурсов»; «Педагогика есть организация знаний, умений и навыков».

Основная теория является важнейшим элементом содержания науки. Важная роль основной теории вытекает из определения её места, сущности и содержания. Данные аспекты основной теории свидетельствуют, что именно основная теория является объектом более высокого уровня знания – объектом науки, а значит и основой последующей разработки парадигм.

Необходимо признать и отметить такой примечательный факт – термин «Основная теория», строго говоря, был введен ещё в 70-х годах прошлого века на Западе для обозначения «Основной теории менеджмента». Однако смысл этого термина существенно отличается: Основную теорию менеджмента её авторы понимали не как результат обобщения существовавших частных теорий менеджмента, а как одну из частных теорий менеджмента.

Углубление понимания Основной теории – её сущности, содержания, роли и места будет способствовать повышению качества усвоения студентами высших учебных заведения таких дисциплин как «Основы менеджмента и предпринимательства», «Менеджмент», «Менеджмент персонала», а также дисциплин экономического цикла, как дисциплин, ответственных за изложение специализированных разделов менеджмента.

Литература:

1. Бабайлов В.К. Организация модели разработки парадигм экономики / В.К. Бабайлов // Проблемы і перспективи розвитку підприємництва: Збірник наукових праць Харківського національного автомобільно-дорожнього університету. – Х.: ХНАДУ, 2015. – №3(10), том 2. – С. 5-9.
2. Бабайлов В.К. Всеобщая наука / В.К. Бабайлов // Новый коллегіум. – 2017. – № 3. – С.57-61.

МЕТОДИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ ПРОВЕДЕНИЯ УРОКА ПО АЭРОБИКЕ В ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЯХ

Ступак И.К.

Харьковский национальный автомобильно-дорожный университет

Занятия аэробикой с оздоровительной направленностью проводятся в виде урока. Преимущества урочной формы проведения занятий заключаются в том, что учебный процесс возглавляет квалифицированный инструктор-преподаватель, обеспечивающий решение задач и максимальную продуктивность занятий.

При разработке тренировочных программ, прежде всего, нужно определить цели, продумать направленность и подобрать содержание занятий, на различные по длительности циклы (год, полугодие, квартал, месяц, ежедневные занятия). Как и в любом виде двигательной активности в занятиях аэробикой решаются три основных типа педагогических задач (воспитательные, оздоровительные и образовательные). Объем средств (содержание и виды движений), используемых в конкретных уроках для решения этих задач, зависит от основной цели занятий и контингента занимающихся.

Технология конструирования программы содержит ряд последовательных действий:

- выбор вида оздоровительных занятий с учетом интересов занимающихся и их подготовленности;
- подбор музыки с определенным числом ритмичных ударов в минуту для каждого упражнения;
- запись фонограммы для всего урока (без перерывов в звучании музыки);
- конструирование упражнений и хореографических соединений для разных частей урока;
- распределение в уроке различных по нагрузке упражнений и соединений;
- разучивание тренером разработанной программы (самотренировка);
- обучение занимающихся оздоровительной программе;
- управление нагрузкой в последующих занятиях и т.д.

Для деятельности тренера (инструктора) характерны два типа

конструирования программ и проведения уроков аэробики — свободный (фристайл) и структурный (хореографический).

В свободном методе конструирование программ происходит во время проведения урока, при этом подбор упражнений происходит спонтанно, широко используется импровизация в движениях и комбинациях простейших шагов, повторяющихся во время определенного танцевального фрагмента. При применении фристайла музыкальное сопровождение, содержание упражнений и частей урока, а также методов обучения и проведения упражнений, используемых в каждом последующем уроке, могут различаться.

В структурном методе конструирование программ осуществляется заранее, при этом используются специально подготовленные музыкальные фонограммы и разработанные хореографические комбинации, состоящие из сочетаний различных аэробных шагов, повторяющиеся в соединении упражнений в определенном порядке, с заданной частотой, количеством движений и в точном соответствии с музыкальным сопровождением. Такие стандартизированные программы повторяются в течение определенного цикла занятий, достаточного для решения конкретных задач.

Разработка и проведение структурной программы требует более углубленной предварительной подготовки инструктора.

Несмотря на разные подходы к составлению оздоровительных программ, все специалисты признают необходимость учета физиологических изменений в организме людей, происходящих во время занятий. Общеизвестной является урочная форма, в которой выделяют три части: подготовительную, основную и заключительную.

В каждой из частей урока аэробики можно выделить некоторые характерные для данного направления оздоровительных занятий фрагменты, позволяющие решать определенные частные задачи.

В подготовительной части урока используются упражнения, обеспечивающие:

1. Постепенное повышение частоты сердечных сокращений.
2. Увеличение температуры тела.
3. Подготовку опорно-двигательного аппарата к последующей нагрузке и усиление притока крови к мышцам.
4. Увеличение подвижности в суставах.

В основной части урока необходимо добиться:

1. Увеличения частоты сердечных сокращений до уровня «целевой зоны».
2. Повышения функциональных возможностей разных систем организма (сердечно-сосудистой, дыхательной, мышечной).
3. Повышения расхода калорий при выполнении специальных упражнений.

В заключительной части урока используются упражнения, позволяющие:

1. Постепенно снизить обменные процессы в организме.

2. Понизить частоту сердечных сокращений до уровня близкого к норме.

Существенное значение имеют знания и методические умения тренера. Уровень его профессиональной подготовки проявляется и в умении планировать обучение, регулировать физическую нагрузку, как в каждом отдельном занятии, так и в системе длительных занятий. В оздоровительной работе широко используются групповые (рекомендуется комплектовать группы с учетом возраста и уровня подготовленности занимающихся) и индивидуальные занятия аэробикой.

Литература:

1. Анемарин Б. Теория и методика педагогических исследований в физическом воспитании: пособие для студентов, аспирантов и преподавателей институтов физической культуры / Б. Анемарин. – М: Физкультура и спорт, 2005.

2. Зефирова Е.В. Оздоровительная аэробика: содержание и методика: учебно-методическое пособие / Е.В. Зефирова, В.В. Платонова. – СПб: СПбГУ ИТМО, 2006. – 25с.

3. Крючек Е.С. Аэробика. Содержание и методика проведения оздоровительных занятий: учебно-методическое пособие / Е.С. Крючек. – М.: Терра-Спорт, Олимпия пресс, 2001.

4. Купер К. Аэробика для хорошего самочувствия / К. Купер. – М., 1989.

МЕТОДИКА РАЗВИТИЯ СКОРОСТНЫХ СПОСОБНОСТЕЙ У СТУДЕНТОВ

Ступак И.К.

Харьковский национальный автомобильно-дрожный университет

Под скоростными способностями спортсмена следует понимать комплекс функциональных свойств, обеспечивающих выполнение двигательных действий в минимальное время. Различают элементарные и комплексные формы проявления скоростных способностей. Элементарные формы проявляются в латентном времени простых и сложных двигательных реакций, скорости выполнения отдельного движения при незначительном внешнем сопротивлении и частоте движений.

Элементарные формы проявления быстроты относительно независимы друг от друга. В особенности это касается показателей времени реакции, которые в большинстве случаев не коррелируют с показателями скорости движения.

Так, время простой реакции у лиц не занимающихся спортом, обычно колеблется в пределах 0,2-0,3 с у квалифицированных спортсменов 0,1-0,2 с. Бегун с отличной двигательной реакцией не всегда может продемонстрировать высокие показатели темпа, а бывает и наоборот. Скорость зависит не только от уровня развития быстроты, а и от силы

спортсмена, длины его конечностей, особенности техники и т. д. Следует отметить, что у двукратного Олимпийского чемпиона в беге на 100 и 200 м заслуженного мастера спорта Валерия Борзова (Мюнхен, 1972 г) время реакции на звуковой сигнал составляло- 0,06 с.

Заслуженный тренер СССР Н.Г.Озолин отмечает один компонент - генетический фактор (наличие благоприятного соотношения медленных и быстрых волокон в мышцах и связанной с этим подвижностью нервных процессов). Известно, что у людей с феноменальной скоростью движений очень велик процент быстрых волокон. Но даже этим спортсменам всё равно надо учиться управлять этой своей способностью, чтобы достичь успеха в скоростных действиях избранного вида спорта.

Наличие значительного процента быстрых волокон еще не гарантирует большой скорости движений. Только увеличение уровня силовых показателей позволит повысить скорость и частоту движений, быстроту двигательной реакции. Быстрота движений зависит и от подвижности в суставах.

Особый интерес представляет вопрос о «переносе» качества быстроты с одного движения на другое. Положительный «перенос» качества быстроты с одного движения на другое возможен лишь при сходстве их структуры (кинематической и динамической) и психологической установки. Развитие быстроты посредством тренировки в спринте помогает быстрее бежать футболисту, теннисисту, баскетболисту, потому что в движениях этих спортсменов есть один и тот же двигательный навык.

Основные методы выполнения упражнений для развития быстроты:

1.Повторный метод. Выполнение упражнений с околопредельной или максимальной скоростью в ответ на зрительный сигнал. Интервал отдыха между упражнениями 30 сек - 3 мин (в зависимости от характера упражнения, состояния и подготовленности занимающихся).

2.Сопряженный метод. Выполнение упражнений с отягощениями (бег в гору, прыжки с отягощениями).

3.Метод круговой тренировки.

4.Вариативный метод (чередование выполнения скоростных упражнений в затруднённых, обычных и облегчённых условиях).

5.Игровой метод с использованием игровых упражнений, подвижных и спортивных игр, эстафет.

6.Соревновательный метод (сопоставление сил в процессе соперничества с целью показать более высокий спортивный результат). Спортсмен выполняет свой избранный вид с предельной быстротой в условиях соревнования.

При развитии скоростных качеств продолжительность пауз следует планировать таким образом, чтобы к началу очередного упражнения возбудимость центральной нервной системы была повышена, а физико - химические сдвиги в организме уже в значительной мере нейтрализованы.

В процессе скоростной подготовки паузы колеблются в очень широком диапазоне, их продолжительность зависит от координационной сложности

упражнений, продолжительности упражнений и интенсивности работы. Между сложными в координационном плане упражнениями с высокой нагрузкой на центральную нервную систему паузы должны быть продолжительнее, чем между относительно простыми, хорошо освоенными спортсменами упражнениями.

Продолжительные скоростные упражнения (например, бег с низкого старта на дистанцию 100 и 200 м, прохождение отрезков дистанции 500 м на велотреке, проплывание дистанции 50 м в плавании), вовлекающие в работу большие мышечные объемы могут потребовать длительного отдыха от 2-3 до 8-10 мин и более. В паузах между упражнениями планируется комплекс тонизирующих и восстановительных процедур: массаж, ванны, упражнения на расслабление и растягивание. Цель всех этих процедур – обеспечить максимальные условия для выполнения упражнений на пределе скоростных возможностей.

Литература:

1. Алабин В.Г. Многолетняя тренировка юных спортсменов / В.Г. Алабин, А.В. Алабин, В.П. Бизин. – Х.: Изд-во «Основа», 1993. – С. 32-36.
2. Борзов В. Секреты скорости / В. Борзов. – М.: ФиС, 1973. – С. 12, 17, 33 – 34.
3. Озолин Н.Г. Легкая атлетика: учебник для институтов физической культуры / Н.Г. Озолин, В.И. Воронкин, Ю.Н. Примаков. – М.: ФиС, 1979. С. – 597.
4. Озолин Н.Г. Молодому коллеге / Н.Г. Озолин. – М.: ФиС, 1988. – С. 99-113.
5. Платонов В.Н. Общая теория подготовки спортсменов в олимпийском спорте / В.Н. Платонов. – К.: «Олимпийская литература», 1997. – С. 248-256.

ОБЕСПЕЧЕНИЕ ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ МЕЖДУ ВУЗАМИ И КОМПАНИЯМИ ПОСРЕДСТВОМ ОРГАНИЗАЦИИ КЕЙС-ЧЕМПИОНАТОВ

Федорова В.А., к.э.н.

Харьковский национальный автомобильно-дорожный университет

Одним из наиболее эффективных и быстро развивающихся направлений взаимодействия между вузами и компаниями, является организация кейс-чемпионатов. Кейс-чемпионаты представляют собой соревнование по решению кейсов, или конкретных проблемных ситуаций в деятельности компаний. В качестве готового решения участники предоставляют презентацию с предлагаемыми вариантами решения кейса.

Растущая популярность данного направления объясняется рядом причин.

Преимущества участия в кейс-чемпионатах для вузов:

- повышение престижа и рейтинга вуза. Если студенты вуза регулярно занимают призовые места в кейс-чемпионатах, это значительно повышает заинтересованность абитуриентов в поступлении именно в данный вуз, а также интерес работодателей к выпускникам вуза;
- решение проблемы трудоустройства выпускников вуза;
- возможность прохождения студентами производственной и преддипломной практики в компании;
- совершенствование методического обеспечения вуза на основе кейс-метода, а также повышение качества образования;
- установление контактов преподавателей, курирующих студентов при решении кейса, с работниками компании;
- рост количества научных публикаций по тематике кейсов;
- практическое применение студентами полученных в вузе теоретических знаний на практике при поддержке опытных специалистов;
- повышение интереса студентов к процессу обучения за счет высокой эмоциональной вовлеченности в процесс решения кейса, развития соревновательного духа, а также общения с успешными предпринимателями;
- повышение образовательного и квалификационного уровня студентов (развитие у студентов «мягких навыков», позволяющих эффективно взаимодействовать с другими людьми, получение опыта публичных выступлений, создания презентаций, развитие ораторских способностей, получение дополнительных знаний от работников компании и т.д.)
- повышение уровня осведомленности студентов о требованиях рынка труда.

Какие выгоды от участия в кейс-чемпионате получают компании:

- реклама и пиар компании. Благодаря чемпионатам о компании узнает большое количество людей, ранее, возможно, не сталкивающихся с ней, прочувствует корпоративную культуру компании;
- предоставление студентами готовых решений очерченной проблемы с подробным обоснованием и расчетами;
- отыскание талантливых молодых специалистов для работы в компании. Сам формат проведения кейс-чемпионата заменяет живые собеседования с претендентами на ту или иную должность;
- обеспечение компании работниками на летний период (студентами, желающими проходить практику в компании, стажерами или сезонными работниками).

Таким образом, организация и участие в кейс-чемпионатах обеспечивает эффективное взаимодействие вузов и ведущих компаний, способствует укреплению связей между ними, а также достижению ряда преимуществ для обеих сторон.

РАЗВИТИЕ РЕЧЕВЫХ УМЕНИЙ И НАВЫКОВ ПУБЛИЧНЫХ ВЫСТУПЛЕНИЙ У СТУДЕНТОВ ЭКОНОМИЧЕСКИХ ВУЗОВ

Федорова В.А., к.э.н., доцент
Харьковский национальный автомобильно-дорожный университет

Деятельность специалистов в сфере экономики предполагает общение с большим количеством людей, необходимостью оказания на них управленческих воздействий. В связи с этим важное значение при подготовке таких специалистов имеет развитие навыков публичных выступлений, проявляющихся в умении убеждать, оказывать речевое воздействие на людей, эффективно взаимодействовать в группе. Кроме того, наличие данных навыков повышает стрессоустойчивость, а также уверенность в себе.

Переход вузов к тестовой системе оценке знаний студентов негативно сказался на их умении выражать мысли, высказывать свою точку зрения, а также привел к некоторой боязни выступать даже перед небольшой группой людей.

В связи с этим одной из важных задач преподавателя является использование на занятиях методов, способствующих развитию у студентов навыков публичных выступлений. К таким методам относятся следующие:

- стимулирование участия студентов в различных конференциях, конкурсах научных работ, чемпионатах по решению бизнес-кейсов, брейн-рингах, предполагающих выступление с докладом, публичное представление разработанных предложений и т.д.

- применение интерактивных приемов на лекциях, обеспечивающих активное взаимодействие преподавателя со студентами, живой обмен мнениями между ними, и, как следствие, развитие речевых умений (организация творческих заданий, проведение обучающих игр, обсуждение сложных и дискуссионных вопросов, разрешение проблем такими методами, как «мозговой штурм», «дерево решений» и т.д.);

- организация практических занятий в виде семинаров, предусматривающих самостоятельную проработку студентами отдельных тем и проблем в соответствии с содержанием учебной дисциплины и обсуждение результатов этого изучения, представленных в виде тезисов, сообщений, докладов, рефератов и т.д. Семинары могут проводиться в форме дискуссии, диспута, «круглого стола», «мозгового шторма», коллоквиума, устного опроса, прослушивания и обсуждения докладов или рефератов;

- организация для студентов различных тренингов или игр-тренингов внешними бизнес-консультантами, предполагающих активное взаимодействие студентов с тренерами, обсуждение тем тренинга, а также развитие навыков групповой работы студентов. Кроме того очень эффективным и полезным является проведение коммуникативных тренингов, главной целью которых является формирование коммуникативной компетентности и сплочение группы студентов для

створення благоприємного психологічного клімату;

– використання кейс-метода на практичних заняттях, передбачаючого активний проблемно-ситуаційний аналіз запропонованих завдань. Даний метод забезпечує розвиток аналітичного мислення, навчає системно підходити до рішення проблеми, застосовувати теоретичні знання на практиці, колективно приймати рішення;

– організація усної захисти практичних завдань, пов'язаних з простими розрахунками ряду показників за формулами з метою уникнення виконання студентом завдання механічно, без розуміння їх суті.

Крім того велику роль грає організація позааудиторної виховної роботи студентів, передбачаючої організацію культурно-масових заходів, таких як проведення конкурсів краси, днів кафедр, конкурсів талантів, спортивних змагань, створення театральних гуртків при університеті, КВН тощо.

Таким чином, перераховані методи допоможуть розвинути у студентів навички публічних виступів, а також мовні вміння, які є необхідною умовою успішної кар'єри майбутніх випускників університетів.

ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА – ОСНОВА ПІДГОТОВКИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНИХ ФАХІВЦІВ У СФЕРІ ЕКОНОМІКИ ТА ФІНАНСІВ

Хорошилова І.О., к.е.н.

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Конкурентоспроможність працівника на ринку праці, його впевненість у працевлаштуванні та одержанні високої зарплати багато в чому залежать від набутої ним професійної освіти. Рівень професійної освіти на конкурентоспроможність робітника спостерігається вже у самих функціях освіти, тобто це по-перше зростання продуктивності праці та індивідуальних доходів працівника; по-друге безперервне оновлення знань, що передбачає що лише регулярне підвищення рівня освіти та кваліфікації робить працівника конкурентоспроможним; по-третє перепідготовка та додаткове навчання, та інше. Оскільки вища професійна освіта в Україні має масовий характер, що не є запорукою підготовки високоякісних та конкурентоспроможних фахівців, крім необхідності проведення реформ освіти, спрямованих на підвищення якості освіти. Таким чином, першочерговою умовою виживання університету в нових умовах загострення конкурентної боротьби на ринку освітніх послуг є посилення наукової складової викладання, що повинно сприяти формуванню нового типу випускника — креативного та адаптованого до мінливих ринкових подій. З цією метою ми пропонуємо акцентувати увагу на таких важливих складових науково-навчального процесу як:

— переосмислення процесу читання лекцій, створення дискусійних

процес із студентами;

- сприяння участі викладачів та студентів у науково-дослідних розробках;

- сприяти участі у наукових;

- сприяти підвищенню кваліфікації викладачів у провідних наукових і навчальних закладах країни й світу;

- запровадити рейтингову оцінку студентів для майбутніх роботодавців.

Доречи наприклад актуальність якісної підготовки фахівців, що володіють професійними знаннями, пов'язана зі схваленням Стратегії застосування міжнародних стандартів фінансової звітності в Україні. Ця стратегія має за мету вдосконалення системи бухгалтерського обліку та фінансової звітності в Україні, законодавства Європейського союзу та вимог участі України у світовій організації торгівлі. Беззаперечно облікові кадри найвищої категорії на вагу золота в будь якій країні. Фахівці, яких готує вища школа – це не технічний працівник, обмежений в своїй діяльності численними нормативно – правовими актами і відповідальністю, а ініціативний менеджер, це творча особистість, що має здатність економічно мислити та приймати обґрунтоване,аргументоване рішення, та до того ж мати організаторської здібності та бути ерудованим. Оскільки сучасний ринок потребує прийняття відповідних управлінських рішень, тобто працівник повинен мати відповідні теоретичні знання, бути відповідальним, компетентним і комунікабельним. З огляду що професійна діяльність майбутнього фахівця спрямована на узагальнення, систематизацію та інтерпретацію інформаційних потоків для прийняття стратегічних управлінських рішень слід розробити шляхи покращення підготовки конкурентоспроможних фахівців.

Також на наш погляд значну роль у підвищенні ефективності навчання студентів відіграє мотивація студентів до самостійної роботи, заохочення дистанційного навчання, яке відповідно до вимог часу, забезпечує реалізацію принципів безперервної, гнучкої, самостійної та відкритої освіти, а також використання бази даних електронної бібліотеки, яка включає підручники, навчальні посібники, тексти лекцій, актуальні періодичні видання, наукові статті та ін. А викладач повинен вміти спрямовувати студентів у процес ефективного освоєння інформації.

Реалізація в навчальному процесі запропонованих заходів на наш погляд є запорукою підвищення якості підготовки студентів з метою отримання ними професійних знань, вмінь, навичок, розкриття їх творчого мислення в сучасних ринкових умовах.

Ми розглянули лише окремі проблеми сучасної професійної освіти, але зрозуміло, що стан освітнього простору України є вкрай суперечливим. Масовість професійної освіти за недостатнього рівня її фінансування, застарілої матеріальної бази навчального процесу та відставання освітніх програм від потреб ринку праці спричиняє вихід на ринок праці заздалегідь

неконкурентоспроможних випускників ВНЗ, як наслідок молодіжне безробіття та втрата статусу дипломів українських навчальних закладів. За таких умов необхідно підвищення конкурентоспроможності системи професійної освіти в Україні з урахуванням змін в економіці.

Література:

1. Жемба А.Й. Розвиток університетської науки та академічного підприємництва в умовах глобалізації [Електронний ресурс] / А.Й. Жемба. – Режим доступу: <https://goo.gl/bBN8AG>. – Заголовок з екрану.
2. Global Entrepreneurship Monitor Special Report: A Global Perspective on Entrepreneurship Education and Training / Alicia Coduras Martínez, Jonathan Levie, Donna J. Kelley, Rögnvaldur J. Sæmundsson and Thomas Schøtt / GEM, 2010. – 64 p. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://goo.gl/QNZvKk>. – Заголовок з екрану.
3. Постанова Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2015 р. № 1187 «Про затвердження Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності закладів освіти» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://goo.gl/WUfC1u>. – Заголовок з екрану.

ПРОБЛЕМИ УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Шевченко В.І., ст. викладач
Харківський національний автомобільно-дорожний університет

Студенти як майбутні фахівці з вищою освітою значною мірою визначають майбутнє нашої держави, тому вони повинні мати не тільки високий рівень професійної підготовленості, але й бути фізично витривалими, працездатними, духовно і фізично здоровими. Однак спостерігається тенденція погіршення стану здоров'я студентів, які навчаються у вищих навчальних закладах. З кожним роком збільшується кількість студентів, котрі займаються у спеціальних медичних групах. Майже 90% молоді мають відхилення у стані здоров'я, а понад 50% – незадовільну фізичну підготовленість (О.Д. Дубогай, В.І. Завацький, Ю.О. Короп, 1995; О.В. Дрозд, 1998, І.В. Поташнюк, Г.Є. Іванова, 1999; А.І. Драчук, 2001).

Стан здоров'я студентської молоді – одна з найактуальніших педагогічних проблем. Нові умови життя, навчання і праці потребують певної психологічної й фізичної стійкості. Студенти як майбутні фахівці з вищою освітою значною мірою визначають майбутнє нашої держави, тому вони повинні мати не тільки високий рівень професійної підготовленості, але й бути фізично витривалими, працездатними, духовно і фізично здоровими. Але багатогодинні щоденні заняття в навчальних аудиторіях сприяють розвитку гіподинамії-малорухомості, що є тривожною хворобою нашого століття. За останніми даними у студентів спостерігається стійка тенденція

до погіршення стану здоров'я і рівня фізичної підготовленості.

Традиційна фізична підготовка студентів на навчальних заняттях є не ефективною. Існуючі програми фізичного виховання не вирішують питань формування у молоді мотивів і потреб у регулярній фізичній активності як складовій частині здорового способу життя, не виконують оздоровчої функції і потребують подальшого вдосконалення.

А тому закономірним є питання про підвищення ефективності занять з фізичного виховання студентів.

Фізичне виховання студентів має низьку ефективність із-за низки об'єктивних причин: недостатня кількість занять за планом; низький рівень використання технічних засобів навчання під час занять фізичними вправами; недостатнє фінансування; недостатній рівень мотивації до систематичних занять фізичними вправами; низький рівень управління фізичними вихованням; у студентів не сформована потреба піклуватися про власне здоров'я; студенти покладаються на діяльність лікувальних закладів і нехтують ефективними, економічно вигідними засобами оздоровлення – засобами фізичної культури.

Зараз ведеться активний пошук нових форм і методів підвищення якості фізичного виховання майбутніх фахівців з вищою освітою. Разом з тим аналіз спеціальної літератури (О.В. Дрозд, 1998; А.І. Драчук, 2001; В.П. Краснов, 2000; А.В. Домашенко, 2003; Т.Ю. Круцевич, 2003) свідчить про те, що теперішня організація фізичного виховання у ВНЗ недостатньо ефективна для підвищення рівня фізичної підготовленості, здоров'я та інтересу значної кількості студентів до занять фізичними вправами. Дослідники відзначають, що студентська молодь байдуже ставиться до змісту обов'язкових фізкультурних занять (С.М. Канішевський, 1998; Р.Т. Раєвський, 1998; О.О. Малімон, 1999; Є.М. Свіргунець, 2001; В.В. Романенко, 2003). І, навіть, заняття з фізичного виховання у ВНЗ не зацікавлюють, а навпаки – викликають негативні емоції у студентів (М. Зайнетдинов, 1993; В. Завойська, Л. Лукашевич, 2004; Т. Круцевич, О. Нестеренко, 2004). 80% з них не відвідували б занять, якби вони не були обов'язковими (Т.В. Доровських, 2001). Неадекватність нормативних вимог із фізичного виховання та їхнє оцінювання не сприяють вирішенню основного завдання фізичного виховання, а саме його оздоровчої спрямованості.

У фізичному вихованні студентів існують дві основні проблеми:

– перша – як забезпечити об'єм рухової активності, необхідний їм для збереження здоров'я, розумової й фізичної працездатності і який дасть можливість ефективно засвоїти життєво-необхідні вміння, навички і фізичні якості;

– друга – як підвищити ефективність навчально-виховного процесу. Якщо перша проблема передбачає, в основному, вирішення питань організації фізичного виховання (покращання матеріальної бази, підготовку кадрів, посилення керівництва, збільшення бюджету часу на заняття

фізичними вправами), то друга пов'язана з пошуком шляхів диференційованого підходу до студентів, розробкою технології навчання, використання технічних засобів навчання тощо.

Підвищення фізичного навантаження й щільності досягається:

- використанням індивідуального підходу в застосуванні засобів і методів фізичного виховання

- за рахунок скорочення часу на показ вправ та пересування під час зміни місць занять;

- регулюванням відпочинку;

- виконання вправ одночасно і поточним способом;

- застосуванням комплексного тренування.

На думку Н.Ю. Борейка фізичне виховання як компонент професійної підготовки має сприяти формуванню особистості фахівця, здатного до ефективної трудової діяльності, до прийняття самостійних рішень.

Отже, наведене вище свідчить про нагальну потребу розробки нових науково обґрунтованих шляхів удосконалення організації фізичного виховання у ВНЗ з метою запобігання подальшому погіршенню стану здоров'я та фізичної підготовленості студентської молоді, формування стійкої мотивації та поглиблення їхнього інтересу до занять з фізичного виховання.

Література:

1. Базильчук В.Б. Організаційні засади активізації спортивно-оздоровчої діяльності студентів в умовах вищого навчального закладу: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. наук із фізичного виховання і спорту: спец. 24.00.02 «Фізична культура, фізичне виховання різних груп населення» / В.Б. Базильчук. – Львів, 2004. – 43 с.

2. Бех І.Д. Особистісно зорієнтоване виховання: науково-метод. посібник / І.Д. Бех. – К.: ІЗМН, 1998. – 204 с.

3. Борейко Н.Ю. Формування гуманних відносин між викладачем і студентом на заняттях фізичного виховання у вищих технічних навчальних закладах / Н.Ю. Борейко // Викладач і студент: проблеми ефективної співпраці: зб. матеріалів Всеукраїнської наук.-практ. конф., 5-6 жовтня 2006 р. – Черкаси, 2006. – С. 79-81.

4. Гладошук О.Г. Педагогічні умови вдосконалення культури зміцнення здоров'я студентів в системі фізичного виховання у вищому навчальному закладі: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.02 «Теорія та методика навчання (фізична культура, основи здоров'я)» / О.Г. Гладошук. – К., 2008. – С. 24.

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ФАХІВЦІВ З ЕКОНОМІКИ ТА ПІДПРИЄМНИЦТВА

Шершенюк О.М., к.е.н., доцент
Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Одним з питань, що виникли перед освітньою системою у зв'язку з розвитком інформаційного суспільства та інформатизації освіти, є питання формування інформаційної культури, інформаційної грамотності, інформаційного способу життя, інформаційної компетентності.

Багато вчених вважають, що інформаційна компетентність вказує на рівень сформованості конкурентоспроможності фахівця. Керівники більшості підприємств при оцінці професійних характеристик молодих фахівців ставлять на перше місце саме інформаційну компетентність. Остання необхідна для здійснення тієї чи іншої професійної діяльності, формується в процесі професійної підготовки фахівця та пов'язується зі здатністю фахівця використовувати у своїй професійній діяльності сучасні інформаційні технології; здійснювати пошук, отримання, опрацювання, подання і передачу інформації; вміти узагальнювати і систематизувати інформацію; знаходити необхідну інформацію і вбудовувати її в систему своєї діяльності.

Значення менеджменту в реалізації сучасних економічних процесів і потреби ринку в фахівцях, адаптованих до умов, що диктуються глобальними інформатизаційними процесами в суспільстві, зумовлюють специфіку вимог до рівня професійної підготовки таких фахівців, а також актуалізують проблему формування професійно-значущих якостей останніх.

Позитивна динаміка попиту на фахівців-економістів, фахівців-підприємців породила значну кількість освітніх установ, що надають можливість отримання профільної освіти. Основним завданням при формуванні конкурентоспроможного фахівця з економіки і підприємництва у ВНЗ, є розвиток його інформаційної компетентності. Чим вище рівень інформаційної компетентності спеціаліста, тим вище його конкурентна перевага перед іншими, тобто такий фахівець володіє вищою продуктивністю праці, вміє цілеспрямовано працювати з інформаційними технологіями при обробці тих чи інших потоків та обсягів інформації, пристосовується до мінливих вимог і умов ринку.

Сучасна університетська освіта повинна не тільки надати необхідні знання та вміння з обробки інформації, а й навчити розуміти цінності, норми, зразки та форми діяльності, наявні в інформаційному просторі, вміти існувати в цьому просторі, використовуючи його засоби для вирішення своїх професійних завдань, вміти приймати і підлаштовуватися під новоутворення і вдосконалення, що відбуваються в інформаційному просторі та суспільстві. Розвиток інформаційної компетентності фахівця з економіки і підприємництва в процесі його навчання у ВНЗ відіграє найважливішу роль у становленні його конкурентоспроможності на ринку праці.

СЕКЦІЯ 3

Науково-інноваційна діяльність у вищій школі як запорука ефективності освітньої діяльності ВНЗ

ВІРТУАЛЬНЕ СЕРЕДОВИЩЕ ЯК ЗАПОРУКА ЕФЕКТИВНОСТІ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ВНЗ

Алієв Р.А.

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Динамічний темп сучасного життя, стрімкий розвиток і розповсюдження новихвих інформаційнокомунікаційних технологій змушує вищі навчальні заклади поно поглянути на роль комп'ютерних технологій в навчальному процесі. Одним з найбільш ефективних інноваційних засобів поліпшення якості освітнього процесу є створення віртуального освітнього середовища. Віртуальне навчальне середовище – це особливий комунікаційний механізм, який дозволяє підвищити ефективність освітнього процесу, вирішити цілий ряд педагогічних завдань та додати інтерактивний on-line компонент до навчального процесу.

Досвід багатьох міжнародних університетів свідчить про те, що змістовні елементи такого середовища в рамках окремої кафедри університетів можуть бути різними: навчально-методичний комплекс з дисципліні (навчальні робочі програми з дисципліні, навчально-методичні матеріали, навчальні видання, інформаційно-аналітичні матеріали, словники, відео- та аудіоресурси, ілюстративний матеріал), віртуальні лабораторії, симулятори, тренажери тощо.

Електронний навчально-методичний комплекс є сукупністю інтегрованих між собою систематизованих навчальних, наукових та методичних матеріалів з окремої навчальної дисципліні, що забезпечують умови для опанування студентами навчальної програми. Електронний навчально-методичний комплекс містить теоретичний розділ, практичний розділ, розділ контролю знань та допоміжний розділ. Надання матеріалу з використанням комп'ютерних технолгій дає можливість стимулювати у студентів наочно-образне мислення, пізнавальну активність та творчу ініціативу, сприяє значному збільшенню об'єму засвоюваного навчального матеріалу, підтримуючи стійкий інтерес студентів до предмету, що викладається.

На відміну від електронних навчальних матеріалів віртуальні лабораторії та тренажери є порівняно новою областю в системі вузівської освіти. Прикладами віртуальних лабораторій можуть служити проекти з загальної біології, біохімії, генетики, соціально-гуманітарних дисциплін Массачусетського технологічного інституту STAR (Software Tools for Academics and Researchers) Virtuallab – найбільша збірка віртуальних дослідів з різних навчальних дисциплін, PhET проект, розроблений співробітниками

Університету Колорадо – інтерактивні анімаційні симуляції з природничих дисциплін та математики, Wolfram Demonstrations Project, який містить близько 9000 інтерактивних демонстрацій, віртуальна лабораторія з хімії Chemcollective, серія платних віртуальних лабораторій з хімії, біології та мікробіології Late Nite Labs.

Основні переваги віртуальних лабораторій полягають у економії часу та ресурсів, безпеці використання, виразній наочній візуалізації на екрані комп'ютера складних процесів.

Ще однією формою електронних ресурсів кафедри можуть бути електронні тренажери-конструктори та тест-тренажери, пристосовані до потреб навчальних дисциплін як фізико-математичного та природничого профілю, так і дисциплін гуманітарної спрямованості. Вони дозволяють закріпити отримані знання та практично застосовувати їх у реальних ситуаціях.

Таким чином, освітні можливості віртуального освітнього середовища як інноваційного ресурсу є дуже потужними, вони відкривають нові горизонти перед викладачем. Використовуючи інтерактивні можливості віртуального освітнього простору студенти стають активними суб'єктами процесу навчання.

Література:

1. Програма «Партнерство в навчанні» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.microsoft.com/ukraine/news/issues/2012/03/eskills-survey.mspx>. – Заголовок з екрану.
2. Морзе Н. В. Підготовка педагогічних кадрів до використання компютерних телекомунікацій / Н. В. Морзе // Академія праці і соціальних відносин ФПУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ii.npu.edu.ua>. – Заголовок з екрану.
3. Смутьсон М. Л. Середовище дистанційного навчання: психологічні засади проектування / М. Л. Смутьсон // Дистанційне навчання: психологічні засади. – К., 2012. – 242с.

ВСЕОБЩАЯ НАУКА БАБАЙЛОВА И ТЕКТОЛОГИЯ БОГДАНОВА

Бабайлов В.К., к.э.н., доцент
Харьковский национальный автомобильно-дорожный университет

В учебной и исследовательской литературе по менеджменту сложилось устойчивое мнение, что Тектология Богданова действительно является всеобщей организационной наукой. По мнению автора доклада здесь не замечено явное противоречие: наука может быть или только всеобщей, то есть не конкретной (в данном случае – не организационной), или только конкретной (в данном случае – организационной), то есть не всеобщей. Доклад посвящён сравнению Тектологии Богданова с созданной в 2017 году

на кафедре экономики и предпринимательства ХНАДУ новой действительно всеобщей науки Бабайлова.

Прежде всего, было выяснено, что отдельные аспекты Тектологии раскрыты ещё в 1912 году самим А.А. Богдановым (1873-1928), величайшим мыслителем, философом, экономистом, публицистом, писателем-фантастом, врачом-психиатром, выпускником Харьковского императорского университета 1899 года, основателем и руководителем первого в мире института переливания крови в Москве [1]. Главным результатом Тектологии Богданова является величайший по своей ценности для практики любых видов исследований тезис «Всё есть организация». Однако как отмечается в [2], он не сделал методологического анализа, не определил место своего тезиса в системе фундаментальных знаний, называя его не методикой, а «...философским положением...». Он фактически не смог и аргументировано обосновать Тектологию как всеобщую науку, не избежал её противоречий, не определил, чем она является в действительности, каков её истинный смысл. Поэтому одной из актуальных методологических проблем стало определение истинного смысла тезиса «Всё есть организация», а в широком контексте – смысла всей Тектологии Богданова в целом.

Данная проблема была решена Бабайловым в 2017 году на кафедре экономики и предпринимательства ХНАДУ [2]. При этом были решены задачи:

- Установление места тезиса Богданова «Всё есть организация» (ВЕО).
- Определение сущности ВЕО.
- Определение места и сущности Тектологии.

При установлении места тезиса ВЕО автор опирался на результаты анализа практики проведения всех видов исследований. Они привели к выводу, что тезис «Всё есть организация» является универсальной и эффективной методикой [3]. Но каким типом методики она является – вопрос оставался открытым. Для нахождения места ВЕО в системе методик автором было высказана идея, что тезис такого глобального масштаба может находиться только среди методик фундаментального исследования; методики же экспериментального и прикладного исследования имеют исключительно конкретный характер и не могут содержать ВЕО. Но дальнейший анализ показал, что ни в одном уровне и фундаментального исследования тоже нет места для ВЕО: методики всех его уровней также конкретны.

Сложившаяся ситуация, привела к выводу о необходимости введения ещё одного уровня и понятия фундаментального исследования – новой и действительно всеобщей науки как результата обобщения частных, конкретных наук [2].

Объективный и беспристрастный анализ установил, что Тектология не является всеобщей наукой, – Тектология занимает особое место в системе фундаментальных знаний; Тектология – это учение.

Приведенные аргументы приводят к выводу, что всеобщей наукой является только результат обобщения всех частных, конкретных наук,

результат введення ещё одного уровня фундаментальных методик, впервые сделанный Бабайловым.

Создание новой Всеобщей науки будет способствовать повышению качества изложения дисциплин менеджерского направления, а в итоге и повышению уровня профессиональной подготовки выпускников высших учебных заведений.

Литература:

1. Наука управляти: 3 історії менеджменту: Хрестоматія. / Упор. І.О. Слепов. – К.: 1993.
2. Бабайлов В.К. Всеобщая наука / В.К. Бабайлов // Новий колегіум. – 2017. – № 3. – С.57-61.
3. Бабайлов В.К. Менеджмент: наука и практика: учебник / В.К. Бабайлов. – Х.: ХНАДУ, 2015. – 276 с.

ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ВИКЛАДАЧА ВНЗ

Блага В.В., к.е.н., доцент
Харківський національний автомобільно – дорожній університет

Загальною компетентністю за вимогами Національної рамки кваліфікацій фахівців з вищою освітою за другим (магістерським) рівнем зі спеціальності 051 «Економіка» галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» є здатність до набуття спеціалізованих концептуальних знань на рівні новітніх досягнень, які є основою для оригінального мислення та інноваційної діяльності, зокрема в контексті дослідницької роботи.

Для набуття цієї компетентності викладачами в процесі навчання поєднується проблемно-орієнтоване навчання, студентоцентроване навчання, самонавчання, індивідуальне навчання, навчання з використання виробничих та навчальних практик. Основними методами навчання є пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, метод проблемного викладення, евристичний, дослідницький, метод наочності.

У ВНЗ є дві групи викладачів: перші проводять активну науково-дослідну роботу, спрямовану на розробку та впровадження педагогічних інновацій, і другі, що займаються виключно педагогічною діяльністю. При цьому викладачі мають рівень інтелектуальних характеристик вище середнього. Для викладачів, що займаються інноваційною діяльністю, характерна підвищена ділова активність, напористість, захопленість роботою, цілеспрямованість. Психологічний стан викладачів, що займаються інноваційною діяльністю, менш страждає від впливу стану депресій. Для обох груп викладачів найбільше значення мають перешкоди, пов'язані з домінуванням негативних емоцій і небажанням зближуватися з людьми.

Наукова діяльність завжди починається з усвідомлення мети дослідження, тому аналіз її структури необхідно проводити з характеристиками

конструктивної компоненти. Конструктивна компонента в науковій діяльності викладача ВНЗ включає відбір наукової інформації, її переробку, контролювання системи знань, необхідних для проектування процесу наукового пошуку, передбачення і попередньої оцінки результатів дослідження.

Організаторські здібності викладача ВНЗ проявляються в його вмінні організувати себе, свій час, індивідуальну, групову, колективну діяльність студентів, комплексне дослідження, згуртувати навколо наукової проблеми надійних помічників, так само, як і він, відданих науковій ідеї та зацікавлених в успішному її здійсненні.

Комунікативна діяльність може протікати на різних рівнях. Дослідження показують, що серед інших факторів, що сприяють плідній науковій діяльності, важливе місце займають контакти з колегами малих і великих колективів, прагнення до особистих контактів з однодумцями. Вчений, молодий і недосвідчений, прагне до масових контактів, до участі в спілкуванні на наукових конференціях, з'їздах, симпозіумах. Таке спілкування дає починаючому досліднику можливість орієнтуватися в сучасному стані науки і допомагає знайти своє місце в дослідженні актуальних проблем.

Результати аналізу конструктивної компоненти інноваційної діяльності викладачів ВНЗ показали, що викладачі вищої школи мають високий рівень розвитку словникового запасу, високий рівень концентрації, розподілу, переключення уваги, високу швидкість формування нових навичок, високо розвинену здатність виділяти суттєві ознаки предмета або явища, розвинену просторову уяву і конструктивне мислення, високо розвинену здатність до синтезу. Викладачі вищої школи мають розвиток більшості інтелектуальних функцій вище середнього, невербальний інтелект має показники розвитку трохи вище, ніж вербальний.

Викладачі, що займаються інноваційною діяльністю, характеризуються розвиненим загальним обсягом і високим рівнем загальних знань, високим ступенем розвитку основних інтелектуальних функцій, високим рівнем логічного узагальнення, абстрагування, здатністю до класифікації, порівняння і впорядкування понятійного мислення. Вони мають більш високі показники розвитку загального і невербального інтелекту, високий рівень розвитку вербальної та невербальної креативності.

Для викладачів, що займаються інноваційною діяльністю, характерна підвищена ділова активність, напористість, захопленість роботою, цілеспрямованість. Брак часу для відпочинку компенсується вмінням вибрати головний напрямок діяльності, швидким прийняттям рішення; у них енергійна, виразна мова і міміка.

У кожному з трьох компонентів особистості (конструктивному, організаторському, комунікативному) представлені три ланки інноваційної діяльності (мотиваційно-оцінне, виконавська, контрольна-оціночна) викладача вищої школи, які включають в себе здібності, що визначають успіх

на певному етапі діяльності.

Дослідницька здатність викладача ВНЗ проявляється у компетентності ініціювати і виконувати (індивідуально або в науковій групі) наукові дослідження. Викладачі, що займаються інноваційною діяльністю, мають здатність працювати у великій науковій групі, розуміючи відповідальність за результати роботи. Вони мають потенціал креативності у генеруванні ідей та досягненні наукових цілей. Також мають комунікаційні навички. Здатність ефективно спілкуватися із спеціальною та загальною аудиторіями, представляти складну інформацію у зручній та зрозумілій формі усно чи письмово, із застосуванням сучасної техніки та технологій.

Чинники, що впливають на інноваційну активність викладачів ВНЗ, можна розподілити на дві групи: суб'єктивні - інноваційний потенціал викладача та об'єктивні – інноваційна освітня середа ВНЗ. Тому процес залучення викладачів в інноваційну діяльність буде успішним, якщо забезпечений вплив середи на суб'єкт інноваційної діяльності та викладач демонструє активну позицію у здійсненні цієї діяльності.

ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА ІННОВАЦІЙНО-ОРІЄНТОВАНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Близнюк А.О., к.е.н., доцент

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Формування національної інноваційної системи є необхідною умовою побудови сучасної економіки країни, заснованої на отримання та використання нових знань в області наукоємних технологій - найважливішого чинника створення високорентабельного промислового виробництва та напрямки стратегічного розвитку регіонів. Розвиток нової економіки, в якій основним ресурсом стає мобільний і висококваліфікований людський капітал, вимагає досягнення нової якості професійної освіти, що відповідає вимогам нової системи суспільних відносин і цінностей.

Вітчизняна інженерна освіта багата традиціями фундаментальної підготовки фахівців. Виникає питання - чому інженери не можуть створити якісну і конкурентоспроможну техніку країни? Що ж дійсно необхідно привнести в інженерну освіту? На погляд відомих фахівців в області інженерної освіти, відповідь одна - вітчизняна інженерна освіта має стати інноваційно-орієнтованою професійною освітою (ІОПО) і готувати фахівців до інноваційної діяльності (ІД). Однак вищі навчальні заклади мають недостатній інноваційний потенціал і тому не можуть адекватно реагувати на зміни зовнішнього середовища, не кажучи вже про вплив на ці зміни. Потрібні радикальні зміни в сфері професійної освіти, спрямовані на всі аспекти підготовки фахівців: нові моделі професійної освіти; організаційні схеми; освітні технології; процеси інтеграції навчання і виховання з науковими дослідженнями і виробничою діяльністю; методичне,

інформаційне та матеріально-технічне забезпечення навчального процесу, а також його кадровий супровід.

Інноваційний процес являє собою систему, що характеризується складною структурою і взаємозв'язками з навколишнім середовищем. Ключовим словом для характеристики швидкості, результативності, особливостей інноваційних процесів є інноваційний потенціал, під яким розуміють здатність створювати, сприймати, реалізовувати нововведення, а також своєчасно позбавлятися від застарілого, недоцільного. Створення та впровадження інновацій відбувається в результаті інноваційної діяльності, яка є сукупністю наукових, технологічних, організаційних, фінансових і комерційних заходів, включаючи інвестиції в нові знання, які спрямовані на отримання технологічно нових або поліпшених продуктів або процесів, доведених до виду товарної продукції і забезпечують новий економічний і соціальний ефект, а тому конкурентоспроможних. Така діяльність реалізується у вигляді інноваційних проектів, що представляють собою організаційну форму інноваційної діяльності, конкретизовану точним описом цілей, завдань, вихідних умов, заходів, використовуваних ресурсів, методів управління і очікуваних результатів.

Сьогодні абсолютно очевидно, що інноваційний компонент необхідний для успішного виконання всіх видів інженерної діяльності та вимагає від виконавців інноваційних проектів розвитку таких професійно значущих якостей, як креативність, навички безперервної самоосвіти, володіння основами інженерного бізнесу та ін. У сферу інноваційної діяльності сучасного фахівця з вищою освітою повинна входити підтримка всіх етапів життєвого циклу:

- 1) маркетингу, пошуку та вивчення ринку;
- 2) проектування і конструювання виробів;
- 3) матеріально-технічного забезпечення;
- 4) технологічної підготовки виробництва;
- 5) виробництва, контролю і проведення випробувань;
- 6) упаковки і зберігання продукції;
- 7) реалізації і розподілу продукції;
- 8) монтажу та експлуатації;
- 9) технічної допомоги в обслуговуванні;
- 10) утилізації.

Таким чином, процес підготовки конкурентоспроможного фахівця повинен бути орієнтований на кінцевий результат – готовність випускника вузу до інноваційної діяльності. Головною метою системи освіти повинна підготовка елітних фахівців, наукових та науково-педагогічних кадрів на рівні світових кваліфікаційних вимог, ефективне використання її освітнього, науково-технічного потенціалу для розвитку економіки і вирішення соціальних завдань.

ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ ВИВЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН

Бурмака М.М., к.е.н., доцент
Харківський національний автомобільно-дорожній університет

В сучасних умовах розвитку системи вищої освіти рівень зацікавленості студентів в отриманні глибоких фундаментальних знань є недостатнім, зважаючи на недбалість та неусвідомленість проведення наукових досліджень, застосування освітніх технологій провідних країн світу не призводить до позитивних очікуваних результатів. Такий основоположний фактор як контрактна форма навчання і впевненість студентів, що вони продовжать навчання і отримають диплом при будь-якій формі перевірки знань, незважаючи на низький рівень навчальних досягнень є запорукою низької вмотивованості щодо ефективного розвитку пізнавальної діяльності та набуття необхідних компетенцій.

Платність вищої освіти привела до комерційного ажіотажу навколо отримання дипломів про освіту. Про це свідчать численні факти зловживання і профанації в цій діяльності. Крім того, платять за навчання, як правило, не студенти, а батьки, тому ефект стимулювання якості засвоєння знань не діє.

Студент на платній основі вважає, що його гроші, незалежно від якості знань, повинні, в будь-якому випадку втілитися в еквівалентний результат – позитивну оцінку. В іншому випадку він перейде до іншого вузу, де вимоги до правил менш жорсткі. Подібна «антиконкуренція» вузів, виливається в прагнення прийняти і утримати якомога більший контингент для забезпечення виживання на цьому псевдоринку освітніх послуг.

Система навчання на економічних спеціальностях спрямована на розвиток прагматизму, тактичного мислення, одномоментного вирішення завдань, що є прийнятним для потреб бізнесу. Але ця система недостатньо спрямована на глибоку дослідницьку роботу, на стратегічну орієнтацію.

Вуз не може дати знання по кожному робочому місцю – їх сотні видів. Дати відповідь на кожне питання практики – неможливо. Завдання викладача - дати узагальнене уявлення про специфіку дії економічних категорій, їх механізмів, а практики-роботодавці вимагають конкретних знань по кожній функції діяльності, які можуть постійно змінюються. Тому міркувати про те, що знання швидко застарівають, мабуть, можна умовно.

Більшість економічних закономірностей є незмінними: закон вартості, закон спадної прибутковості (корисності), закони грошового обігу і т.д. Лише механізми дії економічних законів і характер використаних на їх основі категорій в кожному конкретному випадку – індивідуальні. І завдання навчальних дисциплін – донести це до студентів.

До того ж слід зазначити, що засвоєння економічних дисциплін є специфічним на відміну від природничих. В останньому випадку, студенти мають справу з більш конкретними поняттями, процесами, реальними властивостями, з вираженими фізичними характеристиками (форма, вага,

колір тощо). Тому їх легше сприйняти і засвоїти.

При вивченні економічних наук, а особливо в теоретичному поданні, студенти переважно мають справу з абстрактними поняттями, умовними грошовими еквівалентами або цифровими показниками (абсолютними і відносними).

Базові економічні дисципліни покликані дати основи економічної грамотності та економічного способу мислення, показати, як економічні знання можуть застосовуватися в реальному житті.

Для сприйняття та засвоєння суті економічних понять, процесів потрібно мати та розвивати абстрактне мислення з метою вільного застосування економічних категорій і механізмів їх дії. Цими навичками більшість абітурієнтів володіє недостатньо. Внаслідок чого адаптація до процесу заняття, особливо, лекційного проходить надзвичайно напружено т недостатньо ефективно.

Окрім того, економічні дисципліни менш «емоційно забарвлені» в порівнянні з природничими і можуть «розчарувати», видатися «сухими», нудними. Їх вивчення вимагає з боку студентів справжнього інтересу, мотивації; не кожен студент може підтримувати високу активність протягом усього періоду навчання. І при малій зацікавленості випускників в одержуваних знаннях «аби мати диплом», будь-які дидактичні новації дають незначний результат.

Проте, відтворення дієздатності вищої освіти є об'єктивною необхідністю часу, і оптимальне вирішення цієї життєво важливої задачі – питання майбутнього цивілізованого розвитку українського суспільства.

ЕФЕКТИВНА ОРГАНІЗАЦІЯ НАУКОВОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Горова К.О., к.е.н., доцент
Харківський національний автомобільно-дорожній університет

В умовах підвищення вимог до якості вищої освіти постає питання забезпечення всебічного розвитку студентів не тільки як спеціалістів певної галузі, але й як науковців. Ефективна організація наукової роботи студентів у вищому навчальному закладі є важливим завданням на сьогодні.

Наукова діяльність студентів на факультеті управління та бізнесу Харківського національного автомобільно-дорожнього університету організована шляхом поєднання студентського самоврядування та керівництва з боку співробітників факультету (див. рис. 1).

В університеті створено Студентське наукове товариство, до складу якого входять студентські наукові товариства факультетів. Наукові товариства студентів згідно Закону України «Про вищу освіту» приймають акти, що регламентують їх організацію та діяльність; проводять організаційні, наукові та освітні заходи; популяризують наукову діяльність серед студентської молоді, сприяють залученню осіб, які навчаються, до наукової роботи та інноваційної діяльності; представляють інтереси

студентів перед адміністрацією вищого навчального закладу та іншими організаціями з питань наукової роботи та розвитку академічної кар'єри; сприяють підвищенню якості наукових досліджень; сприяють обміну інформацією між молодими вченими та дослідниками; сприяють розвитку міжвузівського та міжнародного співробітництва; взаємодіють з Національною академією наук України та національними галузевими академіями наук, науковими та науково-дослідними установами; виконують інші функції, передбачені положеннями про наукові товариства студентів.

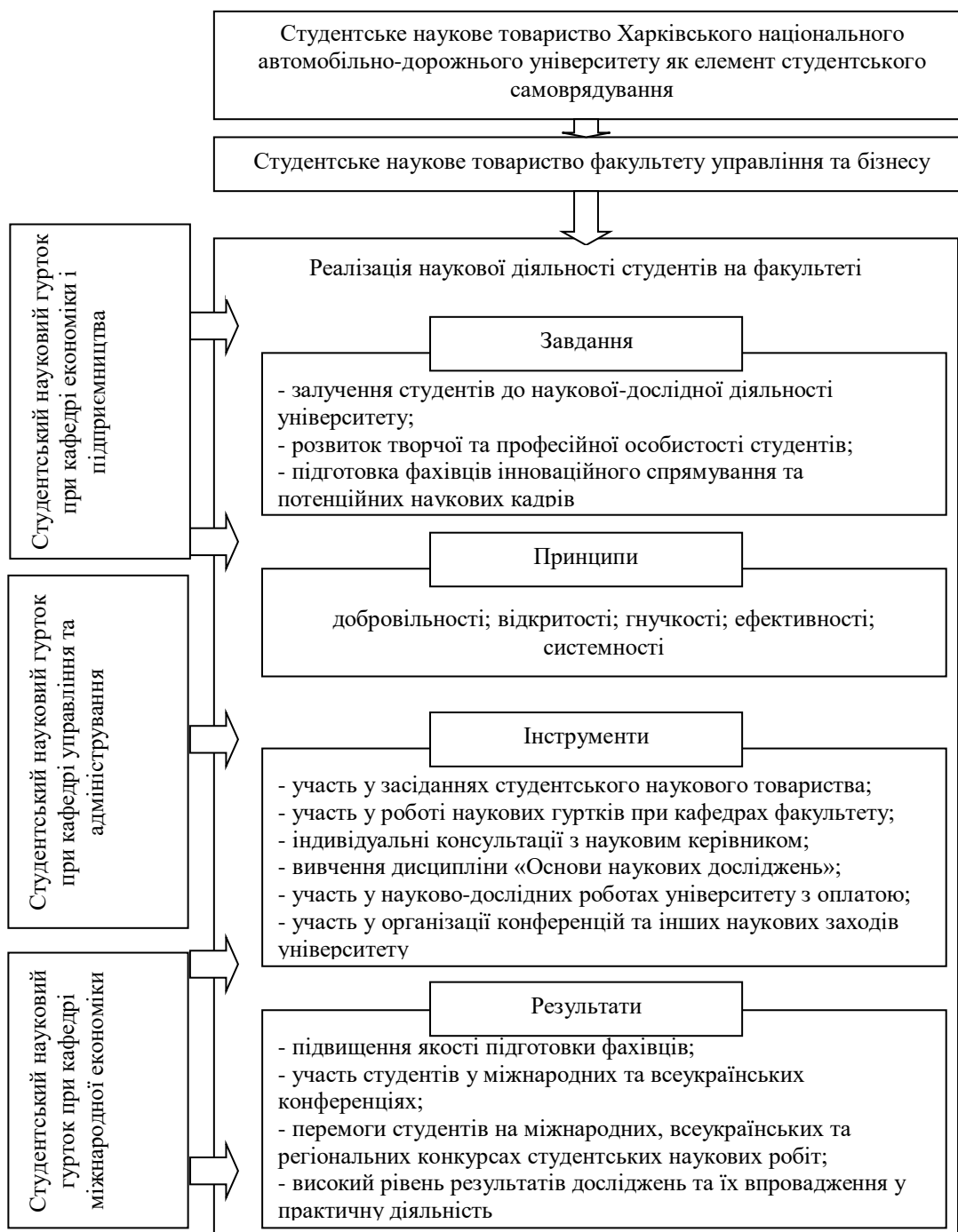

Рисунок 1 – Організація наукової діяльності студентів на факультеті управління та бізнесу Харківського національного автомобільно-дорожнього університету

На кожній кафедрі факультету створено наукові гуртки, що відповідають профілю кафедр. На засіданнях гуртків студенти обговорюють між собою свої наукові наробітки, актуальні проблеми економіки та отримують поради від керівника гуртку. Крім того, за кожним студентом закріплений, починаючи з третього курсу навчання, науковий керівник, який з ним тісно співпрацює та координує його наукову діяльність. Це дозволяє розвинути в студентів навички як роботи в команді, так і застосовувати до них індивідуальний підхід. Теоретичні знання з організації своєї наукової роботи студенти можуть отримати на заняттях з дисципліни «Основи наукових досліджень, яку внесено до навчального плану підготовки фахівців.

Такий підхід дає свої результати. Щорічно студенти факультету стають переможцями Міжнародних, Всеукраїнських та регіональних конкурсів наукових робіт та олімпіад, що підтверджує високий освітній та науковий статус Харківського національного автомобільно-дорожнього університету.

АКТУАЛЬНІСТЬ РОЗВИТКУ НАУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ У СУЧАСНИХ УМОВАХ

Горова К.О., к.е.н., доцент
Харківський національний автомобільно-дорожній університет

В умовах глобалізації та інтеграції наукової та освітньої системи України у світову перед вітчизняними вищими навчальними закладами стоїть завдання підвищення якості підготовки фахівців, що були б конкурентоспроможними на ринку праці в сучасних економічних реаліях. Це особливо стосується й спеціалістів з економічного напрямку, оскільки вони мають не тільки вміти застосовувати отримані знання на практиці, але й творчо підходити до вирішення складних завдань та своєчасно реагувати на швидкоплинні умови господарювання, застосовуючи увесь арсенал опанованих підходів та методів, здійснювати аналіз господарського середовища, розробляти нові економічні механізми ведення господарювання. Такі вміння можуть бути досягнуті завдяки активній науковій роботі студентів протягом навчання.

Розвитку студентської наукової діяльності присвячена значна кількість праць діячів освіти. Проведені дослідження стосуються як науково-методологічних засад організації наукової роботи студентів, так і практичних рекомендацій щодо розвитку у студентів бажання та можливостей залучатися до наукової діяльності університетів. Так В.П. Пішак, М.І. Кривчанська, М.О. Ризичук звертають увагу на важливість організації у вищому навчальному закладі наукових гуртків, як угруповання, об'єднаного розробкою певної наукової проблеми, які дозволяють не лише отримати навички проведення наукових досліджень і практичної роботи, але й збільшити можливості творчого розвитку особистості [1].

Актуальність цього питання доводять І.О. Іваницький, Н.В. Гасюк. Автори відмічають високу соціальну адаптацію студентів-гуртківців, їх

вміння доносити інформацію, триматися на публіці і володіти увагою аудиторії. Окрім цього, на заняттях у гуртківців закладається міцний фундамент наукового світогляду студента, створення у нього сучасного стилю мислення, а студентський науковий гурток часто є першим та основним кроком для підняття по наукових сходах [2].

В.І. Бабич пропонує здійснювати окремі практичні заняття навчального предмету «Вступ до фаху» у вигляді колової підготовки, метою якої є, по-перше, навчити студентів готуватись до наукових доповідей з питань соціального здоров'я, по-друге, за рахунок отримання нових й цікавих відомостей підвищити цікавість до проблеми соціального здоров'я підлітків в цілому й, по-третє, сприяти умінню колективних дій у своїй мікрогрупі [3].

Чех О. досліджує мотивацію студентів до наукової діяльності та розвиток їх творчого потенціалу [4]. Погребняк Н.М. виділяє основні характеристики організації наукового процесу та розкриває основні рівні та формування готовності студентів до науково-дослідної діяльності у вищому навчальному закладі [5].

На необхідності активізації наукової роботи студентів наголошує й вітчизняне законодавство. Законом України «Про вищу освіту» визначено, що одним з основних завдань вищого навчального закладу є забезпечення органічного поєднання в освітньому процесі освітньої, наукової та інноваційної діяльності, що робить наукову роботу студентів невід'ємною часткою навчального процесу. Задля реалізації цього положення Законом визначено необхідність створення на базі кожного університету наукового товариства студентів, іщо має стати частиною системи громадського самоврядування навчального закладу. Законом також визначено, що наукова, науково-технічна та інноваційна діяльність у вищих навчальних закладах є невід'ємною складовою освітньої діяльності і провадиться з метою інтеграції наукової, освітньої і виробничої діяльності в системі вищої освіти. А основною метою наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності є здобуття нових наукових знань шляхом проведення наукових досліджень і розробок та їх спрямування на створення і впровадження нових конкурентоспроможних технологій, видів техніки, матеріалів тощо для забезпечення інноваційного розвитку суспільства, підготовки фахівців інноваційного типу [6].

Тому на даний момент постає актуальне питання ефективної організації наукової роботи студентів у вищих навчальних закладах, що забезпечувала б якісну підготовку фахівців майбутнього покоління.

Література:

1. Пішак В.П. Студентське наукове товариство як перша сходинка до формування творчого потенціалу науковця / В.П. Пішак, М.І. Кривчанська, М.О. Ризничук // Медична освіта. – 2014. – № 1. – С. 89 - 91.
2. Іваницький І.О. Студентське наукове товариство, як фундамент наукового світогляду студента / І.О. Іваницький, Н.В. Гасюк // Світ медицини та біології . – 2011. – № 4. – С. 155-157.

3. Бабич В.І. Деякі аспекти залучення студентів педагогічних спеціальностей до наукової діяльності в сфері соціального здоров'я сучасної молоді / В. І. Бабич // Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки . – 2013. – № 23(2). – С. 151-157.

4. Чех О. Поштовх до початку наукової діяльності студентів-економістів: джерела мотивації та напрями усунення перешкод / О.Чех // Наукові праці Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського. – 2010. – Вип. 27. – С. 321-330.

5. Погребняк Н.М. Основні рівні готовності студентів до наукової діяльності в сучасних умовах реформування вищої педагогічної освіти / Н.М. Погребняк // Проблеми сучасної педагогічної освіти. Педагогіка і психологія. – 2013. – Вип. 39 (1). – С. 233-238.

6. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://goo.gl/3bf4UA>. – Заголовок з екрану.

ЗАВДАННЯ УЧАСТІ СТУДЕНТІВ У КОНФЕРЕНЦІЯХ, КОНКУРСАХ ТА ОЛІМПАДАХ

Горова К.О., к.е.н., доцент
Харківський національний автомобільно-дорожній університет

При організації наукової роботи студентів необхідним є їх активне залучення до різноманітних наукових заходів. Перш за все, для отримання досвіду публічних виступів та наукових дискусій студентам необхідно приймати участь у міжнародних та всеукраїнських конференціях студентів та молодих вчених. Виступ на конференціях дозволяє студентам оприлюднити результати своїх досліджень широкому загалу, почути схвальні відгуки або конструктивну критику та побажання щодо подальших досліджень, отримати корисні поради щодо подальшого свого розвитку як вченого. Наступним кроком є написання наукової роботи студента. Як правило, наукові роботи студентів економістів відображають вивчення навчальної та наукової літератури й законодавчої бази з предмету дослідження, аналіз стану дослідженої проблеми на підприємствах або галузях економіки, пропозиції щодо наукового та практичного розв'язання проблеми. Представити свої роботи на розгляд широкого загалу та позмагатися у науковому та інтелектуальному рівні з колегами зі всієї України студенти можуть, приймаючи участь у Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт з природничих, технічних і гуманітарних наук, що проводиться Міністерством освіти і науки України. Конкурс проводиться за широким переліком спеціальностей. Студенти факультету управління та бізнесу стали переможцями за спеціальностями «Економіка транспорту та зв'язків», «Математичні методи, моделі в економіці», «Гроші, фінанси і кредит», «Банківська справа», «Світове господарство і міжнародні економічні відносини», «Економіка та управління

підприємствами», «Маркетинг, управління персоналом і економіка праці», «Менеджмент», «Економіка природокористування і охорони навколишнього середовища». Аналогічний конкурс, Харківський регіональний конкурс студентських наукових робіт з природничих, технічних та гуманітарних наук, проводиться і на регіональному рівні Радою ректорів вищих навчальних закладів Харківського регіону.

Окрім оприлюднення наукових результатів студенти мають вміти застосовувати набуті знання та наукові здобутки на практиці. Перш за все, це може бути здійснено при участі у Всеукраїнській студентській олімпіаді, на якій студентам пропонується розв'язувати завдання з вивчених дисциплін, що характеризуються складністю, масштабністю та необхідністю застосовувати велику кількість підходів та методів. Студенти економічних напрямків навчання можуть приймати участь в олімпіадах з дисциплін «Економіка природокористування», «Економічна теорія», «Стратегічне управління», «Інвестування» та зі спеціальностей «Економічна кібернетика», «Міжнародна економіка», «Економіка підприємства», «Управління персоналом та економіка праці», «Маркетинг», «Облік і аудит», «Менеджмент», «Фінанси і кредит».

Також для студентів бізнес-спрямування важливою є участь у різноманітних конкурсах бізнес-планів, в рамках яких студентам пропонується розробити бізнес-план розвитку підприємства, старт-ап проекту або соціального проекту. Працюючи над такими завданнями, студенти набувають практичних навичок з техніко-економічних розрахунків, аналізу ринку і бізнес-середовища підприємства, управління трудовими ресурсами, обґрунтування інвестиційних проектів. Практична спрямованість таких конкурсів обумовила їх популярність в Україні. Щорічно проводяться Всеукраїнський відкритий конкурс інвестиційних та бізнес-проектів «Малий бізнес та джерела його фінансування» та Всеукраїнський конкурс бізнес-планів підприємницької діяльності серед молоді. Також актуальними є конкурси з розробки маркетингової стратегії та рекламної кампанії підприємств, наприклад, Міжнародний студентський конкурс реклами та PR проектів «Золотий компас», Всеукраїнське студентське кейс-змагання з маркетингу «Rising Industrial Marketing Stars» та Міжнародний фестиваль реклами «Реклама-фест». Ці заходи також цікаві студентам, оскільки на них відбуваються зустрічі зі спеціалістами, що вже стали успішними в певних галузях економіки, потенційними роботодавцями і спонсорами. Для учасників конкурсів інтерес представляють як матеріальні призи, так і можливості проходження стажування у відомих компаніях.

Командні навички роботи та вміння швидко вирішувати складні економічні завдання можуть бути розвинуті завдяки участі студентів в таких конкурсах, як Міжвузівський конкурс з менеджменту «Брейн-ринг», Чемпіонат з вирішення бізнес-кейсів SMPChallenge, Міський турнір економістів тощо. Участь у таких конкурсах розвиває в студентів лідерські якості, вміння спільного вирішення господарських задач, групового прийняття рішення.

Порівняння наукових заходів, їх особливостей та вкладу у формування майбутніх фахівців наведено в табл. 1.

Таблиця 1 – Характеристика та порівняння наукових заходів

Науковий захід	Принципи участі	Навички, що отримуються студентами	Винагорода переможцям	Мотивація до участі
Науково-практичні конференції	Виступ з науковою доповіддю перед широкою аудиторією, участь у дискусії	Ораторські вміння, вміння обґрунтовано доносити свою думку до слухачів	Сертифікат учасника, диплом переможця конференції	Розповсюдження результатів своїх досліджень, отримання корисних порад
Всеукраїнський конкурс студентських наукових робіт з природничих, технічних і гуманітарних наук	Підготовка наукової роботи, захист наукової роботи у II турі конкурсу на підсумковій конференції	Досвід виконання самостійного наукового дослідження, відстоювання його актуальності та повноти	Диплом переможця	Переваги при вступі до магістратури та аспірантури
Всеукраїнська студентська олімпіада	Розв'язання теоретичних і практичних завдань з обраної дисципліни або спеціальності	Вміння у короткий термін вирішувати комплексні завдання підвищеної складності, поглиблене вивчення дисципліни	Диплом переможця	Переваги при вступі до магістратури та аспірантури
Конкурси бізнес-планів	Підготовка бізнес-плану та його захист на засіданні конкурсної комісії	Розробка бізнес-ідеї та її техніко-економічного обґрунтування, збір та використання реальних вихідних даних, аналіз бізнес-середовища	Диплом переможця, грошова винагорода та цінні призи	Грошові винагороди та цінні призи, можливість згадування навичок практичної роботи при працевлаштуванні
Міжнародний студентський конкурс реклами та PR проектів «Золотий компас»	Розробка рекламної кампанії або PR-кампанії підприємства, її захист на засідання конкурсної комісії	Вивчення ринку та засобів реклами й PR, розробка проектів за реальними даними	Диплом переможця, призи, запрошення на стажування	Призи, можливості стажування та працевлаштування, розроблений проект може бути презентований потенційному роботодавцю
Міжнародний фестиваль реклами «Реклама-фест»	Розробка рекламного ролику або рекламної друкованої продукції	Набуття досвіду розробки рекламної продукції, дизайну, відеозйомок, монтажу, вивчення сучасних технологій реклами	Диплом переможця, грошова винагорода та цінні призи	Грошові винагороди та цінні призи, можливості стажування та працевлаштування, зразки власноруч розробленої рекламної продукції
Міський турнір економістів	Командне обговорення та дискусія за задалегідь заготовленими питаннями; команди по черзі виступають в ролі доповідача, опонента та рецензента	Вміння доносити свою думку до слухачів, висловлювати обґрунтовану критику	Диплом та кубок переможця	Отримання в ході дискусії корисних знань та порад від фахівців

З усього різноманіття можливих наукових заходів студентам дуже легко обрати найбільш цікаві та корисні для них. Як результат активної участі студентів у наукових заходах можна відзначити підвищення якості їх підготовки як фахівців й готовність до написання дипломної роботи.

АКТУАЛЬНІСТЬ УЧАСТІ СТУДЕНТІВ У НАУКОВИХ ЗАХОДАХ

Горова К.О., к.е.н., доцент
Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Сучасні умови господарювання ставлять нові завдання до підготовки фахівців економічного спрямування. Випускники економічних спеціальностей вищих навчальних закладів мають вільно орієнтуватися в бізнес-середовищі та своєчасно реагувати на поточні вимоги ринку. В практичній діяльності їм знадобляться такі якості як гнучкість та своєчасність прийняття рішень, вміння складати плани роботи адаптовані до поточних умов, здатність відстоювати свою думку та доносити її до партнерів та опонентів. Цьому можна навчитися приймаючи участь у студентських науково-практичних заходах, метою яких є моделювання господарських завдань та розробка різних підходів до їх вирішення.

І. В. Сольона говорить, що у сучасних умовах реформування вищої освіти відповідно до вимог Болонського процесу актуальною проблемою є підвищення ролі якості професійної підготовки майбутніх фахівців. Важливим аспектом при цьому є професійно-творча активність студентів оскільки саме вона розглядається як особлива форма самовираження майбутнього фахівця [1, с. 238]. Розвиток творчого підходу у вирішенні професійних завдань має відбуватися з активізацією наукової діяльності студентів. Актуальність активізації наукової роботи студентів розглядалася багатьма вченими. В. В. Турчин, І. В. Бондаренко стверджують, що глибоке усвідомлення інноваційних явищ проектного процесу і вміння їх розв'язувати за допомогою неординарних методів неможливе без оволодіння науковим апаратом і логікою наукового процесу, уміння аналізувати й прогнозувати його подальший розвиток. Навчальний процес відбувається ефективніше, якщо він пов'язаний із вирішенням проблемних ситуацій. Проблема має мотиваційну основу, а зацікавленість предметом дослідження сприяє ефективності розумової діяльності та пов'язана із завданням навчального процесу підготовки фахівців [2, с. 131]. О. Чех звертає увагу на недосконалу систему мотивації студентів до наукової діяльності, оскільки поштовхом до неї в більшості випадків є отримання залікових балів з певної дисципліни. Серед реальних стимулів студентів до активізації їх наукової діяльності автор виділяє такі: індивідуалізація наукової роботи, розкриття унікальних талантів кожного студента та забезпечення їхньої самореалізації, міждисциплінарний характер наукових досліджень, залучення до організації та проведення наукових заходів потенційних роботодавців [3, с. 329-330]. В свою чергу матеріальне стимулювання наукової роботи, зустрічі з професіоналами та роботодавцями

можливі, як правило, на масштабних тематичних наукових заходах. На необхідності взаємодії з підприємствами, в тому числі і виконанні їх замовлень в процесі наукової діяльності, наголошують й інші вчені. Л. М. Опалев в своїй роботі описує досвід проведення вищим навчальним закладом з компанією МКС спільного тренінгу, спрямованого на пошук нового рекламного образу для бренда компанії. В групі проходив творчий процес, вільний від втручання замовника, а організатори намагалися максимально розкрити творчий потенціал студентів. В ході проведення заходу було отримано значні науково-практичні результати та використано нові для студентів технології навчання, а саме застосування командної роботи над великим проектом, отримання студентами практичного досвіду та досвіду захисту своїх робіт на території замовника, відпрацювання практики комплексного вирішення проблеми тощо [4, с. 109]. І. П. Вайнорене звертає увагу на необхідність застосування ділових ігор у процесі навчання, що представляють собою метод імітації прийняття рішень [5, с. 111].

Дослідження вчених свідчать про необхідність впровадження в навчальний процес та організацію наукової роботи студентів технологій, що сприятимуть розвитку їх творчого потенціалу та представлятимуть для них інтерес завдяки моделюванню реальних бізнес-ситуацій. Проте недостатньо уваги приділяється необхідності участі студентів у різноманітних наукових заходах, що також сприятиме підготовці фахівця до практичної діяльності.

Тому необхідним є всебічна підтримка та забезпечення участі студентів у міжнародних та всеукраїнських конференціях, конкурсах наукових робіт та олімпіадах, що дозволить їм отримати досвід публічного виступу та апробації результатів своїх досліджень перед широкою аудиторією.

Література:

1. Сольона І. В. Особливості формування професійно-творчої активності студента-хормейстера в навчально-пізнавальній діяльності [Електронний ресурс] / І. В. Сольона // Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв . Мистецтвознавство. Архитектура. – 2010. – № 1. – С. 238-241.
2. Турчин В. В. Науково-дослідна робота студентів у вищій школі дизайнерського спрямування [Електронний ресурс] / В. В. Турчин, І. В. Бондаренко // Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв. Мистецтвознавство. Архитектура. – 2007. – № 7. – С. 130-140.
3. Чех О. Поштовх до початку наукової діяльності студентів-економістів: джерела мотивації та напрями усунення перешкод [Електронний ресурс] / О. Чех // Наукові праці Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського. – 2010. – Вип. 27. – С. 321-330.
4. Опалев М. Л. Разработка студентами ХДАДМ рекламного образа для бренда компании МКС [Електронний ресурс] / М. Л. Опалев // Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв. Мистецтвознавство. Архитектура. – 2007. – № 5. – С. 97-109.
5. Вайнорене І. П. Ділова гра як метод формування іншомовної комунікативної компетенції студентів юридичних спеціальностей

ПРІОРИТЕТИ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Деділова Т.В., к.е.н., доцент
Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Активізація глобалізаційних процесів у європейській та світовій освіті супроводжується розвитком міждержавних партнерських відносин в галузі вищої освіти. Приєднання України до єдиного «європейського освітнього простору» є першочерговим завданням реформування національної системи освіти шляхом відповідного її підпорядкування виробленим європейським стандартам.

Створення вітчизняної потужної системи освіти дозволить Україні сформувати власний позитивний імідж, а також підвищить її конкурентний статус як країни, відкритої для значної кількості держав світу.

Розвиток інформаційних технологій характерний практично для всіх сфер людського життя. Не є винятком і освіта. Нові технології дозволяють більш ефективно організувати освітній процес, надають нові засоби й джерела одержання інформації: ресурси Internet, електронні підручники, енциклопедії, електронні бібліотеки тощо. Також у суспільстві в цей час активно розвивається відкрита й дистанційна освіта, у якій процес навчання може здійснюватися на засадах особистісно-орієнтованого підходу в рамках вільно обраної студентом власної освітньої траєкторії. У цих цілях у навчальних закладах формуються електронні учбово-методичні матеріали для забезпечення навчального процесу за різними формами навчання.

Дистанційне навчання є формою одержання освіти, поряд з очною й заочною, при якій в освітньому процесі використовуються кращі традиційні й інноваційні методи, кошти й форми навчання, засновані на комп'ютерних і телекомунікаційних технологіях.

Основу освітнього процесу при дистанційному навчанні становить цілеспрямована й контрольована інтенсивна самостійна робота студента, котрий може вчитися в зручному для себе місці, за індивідуальним розкладом, маючи при собі комплект спеціальних засобів навчання й погоджену можливість контакту з викладачем по телефону, електронній і звичайній пошті, а також очно.

Дистанційне навчання являє собою цілеспрямований інтерактивний, асинхронний процес взаємодії суб'єктів і об'єктів навчання між собою й з засобами навчання, причому процес навчання індивідуальний до їхнього просторового розташування. Освітній процес проходить у специфічній педагогічній системі, елементами якої є підсистеми: цілей навчання, завдань навчання, методів навчання, засобів навчання, організаційні форми навчання, учбово-матеріальна, фінансово-економічна, нормативно-правова.

Дистанційна освіта – це комплекс освітніх послуг, надаваних широким

верствам населення в країні й за кордоном за допомогою спеціалізованого інформаційного освітнього середовища, що базується на засобах обміну навчальною інформацією на відстані (супутникове телебачення, радіо, комп'ютерна зв'язок тощо). Інформаційно-освітнє середовище дистанційного навчання являє собою системно-системно-організовану сукупність засобів передачі даних, інформаційних ресурсів, протоколів взаємодії, апаратно-програмного й організаційно-методичного забезпечення, орієнтовану на задоволення освітніх потреб користувачів. Дистанційне навчання є однією з форм безперервної освіти, що покликана реалізувати права людини на освіту й одержання інформації.

Дистанційне навчання – нова організація освітнього процесу, що базується на принципі самостійного навчання студента. Середовище навчання характеризується тим, що учні в основному, а часто й зовсім, віддалені від викладача в просторі й (або) у часі, водночас вони мають можливість у будь-який момент підтримувати діалог за допомогою коштів телекомунікації.

За цих умов особливий інтерес становить створення систематизованих учбово-методичних комплексів (УМК) за окремими дисциплінами, призначених для організації навчання по очній, заочній і дистанційній формах. Подібні УМК грають велике значення для викладача й студентів. Вони можуть бути розміщені в локальній мережі школи, вузу, у глобальній загальнодоступній мережі Internet.

Водночас розробка УМК представляє певні труднощі. У них необхідно передбачити дружлюбний інтерфейс, автоматизувати багато робіт, наприклад, зручну пошукову систему, систему тестування, звичну навігаційну систему та ін. Дослідження показують, що створювані в даний момент навчальні комплекси не можуть задовольнити потреби кожної окремої дисципліни [1].

Література:

1. УМК по курсу «Компьютерное моделирование» [Электронный ресурс] / Материалы сайта «Журнал «Современное образование». – Режим доступа: <http://port.kspu.ru/ivt/magazine/1/224.htm>. – Заглавие с экрана.

ПЕРСПЕКТИВИ ТРАНСФОРМАЦІЇ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОЇ АТЕСТАЦІЇ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ КАДРІВ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ: МОЖЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ДОСВІДУ ПОЛЬЩІ

Дмитрієв І.А., д.е.н., професор
Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Інтенсифікація інтеграційних процесів у всіх сферах суспільного життя вимагає суттєвої трансформації та швидкої адаптації до новітніх умов. Не є винятком і сфера освіти та науки, яка потребує певних змін у контексті інтеграції до світового освітньо-наукового простору. Одним з напрямів такої трансформації має стати приведення вітчизняної системи державної атестації

науково-педагогічних кадрів до світових (й, у першу чергу, європейських) стандартів. Подібній трансформації піддавалися системи вищої освіти, науково-технічної та інноваційної діяльності багатьох країн при їх вступі до Європейського Союзу. Досить цікавим є досвід Польщі.

Порівнюючи системи державної атестації науково-педагогічних кадрів в Україні та Польщі, можна прийти до висновку про такі їх спільні та відмінні риси (табл. 1).

Таблиця 1 – *Спільні та відмінні риси систем державної атестації науково-педагогічних кадрів в Україні та Польщі* (складено за даними [1-2])

Спільні риси	Відмінні риси
<p>- дворівнева система державної атестації науково-педагогічних кадрів через присудження наукових ступенів: на першому науковому рівні: в Україні – кандидата наук (доктора філософії), у Польщі – доктора; на другому науковому рівні: в Україні – доктора наук, у Польщі – доктора габілітованого;</p> <p>- присудження наукового ступеня доктора наук в Україні та доктора габілітованого в Польщі здійснюється органами державної влади, уповноваженими у сфері атестації науково-педагогічних кадрів;</p> <p>- для забезпечення прилюдного захисту дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата наук (доктора філософії) в Україні та аналогічного наукового ступеня доктора у Польщі призначається 2 зовнішніх рецензенти (опоненти), що не можуть бути працівниками установ, де виконувалася дисертаційна робота, проводиться її захист або працює здобувач наукового ступеня;</p> <p>- передбачається розміщення у відкритому доступі (на інтернет-сторінках відповідних спеціалізованих рад чи інституцій) інформації про перебіг процесів здобуття наукових ступенів кандидата наук (доктора філософії) та доктора наук в Україні та наукових ступенів доктора та доктора габілітованого в Польщі. Щоправда, якщо в Україні передбачено розміщення у відкритому доступі дисертаційної роботи в повному обсязі, автореферату дисертації та відгуків опонентів, то в Польщі на інтернет-сторінках розміщується лише: резюме дисертації та відгуки рецензентів для здобувачів наукового ступеня доктора, інформація про перебіг габілітаційного процесу (заява, список наукових праць, склад комісії) для здобувачів наукового ступеня доктора габілітованого.</p>	<p>- присудження наукового ступеня кандидата наук (доктора філософії) в Україні здійснюється органом державної влади, уповноваженим у сфері атестації науково-педагогічних кадрів, а в Польщі аналогічний науковий ступінь доктора присуджується ВНЗ, в якому докторант проходив підготовку чи захистив дисертацію та не потребує подальшого підтвердження відповідним органом державної влади;</p> <p>- для здобуття наукового ступеня кандидата наук (доктора філософії) в Україні здобувачеві необхідно підготувати та прилюдно захистити дисертаційну роботу чи одноосібну монографію в спеціалізованій раді, а у Польщі передбачена додаткова можливість здобуття аналогічного наукового ступеня доктора на підставі прилюдного захисту сукупності праць в межах спільної теми;</p> <p>- для здобуття наукового ступеня доктора наук в Україні здобувачеві необхідно підготувати та прилюдно захистити дисертаційну роботу, одноосібну монографію чи сукупність праць в межах спільної теми в спеціалізованій раді, а у Польщі для здобуття аналогічного ступеня доктора габілітованого претендентом надається до відповідного органу державної влади, уповноваженого в сфері атестації кадрів, весь науковий доробок, за результатами оцінки якого комісією (без процедури прилюдного захисту) приймається рішення про присудження наукового ступеня доктора габілітованого. Процедура габілітації ґрунтується на бальному оцінюванні вагомості наукового доробку здобувача через аналіз престижності видань, у якому опубліковані його наукові праці, та індексу Хірша дослідника.</p>

Як бачимо з табл. 1, не дивлячись на певну схожість систем атестації науково-педагогічних кадрів в Україні та Польщі, існують певні відмінності між ними, основними з яких є:

1) атестація в Польщі науково-педагогічних кадрів на перший науковий рівень здійснюється не органом державної влади, а закладами вищої освіти;

2) застосування в Польщі процедури габілітації для атестації науково-педагогічних працівників на другий науковий рівень.

Для зближення систем державної атестації науково-педагогічних кадрів двох країн необхідно нівелювати вказані відмінності через внесення відповідних змін до системи державної атестації науково-педагогічних кадрів в Україні. Так, усунення першої відмінності передбачено Проектом Порядку присудження наукових ступенів [3], презентованого науковій спільноті України у 2017 році.

Натомість досі залишається відкритим питання про впровадження в Україні процедури габілітації при здійсненні державної атестації науково-педагогічних працівників на здобуття наукового ступеня доктора наук.

Література:

1. Про затвердження Порядку присудження наукових ступенів: Постанова Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://goo.gl/kzLrNs>. – Заголовок з екрану.

2. Дегтярьова І.О. Польський досвід державної атестації науково-педагогічних кадрів / І.О. Дегтярьова // Державне управління та місцеве самоврядування. – 2013. – № 9 (101). – С. 186-193.

3. Проект Порядку присудження наукових ступенів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://aphd.ua/proekt-poriadku-prysudzhennia-naukovykh-stupeniv>. – Заголовок з екрану.

ИНТЕРАКТИВНЫЕ МЕТОДЫ ОБУЧЕНИЯ В ПРОЦЕССЕ ПРЕПОДАВАНИЯ В ВЫСШЕЙ ШКОЛЕ

Зайцев С.С.

Харьковский национальный автомобильно-дорожный университет

Интерактивные методы обучения ориентированы на более широкое взаимодействие студентов не только с преподавателем, но и друг с другом и на доминирование активности обучающихся в процессе обучения. Место преподавателя при интерактивных формах проведения сводится к направлению деятельности студентов на достижение основной цели занятия. Важным отличием интерактивных упражнений и заданий от обычных заключается в том, что выполняя их, студенты не только закрепляют уже ранее изученный материал, сколько изучают новый.

Основными проблемами в образовательном процессе большинство

студентов видят незаинтересованность преподавателей в интересном и качественном изложении учебного материала, отсутствие инновационных технологий и методов в преподавании. От способности преподавателя мотивировать студентов к обучению и самостоятельной работе, зависит успешность учащихся.

Анализ практики интерактивного метода обучения позволяет реализовать активные групповые методы обучения в целях эффективного решения дидактических задач. Эта эффективность обусловлена включением в образовательный процесс потенциала взаимодействия его участников, чаще всего педагога и обучаемых. Предложенное М.В.Клариним интерактивное обучение основано на прямом взаимодействии учащихся с учебным окружением, которое выступает как реальность, где участники находят для себя область осваиваемого опыта, а собственный опыт участника служит центральным источником познания.

Целью интерактивных методов в преподавании состоит в создании комфортных условий обучения, при которых студент чувствует свою интеллектуальную состоятельность и успешность, что делает эффективным сам процесс обучения.

Интерактивные методы обучения довольно широко распространены в различных педагогических системах, однако до сих пор не существует единого мнения по вопросу о теоретико-методических основах их использования. Основные характерные признаки интерактивных методов:

- принудительная активизация внимания и условно-рефлекторной деятельности: обучающиеся вынуждены быть активными, независимо от их желания, на протяжении всего занятия;
- достаточно длительное время вовлечения обучаемых в учебный процесс;
- активность носит не кратковременный, не эпизодический характер, а пролонгированный период активной работы;
- постоянное взаимодействие студентов и преподавателя с помощью прямых и обратных связей;
- направленность на преимущественное развитие или приобретение новых двигательных, поведенческих навыков и умений.

Для решения воспитательных и учебных задач преподавателем могут быть использованы следующие методы интерактивного обучения (круглый стол; мозговой штурм; деловые и ролевые игры; мастер класс; case-study (анализ конкретных ситуаций); метод проектов; работа в мини группах) [2].

При использовании интерактивных методов преподаватели ориентируются на следующие ключевые пункты:

- создание комфортной среды, в которой студент чувствует себя успешным и интеллектуально-состоятельным;
- формирование общекультурных компетенций; – развитие аналитического, креативного мышления и коммуникативных навыков.

Взаимодействие является одной из базисных категорий интерактивного

обучения. А это, прежде всего, обмен действиями, как между группами, так и внутри группы.

Интерактивное обучение в практике предполагает отличную от привычной логику образовательного процесса: не от теории к практике, а от формирования нового опыта к его теоретическому осмыслению через применение. Опыт и знания участников образовательного процесса служат источником их взаимообучения и взаимообогащения. Таким образом, интерактивное обучение одновременно решает задачи:

- учебно-познавательную;
- умственно-моторную (осуществляющую переход от знаний к умениям);
- синтезирующую (обеспечивающую переход от умений к навыкам и умениям высшего порядка);
- прикладную (результаты которой используются в повседневной жизни).

Эффективность интерактивного обучения выражается в:

- интенсификации процесса учебной деятельности студентов в физическом воспитании за счет более активного включения их в процесс получения и непосредственного использования знаний, умений и навыков;
- повышении мотивации и вовлеченности студентов в решение обсуждаемых проблем, что дает эмоциональный толчок к последующей поисковой активности занимающихся, побуждает их к конкретным действиям;
- активизации процесса прироста знаний, умений, навыков, способов деятельности, раскрытии новых творческих возможностей занимающихся.

Литература:

1. Адейеми Д. П. Применение интерактивных методов обучения на практические занятия по физической культуре [Электронный ресурс] / Д. П. Адейеми. – Режим доступа: elar.urfu.ru. – Заглавие с экрана.
2. Вишнякова Н.П. Интерактивные методы обучения в процессе по Физической культуре [Электронный ресурс] / Н.П. Вишнякова, И.В. Незбудей, В.С. Ан, С.В.Смелянец. – Режим доступа: group-global.org/ru. – Заглавие с экрана.
3. Дубинин С.Н. Интерактивные методы обучения в процессе преподавания дисциплины «Физическая культура» [Электронный ресурс] / С.Н. Дубинин. – Режим доступа: rusnauka.com. – Заглавие с экрана.
4. Трофименко А.С. Инновационные методы обучения в высшем образовании [Электронный ресурс] / А.С. Трофименко. – Режим доступа: sci-article.ru. – Заглавие с экрана.

ПРОБЛЕМА ФОРМИРОВАНИЯ ПОТРЕБНОСТИ К ЗАНЯТИЯМ ФИЗИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРОЙ В ВУЗЕ

Зайцев С.С.

Харьковский национальный автомобильно-дорожный университет

Физическая культура личности – качественное системное свойство человека, проявляющееся в единстве физического, психического и нравственного здоровья, в знаниях и умениях организовывать занятия физическими упражнениями, в ведении здорового образа жизни. В связи с этим одной из приоритетных задач современного образования является формирование физической культуры личности, требующей изучения потребностей и интересов учащихся.

Физическая культура представлена в высших учебных заведениях, как учебная дисциплина и важнейший компонент целостного развития личности. Являясь составной частью общей культуры, физическая культура входит обязательным разделом в гуманитарный компонент образования. Свои образовательные и развивающие функции физическая культура наиболее полно осуществляет в целенаправленном педагогическом процессе физического воспитания.

Физическое воспитание в ВУЗе является обязательным предметом и оценивается зачетом. Для многих студентов посещение занятий – мера принуждения.

Как показывают результаты исследований ряда авторов и собственные исследования (учебный процесс) занятия студенты посещают ради получения зачета (75%), укрепления здоровья (15%), заботы о внешнем виде (10%). Так как же сформировать потребность и вовлечь пассивных студентов к занятиям физической культурой?

Изучение пассивного отношения к физической культуре показывает, отсутствие у студентов готовности к двигательной деятельности, которая проявляется в различных формах: в заверении преподавателя, что забыли форму, мотивированный отказ от выполнения задания с ссылкой на боль или усталость, равнодушное выполнение двигательных действий и т.д.

При изучении причин возникновения такого отношения к занятиям мы выделили условно три группы:

1. Студенты, выражающие положительное отношение к физическим упражнениям, только на словах.
2. Студенты, проявляющие равнодушие и безразличие к двигательной активности.
3. Студенты, высказывающие отрицательное отношение к учебному процессу.

Стратегическая цель современного физического воспитания молодежи – выработать потребность к систематическим занятиям физическими упражнениями, дать знания по вопросам физической культуры и здорового

образа жизни, умение управлять жизненно необходимыми двигательными действиями в различных условиях.

Давно известно, что ведущую роль в воспитании отводится преподавателю физического воспитания, он должен правильно координировать эту работу и методически грамотно осуществлять воспитание у студентов интереса к занятиям по физической культуре, формировать у них привычку заниматься физическими упражнениями.

У пассивных студентов все воздействия не находят отклика, любые задания они считают ненужными и неинтересными. Для того чтобы преодолеть такое отношение нужна определенная последовательность изменения негативных установок и создание нового типа поведения; педагогически обоснованный комплекс воспитательных воздействий который направлен на разрушение негативного поведения студента, перестроение отрицательного стереотипа его поведения. Преодоление негативного отношения к двигательной деятельности предполагает изменение соотношения деятельно-практической и просветительной функции в воспитании.

Основным проявление пассивного отношения к физической культуре являются пропуски студентами занятий без уважительной причины. Анализируя пропуски занятий студентов без уважительных причин мы выявили наиболее характерные:

- посещение культурного центра при университете, где студенты занимаются художественной самодеятельностью (танцы, пение) им, как считают студенты физическое воспитание не нужно;

- у ряда студентов сильно выражено стремление к лидерству, к «внешнему эффекту», а выполнение некоторых заданий невыполнимо с первого раза и не всегда они могут справиться на «отлично». Быть с другими на равных им не хочется. Поэтому они предпочитают не посещать занятия по физическому воспитанию;

- некоторые студенты считают, что они достаточно физически здоровы и физическое воспитание им ни к чему;

- так же существует группа студентов физически слаборазвитых, многие предлагаемые задания они не могут выполнить. Они стесняются показать свою слабость тем самым вызвать насмешки одноклассников;

- поводом для пропуска занятий может стать чувство стыда, слабости, неуверенности в своих силах.

Выше перечисленные причины негативно сказываются на отношении к физической культуре. Для того чтобы поднять престиж физической культуры и вовлечь всех студентов необходимо провести анкетирование студентов, выявить положительные и отрицательные стороны занятия.

Основные пути вовлечения пассивных студентов:

1. Агитационная работа – на тему «Влияние физической культуры на здоровье человека».

2. Создать условия для формирования интереса к занятиям по

фізической культуры.

3. Вовлечь в общественную работу по физической культуре, принять участие в проводимых соревнованиях или в качестве активного болельщика.

4. Организовать занятия так, чтобы студенты видели, что уровень двигательных способностей и функциональных возможностей растет. Проводить контрольные тесты.

Литература:

1. Андриади И.П. Воспитание личности и особенности ее формирования в процессе занятий физической культурой и спортом: автореф. дисс. канд. пед.наук / И.П. Андриади. – Малаховка.: МОГИФК, 1989. – 23 с.

2. Виленский М.Я. Мотивационно-ценностное отношение студентов к физическому воспитанию и пути его направленного формирования / М.Я. Виленский, Г.К. Кардовский //Теория и практика физической культуры. – 1984. – №10. – С.39-42.

3. Купчинов Р.И. Физическое воспитание: учеб. пособие для студентов подгот. учеб.-тренировоч. групп учреждений, обеспечивающих получение высш. образования / Р.И. Купчинов. – Мн.: ТетраСистемс, 2006. – 352 с.

ПРОБЛЕМИ ВПРОВАДЖЕННЯ ДИСТАНЦІЙНИХ ОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ У ОСВІТІЙ ПРОЦЕС ВИЩОЇ ШКОЛИ

Кирчата І.М., к.е.н., доцент

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

В даний час в системі освіти і в суспільстві вілomu відбуваються активні процеси, пов'язані з інформатизацією, зокрема використання електронних ресурсів, автоматизованих та, і це далеко не повний їх перелік. Існує кілька підстав для введення інформаційно-комп'ютерних технологій в навчальний процес вищих навчальних закладів:

- соціальну підставу;
- педагогічну підставу;
- професійне заснування пов'язане зі зміною пріоритетів у підготовці у ВНЗ.

Впровадження дистанційних освітніх технологій (ДОТ) в освітній процес вищої школи нерідко супроводжується цілим рядом проблем і труднощів.

Проблеми можна умовно розділити на групи.

Перша група проблем. Для вузу в цілому:

- нормативно-правові (економічна схема оплати авторам курсу і викладачам, які проводять заняття з використанням ДОТ);

- педагогічні (підготовка нових авторів дистанційних курсів і дистанційних викладачів
- технічні і ергономічні (недостатня кількість і якість обладнання, наявність якісного доступу до Інтернету);
- психофізіологічні (відсутність робочого часу на проведення дистанційних курсів в робочий час, велика завантаженість викладача поточної очної роботою);
- соціальні (визнання авторства дистанційного курсу – експертиза, висновок ліцензійних договорів).

З іншого боку, застосування технологій дистанційного навчання (ДН) має і ряд переваг:

- технології сприяють підвищенню мотивації студентів;
- є джерелом інформації, сприяють удосконаленню інформаційної компетентності;
- стимулюють самоосвіту, формують навички організації продуктивної самостійної діяльності;
- підвищують інформативність, інтенсивність, результативність освіти та ін.

Однак виявляється ще одна проблема: оптимізація поєднання доступності та якості.

Слідом за І.Г. Захарової вкажемо принципи, ключові для вдосконалення якості при розробці програм навчання з використанням ДОТ [1]:

- дотримання балансу «якість - доступність», який може бути досягнутий при поєднанні ефективного фінансування, коли кошти йдуть на створення освітнього простору (інформаційних ресурсів і навчального матеріалу), з оптимальною організацією процесу навчання. Остання має на увазі розробку спеціалізованого програмного забезпечення, що підтримує пошук інформації в мережі, а також створення додаткових ресурсів – електронних баз даних, бібліотек і посилань на необхідні джерела;
- вихід на новий рівень роботи викладачів, який передбачає співпрацю з фахівцями з психології, ергономіки та інформаційних технологій;
- використання вебінарів, інтернет-конференцій, форумів і чатів, обмін повідомленнями зі студентами, організація колективної роботи в інтернет-середовищі;
- встановлення чітких критеріїв оцінки знань.

При цьому викладач повинен спиратися не тільки на результати контрольних заходів (тестування та ін.), а й враховувати ступінь активності учнів.

Друга група проблем.

Для професорсько-викладацького складу – педагогів, які використовують дистанційні освітні технології; і, перш за все, це перепідготовка для організації діяльності в мережі, оскільки роль, вимоги та функції викладача ДО істотно змінюються [2]. Для подолання труднощів необхідна психолого-педагогічна підтримка учнів, головною метою якої є

створення сприятливого психологічного клімату при проведенні дистанційного навчання.

Крім цього, не менш важливим завданням залишається надання допомоги студентам у виробленні індивідуальної освітньої траєкторії, орієнтованої на ефективне поєднання різних форм навчання.

Навіть найкращі і передові технології – як інформаційні, так і психолого-педагогічні - без оптимізації навчального процесу можуть надати зворотний вплив, тому для якісної і доступної освіти недостатньо просто впровадити ДО в процес навчання, необхідний творчий підхід до справи, створення налагодженої системи організації навчальної діяльності викладачів і студентів.

Для усунення проблем при навчанні із застосуванням дистанційних технологій важливо враховувати, що навчальна програма повинна бути максимально гнучкою, щоб студент міг вибирати найбільш доступні і зручні для нього форми навчання.

Література:

1. Самаркина И.В. Дистанционное обучение: образовательные технологии и проблемы профессиональной ресоциализации [Электронный ресурс] / И.В. Самаркина. – Режим доступа: <https://goo.gl/L8mPxS>. – Заглавие с экрана.

2. Захарова И.Г. Информационные технологии для качественного и доступного образования / И.Г. Захарова // Педагогика. – 2002. – № 1. – С. 27-33.

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ У СИСТЕМІ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ЗІ СТУДЕНТКАМИ ТЕХНІЧНИХ ВНЗ

Крижановська А.В.

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Фізичне виховання у ВНЗ є основною ланкою організації фізкультурно-оздоровчої та спортивно-масової роботи серед студентів. У зв'язку з цим величезне значення набуває правильна організація занять на кафедрах фізичного виховання. Підростаюче покоління особливо потребує ефективних засобів оздоровлення. У молоді є величезна потреба в русі, у фізичних навантаженнях, в самоствердженні, спілкуванні і проведенні вільного часу в колі однолітків та друзів, потреба в рухових іграх, розвагах, відпочинку та емоційній розрядці.

У зв'язку з вищесказаним стає очевидною потреба внесення змін у процес фізичного виховання – вдосконалення навчального процесу засобами певного виду рухової активності (В.І. Платонов, 1990; Л.І. Лубишнва, 1993).

На сьогоднішній день популярністю користуються різні види гімнастики танцювальної спрямованості, що є одним з ефективних засобів залучення студентської молоді в систематичні заняття фізичними вправами. Слід зазначити, що ставлення студенток до різних танцювальних напрямків

характеризується позитивною мотивацією, помітно зростає інтерес до занять, задоволеність ними. Цю особливість навчального процесу підкреслюють багато авторів.

Але, незважаючи на ряд досліджень в області різних видів гімнастики танцювальної спрямованості, на думку Т.С. Лисицької і Л.В.Сідневой (2002), на сучасному етапі потрібно пошук нових методик, подальший розвиток і розширення науково-дослідних програм. Таким чином, при роботі зі студентками актуальними є дослідження, орієнтовані на вивчення привабливих, нових, нетрадиційних для технічних вузів, але досить популярних, доступних і ефективних видів рухової активності, що застосовуються в практиці фізичного виховання .

При аналізі та узагальненні даних науково-методичної літератури виявлено, що для створення освітнього середовища в галузі фізичного виховання необхідно здійснювати фізичне виховання у вузі з урахуванням рівня фізичного розвитку, фізичної та функціональної підготовленості студентів. Вибір засобів фізичного виховання повинен здійснюватися з урахуванням інтересів і потреб студенток, їх ціннісних орієнтацій. Також встановлено, що різні види гімнастики танцювальної спрямованості є найбільш привабливими і цікавими засобом фізичного виховання у студенток.

Аналіз показників відвідуваності занять студентками з 1 по 3-ій курси показав, що за період навчання в університеті від курсу до курсу інтерес до занять з фізичного виховання знижується. Так, наприкінці навчального року на 1-му курсі відвідуваність становила 89%, на 2-му курсі – 71% , на 3-му знизилася до 58%. Даний факт свідчить про нерозуміння студентами ролі фізичної культури в їх життєдіяльності. У той же час встановлено підвищений інтерес до занять гімнастичними видами танцювальної спрямованості серед молоді. Провідними мотивами до занять є: навчитися красиво рухатися, отримати видимий результат від занять, бажання змінити параметри своєї фігури.

Виявлені показники фізичного розвитку, фізичної підготовленості студенток першого курсу в цілому відповідають віковим нормам. Однак встановлено зниження рівня швидкісно-силових здібностей (11,2 %, загальної витривалості (70%), розвитку м'язів верхнього плечового поясу (57%), м'язів черева (40 %), також було виявлено, що 63 % обстежуваних мають низький рівень працездатності .

У зв'язку з потребою підвищення рівня здоров'я у студентської молоді, формування у них усвідомлених потреб у заняттях фізичними вправами і підвищення рівня здоров'я рекомендується враховувати і формувати позитивну та стійку мотивацію до систематичних занять руховою активністю.

Література:

1. Азарова И.В. Особенности формирования у студенток устойчивой мотивации к занятиям физической культурой /

И.В.Азарова // Организация и содержание физического воспитания в вузе: материалы межвуз. науч.-прак. конф.: тезисы докл. – Омск, 2003. – С. 20.

2. Афонская О.А. Эффективность методики формирования основных приемов оздоровительной аэробики у студентов в процессе физического воспитания: автореф. дис. канд. пед. наук / О.А. Афонская. – Тула, 2004. – 19 с.

3. Бальсевич В.К. Инновационные процессы в высшей школе / В.К. Бальсевич // Материалы науч.-прак. конф.: тезисы докл. – Краснодар.: КУБГУ, 1999. – С.87-88.

4. Виленский М.Я. Физическая культура в гуманитарном образовательном пространстве вуза / М.Я. Виленский // Физическая культура: воспитание, образование, тренировка. – М., 1996. – №1. – С. 27-32.

МОДЕЛИРОВАНИЕ КАК ЕДИНСТВО МЕТОДОЛОГИИ И ТЕХНОЛОГИИ

Курденко А.В.

Харьковский национальный университет радиоэлектроники

Термины и понятия «Моделирование», «Методология» и «Технология» нашли самое широкое распространение в теориях и практике исследования. Однако во всех публикациях они рассматриваются отдельно, как независимые явления и понятия. Современные исследования по разработке новых парадигм экономики, менеджмента и высшего образования приводят к выводу о необходимости более глубокого изучения их связи. *Целью* доклада является доказать (или опровергнуть) гипотезу о более глубокой связи методологии и технологии – о неразрывности, единстве методологии и технологии, о невозможности отдельного, обособленного их существования, применения. Для достижения цели рассматриваются, решаются такие задачи:

- Уточнить понятия «Методология», «Технология» и их связь.
- Привести примеры методологий и технологий, характеризующих их неразрывность, единство.
- Сделать вывод о наличии (отсутствии) их неразрывности, единства.

В современной экономической и технической литературе даются такие интерпретации понятий «Методология», «Технология». Так, в [1] различают: методологию и технологию как науки; методологию исследования, методологию производства, технологию исследования и технологию производства как практики. В докладе рассматриваются только технологии и методологии как практики.

Методология исследования – это организация методик (сущность). Содержание методологии исследования: состав и последовательность применения методик. Методики (сущность) – это конкретные правила исследования, применения метода. Метод (сущность) – общее правило исследования. Метод *один*. Содержание метода: анализ и синтез

информации. Примеры методик: методика экономического анализа и синтеза; методика математического анализа и синтеза; методика химического анализа и синтеза. Метод как анализ и синтез, как некий стержень находится внутри каждой методики. Необходимо обратить внимание, что исследование происходит как от анализа и синтеза (индукция) и как синтез и анализ (дедукция). Поэтому содержание метода можно трактовать и как индукцию и дедукцию. Как ни удивительно, но и спустя более две тысячи лет со времени возникновения в Древней Греции терминов «Метод» и «Методика» во всей мировой литературе без исключения присутствует банальное непонимание характера их отличия, их связи. В 2011 году впервые в мире на кафедре экономики ХНАДУ была установлена истинная *связь* метода и методик [2].

Наряду с методологией исследования существует и технология исследования как состав и последовательность применения, организации техник. Техники – это вещественные средства исследования. В исследовании техники и технологии играют вспомогательную к методикам и методологиям исследования роль. Существует также и методология и технология производства. В производстве, наоборот, технология играет главную роль в сравнении с методологией.

В качестве примеров, единства методологии и технологии, единства методик и техник, следующих из литературных источников можно привести экономико-математическую модель в виде формулы 1:

$$Y=2x_1+10,5x_2+10 \quad (1)$$

где x_1 , x_2 , y (в частности) разряд рабочего, объём выполненной им работы, оплата за эту работу соответственно [1].

Существуют и модели в виде платёжной матрицы, дерева решений. В современных исследованиях автора применялась эффективная универсальная модель разработки парадигм [3].

Внимательный анализ указанных моделей свидетельствует, что все приведенные модели (экономико-математическая, платёжная матрица, дерево решений и универсальная модель разработки парадигм) содержат как технику, так и логику (методику): методика (логика) выражается через технику и никак иначе; и наоборот, техника, технология являются средствами выражения логики (методики). Ясно, что их отдельное существование, выражение, бытие просто немыслимо. И особенно распространённым и простым примером единства бытия техники и методики, технологии и методологии является любое *слово* как единство *термина* (техники) и *понятия* (по своей сути являющегося методикой как самым распространённым средством познания, исследования).

Следовательно, моделирование действительно является единством методологии и технологии. Полученный результат будет способствовать повышению качества педагогической деятельности в Высших Учебных Заведениях.

Литература:

- 1.Бабайлов В.К. Менеджмент: наука и практика: учебник / В.К. Бабайлов. – Х.: ХНАДУ, 2015. – 276 с.
2. Бабайлов В.К. Новая парадигма менеджмента / В.К. Бабайлов // Проблеми і перспективи розвитку підприємництва: Збірник наукових праць Харківського національного автомобільно-дорожнього університету. – №3 (14), том 1 – 2016. – Х.: ХНАДУ, 2016. – С. 72-76.
3. Бабайлов В.К. Модель разработки парадигм: важнейшие свойства / В. К. Бабайлов // Новый коллегіум. – 2016. – № 3. – С.48-53.

РОЗВИТОК ІННОВАЦІЙНОЇ АКТИВНОСТІ ВНЗ

Лисенко А.О. к.е.н., доцент

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Система вищої освіти – це частина економіки, яка оперативно реагує на її структурні зміни. Фундаментальним напрямом розвитку сучасної економіки виступає зростаюча роль інноваційної активності вузів. У сучасному середовищі освіта є не тільки інститутом, що спеціалізується виключно в галузі підготовки фахівців, нині освіта приймає найактивніше участь в інноваційних проектах та науково-дослідних розробках.

Університет повинен виступати в якості інструменту підтримки регіональної економіки, оскільки саме в вузах повинно відбуватися формування нових ідей і відтворення кваліфікованих кадрів, проводитися наукові дослідження і розробки, які згодом можуть призвести до створення нових видів продуктів і послуг.

Вузи активізують свою інноваційну діяльність, беручи участь в спільних в проектах з науково-дослідними інститутами, конструкторськими бюро та іншими інноваційними організаціями. Перспективним напрямком розвитку інноваційної діяльності вищого навчального закладу залишається створення інноваційних центрів, а також тісна співпраця з малим, середнім і великим бізнесом в сфері інновацій.

Діяльність університетів повинна бути в першу чергу направлена на практичне використання наукових досліджень і розробок з метою розвитку регіону, в якому він функціонує. Для вузів все більше актуалізується можливість отримання грантів на виконання дослідних розробок, отже, важливе значення набуває комерціалізація інноваційних розробок.

Багаторічний досвід освітньої діяльності вказує на те, що важлива не тільки потужна теоретична база, а й їх практичне застосування, максимально відповідне духу нинішньої інноваційної орієнтованості економіки. В наші дні вузи активно впроваджують інноваційні технології в освітній процес, залучають студентів і співробітників до виконання розробок і досліджень по найбільш пріоритетних напрямів розвитку регіону.

До економічних чинників, що перешкоджають розвитку інноваційної

активності вузів можна віднести:

- брак власних фінансових ресурсів;
- недостатня фінансова державна підтримка;
- низький попит;
- висока вартість впровадження ноу-хау;
- тривалий період окупності впроваджуваних технологій;
- високий ступінь економічного ризику та інше.

Таким чином, інноваційна діяльність вузу здатна створити реальний потенціал для підвищення ефективності діяльності регіону навіть в умовах посилення конкуренції з боку інших суб'єктів країни і іноземних організацій. Інновації, розроблені в стінах вузу, є ключовим фактором, що робить сприятливий вплив на активізацію процесу реформування економіки регіону, підвищення його конкурентоспроможності не тільки в масштабі країни, але і в рамках глобальних економічних ринків.

ОРГАНІЗАЦІЯ ТРИСУБ'ЄКТНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ЯК УМОВА ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЇ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ

Онищенко І. В., к. філол. н., доцент
Криворізький державний педагогічний університет

В умовах гуманізації та демократизації вищої освіти проблема організації ефективної взаємодії учасників педагогічного процесу є однією із актуальних, важливих і пріоритетних. Сучасна освітня система є діяльнісною, активною, нелінійною, відкритою до змін, кількісних та якісних перетворень. Нові ціннісні орієнтири суспільства, сучасні тенденції розвитку вищої освіти в Україні вимагають принципових змін характеру взаємодії між учасниками педагогічного процесу.

Нині традиційна освітня система перестала задовольняти потреби суспільства і школи. На нашу думку, найбільш перспективною і адекватною формою взаємодії з точки зору підготовки фахівця педагогічної галузі до професійної діяльності є трисуб'єктна взаємодія.

Модель трисуб'єктних відносин передбачає введення в традиційну суб'єктно-суб'єктну модель, представлену викладачем і студентом, третього компонента – інформаційно-комунікаційного педагогічного середовища, – тим самим утворюючи нову складну систему: «викладач – студент – інформаційно-комунікаційне педагогічне середовище», де кожен із компонентів є активним рівноцінним суб'єктом дидактичного процесу.

Трисуб'єктна взаємодія дає можливість студенту задовольняти свої освітні потреби, викладачеві – керувати навчальним процесом, інформаційно-комунікаційному педагогічному середовищу – відкривати студентам доступ до нетрадиційних джерел інформації (електронних підручників, посібників, електронних банків тестів, електронних енциклопедій, словників, наукових журналів, збірників наукових праць та

ін.), забезпечувати зручний і гнучкий обмін інформацією, полегшувати засвоєння майбутніми фахівцями навчального матеріалу, забезпечувати діагностику, контроль і коригування знань студентів.

Звісно, така позиція може викликати дискусію стосовно розгляду інформаційно-комунікаційного педагогічного середовища як суб'єкта навчального процесу, однак, як слушно зауважують О. В. Співаковський, Л. Є. Петухова, Н. А. Воропай, компонентами даного середовища є не тільки технології, але й людські ресурси, які неперервно їх оновлюють зі швидкістю, що постійно зростає [2, с. 403].

У контексті нашого дослідження важливою є думка І. В. Андрощук, яка розглядає педагогічну взаємодію як систему синергетичної взаємодії суб'єктів навчального процесу, що розгортається на рівні різних діяльнісних підсистем і спрямована на навчання, освіту, виховання, розвиток, формування особистості. Учена зазначає, що під час професійної підготовки фахівців педагогічна взаємодія є системною структурою різних діяльнісних підсистем (наприклад: «викладач ↔ студент», «викладач ↔ комп'ютер», «студент ↔ комп'ютер», «студент ↔ студент», «викладач ↔ комп'ютер ↔ студент», «викладач ↔ студент ↔ батьки», «викладач ↔ студент ↔ роботодавець» тощо), і для кожної з підсистем властиві певні свої механізми розгортання педагогічної взаємодії, такі як: взаємини, зв'язки, педагогічний вплив, взаєморозуміння, координація, кооперація [1, с. 18].

Трисуб'єктна взаємодія сприяє ефективному формуванню в майбутніх педагогів мотивації до професійної діяльності. Така взаємодія забезпечує нові шляхи подачі інформації, сприяє виробленню в студентів потреби і готовності до здійснення педагогічної діяльності з використанням ІКТ, формує позитивне ставлення до учіння, бажання навчатися, здобувати професійні знання.

У моделі трисуб'єктних відносин важливе місце належить інформаційно-комунікаційному педагогічному середовищу. Дане середовище є складною, відкритою, багатоелементною, багаторівневою системою, яка об'єднує інформаційні освітні ресурси, комп'ютерні засоби навчання, засоби управління навчальним процесом, педагогічні прийоми, методи і технології, спрямовані на ефективну фахову підготовку майбутніх педагогів.

В умовах інформаційно-комунікаційного педагогічного середовища самостійна робота студента виступає більш ефективною за традиційну, адже спрямована на діяльність самого суб'єкта навчання. Самостійне виконання завдань за допомогою ІКТ набуває більш осмисленого та творчого характеру, вимагає від майбутнього фахівця появу таких якостей особистості, як креативність, творча активність, фантазія, педагогічна ерудиція, аналітичність, прогностичність, самостійність суджень та ін.

Таким чином, трисуб'єктна взаємодія – це активна, спільна, інформаційна взаємодія між трьома рівноправними і рівноцінними суб'єктами дидактичного процесу – викладачем, студентом та інформаційно-комунікаційним педагогічним середовищем, – що забезпечує формування

компетентного, конкурентоспроможного, вмотивованого фахівця педагогічного профілю. Трисуб'єктна взаємодія сприяє ефективному формуванню в майбутніх педагогів мотивації до професійної діяльності, забезпечує розвиток творчого потенціалу студентів, їхніх здатностей здобувати професійні знання та ефективно застосовувати їх на практиці.

Література

1. Андрощук І. В. Взаємодія як педагогічна категорія / І.В. Андрощук // Педагогічний дискурс. – 2013. – № 14. – С. 15-19.
2. Співаковський О.В. До оцінювання взаємодії у моделі «Викладач-студент-середовище» / О.В. Співаковський, Л.Є. Петухова, Н.А. Воропай // Наука і освіта. – 2011. – № 4. – С. 401-405.

ІННОВАЦІЙНОЇ-ПЕДАГОГІЧНІ НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕСУ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ У НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Плотніков О.І.

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

В останні роки істотно зросла зацікавленість фахівців до проблеми фізичного виховання дітей, підлітків та учнівської молоді. Фізична культура в цілому і всі її види покликані за допомогою раціонально організованої рухової активності, використовуючи природні ресурси і духовні сили, максимально реалізувати можливості організму і особистості для повноцінного життя, самовиявлення і творчості.

В сучасних умовах розвитку суспільства виникла гостра потреба переходу від традиційно сформованих схем змісту і організації системи фізичного виховання осіб, які навчаються в освітніх установах до інноваційної педагогічної технології цього процесу, яка буде ефективно вирішувати завдання збереження і зміцнення здоров'я підростаючого покоління країни. Освітньо-виховний процес в області фізичної культури розглядається як система формування у тих хто займається навичок і потреб у саморозвитку, самовдосконаленні, самоосвіті та самоорганізації, провідними компонентами якого є: забезпечення єдності навчально-тренувального процесу, медико-педагогічного обстеження, аналізу ефективності фізичного виховання і самодіагностики; діагностика, корекція стану здоров'я й оптимізація форм, засобів, методів фізичної культури; підготовка фахівців, здатних до сприйняття нової інформації, до розробки і впровадження педагогічних технологій оздоровлення на основі нових наукових даних.

Взагалі кажучи, фізичне виховання у ВНЗ має на меті вирішення наступних завдань:

1. Всебічна фізична підготовка студентів.
2. Виховання у студентів високих моральних, вольових і фізичних

якостей, готовності до високопродуктивної праці.

3. Збереження і зміцнення здоров'я студентів, сприяння правильному формуванню і всебічному розвитку організму, підтримка високої працездатності протягом всього періоду навчання.

4. Виховання у студентів переконаності в необхідності регулярно займатися фізичною культурою і спортом.

5. Придбання студентами необхідних знань з основ теорії, методики і організації фізичного виховання і спортивного тренування.

6. Професійно-прикладна фізична підготовка студентів з урахуванням особливостей їх майбутньої трудової діяльності.

Для того щоб система фізичного виховання була ефективною, вона повинна бути безперервною для різних вікових груп учнівської молоді на всіх рівнях освіти-від дитячих садків до вищих навчальних закладів.

В останні роки в системі освіти спостерігається різке погіршення стану здоров'я і фізичної підготовленості учнівської молоді. Високий відсоток відхилення від норми постави першокурсників, що свідчить про низький рівень умов навчально-виховного процесу та санітарно-гігієнічного виховання в школах. Знижена функціональна діяльність серця і фізична працездатність у дітей, які проживають в умовах загазованого повітря, великий відсоток дітей, які страждають хронічними захворюваннями, говорять про необхідність вдосконалення процесу фізичного виховання, так як стратегія забезпечення здоров'я дітей, підлітків та молоді шляхом лікування та медикаментозної профілактики захворювань є пасивною, не в повній мірі відповідає сучасним уявленням про підвищення і збереження високого рівня здоров'я. До теперішнього часу гостро стоїть і, на жаль, у багатьох школах не вирішена проблема фізичного виховання дітей з різними відхиленнями в стані здоров'я. Таких дітей просто звільняють від занять фізкультурою, в той час як ослаблені діти ще більшою мірою потребують благотворний вплив на організм різних засобів фізичної культури. В результаті чого необгрунтовано велика кількість учнів виявляється в числі звільнених від фізичної культури. Основними завданнями фізичного виховання учнів, віднесених за станом здоров'я до спеціальної медичної групи, є: підвищення фізичної і розумової працездатності, освоєння і розвиток основних рухових умінь і навичок, виховання правильної постави та її корекція.

Очевидно, що необхідно розробити і впровадити на уроках фізичного виховання в навчальних закладах комплекс обов'язкових вправ по корекції і профілактиці сколіозів і розвитку грудної клітини. Слід не тільки відновити рівень санітарно-гігієнічного виховання минулих років, а й значно посилити його у навчальних закладах, враховуючи наявну екологічну обстановку. Необхідно з першого класу виробляти у дітей навички та вміння фізичного самовиховання і самовдосконалення, оскільки головна роль у вирішенні завдань відновлення і корекції здоров'я дітей, підлітків та учнівської молоді належить саме саморозвитку, самовдосконалення, самоосвіти і

самоорганізації. Крім оздоровчого тренування, заняття фізичною культурою повинні включати навчання основам психорегуляції, загартовування і масажу, а також грамотний самоконтроль і регулярний лікарський контроль. Тільки комплексний підхід до проблем масової фізкультури може забезпечити ефективність занять для корінного поліпшення здоров'я населення, а значить і фізичних якостей. Впровадження в практику комп'ютерної системи експрес-оцінки фізичного здоров'я і, на цій основі, індивідуалізованих фізкультурно-оздоровчих програм, значно підвищує ефективність реабілітаційно-оздоровчих заходів у учнів. Дана програма підвищує мотивацію до занять фізкультурою в школі і домашніх умовах.

Література:

1. Андрущенко Л. Б. Спортивно ориентированная технология обучения студентов по предмету «Физическая культура» / Л.Б. Андрущенко // Теория и практика физической культуры. – 2002. – № 2. – С. 47-53
2. Данченко И.П. Физическое воспитание студентов / Данченко И.П. – М.: МГУ, 1990. – с.168.
3. Завидівська Н. Шляхи оптимізації фізкультурно-спортивної діяльності студентів вищих навчальних закладів / Н. Завидівська, І. Ополонець // Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві: збірник наукових праць: тези доп. – № 2 (10), 2010. – С. 50-54.
4. Мороз О.Г. Педагогіка і психологія вищої школи: навч.посіб. / О.Г. Мороз, О.С. Падалка, В.І. Юрченко. – К., 2003
5. Півень О.П. Розвиток фізичного виховання молоді в Україні (1917-1930 рр.): автореф. дис. канд. пед. наук: 13.00.01 / О.П. Півень // Харківський національний педагогічний ун-т ім. Г.С.Сковороди. – Х., 2004. – 19 с.

ВСЕОБЩИЕ МЕТОДИКИ ИССЛЕДОВАНИЯ – ГАРАНТИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ВУЗОВ

Приходько Д.А., к.э.н.

Харьковский национальный автомобильно-дорожный университет

Разработка новых парадигм экономики и менеджмента, создание универсальной модели разработки парадигм (УМРП), новая классификация методик, проведенная автором в 2011 году, привели к небывалому углублению понимания методик [1-2]. И особенным событием в развитии фундаментального знания было определение в 2017 году места и сути величайшего тезиса Богданова «Всё есть организация» как всеобщей методики, имеющей применение во всех областях знаний и видов исследований [3]. Практика исследований также показала, что существуют ещё две методики, которые тоже применяются во всех видах исследований: фундаментальном, экспериментальном и прикладном. Это методики 2с70 и теория метода, разработанные автором соответственно в 1996 и 2011 годах. [1]. По мнению автора такая их общая особенность позволяет выделить их в

особый класс методик – класс *всеобщих методик исследования*. Целью настоящего доклада явилось определение характера их связи: роли и места в исследовании. Для её достижения будут решены такие задачи:

- Интерпретировать методику 2с70, теорию метода и ВЕО-методику.
- Установить характер их связи.
- Сделать выводы.

Решение первой задачи было основано на анализе в основном трёх литературных источников [1-3]. Смысл методики 2с70, её роль и место изложены в большом количестве публикаций: в статьях, учебных пособиях, монографиях, учебнике. Первые конкретные шаги в её разработке были сделаны автором в 1996 году в докладе на научно-методической конференции, которая проходила в Харьковском государственном экономическом университете, и затем в 2005 году на международной научно-методической конференции в Харьковском национальном автомобильно-дорожном университете [1]. Методика «2С70» опирается на такие принципы:

- любое понятие имеет бесконечное множество сторон, аспектов;
- вклад каждого аспекта в понятие разный;
- по величине вклада аспекты понятия образуют иерархию.

В дальнейшем была выдвинута общая гипотеза: «Наибольший вклад в понятие (приблизительно 70%) вносят всего лишь два самых важных аспекта понятия – сущность и содержание». При этом были выдвинуты и частные гипотезы: «Сущность вносит вклад в понятие 50%, а содержание – 20%». Такая методика была названа методикой «2С70»: здесь «2С»т – аббревиатура русских терминов «Сущность» и «Содержание»; 70 – это вклад в %, который сущность и содержание вносят в понятие.

В теории метода Бабайлова главным является вывод, сделанный именно на основе методики 2с70 – в этом связь теории метода Бабайлова и методики 2с70. Это вывод о том, что метод – одно общее правило исследования (сущность). Содержание метода: анализ и синтез информации. *Методики (сущность)* – это конкретные правила исследования, *применения* метода. Содержание методики полностью совпадает с содержанием метода. Теория метода привела к кардинальному изменению взглядов на связь метода и методик и к значительному углублению понимания методологии, технологии, методология и технология исследования, методология и технология производства, а также самих исследования и производства.

Тезис Богданова «Всё есть организация» как всеобщий закон и как всеобщая методика ВЕО был интерпретирован совсем недавно – в 2017 году: «Всеобщий закон Богданова является и величайшей *всеобщей методикой* исследования, методикой, до предела упрощающей дефиницию любого понятия» [3]. ВЕО-методика тесно связана с методикой 2с70: определение сущности любого понятия по методике 2с70 опирается именно на всеобщую методику, всеобщий закон ВЕО. А то, что ВЕО-методика является одновременно и всеобщим законом, следует из теории метода Бабайлова, где

доказано, что любой закон есть методика. В этом связь теории метода Бабайлова и ВЕО-методики.

Анализ трёх всеобщих методик исследования (2с70, ВЕО и теории метода Бабайлова) показал, что они теснейшим образом связаны и фактически дополняют друг друга: теория метода Бабайлова невозможна без 2с70; ВЕО-методика – без теории метода; 2с70 – без ВЕО-методики.

По глубокому убеждению автора доклада, основанному на личном практическом опыте организации, изложения и усвоения учебного материала, методика 2с70, ВЕО и теория метода являются самыми эффективными и обязательными при изложении любых учебных дисциплин.

Литература:

1. Бабайлов В.К. Менеджмент: наука и практика: учебник / В.К. Бабайлов. – Х.: ХНАДУ, 2015. – 276 с.
2. Бабайлов В.К. Теория метода: монография / В.К. Бабайлов. – Х.: ХНАДУ, 2011. – 232 с.
3. Бабайлов В.К. Всеобщая наука / В.К. Бабайлов // Новий колегіум. – 2017. – № 3. – С.57-61.

НАУКА, ТЕОРИЯ, УЧЕНИЕ – НОВЫЕ АСПЕКТЫ СВЯЗИ

Приходько Д.А., к.э.н.

Харьковский национальный автомобильно-дорожный университет

В мировой литературе ещё со времён Аристотеля так и не нашла своего чёткого решения проблема установления истинного характера связи понятий «учение», «теория», «наука». Это приводит к отрицательным последствиям не только в педагогике высшей школы как процессу формирования выпускников – будущих командиров производства, но и в практике самого менеджмента, как прикладной исследовательской деятельности. Доклад посвящён определению истинного характера связи этих трёх важнейших понятий. Для этого были использованы результаты современных исследований, проведенных на кафедре экономики и предпринимательства ХНАДУ в 2017 году [1]. В докладе решались такие задачи: определение места понятий «теория», «наука», «учение»; установление других важных аспектов.

По мнению докладчика, место и связь теорий и наук достаточно глубоко и всесторонне исследованы при разработке новых парадигм экономики, менеджмента и высшего образования, проведенных на кафедре экономики и предпринимательства ХНАДУ совсем недавно – в 2015-17 годах [2-3]. При этом установлено, что теории и науки – это фундаментальные методики. Однако данные исследования не сталкивались с учениями. Проблема установления важнейших аспектов учений впервые дала о себе знать в совершенно другой области исследований – при определении места и

сути Тектологии Богданова в 2017 году.

К этому привела не совсем очевидная на первый взгляд противоречивость некоторых выводов, аспектов Тектологии Богданова. Определение Тектологии Богдановым всеобщей наукой вызвало сомнение. В дальнейшем при более глубоком анализе сомнение вызвала и правильность трактовки Тектологии наукой вообще. Конкретно это противоречило точному, апробированному определению понятия « наука», сделанному при разработке парадигм. Из него следует, что любая наука является результатом строго регламентированного полного фундаментального исследования. Место, сущность и содержание науки чётко и строго определены в универсальной модели разработки парадигм [1]. При этом установлено место науки в высшем уровне полного фундаментального исследования. Сущность науки – это фундаментальная методика высшего уровня знания; это знание высшего уровня истинности и обобщения. Содержание науки включает четыре элемента: объект – основная теория; предмет, проблемная часть объекта – основной закон; методика апробации основного закона – Время; результат апробации основного закона методикой Время – соответствующая парадигма как глобальная стратегия поведения всего человечества в конкретной сфере деятельности (экономике, инженерии, администрации, менеджменте и других). Точно также строго и кратко была определена и теория. Её отличие от науки только в меньшем уровне обобщения знания.

Анализ Тектологии Богданова проведенный в [1] показал, что она не является всеобщей наукой, так как содержит конкретные законы; они сформулированы самим Богдановым – это: закон консервативного отбора; закон подвижного равновесия; закон количественной и структурной стойкости; закон наименьших. Во-вторых, было обнаружено, что Тектология не является и конкретной наукой, так как не содержит парадигму. В-третьих, анализ показал, что Тектология не является и основной теорией, так как в ней отсутствует основной закон. Тектология не является и конкретной, частной теорией, так как любая частная теория должна содержать только частные, конкретные законы; в Тектологии же кроме частных законов находится и всеобщий закон «Всё есть организация». Из проведенного анализа и всего контекста Тектологии следует наиболее адекватный вывод: Тектология занимает особое место в системе фундаментальных знаний; Тектология – это учение.

Обобщение в [1] результатов исследования приводит к важнейшим выводам: учение не может быть отождествлено ни с одной из фундаментальных методик; учение – это: не наука, не теория, не концепция, не гипотеза, не идея. Оно не может занимать и отдельный среди них уровень. Учение (сущность) – это организация отдельных элементов разных фундаментальных методик: идей, гипотез, концепций, теорий и даже наук. Так, учение Богданова Тектология содержит: всеобщий закон «Всё есть организация» (элемент всеобщей науки); и одновременно конкретные законы и методики (элементы частной теории); а также фактически предположение о возможности создания всеобщей науки (элемент идеи). Характерной чертой

любого учения является и относительная неупорядоченность этапов его организации. Но по глубине, широте и важности отдельных результатов учение может даже превосходить теорию. Его результаты и выводы могут использоваться в других фундаментальных исследованиях. Ярким подтверждением сказанного являются учения Платона, Аристотеля, учение о менеджменте Тейлора.

Итак, установление истинной связи понятий наука, теория и учение будет способствовать повышению качества подготовки выпускников ВУЗов.

Литература:

1. Бабайлов В.К. Всеобщая наука / В.К. Бабайлов // Новий колегіум. – 2017. – № 3. – С.57-61.
2. Бабайлов В.К. Новая парадигма экономики / В.К. Бабайлов // Новий колегіум. – 2015. – № 1. – С.53-57.
3. Бабайлов В.К. Новая парадигма менеджмента / В.К. Бабайлов // Проблеми і перспективи розвитку підприємництва: Збірник наукових праць Харківського національного автомобільно-дорожнього університету.– №3 (14), том 1. – 2016. – Х.: ХНАДУ, 2016 – С. 72-76.

КОМПЛЕКСНИЙ ПІДХІД ЯК СКЛАДОВА ІННОВАЦІЙНОЇ СПРЯМОВАНОСТІ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ

Прокопенко М.В.

Харківський національний автомобільний – дорожній університет

Сучасна інноваційна економіка вимагає адекватного інноваційного навчання і виховання з метою підвищення ефективності професійній підготовці кадрів. У зв'язку з цим особливу актуальність придбавають питання створення і використання інноваційних повчальних технологій, що мають практичну спрямованість і сприяють придбанню не лише необхідних знань, умінь і навичок, але і компетентності, тобто уміння утілювати отримані знання в конкретні практичні справи [1].

Це стосується усіх спеціальностей і дисциплін, що викладаються, але особливо дисциплін гуманітарного профілю. Сучасний фахівець, в якій би сфері діяльності не працював, має бути соціально активною і професійно затребуваною особою, здатною мислити стратегічно, приймати нестандартні рішення. Крім того, він повинен мати стійкий світогляд, здатність швидко адаптуватися до конкретних соціально-економічних завдань, що постійно змінюються. Відповідно, навчання усе більш спрямовується як на пізнання фундаментально-концептуальних підходів до теоретичного аналізу сучасного стану соціально-економічного життя товариства, чіткішу і усвідомлену орієнтацію в проблемах сучасності, так і на уміння аналізувати процеси, що відбуваються в громадському житті, робити практичні висновки, визначати перспективи розвитку.

У навчанні і вихованні подібного фахівця все більше значення придбаває комплексний підхід до системи практико - орієнтованої, учбовий-науково-інноваційної спрямованості освіти. Він припускає одночасне використання найрізноманітніших інтерактивних форм і методів, що поєднують можливості як теоретичної, так і практичної підготовки фахівців до активної діяльності в майбутньому і необхідності самоосвіти, оновлення і поповнення знань упродовж усієї життєдіяльності [2].

Процес самоосвіти проходить декілька етапів. На першому етапі йде пізнання того, що вже зафіксоване в громадському житті і знайшло відображення в учбовій літературі. Другий етап - більш високого рівня, коли йде формування вміння застосовувати отримані знання з практики; і третій - де формується здатність самостійно аналізувати процеси, що відбуваються, узагальнюючи матеріал, що вивчається, знаходити свої шляхи рішення виникаючих проблем.

Тобто йде формування навичок практичного аналізу, сумнівів в правильності тих або інших положень, пізнання можливості інших поглядів і ідей, здатність вибирати між декількома альтернативними ідеями і аргументовано відстоювати свою позицію, приводячи логічно розгорнуті аргументи. Для цього необхідно вивчати не лише учбову літературу, але і інші джерела, у тому числі зарубіжних авторів і глобальної мережі Інтернет.

Важливу роль в становленні самостійної суб'єктивної позиції студента грає складання і використання опорних конспектів, тез, презентацій. Вони дозволяють студентам з різним рівнем розвитку пізнавальної діяльності бачити учбовий матеріал у взаємозв'язку і будувати свої відповіді системно, доказово, переконливо. Це орієнтир і стимулятор творчого мислення, активна розумова діяльність викликає активізацію діяльності, заощадження робочого часу, який можна використати для виконання нових завдань і вправ. Опорний конспект повинен містити в собі два значимі компоненти: виділення головного істотного з літератури, що вивчається, і згортання його в невеликі об'єми для кращого сприйняття як доступного наочного посібника.

З метою заповнення дефіциту учбової літератури, вирішення питання формування і розвитку системно-креативного мислення, вироблення практичних навичок здійснення ефективної діяльності сприяють розроблені електронні навчально-методичні комплекси (ЕНМК). Такий комплекс включає не лише лекції з курсу, що вивчається, але і навчально-методичні посібники, що містять практичні завдання, тести, проблемні питання для обговорення, теми рефератів, доповідей, презентації, словник термінів, хрестоматію з витягами з найбільш важливих джерел, класичними, що вважаються, і відбиваючі фундаментальні положення курсу, що вивчається, а також основну і додаткову літературу і ін.

Тільки у єдності усіх сторін системно-креативного навчання студентів можна забезпечити формування фахівців як усебічно розвинених осіб, що мають власні знання і навички практичної діяльності.

Література:

1. Дерновскій І. Інноваційні педагогічні технології: навч. посіб. / І. Дерновський. – К.: Академвидав, 2014. – 352 с.
2. Подільська. Е.А. Педагогіка і психологія вищої школи: навч. посіб. / Е.А. Подольська. – Х.: Вид-во НУА, 2010. – 316 с.

ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИ ЯК ОСНОВА ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ПРОЦЕСУ НАВЧАННЯ

Прокопенко М.В.

Харківський національний автомобільний – дорожній університет

Мета інтерактивних методів у викладанні - створення комфортних умов навчання, при яких студент відчуває свою інтелектуальну спроможність і успішність, що робить ефективним сам процес навчання. Якщо конкретизувати, інтерактивне навчання – це, в першу чергу, діалогове навчання в процесі якого відбувається як взаємодія між студентом і викладачем, так і між самими студентами.

В цілому виділяють три форми взаємодії викладача і студента [1]:

1. Пасивна, при яких викладач є основною дійовою особою, а студенти виступають в ролі пасивних слухачів;
2. Активна, де студенти є активними учасниками, студенти і викладач знаходяться на рівних правах;
3. Інтерактивна – взаємодія студентів відбувається не лише з викладачем, але і один з одним, активність студентів в процесі навчання домінує.

Можна виділити наступні завдання, які ставлять перед собою інтерактивні методи навчання:

- пробудження інтересу у студентів до дисципліни і самоосвіти;
- формування у студентів власної думки і уміння відстоювати свої позиції;
- формування соціальних і професійних навичок;
- ефективне засвоєння матеріалу, що викладається;
- самостійний пошук студентами шляхів і варіантів рішення поставленої задачі, також обґрунтування прийнятого рішення;
- встановлення активної взаємодії між студентами, навчання роботи в команді;
- формування рівня усвідомленої компетентності студента [2].

Як відомо, основними проблемами в освітньому процесі більшість студентів бачать незацікавленість викладачів в цікавому і якісному викладі учбового матеріалу, відсутність інноваційних технологій і методів у викладанні.

Найбільш ефективними видами проведення зайняття наші студенти вважають практичне зайняття інноваційного типу (диспути, тренінги, ігрові ситуації і тому подібне), творчі завдання, метод «круглого столу», тобто

інтерактивні методи. При цьому у більшості випадків, як впливає з отриманих результатів опитування, використовуються лекції-монологи, або зайняття традиційного типу, де студенти грають пасивну роль [3].

Майже у 80% студентів ВНЗ могло б підвищити інтерес до навчання впровадження нових методів навчання і зацікавленість викладача в їх успіхах.

На питання, які форми взаємодії викладача і студентів є найбільш ефективними в навчанні, майже усі викладачі відповідають: активні або інтерактивні, але при цьому багато хто використовує пасивні методи роботи із студентами, тобто лекції-монологи і зайняття традиційного типу. Також, при оцінці викладачів власного рівня володіння інноваційними технологіями і передовими педагогічними методами, більшість відповідають як достатній.

Як показує практика, тільки половина викладачів використовує метод дискусії на своєму занятті, тільки третина - практичне зайняття інноваційного типу (диспути, тренінги, ігрові ситуації, метод «круглого столу» і тому подібне). Менше 10% влаштовує конкурси студентських робіт, ділові і ролеві ігри; 3% організовує тренінги і майстер класи [4].

Головною проблемою такого низького рівня обізнаності про інноваційних методів викладання серед викладачів являється те, що вони самі ніде не вчилися цим методам.

Крім того, більшість викладачів або переймають досвід старших викладачів, які їх учили, або вивчали додаткову літературу по методах викладання.

Проте усі викладачі виявляють свою готовність до використання інноваційних методів в освіті, і 95% з них потребують проходження спеціальних курсів або семінарів, спрямовані на навчання цим методам [5].

Слід зробити висновки, що на даний момент рівень володіння викладачами інноваційними методами в освіті недостатній, що пояснюється слабкою педагогічною підготовкою викладачів або її відсутністю, низькою мотивацією до професійного зростання і незацікавленість студентів в навчанні.

Проте, і студенти, і викладачі готові використати інноваційні методи у своїй практиці, що обумовлює необхідність систематизації інтерактивних методів в освіті і деталізація форм їх використання в практичній діяльності.

Література:

1. Педагогічні технології (серія «Педагогічна освіта») / [Буланова-Топоркова М.В., Духавнева А.В., Кукушин В.С., Сучков Г.В.]. – М.: ІКЦ «МарТ»; Ростов н / Д: Видавничий центр «МарТ», 2014. – 336 с.
2. Щекотілін В.А. Особливості впровадження та використання інформаційних систем у вищих навчальних закладах / В.А. Щекотілін, Т.М. Терещенко // Всеукраїнська науково-практична конференція «Теоретичні та прикладні аспекти застосування інформаційних технологій в галузі природничих наук»: зб. тез доповідей, 20 – 22 квітня 2016 р., м. Одеса. – С. 112.
3. Астахова Е. Познательная активность студентов: поиск,

організація / Е. Астахова // *Alma mater*. – 2010. – № 11. – С.29-32.

4. Нові технології навчання: наук.-метод. зб./ [ред. кол.: В.О.Зайчук (головний редактор), О.Я.Савченко, М.Ф. Дмитриченко та ін.]. – К.: НМЦВО, 2012, вип. – С.3-23.

ЗАСТОСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ФОРМ І МЕТОДІВ НАВЧАННЯ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

Прокопенко М.В.

Харківський національний автомобільний-дорожній університет

У сучасній науковій літературі пильна увага приділяється необхідності перегляду теоретичних і практичних підходів до змісту професійно-педагогічної підготовки викладачів, розробки нових технологій і методів навчання.

Також доцільним є розгляд особливостей і відмінних рис інноваційних методів навчання студентів, а також виявленню переваг і перспектив використання різних інноваційних форм навчання.

Основу інноваційних освітніх технологій, вживаних в учбовому процесі, повинні складати соціальне замовлення, професійні інтереси майбутніх фахівців, облік індивідуальних особливостей студентів [1].

Тому при підготовці фахівців у вищому учбовому закладі застосування інноваційних форм і методів необхідно успішно поєднувати з прагматичним розумінням цілей і завдань навчання і підготовки кадрів.

Психолого-педагогічна література відбиває те, що інноваційні методи отримують відображення у багатьох технологіях навчання, які спрямовані на розвиток і вдосконалення учбово-виховного процесу і підготовку фахівців до професійної діяльності в різних сферах життя сучасного товариства.

Ці методи створюють умови для формування і закріплення професійних знань, умінь і навичок у студентів, що навчаються, сприяють розвитку професійних якостей майбутнього фахівця.

Застосування педагогами інноваційних методів в процесі навчання сприяє подоланню стереотипів у викладанні різних дисциплін, виробленню нових підходів до професійних ситуацій, розвитку творчих, креативних здібностей студентів.

Нині ведеться активний пошук і впровадження нових форм і методів навчання студентів. В зв'язку з цим, одними з основних завдань, які повинен ставити перед собою викладач на сучасному етапі, є наступне:

- проведення навчання в інтерактивному режимі;
- підвищення інтересу студентів до дисципліни, що вивчається;
- наближення учбового процесу до практики повсякденного життя, а саме: формування навичок комунікації, адаптація до умов життя, соціалізація, підвищення психологічної стресостійкості, навчання навичкам врегулювання конфліктів і так далі [2].

Резюмуючи вищевикладене – основне завдання якісно нової освітньої системи зводиться до досягнення стійкого інтересу студентів до предмета, що вивчається, до самоосвіти ще з перших курсів навчання, а також залучення до наукових пошуків.

Для цього необхідно спочатку настроїти систему психологічного мислення студентів, вміння отримувати знання і освоювати майбутню професію. Студент, як майбутній фахівець, повинні розуміти як і яким чином отримані соціальні і професійні навички він зможе застосувати в практичній діяльності. Саме інноваційні методи і технології у викладанні зможуть допомогти викладачеві в рішенні поставлених завдань.

В першу чергу викладання повинне включати два основні компоненти: відправка і отримання інформації. При цьому основною проблемою багатьох викладачів є те, що вони намагаються поширювати знання через призму свого розуміння предмета, орієнтуючись лише на власний досвід і переконання.

А при оцінці знань, коли студент відповідає своїми словами, а не точними завченими фразами з підручників і лекцій, викладач починає оцінювати відповідь як таку, що не відповідає розумінню предмета.

Інноваційні методи у викладанні передбачають оцінку творчих підходів до розуміння дисципліни, а також вміння знаходити нестандартні рішення стандартних проблем.

Освіта повинна стати цікавим і захоплюючим процесом, який сприяє особовому і професійному зростанню людини, а не формальною процедурою для отримання атестата.

Вивчаючи досвід використання в педагогічній діяльності інноваційних методів, можна виділити їх переваги: вони допомагають навчити студентів активним способам отримання нових знань; дають можливість опанувати більш високий рівень особистої соціальної активності; створюють такі умови в навчанні, при яких студенти не можуть не навчитися; стимулюють творчі здібності студентів; допомагають наблизити навчання до практики повсякденного життя, формують не лише знання, вміння і навички по предмету, але й активну життєву позицію.

Література:

1. Барабась Д. Освітні інновації та їх імплементація в Україні / Д. Барабась, Д. Джафаров, І. Шпак // Науковий вісник ОНЕУ. Науки: економіка, політологія, історія. – 2016. – № 3 (235). – С. 35–54.

2. Фініков Т. Проект «Інноваційний університет і лідерство»: ідея, модель, перспектива розвитку / Т. Фініков, Р. Сухарські // Інноваційний університет і лідерство: проект і мікропроекти: колект. моногр. / Т. Фініков, Р. Сухарські; [відповідальні редактори Т. Фініков, Р. Сухарські]; Факультет Artes Liberales Варшавського університету (Польща), Міжнародний фонд досліджень освітньої політики (Україна). – Варшава: Fundacja «Instytut Artes Liberales», 2016. – 388 с. – С. 13-28.

ПРОБЛЕМИ ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ НОВІТНІХ ОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ УКРАЇНИ

Семенов А.І.

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

На сьогоднішній день розвиток інтеграції науки і виробництва створює принципово нову платформу для закладів вищої освіти, збільшуючи конкурентоспроможність традиційних інститутів освіти. Оскільки за рахунок інтеграції фундаментальної науки, навчального процесу та виробництва створюються нові знання, відповідно і процес навчання має на увазі новий підхід, який робить освіту інноваційним, при якому володіння базовими компетенціями дозволяє здобувати знання самостійно.

Інноваційна діяльність вузу повинна бути спрямована: на істотне підвищення якості освіти та якості особистості; створення нових інтелектуальних або наукомістких освітніх технологій, підручників та навчального обладнання; розвиток нових джерел фінансування вузів; вдосконалення трудових мотивацій; підвищення професійного рівня професорсько-викладацького складу; створення інноваційної інфраструктури та забезпечення її діяльності [1, с.7].

Всі виділене безліч форм інноваційної діяльності ВНЗ можна звести до трьох напрямків: діяльність по створенню інновацій як фактор розвитку інноваційної діяльності ВНЗ; навчання інноваційної діяльності як фактор відтворення інноваційних кадрів; освітня діяльність як фактор підтримки і розвитку інновацій. Ці напрямки послужили основою при формулюванні визначення поняття «інноваційна діяльність вузу» як багатовимірної діяльності, яка спрямована на створення інноваційних продуктів, технологій і послуг, навчання інновацій і відтворення інноваційних кадрів.

Істотна відмінність інноваційних вузів від інноваційних підприємств полягає в тому, що створення в них інновацій є різновид навчально науково-інноваційної діяльності, тоді як в більшості організацій – це функція, частина загальної діяльності підприємства. інноваційний вуз формує ключові компетенції, які забезпечують йому щодо стійкі конкурентні переваги і розвиток яких – стратегічно пріоритетні цілі вузу, але при цьому розрив між ключовими компетенціями та іншими сферами і відповідно їх ресурсне забезпечення не знижують ефективність перше, і одержуваний синергічний ефект перевищує втрати від деякого відставання інших напрямів інноваційної діяльності [2, с.43].

В інноваційно-розвинених країнах найбільш прогресивним є шлях створення інновацій, при якому реальна потреба в інноваціях є у підприємств, які постійно відчувають на собі тиск і конкуренцію, прагнучі удосконалити свою продукцію. Необхідно відзначити, що в українських вузах, на відміну від зарубіжних університетів, більшість інновацій створюються за власною ініціативою розробника. Це відбувається по ряду причин, серед яких можна

виділити невисокий попит на інновації вітчизняного виробництва.

Існують інші фактори, які стримують успішний розвиток, серед яких можна виділити: висока вартість нововведень, слабкий рівень розвитку дослідницької бази на виробництві, неготовність організацій до освоєння науково-технічних досягнень, недолік кваліфікованого персоналу, невизначеність економічної вигоди від використання, недолік фінансової допомоги з боку держави, нестача власних коштів. Для вирішення цих проблем необхідно визначити ефективні підходи до формування моделей побудови інноваційної діяльності.

Вуз є ключовим механізмом побудови інноваційної економіки, спрямованим на вирішення цілого комплексу завдань регіонального розвитку. Участь вузу в інноваційному розвитку регіону сприяє розвитку підприємницького сектора економіки, а також створює певні умови підвищення конкурентоспроможності підприємств шляхом професійної підготовки кадрів і участі їх в інноваційних процесах.

Досягнення в інноваційній діяльності університету дозволяють підвищити імідж освітньої установи, досягти більш високого рівня привабливості для абітурієнтів, поліпшити підготовку фахівців нового формату, постійно залучаючи їх до практичної діяльності. Тому успіхи в інноваційній діяльності є для будь-якого вузу пріоритетними досягненнями і одночасно ключовими показниками, що створюють інноваційний бренд і перспективність при виборі студентами навчального закладу.

Якісний прорив у розвитку і впровадженні новітніх технологій у вищій школі вимагає, перш за все, створення конкурентного освітнього середовища, в якій будуть реалізовані і створені умови креативного мислення в процесі конструювання нового типу навчального процесу. Встановлення і підтримка ініціативного ставлення нового покоління до власної діяльності, визначення ціннісних і соціальних устремлінь, активний розвиток національної платформи відкритої освіти, підвищення значущості інформаційних ресурсів – запорука динамічного розвитку інноваційної діяльності у вищих навчальних закладах [3, с.78].

Література:

1. Владимиров А.І. Про інноваційну діяльність вузу / А.І. Владимиров. – М.: ТОВ «Видавничий дім Надра», 2012. – 72 с.
2. Трубіцина Н.А. Пріоритети державної політики при формуванні інноваційної середовища вузу в умовах інтеграції вищої освіти і науки / Н.А. Трубіцина, Н.А. Баранова, Т.М. Банникова, А.В. Глазкова. – Іжевськ: Вид-во «Удмуртська університет», 2011. – 248 с.
3. Голобокова Г.М. Методичні підходи до створення регіональної інноваційної системи (РІС) / Г.М. Голобокова // Проблеми формування інноваційної економіки регіону: матеріали 1 науч.-практ. конф., 2-3 груд. 2009 р.: тези доп.; [наук. ред. д.е.н., проф. Голобокова Г.М., к. п м. н., доц. Ю.В. Прусс]. – Магадан: Нова поліграфія, 2010. – 260 с.

ДО ПИТАННЯ ЗОВНІШНЬОГО ОЦІНЮВАННЯ НАУКОВОЇ РОБОТИ НПП ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Шевченко І.Ю., к.е.н., доцент
Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Основним видом діяльності науково-педагогічного працівника у ЗВО, без сумніву, є навчальна робота, що полягає у проведенні лекційних, практичних і семінарських занять, організації самостійної роботи студентів, здійсненні консультування та керівництва студентами при проходженні ними усіх видів практик і виконання кваліфікаційних робіт тощо. Проте поруч з навчальною роботою, НПП у ЗВО займаються також методичною, науковою, виховною, міжнародно-інвестиційною, організаційною та профорієнтаційною роботами. Наукова робота нині є невід'ємним видом діяльності НПП у ЗВО і, як будь-який інший вид робіт, потребує періодичної оцінки.

Традиційно внутрішнє оцінювання наукової роботи НПП у ЗВО України ведеться з використанням ряду показників, таких як: підготовка наукових кадрів; отримання наукових стипендій, премій і грантів; виконання наукових і науково-технічних робіт за кошти замовників (у рамках держбюджетних і госпдоговірних тем); отримання охоронних документів; опублікування монографій, наукових статей і тез (у тому числі таких, що індексуються у міжнародних наукометричних базах даних Scopus і Web of Science); здійснення керівництва науковою роботою студентів тощо. Проте ці показники характеризують наукову роботу НПП, як правило, в рамках окремо взятого звітного періоду та не відображають наукової значимості НПП на загальнодержавному та міжнародному рівнях.

У якості основних показників, що використовуються для зовнішнього оцінювання наукової роботи НПП ЗВО, застосовують індекс цитування та індекс Хірша (h-індекс).

Індекс цитування – це прийнятий у науковому світі показник «значущості» праць вченого, який являє собою число посилань на публікації вченого у реферованих наукових періодичних виданнях. Є одним з найпоширеніших наукометричних показників. Наявність у науково-освітніх організаціях вчених, які мають високий індекс цитування, говорить про високу ефективність та результативності діяльності ЗВО в цілому [1].

Індекс Хірша або h-індекс – це відносний наукометричний показник значущості науковця, запропонований в 2005 році американським фізиком Хорхе Хіршем. Згідно методики розрахунку h-індексу, якщо індекс Хірша ученого дорівнює 20, то у автора є принаймні двадцять статей, остання з яких цитувалася не менше 20 разів [2].

Зазначені показники оцінювання наукової роботи НПП ЗВО отримали широке застосування при відображенні наукових профілів дослідників різних країн у наукометричних базах даних, що знаходяться у відкритому доступі (на кшталт авторських профілів у Scopus, Web of Science, ResearchID тощо).

Разом з тим, використання як індексу цитування, так і індексу Хірша пов'язане з певними труднощами. Не завжди загальна кількість цитувань чи цитування окремо взятих праць у повній мірі дає інформацію про наукову значимість дослідника. Так, наприклад, загальна кількість цитувань часто обумовлена більшим стажем роботи та, відповідно, наукової діяльності НПП.

Також кількість публікацій і, відповідно, цитувань часто обумовлена галуззю науки та особливістю тематики досліджень. Наприклад, автор може мати невелику кількість наукових праць, але фундаментальних: у цьому випадку наукові праці дослідника будуть характеризуватися значним індексом цитування, але мати невеликий h-індекс. Чим специфічнішим є напрямок дослідження, тим більшою буде кількість цитувань. У підтвердження зазначеного наведемо деякі дані статистики цитування праць учених різних галузей науки (табл. 1).

Таблиця 1 – Порівняльний аналіз максимальних значень індексів цитування праць учених різних галузей науки (сформовано автором на підставі даних Академії Google [3])

<i>Максимальне значення індексу цитування наукової праці дослідника</i>	
<i>Природничі науки</i>	
Агрономія та с/г - 1137 (Stephen Long)	Ботаніка - 1417 (Paul G. Wolf)
Лісництво - 3202 (Anthony LeRoy Westerling)	Зоологія - 311 (Lucienne Wilmé)
<i>Економічні науки</i>	
Економіка розвитку - 1239 (James Robinson)	Історія економіки - 321 (Janos Kornai)
Облік і оподаткування - 2699 (Sugata Roychowdhury)	Теорія ігор в економіці - 1440 (Rob J. Hyndman)
<i>Хімія та матеріалознавство</i>	
Нанотехнології - 4534 (Zhong Lin Wang)	Композитні матеріали - 8829 (Rodney Ruoff)
Органічна хімія - 966 (Doug Stephan)	Нафта та газ - 330 (Chandong Chang)
<i>Комп'ютерні науки</i>	
Мультимедія - 1983 (Wei Su)	Роботехніка - 1406 (Sebastian Thrun)
Комп'ютерні системи - 943 (Moinuddin Qureshi)	Програмне забезпечення - 1879 (Bertram Ludäscher)
<i>Мистецтво</i>	
Театральне мистецтво - 69 (Teresa Cremin)	Література - 353 (Suzanne Keen)
Кіно - 536 (Jason Mittell)	Музика - 264 (Lucy Green)
<i>Медичні науки</i>	
Стоматологія - 1137 (H. Schilder)	Онкологія - 6987 (Ahmedin Jemal)
Генетика - 3765 (Matthew Hurles)	Кардіологія - 2824 (Steven J. Jacobsen)
<i>Фізико-математичні науки</i>	
Алгебра - 654 (Aslak Bakke Buan)	Квантова механіка - 1156 (John Preskill)
Математичний аналіз - 1510 (Ronald Coifman)	Оптика та фотоніка - 1712 (Stephen R. Forrest)
<i>Соціальні науки</i>	
Соціологія - 1421 (Joan Acker)	Правознавство - 1051 (Mark Lemley)
Політологія - 1513 (Charles Taber)	Історія - 170 (Steven Pincus)

Тим самим, можна зробити висновок про необхідність удосконалення показників, за якими нині здійснюється зовнішнє оцінювання наукової роботи НПП ЗВО. Як альтернативу можна запропонувати індекс цитування як не абсолютний, а відносний показник – як відношення загальної кількості цитувань наукових праць дослідника до кількості таких праць.

Література:

1. Індекс цитування / Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/citation?field_citation_termin_tid=All&page=1. – Заголовок з екрану.
2. Індекс Хирша / Википедія [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ru.wikipedia.org/wiki/Індекс_Хирша. – Заглавие с екрана.
3. Цитування класичних статей / Академія Google [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://scholar.google.com.ua/citations>. – Заголовок з екрану.

МОЖЛИВОСТІ ТА ЗАГРОЗИ ДЛЯ РОЗВИТКУ НАУКОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ВИЩОЇ ШКОЛИ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ЗМІНИ ПОРЯДКУ ПРИСУДЖЕННЯ НАУКОВИХ СТУПЕНІВ

Шевченко І.Ю., к.е.н., доцент
Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Необхідною умовою для успішного провадження освітньої діяльності у закладі вищої освіти науково-педагогічним працівником є наявність у нього наукового ступеня кандидата (доктора філософії) чи доктора наук.

Присудження наукових ступенів науково-педагогічним працівникам в Україні нині регламентується відповідним Порядком, затвердженим Постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24 липня 2013 року [1].

Утім у академічних колах вже значний час триває палка дискусія щодо необхідності оновлення зазначеного Порядку через його суттєве доповнення рядом новітніх положень. У відповідь на вказану полеміку восени 2017 року науковій спільноті було презентовано Проект Порядку присудження наукових ступенів, який різко відрізняється від діючого нині нормативно-правового акту [2]. Отже, основними новаціями вказаного проекту є:

1) захист дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії пропонується проводити у разових спеціалізованих радах (складом 5 осіб, включаючи голову, 2-х внутрішніх опонентів і 2-х зовнішніх опонентів) за місцем підготовки здобувача наукового ступеня. Відповідно, новоспеченому доктору філософії буде видаватися диплом не органом державної влади, уповноваженим у сфері атестації наукових кадрів вищої кваліфікації, а ВНЗ, спеціалізованою радою якого було прийнято рішення про присудження здобувачу наукового ступеня доктора філософії. Така новація, з одного боку, спрощує процедуру захисту дисертації з огляду на зменшення кількості членів спеціалізованої ради та відсутність процедури затвердження рішення

спеціалізованої ради Атестаційною колегією МОН України. З іншого боку, ряд питань залишаються відкритими: наприклад, чи достатньо професійною та неупередженою є спеціалізована рада, 3 члена з 5 членів якої є працівниками того ж закладу вищої освіти (того ж факультету чи навіть кафедри), що і здобувач наукового ступеня доктора філософії? Чи буде зберігатися набутий статус доктора філософії (та, зокрема, пов'язані з ним грошові виплати (надбавки)) у разі зміни місця роботи?

2) пропонується зменшити кількість публікацій, необхідних для допуску до захисту дисертації: на здобуття наукового ступеня доктора філософії – 2 наукові праці, на здобуття наукового ступеня доктора наук – 15 наукових праць. Разом з тим, зазначається на необхідності наявності наукових праць у виданнях, що індексуються у міжнародних наукометричних базах даних Scopus і Web of Science: для здобуття наукового ступеня доктора філософії – не менше 1 такої публікації, для здобуття наукового ступеня доктора наук – не менше 10 таких публікацій. З одного боку, така вимога має сприяти оприлюдненню результатів досліджень вітчизняних учених у двох найбільших світових наукометричних базах даних (що є беззаперечно позитивним моментом), а, з іншого боку, – існують певні галузеві обмеження для виконання даної вимоги. Так, наприклад, станом на 2018 рік у міжнародній наукометричній базі даних Scopus було проіндексовано 38054 журналів, у тому числі: з сільськогосподарських і біологічних наук – 2608 журналів; з мистецтва та гуманітарних наук – 3086 журналів; з біохімії, генетики та молекулярної біології – 2749 журналів; з енергетики – 694 журналів; з захисту навколишнього середовища – 2260 журналів; з бізнесу, менеджменту та бухгалтерського обліку – 1617 журналів; з економіки, економетрики та фінансів – 1069 журналів; з хімії – 1144 журналів; з комп'ютерних наук – 2006 журналів; з медицини – 12327 журналів; з соціальних наук – 6617 журналів; з математики – 1568 журналів і т.д. [3]. Як бачимо, майже третина журналів, що нині індексуються у міжнародній наукометричній базі даних Scopus, належить за фаховою спрямованістю до медичних наук.

Така непропорційність розподілення журналів за галузями науки вже на ранній стадії створює певні дискримінаційні умови щодо опублікування статті у виданні, яке індексується в Scopus, особливо з урахуванням традиційно тривалого процесу затвердження статті до друку в таких журналах. Також на окреме зазначення заслуговує значна вартість публікацій у виданнях, які включені до міжнародних наукометричних баз даних Scopus і Web of Science, тому опублікування здобувачем наукового ступеня доктора наук 10 статей у подібних виданнях може бути додатково пов'язане зі значними грошовими витратами, які часто важко співвідносяться з середньою заробітною платою науково-педагогічного працівника у ВНЗ. Тому актуальним залишається питання коригування у бік зменшення кількості наукових статей у Scopus і Web of Science та їх компенсація за рахунок представлення наукових праць у інших світових наукометричних

базах даних на кшталт Index Copernicus.

Підсумовуючи вище зазначене, може зробити висновок про необхідність подальшого перегляду та доопрацювання вимог до здобувачів наукових ступенів (та їх наукових доробків) в Україні у напрямку посилення автономії закладів вищої освіти, суворого дотримання принципів академічної доброчесності та професіоналізму, особистої відповідальності всіх учасників процесу атестації наукових кадрів за прийняті рішення, недопущення дискримінації щодо апробації результатів наукових досліджень, створення всебічних умов для плідної наукової діяльності.

Література:

1. Про затвердження Порядку присудження наукових ступенів: Постанова Кабінету Міністрів України № 567 від 24 липня 2013 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/567-2013-п>. – Заголовок з екрану.

2. Проект Порядку присудження наукових ступенів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://aphd.ua/proekt-poriadku-prysudzhennia-naukovykh-stupeniv>. – Заголовок з екрану.

3. Scopus [E-resource]. – Access mode: <https://www.scopus.com/sources>. – Title from the screen.

ОГЛЯД ПЕРСПЕКТИВНИХ НАПРЯМІВ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Шевченко І.Ю., к.е.н., доцент
Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Сучасні заклади вищої освіти, окрім виконання найважливішої зі своїх функцій – надання освітніх послуг здобувачам вищої освіти за освітньо-кваліфікаційними рівнями «бакалавр» і «магістр», є важливою ланкою в забезпеченні науково-технічного та інноваційного розвитку держави.

З зазначеного зрозуміло, що заклади вищої освіти в Україні мають корегувати власну наукову діяльність з урахуванням положень чинної нормативно-правової бази у сфері регулювання науково-технічного та інноваційного розвитку. До таких нормативно-правових актів віднесемо, в першу чергу, Закон України «Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки» та Закон України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні».

Так, згідно статті 3 Закону України «Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки» пріоритетними напрямками розвитку науки і техніки в Україні на період до 2020 року визначають такі: фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку

суспільства і держави; інформаційні та комунікаційні технології; енергетика та енергоефективність; раціональне природокористування; науки про життя, нові технології профілактики та лікування найпоширеніших захворювань; нові речовини і матеріали [1].

Статтею 4 Закону України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» передбачені наступні стратегічні пріоритетні напрями інноваційної діяльності на 2011-2021 рр.: освоєння нових технологій транспортування енергії, впровадження енергоефективних, ресурсозберігаючих технологій, освоєння альтернативних джерел енергії; освоєння нових технологій високотехнологічного розвитку транспортної системи, ракетно-космічної галузі, авіа- і суднобудування, озброєння та військової техніки; освоєння нових технологій виробництва матеріалів, їх оброблення і з'єднання, створення індустрії наноматеріалів та нанотехнологій; технологічне оновлення та розвиток агропромислового комплексу; впровадження нових технологій та обладнання для якісного медичного обслуговування, лікування, фармацевтики; широке застосування технологій більш чистого виробництва та охорони навколишнього природного середовища; розвиток сучасних інформаційних, комунікаційних технологій, робототехніки [2].

У 2017 році Міністерством освіти і науки України було презентовано «Інноваційні розробки університетів і наукових установ МОН України» [3] за такими основними напрямками: «Агропромисловий комплекс і біотехнології», «Наукове супроводження безпеки та оборони», «Інформаційно-комунікаційні технології», «Нові матеріали та нанотехнології», «Енергетика та енергоефективність», «Машинобудування», «Приладобудування», «Технології будівництва та транспортні засоби», «Охорона здоров'я», «Раціональне природокористування», що в цілому відповідають вище заявленим найбільш пріоритетним напрямкам розвитку науки, техніки та інноваційної діяльності.

При цьому вже традиційно найбільш інноваційно активними вітчизняними закладами вищої освіти вважаються ті, на базі яких створені та успішно функціонують наукові парки, серед яких: Науковий парк «Київська політехніка» НТУ «КПІ імені Ігоря Сікорського», Науковий парк «Київський університет імені Тараса Шевченка» КНУ імені Тараса Шевченка, Науковий парк «Стале природокористування та якість життя» Національного університету біоресурсів і природокористування, Науковий парк «Аерокосмічні інноваційні технології» Національного авіаційного університету, Науковий парк Одеського національного політехнічного університету, Науковий парк НТУ «ХП», Науковий парк «Радіоелектроніка та інформатика» Харківського національного університету радіоелектроніки, Науковий парк Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана, однойменний Науковий парк «Ужгородський національний університет», Науковий парк «Хімічні технології» Українського державного хіміко-технологічного університету, Науковий

парк «ДонНУ – Поділля» Донецького національного університету, Науковий парк «Прикарпатський університет» Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, Науковий парк «Біометричний інноваційно-технологічний кластер «БІТеК»» Одеського національного медичного університету, Науковий парк «Інноваційно-інвестиційний кластер Тернопілля» Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя, Науковий парк «Агрперспектива» Миколаївського національного аграрного університету, Науковий парк «Наукоград – Харків» Харківського національного університету міського господарства імені О.М. Бекетова, Науковий парк «Чорнобиль» Державної екологічної академії післядипломної освіти та управління, Науковий парк «Агрозоовет» Харківської державної зооветеринарної академії, Науковий парк «Енергоєфективні технології» Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка [3].

Література:

1. Закон України «Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2623-14>. – Заголовок з екрану.
2. Закон України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/3715-17>. – Заголовок з екрану.
3. Інноваційні розробки університетів і наукових установ МОН України / Колектив авторів за заг. ред. М. Стріхи та М. Ільченка. – К.: Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2017. – 278 с.

ЗНАЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ ВИКЛАДАЧА ПРИ ЗАСТОСУВАННІ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ

Ярмак Т.В., к.ф.н., доцент
Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Однією з найбільш гострих проблем сучасного українського суспільства є проблема розвитку вищої школи, оскільки від стану освітньої системи сьогодні залежить побудова майбутнього суспільства. Значущість освіти об'єктивно обумовлена зростаючою роллю організаційних та інформаційних технологій, що змінюють моделі поведінки в молодіжному середовищі, а разом з тим і мотиви отримання освіти.

Втілення у вищу освіту сучасних інноваційних технологій потребує високої професійної підготовки викладача. Основні педагогічні інновації пов'язані з впровадженням компетентнісного підходу до всієї системи освіти.

Професійне становлення викладача є складним, багатоплановим процесом, що характеризується як професійними компетенціями, так і

особистими якостями.

Компетенції, що необхідні для реалізації основних спрямувань діяльності викладача обумовлюють його професійну компетентність (сукупність властивостей, характеристик особистості, що дозволяють якісно виконувати певну діяльність в певній галузі), тобто систему знань, умінь, що складають основу професійної діяльності педагога та науковця [1, с. 67], набір компетенцій, необхідних для реалізації учбової, методичної, наукової, виховної роботи.

Компетенцією викладача можна вважати коло питань, в яких він добре освідчений, має знання та досвід. Професійна компетенція є параметром соціальної ролі, досягнень, здатності вирішувати певні завдання. До професійних компетенцій викладача прийнято відносити глибокі знання предмету викладання, педагогічну майстерність, прагнення до наукової творчості, володіння методиками наукового пошуку, інноваційну мобільність.

Сьогодні, коли освітнє середовище швидко розвивається, викладач вищої школи повинен адаптуватися до нових умов професійно-педагогічної діяльності, які потребують інформаційно-комунікаційної компетентності, пов'язаної із здатністю до саморозвитку, до побудови індивідуальної траєкторії професійного та життєвого розвитку, ефективної комунікації, нестандартного мислення, самостійного та відповідального прийняття рішень [2, с. 211].

Викладацька діяльність повинна носити інноваційний характер. Це обумовлене поширюванням інформаційних технологій, які потребують не лише сучасних технічних засобів, а й нових підходів до процесу навчання у вузі. Саме інноваційна діяльність визначає спрямованість професійного зросту викладача, вдосконалення його компетентності, яка багато в чому залежить від його подальшої освіти та самоосвіти (підвищення кваліфікації, стажування, обмін досвідом на конференціях тощо). У зв'язку з цим використання інноваційних освітніх технологій має величезний педагогічний потенціал [3].

Література:

1. Шарипов Ф.В. Профессиональная компетентность преподавателя вуза/ Ф.В. Шарипов // Высшее образование сегодня. – 2010. – № 1. – 147с.
2. Гурье Л.И. Технологии развития профессиональной компетентности преподавателя вуза: монография / Л.И. Гурье. – Казань: РИЦ «Школа», 2010. – 397с.
3. Сиразеева А.Ф. Инновационные технологии обучения в вузе [Электронный ресурс] / А.Ф. Сиразеева, Л.А. Валеева, А.Ф. Морозова // Современные проблемы науки и образования. – 2015. – № 3. – Режим доступа: <http://science-education.ru/ru/article/view?id=17983>

СЕКЦІЯ 4

Проблеми професійної адаптації викладачів ВНЗ

КОМУНІКАТИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ВИКЛАДАЧА ВНЗ

Блага В.В., к.е.н., доцент

Харківський національний автомобільно – дорожній університет

На зміну колишнім концепціям поступово приходять нова модель вищої освіти. Вона передбачає підготовку викладача нового типу, який здатен швидко і легко адаптуватися до мінливих умов соціуму, готового до продуктивної праці в інноваційному режимі.

Під комунікативною компетентністю викладача вищої школи розуміють рівень сформованості міжособистісного досвіду, тобто навички взаємодії з оточуючими, які потрібні викладачеві для ефективного виконання професійної діяльності в умовах ВНЗ.

Комунікативна компетентність, будучи невід'ємною частиною комунікативної культури, необхідна всім без винятку людям, а в ряді професій вона стає дуже значущою характеристикою особистості.

Високий рівень комунікативної компетентності потрібен сьогодні від фахівців у всіх сферах суспільного життя.

Професійна майстерність викладача вищої школи визначається компетентністю в області дисципліни, яку він викладає, а також в області психології і педагогіки навчання і виховання.

Незамінною умовою ефективності викладацької діяльності є комунікативна і професійна компетентність викладача ВНЗ, яка залежить від наявності у нього важливих якостей, необхідних для професійної педагогічної діяльності.

Так як педагог вищої школи стоїть в центрі комунікаційних процесів університету, його комунікативну компетентність важко переоцінити. Професійна і комунікативна компетентність викладача дозволяє вміло керувати освітньою діяльністю учнів ВНЗ.

На Заході в багатьох освітніх програмах комунікативна компетентність є найбільш важливою складовою професійного навчання. Формування цієї загальнокультурної компетенції відбувається в процесі міждисциплінарного освоєння дисциплін базового та професійних блоків.

Основою для формування особистості педагога є індивідуально типологічні та особистісні якості людини, що вступає в період професійного становлення. У процесі взаємовідносин з суб'єктами освітнього середовища педагог вищої школи повинен слідувати гуманістичній орієнтації, яка становить основу його педагогічної діяльності. Комунікативна компетентність викладача як важлива якість з професійної точки зору проявляється в умінні встановлювати і підтримувати необхідний рівень спілкування зі студентами. Комунікативна компетентність відноситься до

ключових компетенцій, необхідних для професійної педагогічної діяльності.

Комунікативна компетентність викладача вищої школи включає вміння бути уважним, ввічливим, доброзичливим по відношенню до студентів, вміння слухати і розуміти їх, володіти психологічними механізмами емпатії, ідентифікації, адаптації, рефлексії, каузальної атрибуції. Комунікативна компетентність залежить від емоційної стійкості людини, яка проявляється в витримці, толерантності, спокійному реагуванні та недопущення імпульсивності у відповідь на неадекватні прояви студентів, забезпечується самоконтролем, саморегуляцією, що приводить до самовладання. Викладач ВНЗ, що знаходиться в обстановці підвищеної відповідальності, може почати проявляти симптоми, що вказують на джерело напруги, наприклад симптом «незадоволеності собою», який виникає як наслідок нездатності вплинути на ті обставини, які викликають в ньому роздратування. Він починає розуміти, що не в змозі вписатися в робочий простір і фіксувати свою увагу на тих явищах, які стають подразником для нього. Сформувавши звичку помічати подразники і відчуваючи нездатність змінити що-небудь, викладач з недостатнім рівнем розвитку професійної та комунікативної компетентності поглиблюється в негативний стан, починає у вербальній формі різко оцінювати зовнішню ситуацію, що може привести до відчуження і навіть конфліктних ситуацій зі студентами і колегами.

Комунікативна компетентність викладача вищої школи повинна ґрунтуватися на визнанні винятковості особистості окремого студента як вищої, неповторної цінності, його індивідуально-психологічних особливостей. Цілеспрямований, компетентний у своїй професійній діяльності викладач може змінити мотивацію студентів до набуття необхідних знань, умінь і навичок, їх характер, якості, спрямованість, ціннісну орієнтацію, інтереси, ідеали. Зовнішні впливи викладача можуть стимулювати або гальмувати ці зміни.

Комунікативна компетентність в загальній структурі професійно-педагогічної діяльності є базовою складовою, що забезпечує досягнення вищого ступеня професіоналізму. Так само вона забезпечує саморозвиток викладача вищої школи в різних видах професійної діяльності. Мотиваційний компонент в процесі професійного саморозвитку педагога розкриває наявність мотивації на досягнення успіху, наявність упевненості в собі, задоволеність діяльністю; емоційний компонент розкриває відсутність емоційного напруження, страху перед аудиторією, вміння регулювати свої емоційні стани, наявність вольових якостей; особистісний компонент містить методологічну рефлексію, швидкість реакції на поведінку аудиторії, нормальну втомлюваність; а професійно-педагогічний компонент забезпечує вміння приймати педагогічно доцільне рішення у нестандартних ситуаціях, можливість застосування на практиці знань та умінь педагога (професійних, психолого-педагогічних, загальних), стійку потребу у самопізнанні, самореалізації та самопрезентації.

Таким чином, ми можемо зробити висновок про те, що комунікативна

компетентність забезпечує саморозвиток викладача вищої школи та є базовою складовою, необхідною для професійної педагогічної діяльності.

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНИХ ФАХІВЦІВ В ОБЛАСТІ ЕКОНОМІКИ

Близнюк А.О., к.е.н., доцент
Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Сьогодні більшість освітніх установ дають майбутньому фахівцю з вищою освітою жорстку систему знань, умінь і навичок, виключаючи формування потреби в самореалізації, професійному становленні, не враховуючи сучасні вимоги професійного середовища. Даний підхід не забезпечує соціальний захист випускників, не готує їх до протистояння умов ринку, основою якого є суперництво, витримати яке може тільки конкурентоспроможний фахівець. Практичний досвід і дослідницька робота показують, що випускники вищих навчальних закладів не мають якості, які затребувані сьогодні на ринку праці: здатність до безперервного саморозвитку, прагнення до професійного росту, прагнення до високої якості кінцевого продукту. Ситуація, що склалася обумовлена суперечностями між:

- психолого орієнтацією змісту професійної підготовки і особистісним розвитком майбутнього фахівця;
- вимогами, що пред'являються до фахівців ринком праці та готовністю вузу до професійної підготовки конкурентоспроможного фахівця.

Перед навчальним закладом постає необхідність пошуку і реалізації таких підходів, які сприяли б майбутньому фахівцю ефективно конкурувати і реалізовувати свій потенціал з урахуванням кон'юнктури ринку праці, власних можливостей і потреб. «Конкурентоспроможність, а, отже, і новий якісний стан фахівця, можна віднести до числа стратегічних пріоритетів, які поряд з орієнтацією на власні сили і підприємливістю сприяють подоланню невизначеності в життєвій перспективі, допомагають упорядкувати всю систему життєдіяльності в умовах переходу до нових ринкових відносин і, в кінцевому підсумку, вийти соціуму з тупикової ситуації».

Професійна підготовка конкурентоспроможного фахівця-складний освітній процес, який відповідає змінам, що відбуваються на ринку праці.

В умовах швидкого розвитку економічних, інформаційних і науково-технічних процесів від освітніх установ потрібна підготовка кваліфікованого працівника відповідного рівня і профілю, та конкурентоспроможного на ринку праці: компетентного, відповідального, що вільно володіє своєю професією, орієнтованого в суміжних областях діяльності, здатного до ефективної роботи за фахом на рівні світових стандартів, готового до постійного професійного зростання, соціальної та професійної мобільності.

Щоб підготувати фахівця з якостями, які були перелічені вище, потрібно, у першу чергу, вистроїти навчальний процес з орієнтацією на

впровадження інформаційних технологій в навчанні та безперервну практичну підготовку в період отримання освіти в ВУЗі.

Також можна виділити систему педагогічних умов професійної підготовки конкурентоспроможного фахівця.

Викладання спеціальних дисциплін з орієнтацією на особистісні структури майбутніх економістів (виконання цієї умови обумовлює формування когнітивного компонента особистості конкурентоспроможного фахівця. Диференційований підхід в навчанні, дає можливість враховувати особистісні якості учнів, тим самим стимулюючи розвиток пізнавальної активності, прагнення до самостійної навчальної праці та постійного саморозвитку).

Застосування інформаційних технологій в процесі професійної підготовки конкурентоспроможних спеціалістів (кваліфікаційні вимоги до фахівця сьогодні такі, що не володіючи інформаційними технологіями в професійній діяльності, він стає все менш конкурентоспроможним на ринку праці. Інформаційні технології забезпечують індивідуалізацію процесу навчання, розвиток системного мислення, активізацію пізнавальної діяльності учнів).

Безперервна практична підготовка як одна з основних умов професійної підготовки конкурентоспроможних фахівців в економіці (в результаті безперервної практичної підготовки протягом усього періоду навчання у вузі учні набувають вміння і навички практичної діяльності, оволодівають знаннями в суміжних галузях професійної діяльності. Тим самим стають професійно мобільними, менш уразливими на ринку праці).

Тому, можна зробити висновок, що в ході викладання всіх дисциплін гуманітарного, загальнопрофесійного і спеціального циклів досягати не тільки навчальні, а й виховні цілі – розвиток і становлення особистості учня, здатного до професійної і творчої діяльності.

МЕТОДИ ПРОФЕСІЙНОЇ АДАПТАЦІЇ МОЛОДОГО ВИКЛАДАЧА ВНЗ

Болотова Т.М., к.е.н, доцент
Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Термін «адаптація» був уперше уведений у наукову лексику німецьким фізіологом Аубертом в 1865 році для характеристики явища «пристосування» чутливих органів (зору, слуху) до впливу відповідних подразників [1].

«Адаптація» (від лат. – пристосовувати, улаштувати) – пристосування організму, особистості, їхніх систем до характеру окремих впливів або до умов, що змінилися, життя в цілому. Адаптація компенсує недоліки звичного поведіння в нових умовах. Завдяки адаптації створюються можливості для оптимального функціонування організму, особистості в незвичайній

обстановці [2].

Професійна адаптація викладача – це багатогранний процес становлення особистості, пов'язаний з подальшою успішною роботою викладача у ВНЗ.

Якщо подивитися на питання з точки зору теоретичних аспектів, то професійна адаптація поділяється на три етапи [1] :

1. початковий (орієнтаційний);
2. просунутий (моделювання);
3. етап повної адаптованості (творчого самовираження).

Професійна адаптація молодого викладача включає можливості стати фахівцем, ще з початку професійної діяльності. Викладачу необхідно, ще з початку роботи, показувати себе як професіонала, який включає професіоналізм знань, професіоналізм спілкування та професіоналізм самовдосконалення.

Таблиця 1 – Структура адаптації молодого викладача ВНЗ

Види професіоналізму	Фактори професіоналізму
1. знання	Методичні, педагогічні, загальні, наукові, психологічні
2. спілкування	Соціально-комунікативні, соціально-психологічні аспекти спілкування з колегами, студентами, керівництвом
3. самовдосконалення	Усвідомлення необхідності самовдосконалення та дії, спрямовані на нього

Коли молодий викладач тільки починає свою професійну діяльність, то йому необхідно з самого початку вирішувати ряд питань, які допоможуть допомогти у подальшій діяльності:

1. пошук власного образу;
2. сприйняття молодого викладача студентами;
3. вміння спілкуватися з аудиторією;
4. можливість адаптуватися до роботи на різних спеціальностях, та зі студентами різних країн;
5. підвищення своєї кваліфікації та професіоналізму;
6. психологічна адаптація у колективі;
7. самовдосконалення та самоосвіта;
8. модернізація навчального процесу, введення інновацій;
9. впровадження кредитно-модульної системи;
10. використання нетрадиційних способів роботи зі студентами;
11. залучення студентів до сучасної науки.

Професійна адаптація починається ще з початку навчання (школа, інститут, університет тощо). Цей процес тривалий та послідовний. Майбутній викладач проходить початковий (підготовчий) період, далі-вибір професії та місця роботи, та безпосередньо адаптація на місці роботи (у вищому навчальному закладі).

Якщо молодий викладач зможе ще з початку роботи професійно адаптуватися у колективі вищого навчального закладу та знати, що вибрана ним професія цікава для нього, то йому буде простіше самореалізуватися та

самоудосконалитися для подальшої ефективної роботи у ВНЗ. Якщо викладач бажає досягнути етапу повної адаптованості, то його творчим самовираженням буде захист кандидатської, а подальше і докторської дисертації.

Таким чином, можна сказати, що досягнувши високого рівня професіоналізму, та професійно адаптувавшись, молодий викладач ВНЗ буде ефективно працювати у ВНЗ та само реалізовуватися.

Література:

1. Абсалямова Я.В. Здібності як професійні якості викладача вищої школи / Я.В. Абсалямова // Гуманітарна освіта в технічних вищих навчальних закладах: Зб. наук. праць. – К.: ІВЦ Держкомстату України. – 2003. – Вип. 6. – С. 12-20.

2. Журавський В.С. Болонський процес: головні принципи входження в Європейський простір вищої освіти / В.С. Журавський, М.З. Згуровський. – К.: ІВЦ «Видавництво «Політехніка», 2003. – 200 с.

ПРОФЕССИОНАЛЬНАЯ АДАПТАЦИЯ ПРЕПОДАВАТЕЛЕЙ ВУЗОВ И ПРОБЛЕМЫ С НЕЙ СВЯЗАННЫЕ

Болотова Т.М., к.е.н, доцент
Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Адаптация человека (личности) заключается в том, что в процессе своей жизнедеятельности ей приходится активно приспосабливаться к актуальным элементам социального окружения. Личность одновременно функционирует в производственной деятельности, культурной и бытовой сфере, семейной жизни и очень часто все эти составляющие приводят к психологическому и эмоциональному перенапряжению человека.

Очень важным элементом адаптации личности, как человека, который занимается профессиональной деятельностью, является профессиональная адаптация. Она имеет свою структуру и форму, содержание, механизмы, движущие силы, траекторию, тенденции и закономерности развития, которые функционируют под влиянием большого количества внешних и внутренних факторов.

Профессиональная адаптация к новым условиям деятельности происходит путем систематического выполнения осложненной деятельности в этих новых условиях [1,2].

Очень важным моментом профессиональной адаптации является профессиональная среда преподавателя, а так же специфическими параметрами работы ВУЗа. Профессиональная среда включает в себя определенное количество субъектов деятельности, объект и предмет труда, средства труда, цели и профессиональные задачи, условия труда и социальную среду организации.

Если ВУЗ не новый, то преподавателю уже не так сложно приспособиться у профессионально-педагогической деятельности. Обладая педагогическим стажем и опытом, преподаватель уже обладает навыками учебно-воспитательного процесса. Но тем ни менее ему необходимо искать новые пути улучшения своей работы и искать инновационные методы работы [1-3].

Процесс адаптации преподавателя носит системный и сложный, зачастую непрерывный процесс взаимодействия личности и профессиональной среды, в котором от преподавателя требуется самосовершенствоваться и саморазвиваться и далее передавать свои знания студентам ВУЗа. С одной стороны, каждый день, приходя на работу, преподаватель удовлетворяет свои потребности и ожидания, но с другой стороны, он обязан подчиняться требованиям организации, выполнять правила, которые ставит перед ним руководство ВУЗа.

Профессиональная самоадаптация подразумевает, сначала, профессиональное становление человека, развитие специалиста более высокого уровня, приобретение навыков, знаний и умений, а так же возможность самореализации через взаимодействие со студентами.

Очень жаль, что, с одной стороны, преподаватель – это человек, который как личность, изначально, овладевает навыками профессиональной деятельности и ценностями профессии, а с другой стороны, ему (преподавателю), постоянно приходится сталкиваться с психологическими проблемами специфики преподавательской работы.

Достаточно часто в литературе можно встретить термин «психологическое здоровье» [2,3]. Но очень редко данный термин применяют к профессиональной деятельности преподавателя ВУЗа. В преподавательской, как и в любой другой работе, очень много стрессовых факторов, которые негативно влияют на самореализацию и самосовершенствование преподавателя и мешают профессиональной адаптации личности в сфере образования. В этой ситуации происходит бессознательная корректировка возможностей преподавателя, и сдерживают введение всякого рода нововведений (инноваций) в учебный процесс.

Современная психолого-педагогическая наука уделяет огромное внимание «психическому состоянию» преподавателя ВУЗа [2,3]. То есть мы можем сказать, что для успешной адаптации преподавателя в среде ВУЗа необходимо формировать и учитывать не только отдельно стоящие психологические аспекты и педагогические способности, а адаптацию преподавателя с точки зрения психолого-педагогического здоровья и успешного функционирования преподавателя в среде ВУЗа.

Таким образом, можно с уверенностью сказать, что для успешной самореализации и саморазвития преподавателя, адаптации в среде ВУЗа и сохранения своего собственного здоровья, необходимо учитывать психолого-педагогические аспекты работы преподавателя руководству ВУЗа. Данные мероприятия повлекут за собой полноценное удовлетворение

преподавателем своих педагогические и моральных потребностей, а также даст возможность удовлетворить ожидания преподавателя, связанные с работой в ВУЗе.

Литература:

1. Зеер Э.Ф. Психология профессионального развития / Э.Ф. Зеер. – М.: «Академия», 2016. – 240 с.
2. Митина Л.М. Психология труда и профессионального развития учителя / Л.М. Митина. – М.: «Академия», 2014. – 320 с.
3. Мороз А.Г. Адаптация молодого учителя / А.Г. Мороз. – Киев, 2010. – 52 с.

ПРОБЛЕМА МОТИВАЦІЇ ДОСЯГНЕННЯ УСПІХУ І РІВНЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВИКЛАДАЧІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Грицук О.В., к.психол.н., доцент
Горлівський інститут іноземних мов
ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»
Грицук Ю.В., к.т.н., доцент
Донбаська національна академія будівництва і архітектури

Мотивація займає провідне місце у структурі особистості та є однією з рушійних сил її поведінки. Аналіз проблеми мотивації особистості передбачає зосередження уваги на взаємодії особистості з середовищем і діяльністю, пов'язаною з галуззю досягнення. Ученими виділені дві незалежні мотиваційні тенденції особистості: прагнення до успіху і прагнення уникнути невдачі. Мотив досягнення виявляє, наскільки вона прагне до підвищення рівня своїх можливостей. Одним з напрямків вивчення психологічних особливостей діяльності є розробка проблеми мотивації досягнення у професійній діяльності, оскільки високий рівень розвитку мотивації досягнення визначає рівень успішності професійної діяльності, формування особистості як професіонала.

У викладачів закладів вищої освіти мотив досягнення виступає стійким прагненням особистості досягти високих результатів у професійній діяльності. Прагнучі досягти успіху в професії, вони ставлять перед собою складні завдання, підвищують рівень власних досягнень [1]. З роботою пов'язані позитивні емоційні переживання, переживання задоволення від діяльності [5].

Викладачі, які мають високу потребу досягнення, готові братися за роботу з елементами виклику, що дозволяє їм самостійно ставити цілі, однак їм віжко вирішувати завдання, що не несуть за собою швидкого результату. Згідно з [1, 3] результати, що досягаються особистістю у професійній діяльності, залежать від цінності винагороди, ступеня задоволення, витрачених зусиль, здібностей, усвідомлення власної ролі в процесі праці («рольове сприйняття»). Досягнення

необхідних результатів призводить до внутрішніх (почуття задоволення від роботи, самоповага, свідомість власної компетентності) і зовнішніх (похвала, просування по службі) винагород. Задоволення виникає, коли винагороди оцінюються особистістю як справедливі, і саме ця оцінка впливає на сприйняття нею майбутніх ситуацій і визначає її вмотивованість.

Одним з основних механізмів актуалізації мотивації досягнення викладачів виступає мотиваційно-емоційна оцінка ситуації, що складається з оцінки її мотиваційної значущості та оцінки загальної компетентності в ситуації досягнення [4]. Викладачу з вираженою мотивацією досягнення властиві прагнення до досягнення високих результатів у значущій діяльності, прагнення авторитету, престижу і конкуренції. Мотивація досягнення успіху сприяє досягненню значущих результатів у професійній діяльності.

Професійна діяльність є фактором, що визначає сукупність потреб особистості [5]. Діяльність досягнення викладачів спрямована на вирішення завдань, коли вони прагнуть побачити об'єктивно результат і вважають еталони й норми оцінки діяльності обов'язковими для себе.

Потреба досягнень виступає психічним регулятором професійної діяльності викладачів і стрижнем внутрішньої мотивації, що формується залежно від привабливості мети діяльності. Мотивація досягнення спрямована на певний кінцевий результат, що отримується завдяки власним здібностям особистості, на досягнення успіху. Мотивація досягнення, таким чином, орієнтована на мету. Успішне виконання професійної діяльності вимагає від викладачів не тільки розвинених здібностей, але й таких важливих мотиваційних характеристик, як інтерес до справи і віра у власні здібності досягти певного результату [2].

Планування є необхідною умовою для досягнення упорядкованої послідовності і функціональної організації ланцюга дій [5]. Реальність досягнення мети створює для особистості перспективу, що надає мотивам спонукальний характер. Вона має бути безперервною, з постійно зростаючими за труднощі дрібними цілями, тому доцільно ставити перед собою не тільки віддалені, але й проміжні, близькі цілі [4].

Змістовний опис найбільш типових мотивів професійної діяльності містить двухфакторна теорія Ф. Герцберга. Перша група мотивів («фактори-мотиватори») спрямована на вирішення виробничих завдань. Друга група мотивів («фактори гігієни») робить роботу більш привабливою, але у меншому ступені сприяє підвищенню продуктивності. Вони зменшують незадоволеність роботою, але самі не здатні підвищити задоволеність і продуктивність праці.

Таким чином, мотивація досягнення успіху сприяє підвищенню продуктивності професійній діяльності викладачів закладів вищої освіти. Вона забезпечує продуктивність діяльності, що виражається у стійкому прагненні особистості досягти якомога вищих результатів у професійній діяльності. Реальність досягнення мети створює для особистості перспективу, що надає мотивам особливо сильний спонукальний характер, але вона має бути безперервною, з постійно зростаючими за складністю окремими цілями.

Література:

1. Бодров В.А. Психология профессиональной пригодности / В.А. Бодров. – М. . ПЕР СЭ, 2001. – 511 с.
2. Гордеева Т. О. Мотивация достижения: теория, исследования, проблемы / Т.О. Гордеева // Современная психология мотивации; [под. ред. Д.А. Леонтьева]. – М.: Смысл, 2002. – С. 47-103.
3. Егоршин А.П. Мотивация трудовой деятельности / А.П. Егоршин. – Н. Новгород: НИМБ, 2003. – 320 с.
4. Ильин Е.П. Мотивация и мотивы / Е.П. Ильин. – СПб.: Питер, 2003. – 512 с.
5. Хекхаузен Х. Мотивация и деятельность / Х. Хекхаузен; [под ред. Б. М. Величковского]. – В 2-х т. – Т. 2. – М. : Педагогика, 1986. – 392 с.

МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО ЯК ДЖЕРЕЛО ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ СУЧАСНОГО НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОГО ПРАЦІВНИКА

Дмитрієв І.А., д.е.н., професор
Харківський національний автомобільно-дорожній університет

У сучасному динамічному світі, в умовах інтенсифікації інтеграційних і глобалізаційних процесів суттєво посилюються вимоги до кваліфікаційних характеристик науково-педагогічних працівників.

Сучасний науково-педагогічний працівник – це не лише викладач, методист, науковець. Нині науково-педагогічний працівник – це обов'язково учасник світового освітньо-наукового простору, рівень інтеграції в який значною мірою характеризується інтенсивністю міжнародного співробітництва.

Міжнародне співробітництво в галузі освіти та науки має різні форми, основними з яких, як правило, є: спільна підготовка фахівців за програмами «подвійних дипломів», академічна мобільність педагогів, спільна публікаційна діяльність, спільна проектна діяльність, спільне проведення наукових заходів на кшталт конкурсів, конференцій, семінарів, симпозіумів. Така взаємодія дозволяє обмінюватися досвідом, підвищувати кваліфікацію, удосконалювати мовні та комунікаційні навички науково-педагогічних кадрів тощо.

На необхідність інтенсивного та ефективного провадження міжнародної діяльності науково-педагогічними працівниками вітчизняних закладів вищої освіти вказується у працях багатьох науковців.

Подібної думки притримується Міністерство освіти і науки України, що отримало відображення у внесенні у 2016 році відповідних змін до Порядку присвоєння вчених звань науковим і науково-педагогічним працівникам [1], у частині введення вимог « ... навчання, стажування або праці у вищому навчальному закладі, науковій (або науково-технічній) установі, участь у роботі не менш як однієї наукової конференції (конгресу, симпозіуму, семінару) в країні, яка входить до Організації економічного співробітництва

та розвитку та/або Європейського Союзу, або участі у проектах, які фінансуються зазначеними країнами». Додатково зазначеним нормативно-правовим документом передбачається обов'язкова умова щодо наявності у претендентів на здобуття вчених звань професора та доцента наукових праць у виданнях, які індексуються у міжнародних наукометричних базах даних Scopus і Web of Science, що опосередковано також сприяє міжнародній діяльності вітчизняних науково-педагогічних працівників, так як: 1) журнали, що індексуються в зазначених міжнародних наукометричних базах даних, як правило, приймають до опублікування матеріали виключно англійською мовою; 2) при розгляді наукової статті, як правило, віддається перевага працям, що створені міжнародним колективом авторів; 3) в Україні зовсім невелика кількість журналів індексуються в міжнародних наукометричних базах даних Scopus і Web of Science.

Можливо, що саме введення на загальнодержавному рівні вище перерахованих вимог до здобувачів вчених звань професора та доцента сприяло зростанню кількості спільних публікацій вітчизняних дослідників із зарубіжними партнерами: так, як свідчать дані Заключного звіту незалежного європейського аудиту національної системи досліджень та інновацій України [2], в Україні збільшується не лише загальна кількість публікацій, а й кількість публікацій спільно з авторами з інших країн, в тому числі з країн Європейського Союзу. Втім, частка публікацій спільно з зарубіжними партнерами все ще залишається незначною в загальній кількості публікацій науково-педагогічних працівників України.

Позитивною тенденцією інтенсифікації міжнародної активності науково-педагогічних працівників в Україні є зростання чисельності дослідників, що подають проектні пропозиції та беруть участь у виконанні міжнародних грантів і проектів у межах всесвітньо відомих програм Erasmus+ та Horizon 2020. Разом з тим, успішність проектних пропозицій вітчизняних дослідників щодо отримання зарубіжного грантового фінансування залишається недостатньо високою – 19,5%. Зрозуміло, що причиною цього значною мірою є відсутність необхідних навичок у науково-педагогічних працівників щодо підготовки проектних пропозицій і недостатній рівень володіння іноземними мовами. Тому для України залишається актуальним питання створення дієвих механізмів залучення науково-педагогічних працівників до міжнародної діяльності.

Література:

1. Про затвердження Порядку присвоєння вчених звань науковим і науково-педагогічним працівникам: Наказ Міністерства освіти і науки України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://goo.gl/JWHPjE>. – Заголовок з екрану.

2. Заключний звіт незалежного європейського аудиту національної системи досліджень та інновацій України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://goo.gl/LuuctU>. – Заголовок з екрану.

СТАНДАРТИЗАЦІЯ ЯК ЗАПОРУКА ВПОРЯДКУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ФАХОВОЇ МОВИ

Книшенко Н. П., к.філол.н., доцент
Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Термінологічною стандартизацією прийнято вважати вибір і затвердження термінологічної норми як єдиного варіанта, зрозумілого спеціалістам певної галузі. Якщо говорити про науково-технічну термінологію, то нині цими питаннями в Україні опікується Технічний комітет стандартизації науково-технічної мови (ТК СНТТ, або ТК 19), а також Науково-дослідний інститут стандартизації, сертифікації та інформатики.

Стандартизація термінологій певних галузей на сьогодні здійснюється відповідно до введеного в дію у 2000 році державного стандарту ДСТУ 3966-2000, що є зведенням правил щодо розроблення стандартів на терміни. Зрозуміло, що впорядкування термінологій має здійснюватися не лише з дотриманням відповідних технічних нормативів, визначених названим ДСТУ, а також, як зауважує Л. Г. Боярова, з урахуванням потенційних можливостей української мови [1, с. 64].

Термінолог Б. Є. Рицар, розмірковуючи над проблемою стандартизації української термінології, цілком слушно підкреслює, що стан термінологічної справи будь-якої держави відображає її цивілізованість. Тому кожна держава особливо дбає про стан національної фахової мови, який віддзеркалюється в державних стандартах. Технологія творення термінологічних стандартів в ідеальному випадку повинна бути тривалим і практично виваженим процесом. Адже термінологічний стандарт – це результат спочатку лексикографічного усталення, визначеного наявними словниками та їхнім «часом життя», а потім практичного унормування усталеної термінології, відображеної в підручниках, навчальних посібниках, наукових працях, монографіях тощо. Попри це термінологічні стандарти, опираючись на досвід, повинні передувати галузевим, або, принаймні, виходити з ними одночасно, але вже з узгодженою (нехай навіть не цілком усталеною) термінологією. У ширшому аспекті процес унормування стандартизації національних термінологій повинен переходити в загальносвітовий процес гармонізації – установа відношень еквівалентності між термінологіями держав у рамках однієї чи кількох мов, що необхідно для кращого порозуміння на всіх рівнях міждержавних стосунків – політиці, науці, культурі, торгівлі, спорті тощо [4, с. 30].

Науковець З.Й. Куньч у цілому дотримується думки, яка суголосна позиціям, висловлюваним згаданими вище авторами, водночас наголошуючи на тому, що стандартизація науково-технічної термінології має бути спрямована на те, щоб обрати ту чи ту термінологічну норму та затвердити її як обов'язковий варіант для усунення двозначності в спілкуванні. При цьому дослідниця переконана, що стандартизація досягне своєї мети, якщо запропонований як нормативний термін буде виразно вмотивованим і

зрозумілим для всіх фахівців цієї галузі знань, завдяки чому з'явиться можливість уникнути зайвих синонімів і варіантів [3, с. 71].

В.М. Друзюк і Г.П. Сімчук у своїх роздумах про сутність стандартизації пропонують низку заходів організаційного й технолого-процедурного характеру, які, на їх думку, будуть здатні забезпечити очищення української науково-технічної термінології від нашарувань і двоїстого тлумачення термінів. Серед заходів автори називають такі: нормативні документи піддавати мовно-термінологічній експертизі й науково-технічному редагуванню; користуватися нормативними словниками; постійно вдосконалювати наявні нормативні словники та працювати над створенням нових; відслідковувати підсумкові документи наукових конференцій з української термінології та їхні рекомендації реалізовувати в офіційних документах центральних органів законодавчої та виконавчої влади; налагодити тісну співпрацю між Технічним комітетом зі стандартизації № 19 «Науково-технічна термінологія», Інститутом української мови та Інститутом мовознавства [2, с. 11].

Зрозуміло, що реалізація вказаних положень на практиці дійсно може стати запорукою якнайшвидшого впорядкування галузевих термінологій, однак, як засвідчує аналіз актуальних тенденцій сучасності, в Україні поки що не налагоджено регулярної й конструктивної роботи в більшості з указаних напрямів, що залишає проблему стандартизації однією з найактуальніших. Фактично, можна говорити про те, що на сьогодні не існує налагодженої системи взаємодії між наукою й практикою, тобто між лінгвістами, які вивчають відповідні терміносистеми, і теоретиками й практиками галузей науки й техніки. Такий стан речей, безперечно, не можна вважати нормальним у ситуації надзвичайного швидкого розвитку всіх сфер життя держави й суспільства, особливо в царині технічних наук.

Література:

1. Боярова Л.Г. Мовна норма і термінологія (на матеріалі математичної терміносистеми) / Л. Боярова // Видатний філолог сучасності: (Наукові виклади на честь 85-ліття Юрія Шевельова). – Х. : Око, 1996. – С. 64–65.
2. Друзюк В. М. Реєстрування технічних умов і термінологія: сучасний стан і проблеми / В. М. Друзюк, Г. П. Сімчук // Проблеми української термінології: зб. наук. праць. – Львів: НУ «Львівська політехніка», 2008. – С. 9–12.
3. Куньч З.Й. Умотивованість терміна як передумова стандартизації науково-технічної термінології / З.Й. Куньч // Вісник Нац. ун-ту «Львівська політехніка»: Серія «Проблеми української термінології». – Львів: Нац. ун-т «Львівська політехніка». – 2008. – № 620. – С. 70–73.
4. Рицар Б.Є. Стандартизація термінології – чинник утвердження державності України / Б.Є. Рицар // Стандартизація, сертифікація, якість. – 2001. – № 1. – С.30–32.

ПРОФЕСІЙНА АДАПТАЦІЯ МОЛОДОГО ВИКЛАДАЧА У ВИЩІЙ ШКОЛІ НА ОСНОВІ СУБ'ЄКТ – ОБ'ЄКТНОГО ВПЛИВУ: «КЕРІВНИК – МОЛОДИЙ ВИКЛАДАЧ»

Ковальов П.А., к.т.н., доцент
Національний університет цивільного захисту України

Однією з найбільш важливих соціально-психолого-педагогічних проблем вищої школи є практичне входження в педагогічну професію, активне включення у систему професійної діяльності молодих викладачів. Саме перші роки професійної діяльності молодого викладача визначають характер його подальшого буття, забезпечують успішний професійний розвиток. Тому вони потребують особливої уваги та підтримки. Цікавим матеріалом для обговорення з цього приводу є наукові роздуми Чайкіної Н.О. [1,2] та ін. Немало важним для ефективної роботи та досягнення очікуваного результату є врахування підтримки керівника на основі суб'єкт – об'єктного впливу: «керівник – молодий викладач».

Об'єктом впливу є викладач, суб'єктом є безпосередній керівник та організація його роботи щодо допомоги молодому викладачу у формуванні професійної адаптації (див. з цього приводу рис.1.).

Обрана нами система впливу розкривається в реалізації основних напрямів: формування психологічної готовності особистості; формування соціальної готовності особистості; формування професійної готовності особистості.

Рисунок 1 – Професійна адаптація молодого викладача у вищій школі на основі суб'єкт – об'єктного впливу: «керівник – молодий викладач»

У результаті проведеного наукового аналізу щодо процесу професійної адаптації молодого вчителя у вищій школі, можна зробити висновок про актуальність даної тематики для розвитку сучасної психолого-педагогічної думки в Україні.

Література:

1. Чайкіна Н.О. Психологічна структура професійної адаптації молодого вчителя: автореф. канд. дис. / Н.О. Чайкіна. – К., 1997. – 18 с.
2. Чайкина Н.А. Теоретический обзор по проблеме профессиональной адаптации / Н.А. Чайкина. – Полтава, 1988. – 56 с.

ВПЛИВ ФАКТОРІВ НА ПРОФЕСІЙНУ АДАПТАЦІЮ МОЛОДИХ ВИКЛАДАЧІВ

Лисенко А.О. к.е.н., доцент
Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Професійна адаптація молодого викладача вузу – це процес взаємодії особистості і професійного середовища, в ході якого досягається оптимальна відповідність професійних здібностей викладача вимогам, що пред'являються вузом. Професійна адаптація це двосторонній процес між особистістю і новим для неї соціальним середовищем.

Управління адаптивним процесом вимагає перш за все вивчення факторів, що роблять позитивний або негативний вплив на його ефективність.

Серед факторів трудової адаптації традиційно виділяють дві групи: суб'єктивні і об'єктивні. Об'єктивні чинники – це чинники, пов'язані з трудовим процесом, вони в найменшій мірі залежать від нового працівника. Суб'єктивні чинники визначаються особливостями конкретної людини, його інтересами і домаганнями.

Об'єктивні фактори.

1. Соціальний фактор. Успішність адаптації молодого викладача вузу багато в чому залежить від того, які можливості, особливості та режим діяльності надає йому середовище. Молодому викладачеві необхідно створення сприятливих психологічних контактів з керівництвом, колегами та студентами. Успіх соціально-психологічної адаптації як складової процесу професійної адаптації молодого викладача визначається його сумісністю з іншими працівниками - умінням встановлювати контакти в ході формального і неформального спілкування. Велику роль в процесі адаптації молодих співробітників грає корпоративна культура вузу. Зокрема, корпоративні заходи сприяють згуртуванню колективу, дають можливість колегам провести час в неробочій обстановці, розвивають колективні традиції і звичаї.

2. Форма організації праці. Цей фактор включає в себе різні аспекти організації праці: графік і обсяг роботи, технічне та навчально-методичне

забезпечення, організація робочого місця та інше. Один з найбільш важливих показників в організації викладацької діяльності у молодих співробітників - великий обсяг паперової роботи. Молодим же викладачам доводиться все це освоювати вперше, а паралельно вони працюють над своїми дисертаційними дослідженнями, відвідують заняття в аспірантурі, а також готуються до семінарських занять.

3. Економічний фактор. Серед соціально-психологічних і соціально-економічних проблем, з якими найчастіше стикаються молоді викладачі, на першому місці стоїть фінансове питання. Оплата праці науково-педагогічних працівників вищих навчальних закладів має свою специфіку, яка головним чином полягає в залежності розміру заробітної плати працівника від його кваліфікації (наукового ступеня, вченого звання) і певною мірою від стажу роботи, тому зарплати молодих співробітників вузу не високі.

Суб'єктивні фактори.

1. Мотивованість праці. Одним з основних чинників професійної адаптації є мотиви, що зумовлюють стійкість і продуктивність професійної діяльності людини. Адаптація молодих викладачів повинна повною мірою використовувати мотиваційний ресурс. Саме мотивація співробітника при влаштуванні на роботу впливає на його поведінку і на процес його адаптації в цілому. Спонукальними причинами трудової діяльності виділяються мотиви громадського та матеріального характеру, а також мотиви самовираження, самореалізації, мотиви, пов'язані із задоволенням потреби в суспільному визнанні, у повазі з боку інших людей. Молодих людей, які приймають рішення працювати викладачем, в тому числі зприваблює творчий характер роботи, можливість поєднувати роботу в вузі з іншими видами діяльності і бажання залишитися працювати в знайомому зі студентських років колективі.

2. Рівень професійних компетенцій. Процес професійної адаптації передбачає освоєння норм професійної діяльності, що забезпечує якісну професійну діяльність, оптимальну працездатність і є фундаментом для розвитку творчих здібностей педагога, вдосконалення професійної майстерності, формування індивідуального стилю діяльності. В якості критеріїв самооцінки професійних здібностей молодих викладачів були обрані такі критерії, як загальна ерудиція, знання дисциплін, що викладаються, вміння передати знання студентам, вміння ефективно використовувати різноманітні форми контролю студентів і вміння враховувати реакцію студентів.

3. Психологічний фактор. Загальновизнаний факт, що сфера спілкування з людьми - одна з найскладніших і емоційно витратних. Викладачам доводиться вибудовувати відносини з колегами, керівництвом, адміністративними службами, студентами – все це вимагає значних зусиль і високого рівня стресостійкості.

Таким чином, дане дослідження дозволило визначити основні чинники, позитивно або негативно впливають на адаптацію молодих викладачів.

Успішність вирішення завдання закріплення в вузі молодих викладачів визначається якістю роботи з управління людськими ресурсами в університеті і залежить від усвідомлення керівництвом значущості цієї діяльності, реалізації принципів системності та комплексності в управлінні цим видом ресурсів

ПРОБЛЕМЫ ЭФФЕКТИВНОЙ АДАПТАЦИИ ПРЕПОДАВАТЕЛЕЙ ВЫСШИХ НАУЧНЫХ ЗАВЕДЕНИЙ

Лысанова А.М.

Харьковский национальный автомобильно-дорожный университет

Управление эффективной адаптацией преподавателей высшей школы формируется на основе совокупности факторов, влияющих на ее реализацию.

Общеизвестно, что факторы, обеспечивающие эффективную реализацию преподавателей высшей школы, дифференцированы по двум направлениям, а именно: объективные и субъективные факторы. При этом к объективным факторам относятся те, которые связаны с трудовым процессом преподавателей высшей школы: отраслевая принадлежность ВУЗа, уровень организации труда преподавателя, санитарно-гигиенические условия труда и др. Субъективные факторы эффективной адаптации преподавателей высшей школы формируются под воздействием и зависят от личностного потенциала преподавателя. Личностный потенциал каждого преподавателя является комплексным понятием и включает в себя, во-первых – социально-демографические характеристики (пол, возраст, уровень квалификации, инновативность, коммуникабельность и др.); во-вторых – социально-психологические (темперамент, уровень эмпатии, степень конфликтности и др.); в-третьих – социологические (уровень материальной и моральной заинтересованности, карьерный рост и др.).

Управление эффективной адаптацией преподавателей высшей школы должно быть одной из составных частей стратегической программы адаптации работников ВУЗов. Такая стратегическая программа адаптации преподавателей в высшей школы реализуется через набор тактических задач на уровне факультетов и кафедр высшей школы.

Важной проблемой реализации тактических задач относительно эффективной адаптации преподавателей высшей школы является наличие индивидуального механизма влияния на каждого преподавателя, обеспечивающего высокоэффективный результат труда преподавателя.

Индивидуальный механизм влияния на каждого преподавателя обусловлен стилем руководства, применяемым субъектом управления по отношению к каждому преподавателю.

Интегрированным показателем эффективной адаптации преподавателей высшей школы является, безусловно, уровень общей удовлетворенности каждого преподавателя своим трудом, а точнее, результатом своего труда.

ОСНОВНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ НАВИКІВ І УМІНЬ ВИКЛАДАЧА ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Прокопенко М.В.

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Значна роль у формуванні навиків і умінь належить професорсько-викладацькому складу, оцінка роботи якого базується на обліку системи показників, яка повинна враховувати як педагогічну майстерність, так і його рейтингове положення у викладацькому і студентському середовищі.

Питання статусу викладача і його взаємозв'язку з ефективністю підготовки кадрів у вищій школі досі є предметом дискусій і суперечок. Проте, не викликає суперечок питання про те, що ефективність педагогічної діяльності і статусне сприйняття викладача взаємозалежні та можуть бути вимірними.

Статус викладача формується як результат взаємодії ряду складових, найважливішими з яких є юридична, економічна і соціальна [1].

Юридичний статус закріплений в Конституції, Законі про освіту, інших нормативно-правових документах. Цими документами визначено місце і роль викладача в освітньому процесі, сформульовані його права і посадові обов'язки. По суті, юридичний статус визначає формально узаконене місце і параметри службових взаємовідносин в педагогічному колективі. Його зміна, значною мірою залежить від рівня освіти і якості роботи самого викладача.

Економічний статус викладача формується під впливом економічного стану учбового закладу, юридичного статусу, величини учбового навантаження а також рівня педагогічної майстерності і громадської активності. При цьому слід зазначити, що усі вказані вище чинники, окрім останнього, значною мірою об'єктивні і цілком кількісні. Що стосується двох останніх складових, то їх кількісна оцінка дуже ускладнена і суб'єктивна.

Соціально-психологічний статус викладача є похідним від його відношення до своєї професійної діяльності. При цьому його самооцінка значущості своєї праці сприяє зростанню його соціально-психологічного статусу лише у тому випадку, коли він сам на практиці демонструє високу професійну майстерність, яка проявляється через реалізацію таких якостей як тактовність, уміння викликати прихильність до себе, здатність переконувати та ін.

Таким чином, діяльність викладача учбового закладу є специфічним різновидом державної та професійної діяльності. Вона спрямована на підготовку кваліфікованих кадрів для різноманітних видів матеріального і духовного виробництва [2].

Не слід сумніватися, що хороший викладач, відкриваючи в собі можливості якими можна управляти, формується здебільшого в студентській аудиторії, безпосередньо в процесі навчальної діяльності, поступово збагачуючись необхідними для виконання своїх функцій компетентностями,

досвідом і інтуїцією.

Ось чому компетентність розглядається як інтегрована якість особи, сприяюча не лише засвоєнню знань, але і реалізації їх на практиці, умінню добувати і заповнювати бракуючий об'єм інформації, адаптуючи її в рішенні навчальних завдань.

Та все ж разом зі знаннями потрібний дар. Викладач, якщо він не лідер, якщо в нім не поєднується інтелігентність і доброта, якщо не має цілеспрямованості, волі, здатності відповідати за свої дії і вчинки, ініціювати і доносити нові знання до студентів, бачити шляхи розвитку ефективної навчальної діяльності, то навряд чи він буде затребуваний.

Формування цих якостей неможливе без ефективної і цілеспрямованої роботи педагогічних колективів, вимагає від викладача високої теоретичної підготовки, постійної роботи над собою, глибоких знань і творчого підходу до процесу підготовки фахівців.

Учбові заклади – це не лише сфера вдосконалення інтелекту, розширення круга знань, розкриття потенційних здібностей і завдатків, придбання спеціальності, але і важливий етап становлення особи, формування цивільних, моральних якостей, ціннісних орієнтацій, підвищення рівня культури молодих людей. У сучасних умовах особливого значення набуває підготовка молодого фахівця до виконання організаторських функцій, формування уміння швидко і оперативно приймати самостійні рішення, брати на себе відповідальність, створювати в колективі сприятливу психологічну атмосферу, бути дбайливим і уважним керівником. Тому дуже важливо для студента в процесі навчання набути досвіду спілкування, засвоїти потрібний стиль керівництва, уміння працювати з людьми від своїх викладачів.

У реалізації цих завдань найважливіша роль належить викладачеві – професійний і особовий саморозвиток якого, поза сумнівом, найпозитивнішим чином відіб'ється не лише на його статусі, але і на спілкуванні із студентами, обміні думками з того або іншого питання соціокультурного або політичного характеру.

Література:

1. Данилишин Б. Культурно-освітня сфера як соціальна база підтримки ринкової трансформації в Україні / Б. Данилишин, В. Куценко; НАН України, Рада по вивченню продуктивних сил України. – К., 2014.

2. Підвищення ефективності вищої освіти – визначальний чинник зростання соціально-економічного потенціалу держави / Інформ-аналіт.матер. до засідання підсумкової колегії Міністерства освіти і науки України. – К., 2012.

ТЕХНОЛОГІЇ УПРАВЛІННЯ ЧАСОМ, В РОБОТІ СУЧАСНОГО ВИКЛАДАЧА

Романенко О.Ю.

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Найголовнішим завданням сучасних вищих навчальних закладів є підготовка кваліфікованих фахівців.

Одним з головних навичок, який необхідно придбати студенту, щоб успішно оволодіти професією, є ефективний розподіл часу роботи і відпочинку. Це вміння дає можливість отримати додатковий вільний час, дозволяє знизити стомлюваність, тривожність і підвищує мотивацію.

Організація навчального процесу є проблемою, від вирішення якої залежить успішність в навчанні і в подальшій кар'єрі майбутнього фахівця. Багато студентів не володіють абсолютно необхідними для навчання і життя методами і навичками самоорганізації.

Практика показує, що більшість молодих людей, що надійшли до вищих навчальних закладів, не вміють планувати власний час, а також раціонально використовувати його при підготовці до заліково-екзаменаційної сесії [2].

Освітній процес у вищому освіту: активізує зміна позиції студента (трансформація з об'єкта навчання в активного суб'єкта навчально-професійної діяльності), а також активізує самоврядну навчально пізнавальну діяльність студентів.

Студент повинен бути готовий самостійно здобувати знання, вміло застосовувати їх на практиці, організовувати свою навчальну діяльність і час.

У студентському житті є обов'язкові справи, які повинні бути чітко організовані, заплановані, а головне - своєчасно виконані. Недотримання планів і невиконання поставленої мети призводить до постійної нестачі часу і негативного результату майбутніх дій. Отже, правильна організація роботи веде до досягнення максимальних результатів.

Головним помічником в організації навчальної діяльності студента може стати тайм-менеджмент – окремий напрямок менеджменту, спрямоване саме на вирішення проблем організації часу [1].

Тайм-менеджмент – це цілісна система управління особистої діяльністю, що включає інструменти опрацювання особистої стратегії, підвищення особистої ефективності, управління особистими ресурсами (грошима, часом, інформацією). Тайм-менеджмент допомагає студенту визначити, що є для нього головним і потребує організації, плануванні, а що – другорядним, допомагає контролювати власний час, розпоряджатися їм, але в той же час мова не йде про жорсткий контроль.

Уміння ефективно організувати свій час – дуже актуальне завдання. Потрібно вчасно реагувати на всі зміни, укладатися в більш стислі терміни. Незавершені вчорашні справи стають сьогоднішніми, а те, що не встигли зробити сьогодні, автоматично перекладається на завтра. Такі або подібні

ситуації найчастіше відбуваються у людей, які неефективно організують свого часу [1].

Однією з головних причин, які ускладнюють адаптацію до умов навчання в вузі, більше 50% студентів вважають недостатню кількість часу, який відводиться для самостійної роботи при виконанні домашніх завдань. Тому до 20% студентів приходять на заняття практично непідготовленими, сподіваючись на те, що мінімальний обсяг необхідної інформації вони отримають від викладача на заняттях.

Подібна ситуація актуалізує завдання по роботі викладача вузу в напрямку розробки та впровадження методів раціоналізації [3].

Для досягнення цієї мети педагоги здійснюють постійний пошук прийомів, методів і технологій навчання, які дозволяють всебічно розкрити особистісний потенціал студентів [2].

Але перш, ніж навчати студентів, викладачі самі повинні оволодіти методом тайм-менеджменту. Преподователі можуть навчитися застосуванню вищезазначених технологій, пройшовши тренінгові програми, спрямовані на отримання досвіду ефективного планування та використання особистого часу, визначення пріоритетних життєвих цілей. Можливе проведення спільних тренінгів академічної групи і їх кураторів для підвищення ефективності використання технологій тайм-менеджменту в навчальному процесі.

Література:

1. Архангельский Г. Тайм-драйв. Как успевать жить и работать / Г. Архангельский. – М.: Манн, Иванов и Фербер, 2014. – 272 с.
2. Кучинская Н.Л. Тайм-менеджмент как основа успешного обучения в учреждении высшего образования / Н.Л. Кучинская. – Минск: БГУ, 2015. – 37 с.
3. Шейко В.Д. Динамічні зміни в психологічному статусі особистості студента медичного ВУЗу / В.Д. Шейко, С.І. Панасенко, О.А. Крижановський // Світ медицини та біології. – 2013. – № 2 (37). – С. 197

ПРОБЛЕМИ ПРОФЕСІЙНОЇ АДАПТАЦІЇ ВИКЛАДАЧІВ ВНЗ

Семенов А.І.

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Проблема трансформації найновіших наукових досліджень у практику завжди була і залишається актуальною, оскільки потребує не тільки науково-методичного забезпечення інноваційної діяльності викладачів, але й постійного їх науково-методичного супроводу. Це актуалізує потребу не тільки розроблення нових технологій науково-методичного супроводу у післядипломній освіті, але й осмислення досвіду їх апробації та використання на практиці. Вимоги сьогодення потребують від університетів

досягнення якісно нового рівня способу подання навчального матеріалу, тому, окрім традиційних вони готові упроваджувати сучасні педагогічні технології.

Вимоги сьогодення потребують від університетів досягнення якісно нового рівня способу подання навчального матеріалу, тому, окрім традиційних вони готові упроваджувати сучасні педагогічні технології. Це пов'язано з реформуванням вищої школи й тими вимогами ринку праці, що ставляться до випускників і спонукають замість усталеної авторитарної педагогіки переходити від накопичення знань – до уміння ефективно ними оперувати, від «освіти на все життя» – до безперервної, від колективної організації навчання – до індивідуальної. Це обумовлює оновлення фахової підготовки і тісно пов'язано із кардинальними змінами освіти у контексті компетентнісного підходу, що відбуваються у країнах ближнього і дальнього зарубіжжя [1].

Поєднання різних технологій у процесі навчання студентів у вищих навчальних закладах, урахування доцільності їх впровадження – одне з основних завдань сучасного педагога. Організація пізнавальної діяльності з конкретною, передбачуваною метою – створити комфортні умови навчання, за яких кожен учень відчуває свою успішність, інтелектуальну спроможність, – особлива форма співпраці та вищий ступінь взаємодії учасників навчально-виховного процесу. Тому актуальною є проблема вибору з великої кількості технологій навчання саме тих, які є найбільш ефективними для розвитку студентів вищих навчальних закладів.

Професія педагога потребує особливого ставлення до постійно оновлюваних тенденцій суспільного буття, здатності до адекватного сприйняття потреб суспільства й відповідного коригування своєї роботи. Особливу значимість ця здатність має в умовах інформаційного середовища, що потребує багатьох принципово відмінних від попередніх навичок, умінь і відповідного мислення [1]. В інноваційному освітньому просторі високими є вимоги до рівня теоретичних знань і практичної підготовки викладача, тобто педагог має володіти такими знаннями, уміннями та здатностями:

- спрямовувати навчально-виховний процес на особистість вихованця;
- визначення проблематики і змісту професійної та особистісної підготовки;
- визначення проблематики і змісту професійної та особистісної підготовки;
- актуалізації необхідності створення педагогічних систем, зорієнтованих на інноваційну діяльність;
- пошук нових підходів з метою впровадження інноваційних методів роботи.

Важливо забезпечити умови, що мають інноваційне спрямування, а саме:

- педагогічний гуманізм (довіра до вихованців, повага до них як до особистості, їх гідності, упевненість у їхніх здібностях і можливостях);

- емпатійне розуміння вихованців (прагнення і вміння відчувати іншого як себе, розуміти внутрішній світ вихованців, сприймати їх позиції);
- співробітництво (вихованці – співтворці педагогічного процесу);
- діалогізм (вміння чути дитину, цікавитися її думкою, розвивати міжособистісний діалог на основі рівності, взаємного розуміння і співтворчості);
- особистісна позиція (творче самовираження, за якого педагог постає перед вихованцями не як позбавлений індивідуальності функціонер, а як особистість, котра має свою думку, відкрита у вираженні почуттів, емоцій).

Особливість інноваційної спрямованості педагогічної діяльності – перехід від нормативної до інноваційної, творчої діяльності, що передбачає зміну характеру освітньої системи, змісту, методів, форм, технологій навчання й виховання [3]. Метою освіти за таких умов є вільний розвиток індивідуальних здібностей, мотивів, особистісних цінностей різнобічної, творчої особистості.

Результати багатьох наукових досліджень свідчать про те, що процес професійного становлення особистості вчителя можна регулювати на основі застосування активних форм і методів навчання, психологічного супроводу самонавчання педагогів, розвитку творчої активності, професійних умінь, адекватної самооцінки [3].

Література:

1. Луговий В.І. Європейська концепція компетентнісного підходу у вищій школі та проблеми її реалізації в Україні / В.І.Луговий// Педагогіка і психологія. – 2009. – №2 (63). – С.13–25.
- 2.Надтока О.Ф. Зміна ролі вчителя географії в медіасередовищі сучасного навчального заняття / О.Ф. Надтока, Т.С. Мартинюк // Комп'ютер в школі та сім'ї. – 2015. –№ 2. – С. 30–36.
3. Шапрак О. Сучасні підходи до проблеми інноваційної підготовки майбутнього вчителя / О. Шапрак // Рідна школа. – 2007. – № 9. – С. 31–33.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА КАДРОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Токар І.І.

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

До структури кадрового потенціалу закладу вищої освіти можна віднести такі складові, як науковий та кадровий потенціал його працівників.

В свою чергу, в роботі [1] зазначається, що до складу наукового потенціалу закладу вищої освіти можна віднести:

- об'єм і якість наукових знань та їх практична значимість;
- об'єм фінансування досліджень і розробок;
- чисельність наукових та інших працівників, що здійснюють

дослідження і готують розробки, рівень їх кваліфікації;

- наявність мережі наукових закладів, експериментальних центрів та інших організаційних структур, які залучаються до здійснення досліджень і розробок;

- матеріально-технічна база наукових досліджень і розробок (прилади, матеріали тощо);

- оптимальний розподіл кадрових і матеріальних ресурсів за напрямками (темами) наукових досліджень і розробок;

- рівень організації й управління науковими дослідженнями і розробками у межах закладу чи мережі;

- стан науково-інформаційної бази;

- рівень розвитку міжнародних наукових зв'язків, міра використання досягнень світової науки;

- результативність (продуктивність, ефективність) наукової діяльності науковців.

В свою чергу, педагогічний потенціал закладу вищої освіти представляє собою досягнутий рівень освітньо-професійної підготовки педагогічних кадрів і ресурси, що використовуються для його подальшого підвищення відповідно до суспільних вимог, пов'язаних зі сферою, зокрема, технічної освіти [1].

Таким чином, під науково-педагогічним потенціалом (НПП) технічного закладу вищої освіти будемо розуміти сукупність таких властивостей, що забезпечують його стійкий розвиток в контексті підготовки висококваліфікованих випускників-фахівців технічного профілю, а також результативність діяльності його науковців.

На ефективність використання науково-педагогічного потенціалу закладу вищої освіти впливає низка негативних та позитивних факторів.

Так, зокрема, негативний вплив на функціонування НПП здійснюють наступні фактори:

- відсутність перспектив працевлаштування науково-педагогічних працівників та самореалізації у межах вітчизняного наукового середовища;

- вікове старіння професорсько-викладацького складу вищої кваліфікації;

- значна вартість досліджень при низькій долі фінансування, а також їх апробації;

- підвищення вимог з боку МОН України щодо атестації науково-педагогічних працівників;

- низький престиж наукового сектору серед молодих науковців у порівнянні з їх роботою у бізнес-структурах;

- висока конкуренція серед претендентів на вакантні посади НПП закладу у зв'язку зі скороченням кадрів;

- зовнішня міграція науковців вищої кваліфікації тощо.

До позитивних факторів слід віднести:

- розробку заходів щодо досягнення гендерного паритету в структурі

розподілу науковців вищої кваліфікації;

- комерціалізацію науки;
- впровадження новітніх інформаційно-освітніх систем і технологій навчання;
- стимулювання розвитку наукових шкіл;
- євроінтеграційне співробітництво з провідними закладами вищої освіти ЄС;
- участь закладів вищої освіти у міжнародних проектах, конкурсах та грантах тощо;
- створення нових науково-освітніх кластерів, які об'єднують вищі навчальні заклади, різноманітні експертно-аналітичні, дослідницькі центри та дослідницько-навчальні структури різного рівня;
- пошуку шляхів збереження своєї ідентичності в контексті загальноглобалізаційних змін та ін.

В свою чергу, керівництво закладу вищої освіти технічного профілю повинне створювати умови для ефективного функціонування НПП з позиції стимулювання його саморозвитку та самовдосконалення. Накопичення потужного наукового капіталу дозволить закладам вищої освіти не лише забезпечувати підготовку фахівців з вищою технічною освітою, а й здійснювати наукові дослідження.

Література:

1. Степанець І.О. Взаємозв'язок освітнього і наукового потенціалу у контексті науково-методичної роботи педагогічного ВНЗ / І.О. Степанець [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://goo.gl/8f5MRU>. – Заголовок з екрану.

ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ АДАПТАЦІЇ ВИКЛАДАЧА ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Хорошилова І.О., к.е.н.

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Проблема адаптації є однією з важливих міждисциплінарних проблем. Її вивчають у різноманітних сферах діяльності людини. Проблема ж професійної педагогічної адаптації особистості обумовлена декількома чинниками це невизначеність сутності адаптивних процесів індивіда, та те що більшість дослідників приділяли достатньо уваги професійній адаптації вчителя лише орієнтуючись на можливості педагогіки вищої школи, тобто професійна адаптація викладача до педагогічної діяльності у ВНЗ досліджена недостатньо і потребує детальнішого вивчення.

Світові тенденції формування системи вищої освіти свідчать про посилення уваги до розвитку особистості викладача вищого навчального закладу, здатного до самовдосконалення, творчого, нестандартного

вирішення питань у всіх формах діяльності. Окреслені процеси мають глобальний характер, об'єднуючи зусилля науковців, фахівців, усіх освітян. Професійна адаптація людини є самостійним процесом, що характеризує професійний розвиток особистості, який не може бути зведений до окремих ситуацій розвитку [1].

Оскільки більшість досліджень обмежуються розумінням професійної адаптації як початкового етапу професійного становлення педагога, а вивчаючи особливості професійної адаптації викладача ВНЗ, необхідно усвідомлювати, що проблему слід досліджувати у двох напрямках: як професійну адаптацію викладачів що починають працювати у ВНЗ, та професійну адаптацію викладачів що вже мають досвід роботи. Вирішальна роль і в тому і в іншому випадку належить викладачу ВНЗ, який має усвідомлювати необхідність самовдосконалення та професійної самореалізації. Проаналізував методологічні підходи до самовдосконалення, доходимо висновку, що це найбільш адекватна форма людського саморозвитку та самореалізації, що виводить особистість на новий якісний рівень світобачення та світосприйняття.

Оскільки педагог ВНЗ не тільки повідомляє знання, відомі факти, але й свого роду є творцем теорій, методів, форм, тобто сам продукує нові знання, роблячи їх таким чином, щоб вони були значущими для студентської аудиторії. Дехто може порівняти професійну діяльність викладача вищого навчального закладу з функціями вчителя загальноосвітньої школи, але це не так функції викладача більш багатогранні, вони зумовлені особливостями аудиторії, специфікою навчального процесу, та тим, що викладач одночасно виконує ролі науковця, педагога, куратора, організатора та ін.).

Також важливим показником ефективності адаптації викладачів вищої школи є їхня професійна готовність до педагогічної діяльності. Тобто відповідність їх таким принципам як: індивідуалізація та диференціація формування професійної готовності; професійної спрямованості цілісного навчального процесу на здобуття фахових знань; єдності наукової та навчальної діяльності; активної спрямованості на оволодіння досвідом; загальнокультурного розвитку; залучення в інноваційної діяльності; гуманістичної спрямованості; педагогічного самовдосконалення; продуктивності та ін. [4].

Таким чином, феномен професійної адаптації викладача вищого навчального закладу може розглядатися як фундаментальна основа для розвитку його професійної компетентності, яка, у свою чергу, певною мірою і є новоутворенням успішності протікання адаптивних процесів у професійному середовищі, проте це потребує подальшого експериментального підтвердження. Професійна адаптація викладача у вищих навчальних закладах є важливим етапом його становлення як фахівця, сприяє творчій самореалізації та самовдосконаленню особистості.

На наш погляд в подальшому слід дослідити аналіз компонентів та чинників професійної адаптації викладачів ВНЗ до педагогічної діяльності,

бо це є важливим задля професійного розвитку викладача, підвищення ефективності його педагогічної діяльності та навчально-виховного процесу у ВНЗ, фактором активізації і розширення самосвідомості особистості та показником досягнення фахівцем свого педагогічного ідеалу. Зазначимо, що слід також розглянути більш детально соціально – психологічні чинники, особливість психологічної атмосфери в колективі, емоційний стан в колективі, що має сприяти розкриттю професійного потенціалу викладача та спонукати його до роботи.

Література:

1. Галус О.М. Професійна адаптація особистості: концептуальні підходи, структура й основні характеристики / О.М. Галус // Теоретичні основи професійної адаптації: Зб. наук. пр.; [за ред. Г.П. Васяновича]. – Львів, 2007. – С. 30-51.
2. Єгорова Є. Психологічні проблеми розвитку особистості у процесі набуття професії / Є. Єгорова // Педагогіка і психологія професійної освіти. – 2007. – № 3. – С. 99-105.
3. Ничкало Н.Г. Професійна адаптація / Н.Г. Ничкало // Енциклопедія Сучасної України. – К., 2001. – Т. 1. – С. 179-180.
4. Ваврик Р.В. Професійна адаптація молодих викладачів до роботи у вищих військових навчальних закладах / Р.В. Ваврик // Теоретичні основи професійної адаптації: Зб. наук. пр.; [за ред. Г.П. Васяновича]. – Львів, 2007. – С. 219–242.

РОЛЬ КЕРІВНИКА У ФОРМУВАННІ ПРОФЕСІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ АДАПТАЦІЇ ВИКЛАДАЧА-ПОЧАТКІВЦЯ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

Черкашин О.В., к.п.н.
Національний університет цивільного захисту України

Ефективна професійно-психологічна адаптація являє собою одну з передумов до успішної професійної діяльності викладачів, які тільки вступили в професію у вищій школі. Чимало робіт присвячено цій тематиці, серед яких цікавими є роботи Рибалки В.В. [1], Смирнова С.Д. [2], Хатунцевої С.М. [3]. Безперечно, для професійного становлення молодого вчителя у вищій школі необхідна допомога безпосереднього керівника. Розглянемо його роль на основі застосування ефективних форм роботи. Перш за все – це використання індивідуального підходу до конкретного викладача. За допомогою бесід необхідно визначити потребу в індивідуальному консультуванні молодого викладача. За допомогою індивідуального консультування слід надати психологічну допомогу викладачу, сприяти формуванню адекватної самооцінки як молодого фахівця, запобігати стресовим ситуаціям, розвинути усвідомлене відношення до своєї ролі в

умовах педагогічної діяльності на початковому етапі та подальшого його становлення і розвитку. Інформування про можливості використання своїх здібностей та реалізацію інтересів для саморозвитку в сфері професійної діяльності. За аналогічним принципом необхідно побудувати роботу для формування соціальної та професійної компетентності молодого викладача. Тематика роботи повинна бути спрямована на оптимізацію соціальних відносин викладача до своєї професії, формування його громадянської позиції як молодий викладач, уявлення про свою професію, її роль у житті здобувачів вищої освіти. Такий підхід сприяє можливості вчителем – початківцем зробити правильні висновки, поступово виробити необхідні уміння та оволодіти професійними навичками, навчитися застосовувати свої знання на практиці. Немало важним є організація обміном досвіду, проведення нарад, присутність на заняттях своїх колег, що дає змогу відслідковувати особливості та типові труднощі відносно психологічної, методичної та організаторської допомоги. Як результат для молодого вчителя повинен стати усвідомлений та чітко сформульований ним практичний план, який передбачає визначені поетапні шляхи професійного саморозвитку, соціальної та психологічної адаптації, а також продумані етапи та інструменти їх досягнення.

Резюмуючи вище викладене, необхідно зазначити, що запропонований нами аналіз ролі керівника у формуванні професійно-психологічної адаптації викладача-початківця у вищій школі виступає як комплексна соціальна, педагогічна, психологічна та професійна система індивідуально-орієнтованої підтримки молодшого вчителя у вищій школі.

Література:

1. Рибалка В.В. Психологія та педагогіка праці особистості: від обдарованості до майстерності дорослого / В.В. Рибалка. – К.: Інститут обдарованої дитини, 2014. – 220 с.
2. Смирнов С.Д. Педагогіка и психология высшего образования: от деятельности к личности / С.Д. Смирнов. – М.: Академия, 2005. – 400 с.
3. Хатунцева С.М. Педагогічні умови адаптації викладача-початківця до професійно-педагогічної діяльності у вищому навчальному закладі: дис. канд. пед. наук / С.М. Хатунцева. – Х., 2004. – 204 с.

ONBOARDING NEW EMPLOYEES IN UNIVERSITY

Maksymiuk H.

Kharkiv National Automobile and Highway University

Onboarding is the process of helping new hires adjust to social and performance aspects of their new jobs quickly and smoothly [1].

New employees who go through a structured onboarding program are 58% more likely to be with the organization after three years [2].

Let`s study onboarding practice in one of the world`s best university.

Massachusetts Institute of Technology (MIT) – is a private research university based in the city of Cambridge, Massachusetts. We can study MIT`s online portal [3] as an example of organizing onboarding program. MIT represents a guide for new employees and their managers on its special website welcome.mit.edu – “New Employee Orientation & Onboarding”. When you enter it, you can see a special inspiring message for newcomers: “Every individual who joins this extraordinary community changes our ecosystem in a positive way, with each addition making MIT a different, richer place. The extent of your impact, of course, is entirely up to you. Our job is to give you the tools you need to make your mark within this dynamic community”.

MIT`s website provides tools, checklists and other resources to help to create a positive onboarding experience for new employees.

It has special section for managers, from both Central HR and the local hiring departments, responsible for conducting onboarding process of an employee. There are checklists for every stage of onboarding: “Before the employee`s start date”, “First day”, “First week”, “First month”, “First three month”, “First year”. Each checklist consists of the following parts: schedule and job duties, socialization, work environment, technology access and related, training/development. To help with the onboarding effort, MIT HR`s created a variety of tools relevant to many components involved in this process. These tools are designed to cover the necessary bases for success from the first day to the first assignment and presented on the website. They provide information on buddy program, equipment & supplies, new employee e-mail announcement, schedule for employee's first day, successful communication, successful first assignment, talking points for debrief meetings, working location tour and onboarding planning tool.

[Welcome.mit.edu](http://welcome.mit.edu) provides lots of information for new employees as well. “Before you start” page gives a newcomer tips about what would happen before his first day at work, for example: expect a call from your manager, discuss your computer needs etc. The next webpages are devoted to the first days, months and the first year of newcomers at the Institute. “Your first days” page contains checklists for the first day and first week on work, recommendations what to do to gain familiarity with new surroundings, and begin work projects. “Your first months” page provides checklists for the first month, three months and six months to keep the onboarding process under control. Newcomer should feel fully engaged in his (her) new role at a period of six to twelve month according to “Your first year” page. “Your MIT” is the page, presenting all the possible information about MIT community, MIT`s jargon, food courts, events, growing and learning opportunities, discounts and perks and gives links to other different MIT`s sites. And there is also page giving information on MIT`s benefits programs.

So, as we can see, onboarding process is thoroughly designed at MIT. Newcomer has a full access to the necessary information, he (she) is provided with a special “buddy” – a fellow employee (other than the manager) who gives advice and guidance on the different aspects of working at MIT. Besides the information

presented on a special website, newcomer has an in-person new employee orientation session. Managers are fully provided with the necessary guidelines, checklists, tools and resources for running a successful onboarding process. Every period of onboarding is outlined on the website and there are guidelines for both managers and new employees what to do and what to pay their attention to.

Literature:

1. Talya N. Bauer. Onboarding new employees: maximizing success / Talya N. Bauer., 2010. – 54 p.
2. KMPG Onboard [Электронный ресурс]. – Режим доступа до ресурсу: <https://goo.gl/JhT9hu>. – Заголовок з екрану.
3. New Employee Orientation & Onboarding [Электронный ресурс]. – Режим доступа до ресурсу: <https://welcome.mit.edu/>. – Заголовок з екрану.

СЕКЦІЯ 5

Проблеми забезпечення конкурентоспроможності ВНЗ в умовах глобалізації ринку освітніх послуг

ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ РЕФОРМ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Болотова Т.М., к.е.н, доцент
Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Закон України «Про вищу освіту», який був вперше надрукований у Відомостях Верховної Ради (ВВР), 2014, № 37-38, ст. 2004 року, 6 вересня 2014 року був переглянутий та набув чинності новий закон «Про вищу освіту», прийнятий парламентом. Що потрібно було змінитися в українських ВНЗ?

1. *Якість освіти контролюватиме незалежний орган.* Значна частина повноважень Міністерства освіти і науки перейде до Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти. Агентство визначить критерії оцінювання якості освіти, які дозволять сформуванню рейтинг вищих навчальних закладів.

2. *Академічна автономія.* Кожний ВНЗ отримав право впроваджувати власні освітні та наукові програми. Також саме навчальні заклади тепер остаточно присуджуватимуть учені ступені. Нацагентство лише акредитуватиме спеціалізовані вчені ради й розглядатиме апеляції на їх рішення. Навчальні заклади зможуть видавати як власні, так і державні дипломи.

3. *Фінансова та господарська автономія.* Виші можуть відкривати власні рахунки, отримувати кредити, розпоряджатись майном і землею. Вони зможуть засновувати наукові парки та підприємства, що займаються наукою чи інноваціями. Навчальний заклад вільно розпоряджатиметься власними доходами, у т. ч. платою за навчання, яка не може вилучатись у державний чи місцеві бюджети.

4. *Сильне студентське самоврядування.* Значно зросте роль органів студентського самоврядування, що вільно формуватимуться самими студентами. Ці органи захищатимуть права та інтереси студентів, вноситимуть пропозиції до навчальних планів, отримують значний вплив (15 % голосів) при обранні ректорів і деканів, право на оголошення акцій протесту, а також отримують 0,5 % від фінансових надходжень ВНЗ.

5. *Прозорість.* Кожний ВНЗ зобов'язаний публікувати на власному сайті документи про свої фінанси, майно, у т. ч. кошториси, звіти про їх виконання, розподіл зарплат тощо. За допомогою єдиних державних реєстрів можна буде отримати інформацію про перелік спеціальностей, фахівців з яких має право готувати вищ, видані дипломи, захищені наукові роботи чи сертифікати ЗНО.

6. *Не буде «вічних» ректорів і деканів.* Ректори, декани, завідувачі

кафедр будуть обиратись на свої посади на п'ять років і не зможуть їх обіймати більше ніж двічі. Забороняється суміщати адміністративні посади (наприклад, проректора чи декана й завкафедрою).

7. *Бакалавр-магістр-PhD, як в Європі.* В Україні буде п'ять освітньо-кваліфікаційних рівнів: молодший бакалавр; бакалавр; магістр; доктор філософії; доктор наук.

8. *Нова класифікація вишів.* В Україні більше не буде так званих «рівнів акредитації» вищих навчальних закладів. Натомість будуть чотири типи вишів: університети (універсальні навчальні заклади); інститути та академії (галузеві навчальні заклади) й коледжі (де готують спеціалістів до рівня молодшого бакалавра чи бакалавра).

9. *Війна із плагіатом.* Наукові роботи та відгуки опонентів перед захистом будуть розміщуватись на сайтах вишів. Сам захист буде відкритим, при чому кожний присутній зможе вільно робити аудіо- чи відеозапис.

10. *Зменшення навантаження на викладачів і студентів.* Із 2015 року навантаження на викладача на одну ставку зменшується з 900 до 600 годин. При цьому штат викладачів не змінюється. Це дасть викладачам більше часу на науку. Зменшується й навантаження на студентів: один кредит дорівнює 30 годинам замість 36-ти.

11. *Академічна мобільність.* Запроваджується передбачена Болонською системою кредитно-модульна система вимірювання навчального навантаження. Воно вимірюватиметься тепер не в годинах, а у кредитах. Бакалавр має набрати 180–240 кредитів, магістр 90–120 і т. д. Додаток до диплома європейського зразка буде містити дані про оцінки і кількість кредитів з кожного предмету.

12. *Вступ – тільки через зовнішнє оцінювання.* Дотепер зовнішнє незалежне оцінювання знань випускників шкіл (ЗНО) трималось на рішеннях уряду й міністерства, і його могли в будь-який момент скасувати.

13. *Конкурентна система держзамовлення.* Із 2016 року запрацював механізм електронного вступу у виші й автоматичного розміщення держзамовлення.

14. *Стипендії на рівні прожиткового мінімуму.* Стипендія виплачуватиметься в розмірі не нижче за прожитковий мінімум. Але спочатку всім студентам виплачуватиметься 2/3 від цього розміру, а після першої сесії стипендію отримають 2/3 кращих студентів кожного курсу згідно з рейтингом.

15. *Державне фінансування науки.* До 2018 року держава повинна запровадити гарантоване цільове фінансування наукових розробок в університетах, які отримують статус національного або дослідницького. Причому такий статус треба буде постійно підтверджувати.

16. *Викладання українською мовою.* Закон визначає, що мовою викладання є державна мова. Для підвищення міжнародної академічної мобільності виш має право частину дисциплін викладати англійською чи іншими іноземними мовами, але забезпечивши при цьому знання

здобувачами відповідної дисципліни й українською. Перелік іноземних мов, якими дозволено вести викладання, затверджуватиме навчальний заклад. Якщо викладання іноземців ведеться іноземною мовою, для них створюються спеціальні групи, й такі студенти зобов'язані вивчати українську як окрему дисципліну.

Але, як ми можемо бачити, вже 2018 рік, а з запропонованих 16 тезисів удосконалення вищої освіти працюють максимум 3 тези і то не в повному обсязі.

Література:

1. Закон України від 01.07.2014 №1556-VII «Про вищу освіту» (із змінами і доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>. – Заголовок з екрану.

ВИДАВНИЧА СПРАВА ЯК НАПРЯМ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ У ВНЗ: ПИТАННЯ КОНКРЕТИЗАЦІЇ

Ганжуров Ю.С., д.політ.н., професор
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

Аналітико-синтетична критика джерел, що віддзеркалюють сучасний стан книговидавництва в нашій державі, розкриває нагальну потребу актуалізації досвіду галузевої педагогіки різних рівнів для оптимізації кадрово-інформаційних ресурсів видавничої справи в Україні. Усталена соціальна потреба на фахівців галузі, що забезпечує стабільний конкурс на відповідні спеціальності, спричинила підвищений інтерес до перспектив видавництва, поліграфії та книгорозповсюдження. На цьому тлі вже не викликає подив та легкість, з якою десятки вишів відкривають спеціальності, на яких, судячи із зовнішніх професійних комунікацій, часто-густо відбувається одночасне навчання як студентів, так і викладачів. Звичайно, що змушене перепрофілювання неминуче коригуватиме потенційні можливості професорсько-викладацького складу кафедри. Поширення сумнозвісної практики підлаштування потреб галузі під фахову підготовку викладача на рівні навчальних програм ризикує поставити практичну цінність педагогіки вищої школи у конкретному вимірі в режим імпровізації. Також не сприяє збереженню традиційних і перевірених практикою організаційно-технологічних засад галузі кадрові ін'єкції у видавничу справу громадян, які шукають собі роботу там, де не працювали та відповідними знаннями не обтяжені. Звичайно, що це неминуче призводить до примітивізації виробничих процесів, їх небезпечної фрагментації, вибіркової операцій тощо. Таке бачення розвитку галузі матеріалізувало, приміром, у педагогіці вищої школи напрям підготовки «видавничо-поліграфічна справа». Тим, хто звик до усталених і перевірених практикою категорій, що відбивають

сутність галузі, важко буде усвідомити поняттєву самодостатність «поліграфії», що виокремлюється з видавничої справи як суб'єкт виготівників видавничої продукції, залишаючи вочевидь її створювача в інформаційному обсязі поняття «видавнича справа», що в свою чергу не відповідає його атрибутивним ознакам. Тобто, якщо рухатися у «видавничо-поліграфічному» напрямі, то наступною зупинкою вочевидь може бути «видавничо-книгорозповсюджувальний» напрям, що в кінцевому рахунку актуалізує питання про необачливу ревізію змісту поняття «видавнича справа» в цілому. Така модернізація базових категорій професійної підготовки фахівців видавничої справи безпосередньо впливає із зазначеної вище тенденції до збільшення суб'єктів підготовки спеціалістів, проте не в забезпеченні її якості.

Прикро визнавати, але профанація навчального процесу передовсім за рахунок компенсаторних інформаційних ресурсів, над якими традиційно панує принцип історизму, в першу чергу розпорошує ті предмети, котрі покликані зміцнювати фаховий навчальний процес. Щоб пересвідчитись у цьому, достатньо визначити питому вагу годин тих дисциплін, що поширюють так звані «фонові» знання, в навчальних планах підготовки за освітньо-професійними рівнями. Запланована тенденція до створення внутрішньоліцензованих спеціалізацій, можливо, зліквідує дублетність предметів, які не за назвою, проте за сутністю не завжди мають вичерпну самодостатність за змістом. Інформаційне взаємозбагачення таких спеціалізацій фахового навчання як «видавнича справа та редагування», «управління та економіка видавничої справи і поліграфії», «комп'ютеризовані поліграфічні системи», «технології друкованих видань», «образотворче мистецтво і графіка», можливо, на якісно іншому рівні доведе правомірність усталених традицій у поширенні профільних знань за класичною моделлю «видавнича справа».

В цьому плані освітянам не обійтись без залучення практиків галузі до навчального процесу. При цьому вони стають як суб'єктами, так і об'єктами виробничої педагогіки. З одного боку вони покликані дати студентові ті оперативні прикладні знання, що не потрапили до класичних підручників. З іншого – така категорія викладачів є доволі вразливою через брак знань фахової методики викладання навчальних дисциплін, яка приходить з досвідом.

Помітним важелем впливу на професіоналізацію вищої школи в частині формування прикладних знань слугуватиме виробнича практика студентів. Одначе зробити практику реальним формуванням навичок видається можливим за умов відвертого діалогу між виробництвом і вишем. На жаль, редагування виробничих відносин педагогічними уявленнями, доволі відстороненими від реального функціонування підприємств видавничо-поліграфічного комплексу, книгорозповсюджувальних структур, відчутно коригує продуктивність виробничого навчання. Зрозуміло, що передовсім потреби виробництва мають бути визначальними у формуванні змісту

практики. Адже фактично саме так часто-густо відбувається: «коректорська» практика перетворюється на «редакторську», котру студенти під час роботи у видавництві може сполучати із «операторською» тощо. Таким чином виробнича педагогіка вищої школи стає прикладною галуззю освіти. Адже реальні потреби виробництва корегують навчальні плани. Щоправда залишаються позбавленими серйозних підстав сподівання на достатню відповідність вузівської підготовки класифікатору професій видавничо-поліграфічної галузі. Багато у чому це пов'язано з тим, що реальна вузівська педагогіка перебудовується швидше ніж нормативно-правові інструкції її здійснення. Також треба взяти до уваги сутність професійної еволюції спеціальностей, які удосконалюються на принципах міждисциплінарних форматів та суміщення функцій. Щоправда доречно згадати й факти «критичного перезавантаження», коли випусковими стають, приміром, кафедри, що поєднують викладання дисциплін з редагування та поліграфічного виробництва чи видавничої графіки та економічного аналізу.

Таким чином, підготовка фахівців видавничої справи у ВНЗ України може бути ефективною за умов комплексної адаптації освітніх програм і навчальних планів до реальних потреб та перспектив розвитку підприємств галузі.

ВИРТУАЛЬНЫЕ ТЕХНОЛОГИИ УНИВЕРСИТЕТОВ КАК ОСНОВА ДЛЯ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ

Горяинов А.Н.

Харьковский национальный технический университет сельского хозяйства
имени Петра Василенко

Современные тенденции в образовании характеризуются стиранием физических и виртуальных границ систем получения знаний, подтверждения квалификаций и др. Развитие дистанционных форм обучения и использование различных онлайн-платформ это насущные проблемы для любого учебного заведения. Стратегии развития следует строить, основываясь на перспективах использования виртуальных технологий (например, в работе [1] приведены перспективы специальности «транспортные технологии»).

На сегодняшний день вопросы использования виртуальных технологий, в основном, связаны с дистанционным образованием (обучением). Важным атрибутом такого образования является наличие «виртуального университета» Согласно [2], «*виртуальный университет*» – это веб система дистанционного образования корпоративного уровня, назначением которой является решение вопросов дистанционного образования в компаниях и учебных заведениях разных уровней. По уровню использования систем виртуального образования в Украине выделяют три направления – рис. 1.

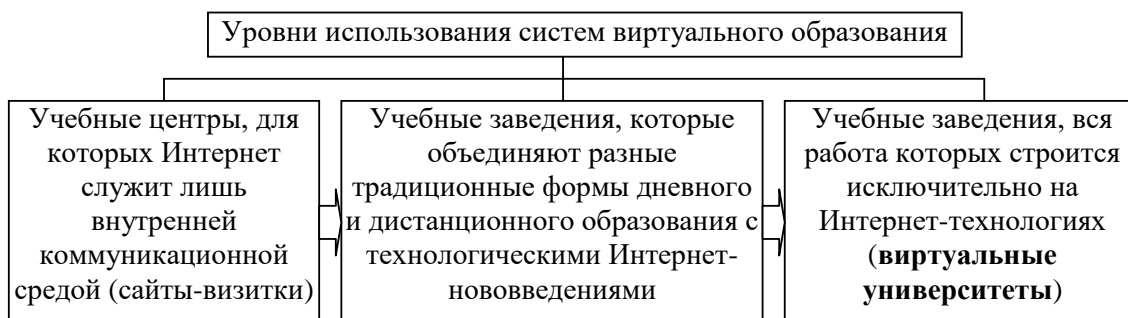

Рисунок 1 – Уровни использования систем виртуального образования [2]

Дистанционное образование получило наиболее массовое использование в современных условиях. При этом эта форма образования имеет достаточно большую историю использования. Для упорядочения понятий виртуального и дистанционного образования составим следующую схему – рис. 2.

Виртуальная образовательная среда это достаточно емкое понятие. Необходимы исследования по изучению эффективности тех или иных возможных вариантов реализации технологий обучения в таких виртуальных средах. Например, как определить эффективность использования социальных сетей в образовательном процессе (пример такой технологии – [4]). Также следует изучить возможности концепции «Интернет Вещей» (Internet of Things) для целей образования.

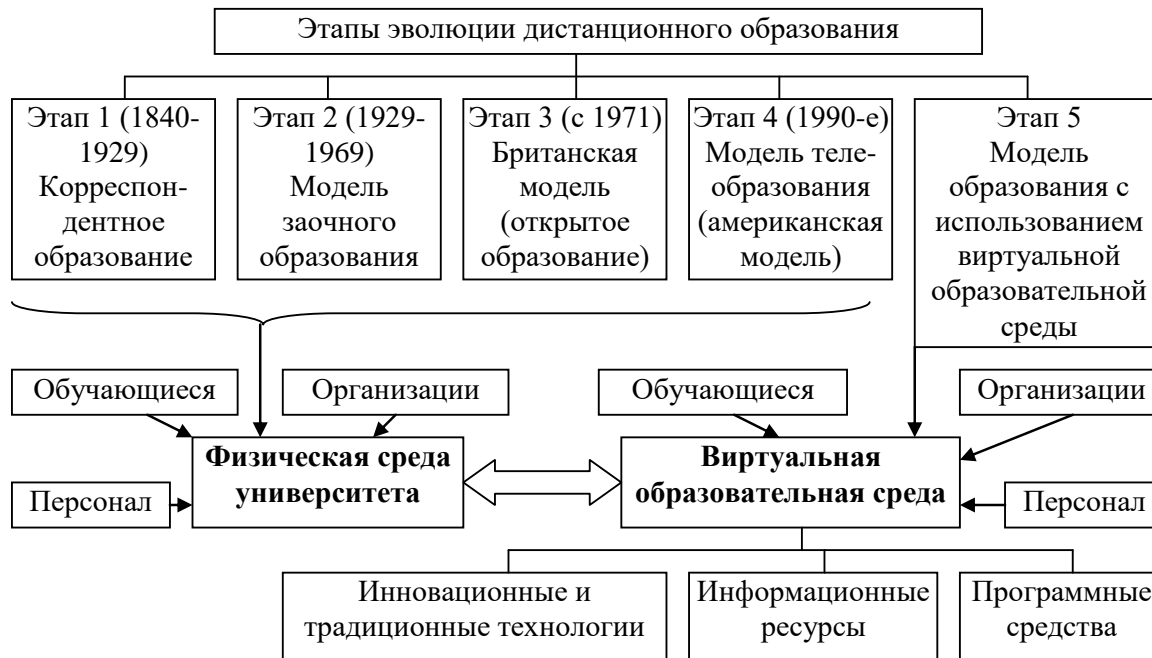

Рисунок 2 – Связь дистанционного образования с виртуальной и физической образовательными средами (с учетом [3, с.6, 15-18])

Литература:

1. Горяинов А.Н. Вхождение специальности «Транспортные технологии» в образовательное интернет-пространство логистической

направленности [Текст] [Электронный ресурс] / А.Н. Горяинов // Технічний сервіс агропромислового, лісового та транспортного комплексів. – Х.: ХНТУСГ ім. П.Василенка, 2017. – №9. – С.78-95 (107с.). – Режим доступа: <https://goo.gl/paqGX3>.

2. О системе дистанционного образования «Виртуальный Университет» / проект «Система дистанционного образования «Виртуальный Университет» [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://vu.net.ua/ru/>. – 27.04.2018

3. Вайндорф-Сысоева М.Е. Виртуальная образовательная среда: категории, характеристики, схемы, таблицы, глоссарий: учебное пособие [Электронный ресурс] / М.Е. Вайндорф-Сысоева. – М.: МГОУ, 2010. – 102 с. – Режим доступа: http://window.edu.ru/resource/480/77480/files/ininfo_03.pdf. – 27.04.2018.

4. Горяинов А.Н. Использование социальных сетей в образовательном процессе (на примере Facebook-группы кафедры) [Электронный ресурс] / А.Н. Горяинов // Підвищення якості освітньої діяльності у вищих навчальних закладах за рахунок інтерактивних форм навчання: матер. Всеукр. наук.-метод. Інтернет-конф., 09-10 квітня 2018 р.: тези доп. – Х.: ХНАДУ, 2018. – С. 160-161 (179 с.). – Режим доступа: <https://goo.gl/QCVoJL>.

ПРОБЛЕМА ВЫПУСКНИКОВ – РАБОТА ПО СПЕЦИАЛЬНОСТИ

Иванилов А.С., д.э.н., проф.

Харьковский национальный автомобильно-дорожный университет

По данным Всемирного экономического форума, Украина занимает 10-12-ю позицию в мире по степени охвата высшим образованием. Его получают 79% людей в возрасте от 20 до 26 лет.

Госслужба статистики сообщает, что в 2016-2017 учебном году в Украине было 1,586 млн. студентов. На дневную форму поступили 465283 абитуриента, из них 237625 – на бюджетную и 227654 – на контракт [1].

Если не смотреть на качественные показатели, то по инженерному образованию Украина в пятом десятке, а по бизнес-образованию – в конце первой сотни. В Украине насчитывается 288 университетов, но ни один не поднялся в 2016-2017 учебном году выше 400-й строчки в глобальном рейтинге учебных заведений мира QS World University Rankings.

В расчете на количество населения Украина имеет в среднем 6,35 университета на 1 млн. человек.

Через два десятилетия после обретения независимости в стране начались попытки оптимизировать сеть учебных заведений. При этом в Украине трижды пересматривался «Перечень специальностей» (1997, 2006, 2015 гг.). Это привело к существенному их сокращению, однако, ВУЗы потеряли свою уникальность и профильность, стали похожими друг на друга по предлагаемым направлениям подготовки. Это усилило бессмысленную конкуренцию, дублирование подготовки специалистов при резком снижении

ее качества, незагруженность аудиторного фонда и студенческих общежитий из-за малокомплектности групп.

Складывается впечатление, что система высшего образования существует сама по себе. С одной стороны, ВУЗы «качают» деньги из государства, выполняя госзаказ и сохраняя огромное количество устаревших специальностей. С другой стороны, деньги в ВУЗы поступают от студентов и их родителей, желающих получить не просто высшее образование, а образование по престижной сегодня специальности. О качестве образования и будущем своих выпускников думают далеко не все.

Как государственные, так и частные ВУЗы выпускают излишнее количество, с одной стороны «модных», а с другой стороны – явно устаревших специальностей. Учебная база ВУЗов также значительно устарела и отстает от потребностей современного образовательного процесса. Это приводит к тому, что и «модные», и устаревшие специальности готовятся на несоответствующей учебной базе. Современных элементов и технологий в учебном процессе еще недостаточно, а устаревшие уже отжили свое, неприменимы на практике и годятся только для музеев.

Большинство украинцев не знают о реальном спросе на технические профессии, несмотря на то, что производственные профессии сегодня вполне актуальны, проблема кроется в отсутствии информации. Родители нынешних выпускников окончили технические ВУЗы и остались ни с чем. Предприятия в начале девяностых прошлого столетия развивались, и никому теперь инженеры не нужны. Эта точка зрения родителей. В свое время они хотели стать юристами, журналистами, врачами, но поступить на эти специальности можно было только по брату. Сейчас это сделать намного легче. Вот поэтому много абитуриентов выбирают филологию, право, менеджмент, туризм и гостиничное дело.

Эксперты в области образования утверждают, что у 82% выпускников имеются дипломы о высшем образовании, но большинству из них они так и негодились.

Главной проблемой поиска работы после получения диплома является то, что мало кто из молодых людей знает, чего хочет. Бывшие студенты готовы идти на любую работу: им подходит и колл-центры, и реклама, и менеджмент. Именно поэтому их резюме часто выглядит незавершенным, и а сами молодые люди не «горят желанием» строить карьеру в той или иной области. Какому работодателю нужен человек, который не желает учиться и развиваться? Ну, и не стоит забывать об опыте работы. Если до получения диплома студент не может похвастаться хотя бы парой стажировок, то работодатель зачастую не станет рассматривать резюме выпускника.

Полезно сочетать учебу и уже с третьего курса искать место подработки. Это отличное время получить опыт работы перед тем, как на студента навалятся экзамены и написание дипломной работы. При этом стоит выбирать те места работы, которые помогут студенту отточить необходимые для дальнейшего трудоустройства навыки.

Серьезной проблемой для высшего образования и украинского государства в целом становится отток украинских студентов на учебу в заграничные ВУЗы. Все большее количество молодых украинцев местом учебы выбирают ВУЗы Польши, Чехии, Германии и даже США.

Само по себе образование за рубежом вполне сопоставимо с ценами на обучение в Украине (или бесплатное) и может считаться позитивным. Но беда в том, что получив современное образование, украинские выпускники не возвращаются на Родину применять знания для ее блага, а остаются работать и жить в Европе.

Плюс ко всему – «своеобразное вымывание мозгов» из Украины происходит также за счет выпускников украинских ВУЗов. Более 30% украинцев, окончив ВУЗ, чувствуют, что имеют более высокий уровень образования, чем требуется для работы, которую им предлагают. Это приводит к тому, что многие выпускники и молодые специалисты вынуждены выезжать строить карьеру за границей. И это независимо от того, насколько они талантливы. Талантливых с радостью принимают зарубежные лаборатории, научные центры и крупные компании. А те, кто попроще, «средняки», также без проблем устраиваются на менее квалифицированные рабочие места – официантами, продавцами, строителями и т.п. Причем получают зарплату в разы больше, чем их бывшие одноклассники, работающие в Украине, пусть даже и по специальности.

Однако, есть и одно замечание. Те, кому повезет устроиться в странах Евросоюза на работу, должны подтвердить свой диплом. Как правило, приходится от года до трех лет доучиваться или переучиваться, если разговор идет об инженерной профессии, поскольку теоретическая подготовка в Европе интересует работодателя в меньшей мере. Куда важнее, что ты умеешь на практике, если ты инженер.

Сегодня эмиграция выпускников ВУЗов – это реальность, которая охватывает все большее количество уезжающих в Европу.

То, что молодые, активные граждане не видят своего места в нашей стране, – это одна из самых больших трагедий, которая даст знать о себе в экономике уже в ближайшее десятилетие. И этому можно противопоставить только одно: четкое понимание, какую страну мы строим. Аграрную супердержаву, как некоторые особо «прогрессивные» деятели нам предлагают? Или мы строим страну с развитой экономикой, наукой, технологиями, образованием? И людям надо дать понять, что мы строим страну победительницу, а не страну нищих.

Література:

1. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>. – Заголовок з екрану.

КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ І ЯКІСТЬ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ

Кирчата І.М., к.е.н., доцент
Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Ринок освітніх послуг має характерні відмінності від інших секторів ринку, що виявляються в особливостях змісту, технологій і умов реалізації освітніх послуг, професійних компетенцій співробітників установ сфери освіти, складі зацікавлених сторін ринку освітніх послуг. Склад зацікавлених сторін ринку освітніх послуг різноманітний: виробники, продавці, прямі і непрямі споживачі освітніх послуг, посередники. На даному ринку діють споживачі освітніх послуг, платники за освітні послуги, роботодавці – непрямі користувачі результатів освітньої діяльності, установи і працівники сфери освітніх послуг, компанії – творці елементів освітніх послуг (наприклад, ІТ-компанії, видавництва, ін. Виробники контенту і технологій), держава.

Кожен з учасників ринку має свій інтерес до сфери освіти, що робить ці суб'єкти зацікавленими сторонами ринку і підпорядковує їх дії раціональній логіці ринкової поведінки. Так, держава виступає носієм специфічного державного інтересу до сфери освітніх послуг. Саме тому воно виступає як розробник і провідник політики в сфері освітніх послуг. Адміністративна влада стає адміністративним ресурсом, який дозволяє державі формулювати і успішно задовольняти свої державні інтереси. Всі сторони ринку зацікавлені в підвищенні конкурентоспроможності своїх партнерів. Серйозні роботодавці очікують конкурентоспроможних працівників і охоче зближуються з конкурентоспроможними вузами, роблячи ставку на конкурентоздатні вузи і на якісних фахівців, абітурієнти вибирають якісні та рейтингові вузи, конкурентоспроможність яких визнається академічними колами і бізнес-спільнотою, і т.п.

Є всі передумови співпраці зацікавлених сторін ринку освітніх послуг і таких важливих сферах модернізації національної освіти, як формування нового покоління державних освітніх стандартів і формулювання професійних компетенцій випускників. Разом з тим, співпраця зацікавлених сторін ринку освітніх послуг не виключає їх суперництва, а, навпаки, передбачає його наявність.

Споживачі освітніх послуг беруть з цього суперництва очевидну користь, набуваючи, як мінімум, свободу вибору місця отримання освіти. Виробники освітніх послуг включають конкурентні дії і їх адміністрування до складу напрямків своєї професійної діяльності.

Поступово матеріалізується і поняття конкуренції на даному ринку. Ще зовсім недавно про конкуренцію в сфері освіти можна було згадувати хіба що під час обговорення конкурсів абітурієнтів, розмови про конкуренцію вузів вважалися неприпустимими.

Конкурентоспроможність - це властивість товару, послуги, суб'єкта ринкових відносин виступати на ринку нарівні з присутніми там аналогічними товарами, послугами або конкуруючими суб'єктами ринкових відносин.

Р.А.Фатхутдінов зазначає, що конкурентоспроможність вузу: «це його здатність: 1) готувати фахівців, що витримують конкурентну боротьбу на конкретному зовнішньому або внутрішньому ринку праці; 2) розробляти конкурентоспроможні нововведення в цій області; 3) вести ефективну відтворювальну політику в усіх сферах своєї діяльності» [4]. У роботі «Конкурентоспроможність ВНЗ як об'єкт управління» автори пропонують розглядати конкурентоспроможність вузу як комплексну характеристику вузу за певний період часу в умовах конкретного ринку, що відображає перевагу перед конкурентами по ряду визначальних показників - фінансово-економічних, маркетингових, матеріально-технічних, кадрових та соціально-політичних, а також здатність вузу до безкризового функціонування і своєчасної адаптації до постійно змінюваних умов довкілля [1].

Висока конкурентоспроможність вузу має на увазі ефективне управління його ресурсами при забезпеченні якості в основних сферах діяльності (освітньої, науково-дослідної, виробничої). Необхідно враховувати ще й те, що національні вузи сьогодні працюють в умовах ретельного планування і жорсткого контролю за витратами коштів.

Це пов'язано зі скороченням частки державного фінансування вищих навчальних закладів [2], зменшенням темпів зростання числа абітурієнтів [4], скороченням законодавчо встановлених пільг для освітніх установ [3], переходом вузів в статус автономних установ [5]. В таких обставинах істотно змінюється система управління вузом, потрібен постійний облік нових факторів, що впливають на результат роботи.

Зрозуміле занепокоєння з приводу того, що на основне місце тут потрібно ставити саме питання якості та доступності вищої освіти. І з цим неможливо не погодитися, перехід в автономію передбачає нові, більш високі вимоги до рівня якості роботи у вузі. Одночасно складається новий образ викладача: це дослідник, вихователь, консультант, керівник інноваційних проектів. Визначаються наступні умови такого становлення: зниження частки «герметичних» навчальних закладів, викладачі яких ніде не працюють; серед викладачів зростає частка сумісників з інших сфер діяльності (наука, бізнес, громадські організації, ЗМІ, держуправління); творчі компетенції в праці викладачів починають переважати над дидактикою; нова модель ринку викладачів: він втрачає свою колишню замкнутість, накладається на ринки інтелектуальних працівників інших професій; різко зростає ефективна зарплата викладача; невідповідність реального винагороди веде до відтоку кваліфікованих кадрів.

Таким чином, нам представляється можливим пропозицію інноваційно-орієнтованої системи якості ВНЗ, відмінною рисою якої буде виступати реалізація підходу, заснованого на модульно-ієрархічній моделі, що включає

наступні модулі: «система якості (СК) ректорату», «СК факультету (інституту)», «СК підрозділи (кафедри)». Модулі функціонують дотримуючись процесного підходу, інтегруючи дії своїх підрозділів: ректорату; деканатів; кафедр; викладачів. Уніфіковані за формою модулі аналогічні за своїм змістом і відображають специфіку процесів, що протікають на різних рівнях.

Використання запропонованої моделі дозволить забезпечити необхідну глибину впровадження інноваційно-орієнтованої системи якості по всіх підрозділах вузу і втягне практично всіх його працівників в даний процес.

Модель спрямована на реалізацію внутрівузівської ланцюжка «постачальник-споживач» і може бути на нашу думку, невід'ємною частиною загальної системи управління освітньою, науковою, виробничою і господарською діяльністю вищого навчального закладу в умовах переходу до автономних установ, забезпечуючи вузу конкурентні переваги.

Література:

1. Лазарев В.А. Конкурентоспособность вуза как объект управления: монография / В.А. Лазарев, С.А. Мохначев. – Екатеринбург: Пригородные вести, 2003. –160 с.
2. Лиман И.А. Проблемы финансирования высшего образования в Российской Федерации / И.А. Лиман // Университетское управление. – 2005. – № 5 (38). – С.31-39.
3. Система финансирования образования: анализ эффективности / [под ред. С.А. Беякова]; [Электронный ресурс]. – М.: Технопечать, 2005. – 182 с. – Режим доступа: // <http://stat.edu.rul>. – Заглавие с экрана.
4. Фатхутдинов Р.А. Управление конкурентоспособностью вуза / Р.А. Фатхутдинов // Высшее образование в России, 2006. – 9. – С. 37-38.

КОНЦЕПЦІЯ ОСВІТИ SWISS INTERNATIONAL SCHOOL В НІМЕЧЧИНІ: ДОСВІД ШВЕЙЦАРІЇ

Левченко Я.С.

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Swiss International School (SIS) – це швейцарська школа, яка широко розповсюджена на території європейського простору. У школи є власна концепція та погляд на освітній процес. Варто звернути увагу на ключові моменти, з метою перейняття позитивного швейцарського досвіду в освітній процес.

Англійська та німецька мови грають однакову роль у шкільному та університетському спілкуванні. Як наслідок, учні навчаються висловлюватися природно та впевнено на обох мовах.

SIS використовує метод занурення в мову, який пропонує учням занурюватися в першу чергу в іноземну мову. Студенти використовують

другу мову, щоб спілкуватися зі світом цілком природним способом. Вони занурені в середовище, де використовується лише іноземна мова. Внаслідок цього вони навчаються несвідомо, втрачають свої початкові перестороги - і іноземна мова стає другою природою.

Наукові дослідження та досвід роботи SIS показали:

- Інструкція з використанням методу занурення впродовж ряду років призводить до рідкісного володіння другою мовою;
- Найкращі результати досягаються шляхом великого раннього занурення;
- Розвиток рідної мови не постраждав.

Метод занурення не тільки сприяє вивченню мови, але і їх когнітивному розвитку - наприклад, мовному усвідомленню, креативності.

У SIS, учні можуть вивчати як англійську, так і німецьку шляхом занурення - навіть якщо вони не є носіями мови.

Члени викладачів SIS є всі носії їх мови. Вони не тільки використовують свою рідну мову для викладання в класі, а й у шкільному дворі, на обід, під час заходів та екскурсій.

Метод занурення та навчання носіями мови спонукає студента до раціональних, емоційних та культурних аспектів другої мови. Це є основою для розвитку повної свободи слова.

Філософія навчання в SIS є неідеологічною, але заснована на чітко визначених основних цінностях: чесність, повага, вдячність, особиста відповідальність та чесність.

Різноманітне, стимулююче середовище SIS підтримує студентів у досягненні відмінної академічної успішності, дозволяючи їм насолоджуватися і пишатися тим, що вони навчаються.

Навчальна програма в SIS базується на відповідному державному навчальному плані та доповнюється міжнародними елементами. Крім того, використовуються власні навчальні програми та матеріали в рамках ключових предметних областей, щоб ефективно передавати відповідну інформацію, сприяючи двомовності.

У сучасному світі незалежне, навчання в житті є обов'язковим. Щоб забезпечити студентів необхідними навичками, вчителі в СІЗ зосереджують увагу на стимулюванні природної спраги знань дітей, заохочуючи їх ставити запитання та досліджувати їх. Вони вірять в здатність своїх учнів і представляють їм відповідні виклики. Крок за кроком наші викладачі допомагають своїм учням навчитися самостійно набути знання та застосовувати свої навички на практиці.

Література:

1. Educational Concept. We live on two continents, in three countries and in 16 school locations [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://goo.gl/8EKXDq>. – Заголовок з екрану.

МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО У СФЕРІ ОСВІТИ

Левченко Я.С.

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Міжнародне співробітництво є життєво важливим компонентом діяльності вищих навчальних закладів. Воно демонструє роботу університету і задає стандарти світових лідерів по вивченню передових тенденцій і нових знань, без яких неможливо уявити сучасну освіту.

Така співпраця дає університетам можливість обмінюватися досвідом в менеджменті, наукових дослідженнях, адміністративних процесах, також це можливість для співробітників університету застосовувати нові ідеї, рішення і системи в своїй діяльності. Міжінституційні дослідні проекти можуть стати чудовою можливістю об'єднати унікальних фахівців, які завдяки співпраці можуть генерувати радикальні рішення та передові теорії. Університети також співпрацюють у підготовці спільних освітніх програм і програм подвійних дипломів, даючи студентам можливість вивчати нові дисципліни і отримувати знання у провідних іноземних викладачів.

Для батьків, яким небайдужа освіта своїх дітей, така співпраця важливо, оскільки воно відкриває двері для отримання міжнародного досвіду, будучи ще студентом. Їх діти можуть провести семестр, рік або два роки за кордоном (за програмою академічної мобільності на один семестр або за програмою подвійного диплому), де вони навчаються в іншій академічному середовищі (що вимагає інтелектуальної гнучкості), занурюються в нову організаційну культуру (що вимагає вміння працювати з адміністративними процесами) і в нове культурне середовище (що вимагає навички «міжкультурної комунікації»).

Навчаючись за кордоном, діти набувають впевненості і стають самостійними - вони завжди повертаються іншими людьми. Така «виходить мобільність» є основним показником інтернаціоналізації університету для всіх зацікавлених сторін (уряду, батьків, студентів, роботодавців), і престижні університети мають хорошу репутацію в цій області.

Більш складним компонентом інтернаціоналізації є «входить» мобільність, при якій університети запрошують іноземців для здобуття освіти або викладання. Залучення іноземних студентів за такими програмами - це завжди виклик, тому як у них свої очікування, інша культура, мова, академічні схильності. Проте їх присутність збагачує і багато дає, так як вони швидко освоюються серед студентів, заводять друзів і охоче діляться своїм досвідом. Запрошені викладачі приносять з собою нові знання і методики навчання, кидаючи виклик нашим студентам за допомогою нових методів

навчання і системою оцінки виконаної роботи.

Таким чином, майбутні студенти та їх батьки повинні шукати університети з багатим досвідом міжнародного співробітництва, де широко використовується зарубіжний досвід, співробітники та студенти мають великі можливості, а іноземні викладачі працюють на постійній основі. Провідні університети мають міжнародні акредитації - акредитації західних країн підтверджують, що рівень і якість освіти в цих університетах на тому ж рівні, що в Європі або США. Сьогодні складний час, і освіту потрібно отримувати тільки в найкращих університетах країни.

Література:

1. Международное сотрудничество в сфере образования [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://goo.gl/xhrqQ6>. – Заглавие с экрана.

ПЕРСПЕКТИВИ НОВОВВЕДЕНЬ В ВИЩІЙ ШКОЛІ: КОРОТКИЙ ОГЛЯД

Левченко Я.С.

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Українську систему освіти, мабуть, не критикував тільки лінивий. На жаль, проблем багато: від неконкурентної оплати і умов праці викладачів до явної відірваності змісту нашої освіти від сучасних потреб і від життя - в цілому. Реформування вносить свої корективи. Тому вважаємо за потрібне провести короткий огляд впроваджень в вищій школі на 2018 рік.

1. У 2018 році в школі введуть 12-річну освіту. 12-річка вже вводилася в 2002 році. Однак це питання «обросло» масою скандалів через невирішеність фінансових питань і, найголовніше, віку випускників, багато з яких, особливо в провінції, до 18 років вже стають молодими батьками.

2. Скорочення кількості шкіл. Закриватимуться навчальні заклади, де кількість учнів виявиться гранично малим. У найближчу школу і назад додому після уроків учнів будуть відвозити безкоштовно.

3. Всі вузи України будуть проходити обов'язкову акредитацію: перевірка торкнеться і стандартів освітніх програм університетів, і можливості вузу ці стандарти виконувати. Простіше кажучи, якщо у вузі "кульгає" матеріально-технічна база, рівень акредитації університету можуть знизити. Ще простіше кажучи: багато вузів скоротять (з 802 до 317) або "зіллють" з іншими, більш сильними і багатими навчальними закладами.

4. Нова освітня програма в вузах: крім навчально-професійної та освітньо-наукової, очікується поява освітньо-творчої з трьома рівнями освіти, які дозволять створити зі студентів справжніх носіїв високого рівня культури.

5. Нова вчений ступінь – доктор мистецтва, її можна буде отримати

у творчій аспірантурі вищих навчальних закладів мистецького спрямування протягом 3 років.

6. Три рівня після закінчення вузу. Студенти можуть закінчувати вуз в статусі бакалавра, магістра та доктор (філософії і мистецтв). Статус фахівця вже не є актуальним.

7. Студентські гуртожитки запрацюють за новим графіком: тепер доступ в будівлю гуртожитку повинен бути цілодобовим.

Підводячи підсумок, експерти в галузі освіти в вищій школі бачать в реформах три головних «підводних каменя»:

- підвищення професійного рівня викладацького складу, по-перше;
- по-друге, проведення належної атестації та переатестації викладачів не лише формально, а й реально. Це наблизить викладачів до рівня європейських педагогів, – тільки тоді можна говорити про автономію школи.

- і, звичайно, фінансування шкіл і вузів.

Без забезпечення цих «трьох китів» навіть впровадження 15-річної освіти в школах не дасть ніяких плодів.

Література:

1. Сайт Міністерства освіти і науки України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/news>. – Заголовок з екрану.

2. 12 изменений в украинской системе образования: что ждет школьников и студентов [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://goo.gl/jBGxEv>. – Заглавие с экрана.

ПРОБЛЕМИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ СУЧАСНОГО ВНЗ В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОЇ КРИЗИ

Леоненко Н.А., к.е.н.

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Сучасний кризовий період, який в теперішній час повною мірою відчуває як економіка України в цілому так і її невід’ємна частина – ринок освітніх послуг, потребує нового осмислення існуючих проблем та пошук нових засобів забезпечення конкурентоспроможності ВНЗ.

Вища освіта в Україні переживає доволі тяжкий період. З одного боку, нові стандарти, перехід на дворівневу систему вищої освіти (бакалаврат та магістратура), прагнення вітчизняних ВНЗ долучитись до міжнародного освітнього простору та затвердження позицій української вищої школи. З іншого боку, комерціалізація освітніх послуг, недостатня кількість випускників шкіл, а отже, недостатня кількість абітурієнтів та жорстка конкурентна боротьба за кожного студента серед ВНЗ, та навіть всередині кожного ВНЗ між факультетами та викладачами, зростання кількості освітніх учбових організацій, які надають освітні послуги по конкурентним цінам, застаріла матеріально-технічна база та неефективний застарілий менеджмент на місцях.

Також суттєве значення мають і додаткові послуги ВНЗ, серед яких слід виділити : стан та умови проживання у студентських гуртожитках, харчування, університетська інфраструктура, забезпечення доступу до інтернет-ресурсів та інше.

Це доволі не повний перелік проблем, з якими має справу вища школа на сучасному етапі, та які потрібно вирішувати не тільки задля забезпечення конкурентоспроможності, а й задля найпростішого виживання ВНЗ та його науково-педагогічного складу.

Все це призводить до погіршення якості освіти, а отже й до зниження конкурентоспроможності ВНЗ. Тому головним завданням в сучасних умовах є перехід до якісно нового стану ВНЗ – новаторському, інноваційному, який діє на випередження. Тільки конкурентоспроможні ВНЗ, які створюють нові види діяльності та послуг, впроваджують інновації у професійну діяльність викладачів та модернізують науково-технічну базу зможуть вижити і розвиватися у сучасному освітньому та економічному просторі.

Література:

1. Барыбин А.В. О мерах повышения конкурентоспособности современного вуза в условиях изменяющегося рынка образовательных услуг / А.В. Барыбин, Е.В. Рогинко // Креативная экономика. – 2013. – Том 7. – № 12. – С. 89-94.

2. Проблемы и перспективы высшего образования в Украине. Образование будущего [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://goo.gl/yh7Ypy>. – Заглавие с экрана.

ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТНОГО РІВНЯ ВНЗ ШЛЯХОМ ОПТИМІЗАЦІЇ ЙОГО ДІЯЛЬНОСТІ

Леоненко Н.А., к.е.н.

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Фундаментальні зміни в досягненні якісно нового конкурентного рівня ВНЗ в умовах глобалізації ринку освітніх послуг можливе тільки шляхом провадження певних прагматичних та обґрунтованих кроків, які полягають у модернізації й оптимізації їх професійної діяльності.

Для вирішення цього завдання необхідно вжити наступні заходи, які повинні відповідати вимогам сучасного українського суспільства і світового ринку освіти в цілому. По-перше, проаналізувати ринок праці та вакансій регіону, щоб розробити власну стратегію розвитку: які освітні послуги є в інших ВНЗ і в якому обсязі, рейтинг ВНЗ, кількість абітурієнтів, динаміку розвитку, рейтинг випускників, вартість навчання, професійно-педагогічний склад та ін. По-друге, прогнозувати появу нових вакансій на найближчі 5-10 років: реальне співробітництво з підприємствами регіону дозволить виявити існуючі потреби підприємств і галузі загалом, а також плани їх не тільки якісного, а й кількісного розвитку. По-третє, створення і розвиток нових

напрямів підготовки відповідно до проведеного аналізу ринку праці і прогнозу появи нових вакансій: випереджаючий характер освіти означає, що вона успішно адаптується до зовнішнього середовища, відповідає потребам особистості, суспільства, виробництва [1]. По-четверте, створення і розвиток ефективної системи стимулювання та контролю за працею професорсько-викладацького складу: ця система повинна бути максимально прозорою, враховувати інтереси ВНЗ, тобто виконання його ліцензійних і акредитаційних вимог, та інтереси викладачів, які повинні бачити чітку ціль, відчувати себе єдиним колективом і реалізовувати загальну ідею розвитку ВНЗ. По-п'яте, організація і проведення заходів, присвячених залученню студентів: профорієнтаційна діяльність ВНЗ повинна проводитися регулярно, починаючи з дев'ятих класів. Організація заходів для старших школярів (спортивних змагань, інтелектуальних марафонів, КВК, олімпіад) із залученням студентів ВНЗ сприяє залученню абітурієнтів та впливає на пізнаваність ВНЗ серед інших закладів освіти. По-шосте, створення системи сприяння працевлаштування й адаптації до ринку праці студентів та випускників: при ефективній і реальній дії цього механізму випускники отримують гарантовані робочі місця, а вітчизняна економіка, в свою чергу, необхідних спеціалістів, що сприяє створення позитивного іміджу затребуваного, надійного ВНЗ. По-сьоме, віднесення маркетингових заходів, які спрямовані на залучення студентів і фінансових коштів до ВНЗ, до стратегічно важливих: виокремлення штатних одиниць з маркетингової діяльності або аутсорсинг є необхідною мірою по виходу ВНЗ із існуючої кризи. З одного боку, штатний співробітник більш тісно взаємодіє з викладачами і студентами і краще орієнтується в ситуації, з іншого боку, зовнішній фахівець менш упереджено відноситься до даного ВНЗ, має свіжий погляд на проблему та є більш компетентним у її вирішенні, так як має певний досвід у розв'язанні подібних питань [2].

Отже, на сучасному етапі лише за умов об'єднання фундаментальних знань та вмінь, прагматичних розрахунків, ефективного прогнозування та рішучих кроків можливе досягнення певного рівня конкурентоспроможності ВНЗ в умовах глобалізації освітніх послуг.

Література:

1. Ильинский И.М. Образовательная революция / И.М. Ильинский. – М.: Изд-во Моск. гуманит.-социальн. академии. – 592 с.
2. Барыбин А.В. О мерах повышения конкурентоспособности современного вуза в условиях изменяющегося рынка образовательных услуг / А.В. Барыбин, Е.В. Рогинко // Креативная экономика. – 2013. – Том 7. – № 12. – С. 89-94.
3. Ольшанцева Т.О. Методи підвищення конкурентоспроможності освітніх послуг вищих навчальних закладів [Електронний ресурс] / Т.О. Ольшанцева, И.Г. Бритченко // Актуальные вопросы повышения конкурентоспособности государства, бизнеса и образования в современных экономических условиях: I Международная научно-практическая Интернет-

конференція, 14-15 лютого 2013г.: тези докл. – Режим доступу: <https://goo.gl/v5Ec66>. – Заголовок з екрану.

ЗАСТОСУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ БЛОКЧЕЙН В ОСВІТІ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА НАПРЯМКИ

Максимюк Г. М., асистент
Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Сьогодні, «блокчейн» в масовій свідомості асоціюється передусім з біткойнами. Тим не менш, можливості застосування технології блокчейна набагато ширші і здатні змінити багато в нашому житті. Освіта – одна зі сфер, де нові інтернет-алгоритми можуть спричинити значні зміни.

Блокчейн, тобто *ланцюжок блоків* (англ. *Blockchain, Block chain* від *block* – блок, *chain* – ланцюг) – розподілена база даних, яка підтримує перелік записів, так званих блоків, що постійно зростає. База захищена від підробки та переробки [1].

Основні переваги застосування блокчейну:

- можливість отримати найстійкіший цифровий реєстр при низькій вартості реалізації;
- невідконтрольність баз даних публічних блокчейнів жодній окремій організації, нації чи державі. Активне впровадження blockchain знімає потребу в технічних посередниках та інституціях для регулювання [2].

В доповіді Спільного дослідницького центру Європейської комісії (JRC) «Блокчейн в освіті» [3] були запропоновані конкретні способи, як застосування блокчейну може вплинути на освіту:

- Blockchain може дозволити відмовитися від використання паперу. Блок-ланцюг може безпечно і постійно зберігати всі записи, видавати надійні сертифікати і нагороди, передавати кошти та відслідковувати успіхи в навчанні протягом усього життя кожної людини [4].

Навчальним організаціям більше не доведеться направляти копії документів випускників за запитом різних організацій і компаній з метою підтвердження факту отримання освіти. Всі дипломи будуть зберігатися у вільному доступі і легко піддаватися перевірці. Залучення технології блокчейн може допомогти створити досконалу систему для контролю досягнень в освіті. Роботодавець отримає резюме в електронному вигляді і зможе бути впевнений в його достовірності [5].

- Управління інтелектуальною власністю також буде спрощено. Блокчейн буде відслідковувати першоджерела публікацій і цитат. Технологія також може спростити отримання автором цитованої роботи автоматичної оплати за використання його праці [4].

- Навчальні заклади значно скоротять витрати на управління даними та їх збереження. Оскільки люди, які беруть участь у використанні блокчейну

ланцюга, мають право власності та контроль над своїми персональними даними.

- Криптовалюти на основі блокчейна спростять платіжні системи освітніх установ. Такі виплати, як стипендії та гранти будуть перераховуватися практично миттєво після подачі відповідних документів.

Першим навчальним закладом, який офіційно затвердив використання блокчейна для зберігання документів, став Університет Нікосії (Кіпр). Більш того, це перший навчальний заклад, який почав приймати оплату в біткойнах.

Вчені Массачусетського інституту технологій (MIT) та компанія Learning Machine створили Blockcert – технологію, що застосовується під час онлайн-навчання на основі блокчейнів. Студенти, які навчалися в MIT Media Lab і пройшли оцінку отримують сертифікацію, яка буде зберігатися в блок-чейновій мережі [6].

Таким чином, технологія блокчейн вже застосовується провідними навчальними закладами світу і має великий потенціал.

Література:

1. Блокчейн / Wikipedia [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <https://bit.ly/2HquqKV>. – Заголовок з екрану.
2. Груша В. Що таке blockchain і для чого він потрібен [Електронний ресурс] / В. Груша // Na chasi. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <https://goo.gl/hXKqRf>.
3. Grech A. Blockchain in Education [Електронний ресурс] / A. Grech, A. F. Camilleri // Joint Research Centre (JRC). – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <https://goo.gl/FDVYcf>.
4. Ratner P. Four ways Blockchain, the technology behind Bitcoin, can change education [Електронний ресурс] / RATNER // Big Think. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <https://goo.gl/JCXqDg>.
5. Блокчейн в образовании – применение и перспективы технологии [Електронний ресурс] / Prosto Coin. – Режим доступу до ресурсу: <https://prostocoin.com/blog/blockchain-education>.
6. Exploring blockchain technology and its potential applications for education [Електронний ресурс] / Guang Chen, Bing Xu, Manli Lu, Nian-Shing Chen // Smart Learning Environments. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <https://goo.gl/95J9sq>.

КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ВНЗ ТА ЇЇ ЧИННИКИ

Попадинець О.В., к.е.н., доцент
Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Для оцінки рівня конкурентоспроможності ВНЗ потрібно проаналізувати чинники, що впливають на неї. З огляду на те, що ВНЗ працює одночасно на двох ринках – ринку освітніх послуг та на ринку праці, то на його функціонування впливають як зовнішні фактори (макросередовище), так і

внутрішні чинники: внутрішнє середовище ВНЗ.

До зовнішніх факторів зазвичай відносять:

- державне регулювання системи освіти;
- політичні чинники;
- нормативно-правове забезпечення;
- регіональні фактори, науково-технологічні та інноваційні (рівень економічного і науково-технічного розвитку регіону);
- соціально-демографічні;
- природно-географічні фактори та ін. [1].
- До внутрішніх факторів в сфері освіти відносяться:
- рівень якості освітніх послуг;
- ефективність освітніх послуг;
- доступність ресурсної бази;
- фінансова діяльність;
- наукова діяльність;
- організаційна структура ВНЗ;
- освітні технології, рівень кваліфікації професорсько-викладацького складу;
- інвестиційні чинники та ін. [2]

Наведені фактори розрізняються за рівнем, ступенем і характером впливу на функціонування вузу. Їх вплив залежить від індивідуальних властивостей, характеристик і основних особливостей вузу, доступ до яких визначаються професійною спрямованістю, потребами ринку праці в підготовці кваліфікованих фахівців.

Аналіз факторів конкурентоспроможності потрібно здійснювати для виявлення зовнішніх можливостей і внутрішніх резервів установи, а також він дозволяє розробити конкурентоспроможну стратегію функціонування ВНЗ, спрямовану на зберігання, підвищення і розвиток власних конкурентних переваг.

Оцінка здатності ВНЗ успішно конкурувати на ринку праці та освітніх послуг здійснюється через порівняння аналізованих чинників освітнього закладу з критеріями або факторами конкурентоспроможності іншого ВНЗ.

Важливим є визначення впливу факторів макросередовища на діяльність освітнього закладу.

Так, завданням держави є створення конкурентних переваг національної економіки на світовому ринку. Держава здійснює як прямий, так і непрямий вплив на сферу освіти, спрямований на підвищення якості освітніх послуг [4]. Головне завдання держави на ринку праці та освітніх послуг полягає в тому, щоб створювати сприятливі умови для зміцнення конкурентоспроможності ВНЗ і всієї системи освіти і створення макроекономічної рівноваги попиту та пропозиції.

Економічний потенціал держави утворюється завдяки зростанню ВВП і забезпеченню відповідності якості освітніх послуг вимогам ринку праці, що

опосередковано сприяє поліпшенню фінансового становища всіх галузей промисловості і сфери послуг.

Щодо мікросередовища та чинників конкурентоспроможності, то ВНЗ має ряд відмінностей, які роблять їх доволі специфічними організаціями, а саме: ВНЗ відповідають за виробництво і відтворення інтелектуального (науково-технічного) потенціалу; метою функціонування ВНЗ не є отримання прибутку, а надання освітніх послуг; ВНЗ – це не тільки навчальні центри, вони історично поєднують цю роль з проведенням науково-дослідної та інноваційної діяльності.

Наявність даних факторів дозволяє застосовувати методи аналізу та оцінки конкурентоспроможності у сфері вищої освіти з певними припущеннями. Внутрішні чинники безпосередньо впливають на діяльність освітньої організації. Аналіз внутрішнього середовища спрямований на з'ясування того, якими сильні і слабкі сторони має ВНЗ.

Сильні сторони – це науково-освітня база, яка використовується в конкурентній боротьбі. Слабкі сторони повинні бути предметом найпильнішої уваги з боку керівництва ВНЗ, яке має виконувати всі можливі заходи, щоб позбутися від них.

Внутрішнє середовище вузу утворюється в результаті взаємодії внутрішніх факторів, що виникають в різних ділових ситуаціях. Вони визначаються цілями, завданнями, технологією і персоналом. Також при аналізі та оцінці внутрішнього середовища вузів виділяють кілька структурних зрізів, стан яких і демонструє можливості даної організації. Ринок праці, на якому функціонують ВНЗ, все більше стає конкурентним.

Література:

1. Каплина О. Оценка конкурентоспособности предприятия на основе процессного подхода / О. Каплина, Д. Зайченко // Маркетинг, 2005. – № 4.
2. Молодчик А.В. Менеджмент: стратегия, структура, персонал: учеб. пособие / А.В. Молодчик. – М.: Изд-во Высшей школы экономики, 1997. – 207 с.
3. Дудина О.И. Современные требования производства к качеству рабочей силы и оценка персонала предприятий / О.И. Дудина, В.А. Зеленков. – Кадры предприятия, 2007. – № 4. – С. 87–96.

ЯКІСТЬ ПРОФЕСОРСЬКО-ВИКЛАДАЦЬКОГО СКЛАДУ ЯК ЧИННИК КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ВНЗ

Попадинець О.В., к.е.н., доцент
Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Затребуваність випускників вузів на ринку праці в конкурентній боротьбі визначається якістю знань, а саме якістю отриманої освіти, на яке безпосередньо впливає якість професорсько-викладацького складу ВНЗ. Якісна професійна освіта, що надається вищим навчальним закладом, як

правило, здатна забезпечити успіх для молодих фахівців на ринку праці. Таким чином, якість праці викладача стає одним з важливих факторів, що показують його конкурентні переваги в порівнянні з іншими вищими навчальними закладами. Таким чином, буде актуально приділити увагу питанню підвищення конкурентоспроможності ВНЗ через підвищення якості праці професорсько-викладацького складу.

Сьогодні в економічній літературі немає однозначного визначення терміна «конкурентоспроможність ВНЗ». Тому, під конкурентоспроможністю вищого навчального закладу слід розуміти його здатність: навчати і випускати фахівців, що витримують конкурентну боротьбу на конкретному внутрішньому або зовнішньому ринку праці; розробляти конкурентоспроможні інновації в області своїх знань; вести ефективну відтворювальну політику.

При посиленні конкуренції серед ВНЗ з'являється необхідність в оцінці якості діяльності вищих навчальних закладів на умовах прозорості та інформаційної відкритості. При цьому важливою складовою є оцінка якості освіти. Дане поняття є багатоаспектним і включає такі елементи, як викладацька діяльність, програми навчання, напрями навчання, можливість проведення науково-дослідних робіт та ін. Розвиток цивілізації виявляє тенденцію до переростання в інформаційне суспільство, в якому умови, об'єкти і результати праці більшості зайнятого населення представлені вже не матеріальними цінностями, а здебільше інформацією і науковими знаннями.

Всі елементи можна розділити на три рівні, що забезпечують якість освітньої діяльності: персонал ВНЗ, освітні програми; інфраструктура вузу.

Якість персоналу ВНЗ і його професорсько-викладацького складу визначається їх кваліфікацією. Кваліфікація, виражена через звання, ступінь, науковість, визначає якість змісту навчання. Якість змісту навчання має підтверджуватися суспільним попитом. Освітні програми, націлені на подолання розриву між різними рівнями освіти, сприяють якісній підготовці студентів.

Інфраструктура ВНЗ, що охоплює всю сукупність сучасних умов сучасного навчання, створює передумови для якості навчання.

Європейський центр з вищої освіти виділив такі критерії оцінки якості освіти: місія і цілі ВНЗ; характеристики освітньої моделі; існуючі стандарти конкретної програми або дисципліни.

У зв'язку з цим, можна виділити основні чотири сторони в оцінці якості освіти, взаємодоповнюючі один одного: обов'язкове дотримання існуючих базових освітніх стандартів; досягнення поставлених цілей на кожному етапі навчання; здатність задовольняти попит і очікування роботодавців (споживачів освітніх послуг) та інших учасників освітнього ринку; постійне вдосконалення навчання.

Всі різноманітні системи оцінки якості вищої освіти можуть бути розділені на два типи: зовнішня оцінка і внутрішня оцінка (самооцінка). Зовнішня оцінка ВНЗ можлива як освітньою спільнотою (національною або міжнародною), так і всіма зацікавленими організаціями (наприклад,

роботодавцями). Особливо слід виділити оцінку вищого навчального закладу органами управління освітою, хоча при ній, як правило, також використовуються як підсумки самооцінки, так і підсумки оцінки академічною спільнотою і роботодавцями.

Система ранжирування ВНЗ – це один з інструментів зовнішньої оцінки. Рейтинги накопичують інформацію щодо оцінки діяльності ВНЗ в цілому, за окремими програмами, з дослідницької та з викладацької діяльності. Дана інформація може надаватися в звітах, оглядах, рейтингах.

Внутрішня оцінка, проведена у формі самооцінки, дає інформацію самому ВНЗ для аналізу його розвитку за різними напрямками. Позитивні моменти при проведенні самооцінки:

- отримання інформації для визначення напрямів удосконалення діяльності;
- наявність об'єктивної оцінки, заснованої не так на індивідуальному сприйнятті кожного працівника, а на фактах;
- визначення процесів, які потребують поліпшення;
- можливість використання єдиного комплексу критеріїв; порівняння результатів оцінки в динаміці;
- залучення персоналу до управління якістю освітнього процесу.

Для вирішення проблеми управління якістю освіти ВНЗ необхідна наявність: системи управління якістю освіти; системи показників якості; методики оцінки якості. Серед принципів Болонської декларації важливим є принцип якості освіти, що передбачає дворівневу систему вищої освіти, систему залікових одиниць, мобільність, працевлаштування випускників. Все це безпосередньо пов'язано з якістю вищого навчального закладу.

Література:

1. Иноземцева В.В. Повышение качества труда преподавателя как фактор обеспечения конкурентоспособности вуза [Электронный ресурс] / В.В. Иноземцева // Научно-методический электронный журнал «Концепт». – 2016. – Т. 5. – С. 107–113. – Режим доступа:<http://e-koncept.ru/2016/56158.htm>.
2. Семина Н.Г. Самообучающаяся организация как непрерывный источник создания конкурентных преимуществ компании / Н.Г. Семина // Актуальные проблемы управления: теория и практика. – 2014. – С. 129-133.

ПРОГРАМА ERASMUS+ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ АКАДЕМІЧНОЇ МОБІЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ, ВИКЛАДАЧІВ, НАУКОВЦІВ

Солодовнік О.О., к.е.н., доцент
Харківський національний університет будівництва та архітектури

Глобалізація, яка охопила увесь світ, ставить нові вимоги до людини – її освіти, кваліфікації та знань. Це породжує нове бачення місії та ролі національних систем вищої освіти, адже інтеграція мігрантів у новому

суспільстві починається саме з освіти та через неї (можливість подальшого працевлаштування в країні шляхом здобуття знань і навичок у акредитованій у цій країні навчальній установі). У зв'язку з цим академічна мобільність стає важливим фактором інтеграції країни у світовий науково-освітній простір, перетворення національних систем освіти на повноцінних учасників глобального ринку освітніх послуг.

У міжнародних програмних документах навчальна мобільність визначається як переміщення в іншу країну і відповідно в інший вищий(і) навчальний(і) заклад(и) на певний період навчання, стажування, практики, підвищення кваліфікації, викладання тощо [1]. Згідно із Законом України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 р. № 1556-VII академічна мобільність – це можливість учасників освітнього процесу навчатися, викладати, стажуватися чи проводити наукову діяльність в іншому вищому навчальному закладі (науковій установі) на території України чи поза її межами.

Важливе значення для підвищення міжнародної академічної мобільності в Україні, яка в 2014 році ратифікувала Угоду про асоціацію з ЄС і прагне до реалізації євроінтеграційних проектів, має програма Erasmus+, призначена для підтримки зусиль країн-учасниць програми ефективно використовувати потенціал талановитих людей Європи і соціальний капітал, підтверджуючи принцип безперервного навчання шляхом поєднання підтримки та формального, неформального і неофіційного навчання в системі освіти, навчання та молодіжних сферах [2]. Зокрема Програма підтримує освіту та професійну підготовку, молодь і спорт; надає фінансування на реалізацію програм, проектів, стипендій; сприяє поглибленню співпраці ЄС з іншими країнами.

У програмі Erasmus+ можуть брати участь студенти, стажери, практиканти, учні, дорослі учні, молодь, волонтери, професори, вчителі, тренери, молодіжні працівники, професійні працівники організацій, що діють в галузі освіти, професійної підготовки та молоді. Учасники Програми набувають унікальний досвід навчання в Європі та міжкультурного спілкування, мають можливість отримати подвійний/багасторонній/спільний диплом європейських ВНЗ, покращують мовні навички, набувають додаткових можливостей для працевлаштування через визнання кваліфікацій та періодів навчання закордоном, обмінюються знаннями, ідеями, контактами тощо.

Програмою передбачені такі терміни кредитної мобільності:

для студентів: 3-12 місяців для навчальної мобільності; 2-12 місяців для стажування студентів на підприємства;

для викладачів та адміністративного персоналу ВНЗ: від 5 днів до 2 місяців. Викладачі ВНЗ можуть викладати в університетах країн-членів програми (будь-які дисципліни). Професійний розвиток для адміністративного та викладацького складу ВНЗ здійснюється у формі тренінгів, виконання професійних обов'язків/завдань у ВНЗ країн-членів програми.

Грошова винагорода покриває витрати на навчання, проживання,

харчування та інші необхідні витрати переможців відповідних конкурсів. Стипендії бувають короткострокові за обміном (міжнародна кредитна мобільність) для студентів та стипендії для працівників вищих навчальних закладів, або на повний цикл навчання в магістратурі чи докторантурі (PhD) (ступенева мобільність). Стипендії українським студентам призначаються в межах 750-850 EUR/місяць, а розмір добових для викладачів та адміністративного персоналу – від 100 до 160 EUR/ день.

За результатами конкурсів 2015р. та 2016 р. [3] 33 Національних агентства Erasmus+ країн-членів Програми (Австрія, Бельгія, Болгарія, Велика Британія, Греція, Кіпр, Данія, Естонія, Ісландія, Іспанія, Ірландія, Італія, Латвія, Литва, Люксембург, Ліхтенштейн, Македонія, Мальта, Нідерланди, Німеччина, Норвегія, Польща, Португалія, Румунія, Словаччина, Словенія, Туреччина, Угорщина, Фінляндія, Франція, Хорватія, Чеська Республіка, Швеція) підтримали 374 проекти на конкурси стипендій у співпраці з українськими університетами, для 4524 мобільностей за обміном (3456 в Європу зі 135 закладів і 1068 в Україну) на суму 16114000 EUR. З України до європейських університетів було направлено 2000 студентів, 1456 викладачів та представників адміністративного персоналу, а з європейських університетів до України - 321 і 747 осіб відповідно.

Подальший розвиток академічної мобільності в рамках програми Erasmus+ сприятиме прискоренню інтеграції України до Європейського освітнього простору, удосконаленню педагогічних технологій та підвищенню рівня якості української освіти, забезпечить можливості для обміну і передачі знань та інновацій в різних сферах, а також інтеграції університетської науки з виробництвом, покращить якість трудових ресурсів країни та можливості працевлаштування.

Література:

1. Національний Еразмус+офіс – Україна [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://goo.gl/p5ETcr>.
2. Еразмус+Довідник програми [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.stu.cn.ua/media/files/pdf/erazm15.pdf>.
3. Академічна мобільність для студентів, працівників університетів країн-партнерів та інші можливості [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://goo.gl/NUL6GR>.

СИСТЕМНІСТЬ СУЧАСНИХ ОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ

Токар І.І.

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Питання якості освіти посідають провідне місце в новому Законі України «Про вищу освіту» [1], підписаному Президентом України в вересні 2017 року. Активна інтеграція до європейського суспільства, нові соціально-економічні виклики в державі, сучасний стан системи освіти в Україні в

цілому, в тому числі й вищої, потребує докорінних змін в розумінні сутності й якості освіти, освітніх послуг та освітніх технологій.

В роботі [2] на основі аналізу наукової літератури виділено декілька підходів щодо тлумачення терміну «освітня (педагогічна) технологія», зокрема виокремлюють:

- освітню технологію як новітній засіб навчання;
- освітню технологію як педагогічну систему;
- освітню технологію як сукупність дій (систему дій) чи діяльність;
- освітню технологію як проект (модель) навчально-виховного процесу;
- освітню технологію як галузь науки або педагогічного знання чи науки.

При цьому освітні технології відбивають загальну стратегію розвитку освіти, єдиного освітнього простору. Їх призначення – прогнозування розвитку освіти, його конкретне проектування і планування, передбачення результатів, а також визначення відповідних освітнім цілям стандартів [2].

Виходячи з цього головними ознаками сучасних освітніх технологій є системність, ефективність, оптимальність, алгоритмічність, діагностичність, відтворюваність, прогнозованість, ієрархічність.

Під системністю розуміють взаємозв'язок основних взаємозв'язаних компонентів технології, якими є мета, зміст, форми, методи, засоби взаємодії учасників педагогічного процесу, а також результат [3].

Далі пропонується розгляд системності освітніх технологій з позиції аналізу структури та взаємозв'язків її складових.

Мета освітніх технологій. Виходячи з розуміння освітньої технології як моделі навчально-виховного процесу, основна її мета полягає у «всебічному розвитку людини як особистості та найвищої цінності суспільства, її талантів, інтелектуальних, творчих і фізичних здібностей, формування цінностей і необхідних для успішної самореалізації компетентностей, виховання відповідальних громадян, які здатні до свідомого суспільного вибору та спрямування своєї діяльності на користь іншим людям і суспільству, збагачення на цій основі інтелектуального, економічного, творчого, культурного потенціалу Українського народу, підвищення освітнього рівня громадян задля забезпечення сталого розвитку України та її європейського вибору» [1].

Зміст та форма освітньої технології. Враховуючи той факт, що освітні технології відбивають стратегію освіти в країні, їх зміст і форма безпосередньо залежать від цільових стратегічних настанов, траєкторії руху, завданих Міністерством освіти і науки України. Так, зокрема, освітня технологія складається із цільових (мета технології), змістових (зміст), процесуальних (сам технологічний процес, а саме взаємодія суб'єктів та об'єктів технології, їх форми, методи, засоби), результативно-аналітичних (результат та його аналіз) компонентів [3].

Методи і засоби взаємодії учасників педагогічного процесу. З точки зору

організації педагогічного процесу як спеціально організованої взаємодії учасників, що розвивається впродовж певного часу в межах певної виховної системи, його структура залишається інваріантною та універсальною (мета, методи, принципи, засоби, форми).

Мета відображає кінцевий результат педагогічної взаємодії, якого прагнуть учасники цієї взаємодії. Принципи визначають основні напрями досягнення мети. Зміст – це частина досвіду поколінь, яка передається вихованням для досягнення мети згідно з обраними напрямками. Методи – способи взаємодії учасників педагогічного процесу, за допомогою яких передається та усвідомлюється зміст. Засоби – матеріалізовані предметні способи опрацювання змісту, що використовуються разом з методами. Форми організації педагогічного процесу визначають зовнішнє вираження акту взаємодії учасників педагогічного процесу. Ці форми характеризуються кількістю учасників взаємодії або місцем, часом та порядком їх здійснення. Отже, педагогічний процес є системою, оскільки система – це сукупність взаємопов'язаних елементів, які утворюють певну цілісність та взаємодіють [4].

Таким чином, проведений аналіз системності як головної ознаки сучасної освітньої технології в Україні дозволяє зробити наступний висновок щодо можливості розвитку останньої в стратегічному періоді. Формування змісту сучасної освіти має відбуватися на компетентнісній основі, а забезпечення її якості повинне базуватися на принципі інноваційності освітнього процесу та особистості фахівця.

Література:

1. Закон України «Про освіту» № 2145-VIII від 5 вересня 2017 року / Матеріали офіційного сайту Законодавства України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://goo.gl/1TgUDP>. – Заголовок з екрану.
2. Буркова Л.В. Структурний підхід до поняття педагогічної технології [Електронний ресурс] / Л.В. Буркова. – Режим доступу: <http://eprints.zu.edu.ua/2190/1/10.pdf>. – Заголовок з екрану.
3. Поняття освітніх технологій [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://studfiles.net/preview/5252902/>. – Заголовок з екрану.
4. Педагогічний процес у ВНЗ: його сутність, структура та рушійні сили. Закономірності педагогічного процесу у ВНЗ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://goo.gl/mnqDPe>. – Заголовок з екрану.

ОБҐРУНТУВАННЯ НАПРЯМКІВ ПОКРАЩЕННЯ ІМІДЖУ ВНЗ

Федорова В.О., к.е.н.

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Для створення й підтримки іміджу в процесі всього періоду функціонування ВНЗ на ринку освітніх послуг, необхідно розробляти стратегію формування іміджу. Дана стратегія повинна враховувати інтереси, як суб'єктів безпосереднього оточення, так і співробітників, студентів ВНЗ,

тобто носити комплексний характер.

Стратегія формування іміджу спрямована на створення образу ВНЗ у свідомості цільових груп, до яких відносяться як суб'єкти безпосереднього оточення, так і співробітники, студенти ВНЗ. Образ підприємства у свідомості суб'єктів безпосереднього оточення (абітурієнтів, компаній-роботодавців, державних органів і установ, конкуруючих ВНЗ, населення, випускників тощо) характеризує зовнішній імідж, а у свідомості співробітників і студентів ВНЗ – внутрішній імідж. Виходячи з цього, стратегію формування іміджу ВНЗ слід розробляти за двома напрямками: розробка стратегії формування зовнішнього іміджу, що враховує інтереси суб'єктів безпосереднього оточення, а також розробка стратегії формування внутрішнього іміджу, що відображає інтереси співробітників і студентів ВНЗ. У свою чергу, стратегія формування іміджу ВНЗ об'єднує інтереси, як суб'єктів безпосереднього оточення, так і співробітників і студентів ВНЗ, визначаючи напрямки поліпшення узагальненого рівня іміджу.

В залежності від рівнів зовнішнього та внутрішнього іміджу така стратегія може бути трьох видів: створення, покращення та підтримки. Реалізація кожної з цих стратегій передбачає здійснення ряду заходів залежно від стадії життєвого циклу та рівня іміджу ВНЗ.

Низький рівень іміджу характерний або для стадії зародження, коли імідж тільки починає формуватися, або для стадії занепаду, коли імідж вимагає кардинальної зміни, оскільки послуги ВНЗ перестають користуватися попитом. Це вимагає використання стратегії створення іміджу ВНЗ. Для формування зовнішнього іміджу на стадії зародження життєвого циклу рекомендується здійснювати наступні заходи: вибір місця розташування ВНЗ, створення гімну, герба, логотипу, прапора ВНЗ, вибір милозвучної назви, створення фірмового стилю, дизайну приміщень, забезпечення просторості й зручності аудиторій, використання інформативної реклами (інформування абітурієнтів та їх батьків про ВНЗ, упор на його унікальності, в рекламі важливо подати реальні характеристики ВНЗ й освітніх послуг, щоб виправдати очікування і сформувати гарне перше враження). В свою чергу, для формування внутрішнього іміджу ВНЗ пропонується здійснювати підбір та розміщення персоналу, адекватного загальним цілям ВНЗ, розробляти загальний стиль, концепцію зовнішнього оформлення.

На стадії занепаду життєвого циклу для покращення зовнішнього іміджу ВНЗ пропонується реалізація таких заходів, як впровадження інноваційних технологій, відкриття нових спеціальностей, факультетів, структурних одиниць в складі університету, використання інформативної реклами, укладення договорів з редакціями ЗМІ про інформаційне співробітництво і підтримку, стимулювання абітурієнтів вступати до ВНЗ (організація конкурсів серед абітурієнтів, переможцям яких надається знижка на навчання на контрактній основі або надбавка до стипендії під час вступу на бюджет), розвиток дистанційного навчання. В свою чергу, для покращення

внутрішнього іміджу необхідно здійснити аналіз кадрового потенціалу ВНЗ, розробку кадрових програм підтримки реорганізації ВНЗ, скорочення персоналу, підвищення продуктивності праці, вирішення конфліктів.

Середній рівень іміджу спостерігається в основному на стадії зростання життєвого циклу ВНЗ і вимагає дотримання стратегії покращення іміджу. Для покращення зовнішнього іміджу ВНЗ пропонується здійснення таких заходів: створення презентації ВНЗ, створення сайту ВНЗ, збільшення витрат на рекламу. При цьому реклама носить повідомлюючий характер (формує перевагу до ВНЗ, його освітніх послуг, переконує в необхідності отримання освіти саме в даному ВНЗ, підкреслює стабільність). Подальша ефективна підтримка особистих і ділових контактів з випускниками та організаціями, які вони представляють, активізація громадської діяльності, організація Дня відкритих дверей, публічних лекцій, круглих столів, науково-практичних конференцій, наукових виставок, семінарів із залученням провідних фахівців у цих галузях, забезпечення різноманітності факультетів, відкриття нових спеціальностей, організація підготовчих курсів. В свою чергу, покращення внутрішнього іміджу підприємства передбачає впровадження й зміцнення традицій серед працівників ВНЗ та студентів для створення особливого корпоративного духу, включення працівників в традиції ВНЗ, створення психологічної установки «спільної справи», організація літнього відпочинку працівників і студентів (у власних санаторіях, базах відпочинку), створення корпоративної легенди (про засновників, провідних викладачів), зустрічі студентів з ветеранами ВНЗ, її засновниками, проведення форумів випускників університету, бізнес-форумів випускників, які займаються підприємницькою діяльністю, інтернет-конференцій з питань, пов'язаних з діяльністю ВНЗ на ринку освітніх послуг тощо, створення дошки пошани, організація дозвільних заходів серед студентів (конкурсу «містер і міс університету», спортивних змагань між факультетами, концертів, відкриття студентського театру при університеті), створення університетської газети, надання гуртожитків.

Високий рівень іміджу характерний для стадії зрілості, коли послуги ВНЗ користуються найбільшим попитом. В цьому випадку доцільно дотримуватись стратегії підтримки іміджу ВНЗ на досягнутому рівні. В якості заходів щодо підтримки зовнішнього іміджу пропонується використання нагадуючої реклами (підтримуючої обізнаність про ВНЗ та освітні послуги), соціальної реклами. Демонстрація нагород, дипломів, відгуків про ВНЗ, подання інформації про відомих випускників ВНЗ, організація зустрічей з випускниками, спонсорство і благодійність, інвестор-релейшнз, інформування громадськості про найважливіші соціальні аспекти його діяльності, такі як навчання і виховання молоді, здійснення наукової діяльності, участь у великих регіональних проектах, сприяння конкретним особам у вирішенні їх соціальних проблем, підтримання особистих та ділових контактів з випускниками, відкриття музею університету, написання прес-релізів та інших PR-матеріалів, репортажів, текстів до інформаційних і довідкових буклетів, що описує освітні послуги і підкреслює їхню

унікальність, поширення сувенірної продукції: пакетів з логотипом, футболок, календарів тощо. В той же час підтримувати внутрішній імідж на досягнутому рівні пропонується шляхом розробки механізмів матеріального і морального стимулювання для викладачів і співробітників, введення рейтингової системи оцінювання роботи викладачів, проведення конкурсів за такими показниками, як повага і визнання студентами викладача (наприклад, в якості кращого педагога); виступ викладача на телебаченні і в інших ЗМІ; заохочення викладачів за публікації і цитування; за підготовку якісних методичних матеріалів; за використання ефективних і передових методів навчання, нових технологій, представлення ВНЗ на міжнародному та місцевому рівнях, стимулювання кар'єрного зростання викладачів, проведення занять на основі авторських програм.

АКАДЕМІЧНА МІГРАЦІЯ СТУДЕНТІВ ЯК ЗАГРОЗА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

Шевченко І.Ю., к.е.н., доцент
Харківський національний автомобільно-дорожній університет

У сучасних умовах загострення конкурентної боротьби на національному ринку освітніх послуг заклади вищої освіти України стикаються з численними складними та систематичними проблемами, що є перепорою їх розвитку.

Як свідчать дані Державної служби статистики України [1], в останнє десятиріччя в Україні стрімко зменшується кількість закладів вищої освіти та, відповідно, чисельність студентів цих закладів. Утім, якщо кількість закладів вищої освіти в Україні у порівнянні з 2007/2008 навчальним роком зменшилась на 17,66% (з 351 ВНЗ до 289 ВНЗ), то чисельність студентів цих закладів зменшилась аж на 43,94% (з 2372,5 тис. осіб до 1330,0 тис. осіб). При цьому зазначене зменшення обумовлене не лише демографічними проблемами: як свідчать дані Державної служби статистики України [2], у зазначений період чисельність населення віком старше 16 років зменшилась лише на 12,81% (з 29799,8 тис. осіб до 25982,0 тис. осіб).

В останні роки серйозною проблемою забезпечення конкурентоспроможності вітчизняних закладів вищої освіти стала академічна міграція студентів, у першу чергу, до країн Європейського Союзу. Як свідчать дані Міністерства освіти і науки України [3], нині за кордоном з метою навчання у закладах вищої освіти знаходяться 66,67 тис. осіб. Найбільшою популярністю у студентів користуються Польща (30,04 тис. осіб), Німеччина (9,09 тис. осіб), Росія (6,94 тис. осіб), Канада (2,79 тис. осіб), Чехія (2,40 тис. осіб), Італія (2,35 тис. осіб), США (1,68 тис. осіб), Іспанія (1,61 тис. осіб), Австрія (1,61 тис. осіб) та Франція (1,35 тис. осіб). При цьому найбільшою частка студентів-українців у загальній чисельності іноземних

студентів є в таких країнах як Польща (56,6%), Словаччина (12,0%), Росія (8,2%), Чехія (6,7%), Литва (5,8%), Естонія (5,0%), Болгарія (4,7%) та Угорщина (4,0%).

Як бачимо, нині основними зарубіжними конкурентами для вітчизняних закладів вищої освіти є вищі навчальні заклади Польщі. При цьому загострення конкуренції з боку польських закладів вищої освіти має місце не так давно: наприклад, у 2012/2013 навчальному році в Польщі знаходилося на навчанні лише 9,62 тис. студентів, а у 2008/2009 навчальному році – 2,83 тис. студентів.

Чим же приваблює молодих українців здобуття вищої освіти в Польщі?

У першу чергу навчання в Польщі обирає молодь, яка прагне подальшої академічної та трудової мобільності в країнах Європейського Союзу: нині Польща є потужним майданчиком різноманітних міжнародних програм академічної мобільності. До того ж вищі навчальні заклади в Польщі у більшій мірі віддають перевагу не національним, а європейським і міжнародним стандартам вищої освіти.

По-друге, навчання у Польщі, як правило, ведеться декількома мовами (у першу чергу, польською та англійською), що до того ж підтверджується по закінченню отримання професійної підготовки відповідними кваліфікаційними документами міжнародного зразка: тобто, окрім професії та спеціальності студенти отримують ще й потужну мовну підготовку, що особливу важливість має в контексті інтенсифікації світових інтеграційних і глобалізаційних процесів. При цьому в більшості польських ВНЗ для іноземних студентів передбачені безкоштовні курси інтенсивного вивчення польської мови, а подекуди – навіть англійської чи/та німецької мови. Тоді як інтенсивне поза аудиторне вивчення іноземних мов в Україні зазвичай пов'язане зі значними грошовими вкладеннями з боку студентів.

По-третє, значну популярність в системі вищої освіти Польщі мають заохочувальні програми, що передбачають можливість зменшення плати за навчання або перехід з контрактної на бюджетну форму навчання у разі, коли студент успішно виконує вимоги навчального плану. Така система заохочень сприяє формуванню у студентів розуміння того, що успішність їх навчання безпосередньо здійснює вплив на умови здобуття ними вищої освіти. Нажаль, нині у вітчизняних закладах вищої освіти такі програми практично відсутні, а, якщо й мають місце, то розповсюджуються лише на небагатьох студентів.

До того ж нині в Україні існує безліч посередницьких фірм (на кшталт найпопулярнішої «ОсвітаПоль» [4], яка співпрацює з більш, ніж 60 закладами вищої освіти Польщі), що надають допомогу майбутнім студентам у виборі польського ВНЗ, здійснюють значну організаційну, документарну та візову підтримку абітурієнтів не лише під час вступної кампанії, а й в подальшому в процесі навчання.

Зазначені переваги здобуття вищої освіти в Польщі сприяють тому, що з кожним роком все більше українців при виборі закладу вищої освіти

віддають перевагу не вітчизняним вишам, а польським вищим навчальним закладам.

Література:

1. Вищі навчальні заклади / Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2005/osv_rik/osv_u/vuz_u.zip.

2. Населення / Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://goo.gl/vsZkRB>. – Заголовок з екрану.

3. Доповідна записка «Про міграцію українських студентів на навчання до закордонних університетів» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://goo.gl/HkXqcn>. – Заголовок з екрану.

4. Освіта в Польщі [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.osvitarol.info/про_освітаполь_326cms.htm. – Заголовок з екрану.

МАТЕРІАЛИ
Всеукраїнської науково-методичної
Інтернет-конференції
«ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ
СУЧАСНОЇ ВИЩОЇ ШКОЛИ:
ПРОБЛЕМИ ПРОВАДЖЕННЯ ОСВІТНЬОЇ ТА
НАУКОВО-ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ»

16 травня 2018 р.

Відповідальний за випуск

Д.О. Приходько

Підписано до друку _____ Формат _____ Папір офсетний.
Гарнітура Times New Roman Cyr. Віддруковано на ризографі
Ум.друк. арк. _____ Обл.-вид. арк. _____

ВИДАВНИЦТВО

Харківського національного автомобільно-дорожнього університету

**Видавництво ХНАДУ, 61002, Харків-МСП, вул. Ярослава Мудрого, 25.
Тел. /факс: (057)700-38-64; 707-37-03, e-mail: rio@khadi.kharkov.ua**

Свідоцтво Державного комітету інформаційної політики, телебачення та
радіомовлення України про внесення суб'єкта видавничої справи до
Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої
продукції, серія ДК № 897 від 17.04 2002 р.